

# ЗОЛОТИЙ ВІНОК УНПОМОЧІ



АЛЬМАНАХ

• 70 •

1914-1984

М.С.-КО



Сцена з урочистого відкриття і посвячення нового Дому УНПомочі в Чікаго при 925 Північ Вестерн Авеню, з участю Високопреосвященнішого Владики Іннокентія (Лотоцького), ЧСВВ, Всв. о. Мар'яна Бутринського, Всв. о. Мирона Панчука, у присутності Прем'єра України з 30 червня 1941 р. Достойного Ярослава Стецька з дружиною, головного предсідника УНП ред. Володимира Мазура та ін. членів Головного Уряду, члена Екзекутиви УККА ред. Ігната Білинського, голови ПАБНА у ЗСА (АБН) інж. Богдана Федорака та ін. виданих діячів і громадянства метрополітального Чікаго



Канадсько-Український  
Культурний Центр

Культурний Центр

Канадський

# ЗОЛОТИЙ ВІНОК УНПОМОЧІ В АМЕРИЦІ Й КАНАДІ АЛЬМАНАХ

у 70-річчя

1914 — 1984

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

Copyright © 1984 by  
Ukrainian National Aid Association  
of U.S. and Canada

# ЗОЛОТИЙ ВІНОК УНПОМОЧІ ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ

У 70-РІЧЧЯ  
(1914 — 1984)

ДО 1,000-РІЧЧЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ

Зредагував Леонід Полтава

Обкладинка Петра Сидоренка

THE GOLDEN WREATH  
OF THE UKRAINIAN NATIONAL AID ASSOCIATION  
IN U.S. AND CANADA  
A L M A N A C  
TO HONOR THE SEVENTIETH ANNIVERSARY OF  
U.N.A.A.  
(1914 — 1984)

is dedicated to the Millenium of Ukraine's Baptism

Edited by Leonid Poltava

Cover by Petro Sydorenko

Склад, друк і монтаж — комп'ютерна друкарня «META»



Typesetting and Printing by:

P.O.Box 54101  
Linden Hill Station,  
New York 11354  
Tel.: (212) 445-2836

**Джордж ВАШІНГТОН —  
БАТЬКО АМЕРИКАНСЬКОЇ НАЦІЇ**



...Коли  
Ми діждемося Вашінгтона  
З новим і праведним законом,  
А діждемось таки колись!

*Тарас Шевченко*



**Тарас ШЕВЧЕНКО —  
БАТЬКО УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ**



Прем'єр України з 1941 року, видатний політичний діяч і мислитель-автор, голова Проводу ОУН, президент ЦК АБН Достойний Ярослав Стецько з дружиною мгером Славою Стецько — редактором «АБН-Кореспонденс» та Ін. різномовних видань, у Білому Домі у Вашингтоні під час відзначування 25-річчя Тижня Поневолених Націй і 40-річчя з часу створення в лісах Житомирщини Антибольшевицького Бльоку Народів. 1983 рік



### ПОБРАТИМИ

Прапор вільної могутньої Америки і прапор (синьо-жовтий) нескореної України. На стейтовому капітолі в Нью-Гейвені, заходами відділу УККА під керівництвом д-ра Снігуревича, 1983 р.

Гимн  
Української Народної Пісні Слова І. Хандоги.  
Симфонічна Музика К. Орлика.

*Moderato*

Piano

Voice:

1. ВА - ме -  
2. ПІА пра -  
3. ХАЙ НЕ -  
РИ - чі -  
пор - є -  
ЗГО - АА -  
ВІЛЬ - НІМ  
І СТА -  
ВАН - МО;  
КРА - ю ,  
ЛА ЦЕЙ  
ВІЛ - ШО  
ЖКОВ - ТО  
СОН - ЦВ  
СИ - НІЙ  
ХУДР:  
СИ - НІЙ  
ЧВІТ!

24

27

30

33

35

38

41

44

47

50

53

56

59

62

65

68

71

74

77

80

83

86

89

92

95

98

101

104

107

110

113

116

119

122

125

128

131

134

137

140

143

146

149

152

155

158

161

164

167

170

173

176

179

182

185

188

191

194

197

200

203

206

209

212

215

218

221

224

227

230

233

236

239

242

245

248

251

254

257

260

263

266

269

272

275

278

281

284

287

290

293

296

299

302

305

308

311

314

317

320

323

326

329

332

335

338

341

344

347

350

353

356

359

362

365

368

371

374

377

380

383

386

389

392

395

398

401

404

407

410

413

416

419

422

425

428

431

434

437

440

443

446

449

452

455

458

461

464

467

470

473

476

479

482

485

488

491

494

497

500

503

506

509

512

515

518

521

524

527

530

533

536

539

542

545

548

551

554

557

560

563

566

569

572

575

578

581

584

587

590

593

596

599

602

605

608

611

614

617

620

623

626

629

632

635

638

641

644

647

650

653

656

659

662

665

668

671

674

677

680

683

686

689

692

695

698

701

704

707

710

713

716

719

722

725

728

731

734

737

740

743

746

749

752

755

758

761

764

767

770

773

776

779

782

785

788

791

794

797

800

803

806

809

812

815

818

821

824

827

830

833

836

839

842

845

848

851

854

857

860

863

866

869

872

875

878

881

884

887

890

893

896

899

902

905

908

911

914

917

920

923

926

929

932

935

938

941

944

947

950

953

956

959

962

965

968

971

974

977

980

983

986

989

992

995

998

1001

1004

1007

1010

1013

1016

1019

1022

1025

1028

1031

1034

1037

1040

1043

1046

1049

1052

1055

1058

1061

1064

1067

1070

1073

1076

1079

1082

1085

1088

1091

1094

1097

1100

1103

1106

1109

1112

1115

1118

1121

1124

1127

1130

1133

1136

1139

1142

1145

1148

1151

1154

1157

1160

1163

1166

1169

1172

1175

1178

1181

1184

1187

1190

1193

1196

1199

1202

1205

1208

1211

1214

1217

1220

1223

1226

1229

1232

1235

1238

1241

1244

1247

1250

1253

1256

1259

1262

1265

1268

1271

1274

1277

1280

1283

1286

1289

1292

1295

1298

1301

1304

1307

1310

1313

1316

1319

1322

1325

1328

1331

1334

1337

1340

1343

1346

1349

1352

1355

1358

1361

1364

1367

1370

1373

1376

1379

1382

1385

1388

1391

1394

1397

1400

1403

1406

1409

1412

1415

1418

1421

1424

1427

1430

1433

1436

1439

1442

1445

1448

1451

1454

1457

1460

1463

1466

1469

1472

1475

1478

1481

1484

1487

1490

1493

1496

1499

1502

1505

1508

1511

1514

1517

1520

1523

1526

1529

1532

1535

1538

1541

1544

1547

1550

1553

1556

1559

1562

1565

1568

1571

1574

1577

1580

1583

1586

1589

1592

1595

1598

1601

1604

1607

1610

1613

1616

1619

1622

1625

1628

1631

1634

1637

1640

1643

1646

1649

1652

1655

1658

1661

1664

1667

1670

1673

1676

1679

1682

1685

1688

1691

1694

1697

1700

1703

1706

1709

1712

1715

1718

1721

1724

1727

1730

1733

1736

1739

1742

1745

1748

1751

1754

1757

1760

1763

1766

1769

1772

1775

1778

1781

1784

1787

1790

1793

1796

1799

1802

1805

1808

1811

1814

1817

1820

1823

1826

1829

1832

1835

1838

1841

1844

1847

1850

1853

1856

1859

1862

1865

1868

1871

1874

1877

1880

1883

1886

1889

1892

1895

1898

1901

1904

1907

1910

1913

1916

1919

1922

1925

1928

1931

1934

1937

1940

1943

1946

1949

1952

1955

1958

1961

1964

1967

1970

1973

1976

1979

1982

1985

1988

1991

1994

1997

2000

2003

2006

2009

2012

2015

2018

2021

2024

2027

2030

2033

2036

2039

2042

2045

2048

2051

2054

2057

2060

2063

2066

2069

2072

2075

2078

2081

2084

2087

2090

2093

2096

2099

2102

2105

2108

2111

2114

2117

2120

2123

2126

2129

2132

2135

2138

2141

2144

2147

2150

2153

2156

2159

2162

2165

2168

2171

2174

2177

2180

2183

2186

2189

2192

2195

2198

2201

2204

2207

2210

2213

2216

2219

2222

2225

2228

2231

2234

2237

2240

2243

2246

2249

2252

2255

2258

2261

2264

2267

2270

2273

2276

2279

2282

2285

2288

2291

2294

2297

2300

2303

2306

2309

2312

2315

2318

2321

2324

2327

2330

2333

2336

2339

2342

2345

2348

2351

2354

2357

2360

2363

2366

2369

2372

2375

2378

2381

2384

2387

2390

2393

2396

2399

2402

2405

2408

2411

2414

2417

2420

2423

2426

2429

2432

2435

2438

2441

2444

2447

2450

2453

2456

2459

2462

2465

2468

2471

2474

2477

2480

2483

2486

2489

2492

2495

2498

2501

2504

2507

2510

2513

2516

2519

2522

2525

2528

2531

2534

2537

2540

2543

2546

2549

2552

2555

2558

2561

2564

2567

2570

2573

2576

2579

2582

2585

2588

2591

2594

2597

2600

2603

2606

2609

2612

2615

2618

2621

2624

2627

2630

2633

2636

2639

2642

2645

2648

2651

2654

2657

2660

2663

2666

2669

2672

2675

2678

2681

2684

2687

2690

2693

2696

2699

2702

2705

2708

2711

2714

2717

2720

2723

2726

2729

2732

2735

2738

2741

2744

2747

2750

2753

2756

2759

2762

2765

2768

2771

2774

2777

2780

2783

2786

2789

2792

2795

2798

2801

2804

2807

2810

2813

2816

2819

2822

2825

2828

2831

2834

2837

2840

2843

2846

2849

2852

2855

2858

2861

2864

2867

2870

2873

2876

2879

2882

2885

2888

2891

2894

2897

2900

2903

2906

2909

2912

2915

2918

2921

2924

2927

2930

2933

2936

2939

2942

2945

2948

2951

2954

2957

2960

2963

2966

2969

2972

2975

2978

2981

2984

2987

2990

2993

2996

2999

3002

3005

3008

3011

3014

3017

3020

3023

3026

3029

3032

3035

3038

3041

3044

3047

3050

3053

3056

3059

3062

3065

3068

3071

3074

3077

3080

3083

3086

3089

3092

3095

3098

3101

3104

3107

3110

3113

3116

3119

3122

3125

3128

3131

3134

3137

3140

3143

3146

3149

3152

3155

3158

3161

3164

3167

3170

3173

3176

3179

3182

3185

3188

3191

3194

3197

3200

3203

3206

3209

3212

3215

3218

3221

3224

3227

3230

3233

3236

3239

3242

3245

3248

3251

3254

3257

3260

3263

3266

3269

3272

3275

3278

3281

3284

3287

3290

3293

3296

3299

3302

3305

3308

3311

3314

3317

3320

3323

3326

3329

3332

3335

3338

3341

3344

3347

3350

3353

3356

3359

3362

3365

3368

3371

3374

3377

3380

3383

3386

3389

3392

3395

3398

3401

3404

3407

3410

3413

3416

3419

3422

3425

3428

3431

3434

3437

3440

3443

3446

3449

3452

3455

3458

3461

3464

3467

3470

3473

3476

3479

3482

3485

3488

3491

3494

3497

3500

3503

3506

3509

3512

3515

3518

3521

3524

3527

3530

3533

3536

3539

3542

3545

3548

3551

3554

3557

3560

3563

3566

3569

3572

3575

3578

3581

3584

3587

3590

3593

3596

3599

3602

3605

3608

3611

3614

3617

3620

3623

3626

3629

3632

3635

3638

3641

3644

3647

3650

3653

3656

3659

3662

3665

3668

3671

3674

3677

3680

3683

3686

3689

3692

3695

3698

3701

3704

3707

3710

3713

3716

3719

3722

3725

3728

3731

3734

3737

3740

3743

3746

3749

3752

3755

3758

3761

3764

3767

3770

3773

3776

3779

3782

3785

3788

3791

3794

3797

3800

3803

3806

3809

3812

3815

3818

3821

3824

3827

3830

3833

3836

3839

3842

3845

3848

3851

3854

3857

3860

3863

3866

3869

3872

3875

3878

3881

3884

3887

3890

3893

3896

3899

3902

3905

3908

3911

3914

3917

3920

3923

3926

3929

3932

3935

3938

3941

3944

3947

3950

3953

3956

3959

3962

3965

3968

3971

3974

3977

3980

3983

3986

3989

3992

3995

3998

4001

4004

4007

4010

4013

4016

4019

4022

4025

4028

4031

4034

4037

4040

4043

4046

4049

4052

4055

4058

4061

4064

4067

4070

4073

4076

4079

4082

4085

4088

4091

4094

4097

4100

4103

4106

4109

4112

4115

4118

4121

4124

4127

4130

4133

4136

4139

4142

4145

4148

4151

4154

4157

4160

4163

4166

4169

41



## ПРОЩАЙ, ПІТСБУРГ! — ДОБРИДЕНЬ, ЧІКАГО!



Перший власний будівник УНПомочі в Пітсбургу, Па. — «Вишиваний дім», збудований зусиллями перших славних Піонірів нашої народної Установи. Тут містилася Канцелярія УНПомочі до переїзду в Чікаго, Ілл., майже впродовж 60 років.

## **ФОТОРЕПРОДУКЦІЇ УРИВКІВ ІЗ ПЕРШОГО ЧИСЛА «НАРОДНОГО СЛОВА»**

**15 березня 1914 року, Пітсбург, Па.**

**ГУРТОК ЛЮДЕЙ, ЯКИЙ РІШИВ ВИДАВАТИ «НАРОДНЕ СЛОВО», МАВ ПЕРЕДУСІМ ТУ КОНЕЧНУ ДІЙСНІСТЬ ПЕРЕД ОЧИМА, що ПІТСБУРЖЧИНА — СЕРЦЕ НАШОЇ ЕМІГРАЦІЇ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ, В ПЕРШІЙ МІРІ МУСИТЬ СОТВОРИТИ У СЕБЕ ЯКЕСЬ ЛЬОКАЛЬНЕ ОГНИЩЕ НАРОДНОГО ЖИТТЯ ...**

**ЦІЛЬ НАШИХ ОДНОДУМЦІВ ЛЕЖИТЬ У ТІМ, щоби у СИХ НАШИХ ПЕРЕСЕLENЦІВ ВЩІПТИ ТА УТВЕРДИТИ НАРОДНУ ДУМКУ, ВИРОБИТИ У НИХ ІНТЕРЕС НАРОДНИЙ, ПІДНЕСТИ ІХ ПРОСВІТНЬО, КУЛЬТУРНО І ПОЛІТИЧНО, А ЧЕРЕЗ СЕ З МАСИ, лиш СТАТИСТИЧНО ПРИНАЛЕЖНОЇ ДО РУСЬКОСТИ, ВИТВОРИТИ НАЦІОНАЛЬНО ЖИВИЙ ЗАГАЛ, СВІДОМИЙ СВОІХ ПРАВ І ОБОВ'ЯЗКІВ ЗГЛЯДОМ ЦІЛОГО РУСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА.**

**СЯ ВЕЛИКА ЗАДАЧА, БЕЗПЕРЕЧНО, ДУЖЕ ТЯЖКА; МОЖ ІІ ПЕРЕВЕСТИ В ДІЛО ЛИШ БЕЗВПИННОЮ І БЕЗПОСЕРЕДНЬОЮ ПРАЦЕЮ ...**

**НАША ЦІЛЬ: ПРОГРАМОВА ПРАЦЯ НАРОДНА.**

**НАШ КЛИЧ: КОНКРЕТНА РОБОТА!**

**З 1-го числа часопису  
УНПомочі «НАРОДНЕ СЛОВО», Пітсбург,  
Па., 15 марта (березня) 1914 року .**

„Народне Слово“  
*(The National Word)*

Ruthenian Monthly Paper Published by  
*Ign. Kisil*  
at 1021 Carson St. S. S. Pittsburg, Pa.  
Issued every 15 of the month.

Виходить 15 кожного місяця.

Редактор: Гнат Кисіль.

Менажер: Олександер Бучак,  
93 S. 14th St. Pittsburg. Pa.

Річна пренумерата виносить:

в Злучених Державах .....	\$1.00
в Канаді і в інших Державах .....	\$1.50
Поодиноке число .....	10 центів.

В часі 7 літної панської служби у дідича, Тарас Шевченко много працює над собою, вчити ся богато а головно прикладася пильно до свого улюблего малярства.

В р. 1836 познакомлюється Тарас в Петербурзі з Українцем Сошенком, студентом петербурзької школи малярства, та сей представив його артистам-малярам Бріолову і Венеціянову та російському поетові Жуковському. Сі три визначні люди, побачивши у Шевченка велики здібності до малярської штуки та незвичайний поетичний талан, викупили його в р. 1838 у дідича на волю за 2,500 рублів.

По узисканію волі, кінчить Тарас Шевченко академію малярську та стає писати свої чудові плаєзи. В р. 1840 видає збірку поезій під назвою „Кобзар“, в р. 1841 поему „Гайдамаки“.

В своїх поезіях виспіває Шевченко в незвичайно гарній а жишій формі

все, що його душа, що його серце чули і йому съпівати казали.

Отже ніжними красками малює та величає красу нашої України, з єї тихими селами, розкішними полями-степами та зеленими могилами. Неначе словеюко, чутливо а жалко съпіває в них про всі болі, всі злідні та горя людій, тішається їх радостию а плаче і ридас над їх слезами; малює давну славну минувшину, коли наш народ мав волю і долю та порівняє її з новими понурими часами, де наш люд не має ні особистої волі та є рабом пануючих клас — а цілій руський народ не є паном у себе, на власній, свою сердечною кровю і потом зрошеній землі, бо в нашій хаті панують і знашують ся над нами чужі народи.

І здається нема ні однієї невидимої струни в руськім серци, якої своїм словом, свою піснею Шевченко не порушив, чим викликав у народа одноцільний настрій в змаганю до правди, до поступу, до волі съвятої.

Не довго тішився Тарас Шевченко особистою волею. Саме тоді, коли талан Шевченка досягнув вершика його поетичної творчости, на донос ворогів відродження мужицького народа та української ідеї, російський уряд арештує Тараса за ширення революційних гадок. На приказ тодішнього царя Миколи I. беруть Шевченка в салдати, та висилають його для повнісня примусової салдатської служби в далекі безлюдні окраїни на азійській границі.

Через позніхи десять літ, то с від 1847 до 1857 р. перемучився Шевченко в салдатській неволі. Його пісня замовлас, бо заборонено йому писати що небудь українською мовою.

**Д-р Дмитро Донцов:**

*Г. Сковорода писав, що є дві породи людей: одні народжені вести, другі — за ними йти. «Хто колісцятком, а хто ключиком в годиннику має бути», — писав він, — залежить від природи людини, від її вдачі, від «сродності», нахилу. «Черепасі сродне плавувати, орлові — літати, не навпаки! Кожний виказує те, до чого створений. Непокликаний того не навчиться: наука доводить до досконалості сродність. Коли ж немає сродності, що ж тоді зробить наука? Птаха можна навчити літати, але не черепаху!.. Пес стереже отару день і ніч з вродженої любові й шарпає вовка з вродженого нахилу, незважаючи на те, що сам себе наражає на небезпеку, що розшарпають його хижаки... Ні кінь, ні свиня того не зроблять... Бо не мають до того природи. Хто тую природу має, той стане з Яреми — «Хамового сина» козаком Галайдою; той «неба дістане, коли полетить» крилами, які за плечима почув. Хто ж той «сродність» не має, той вмре наймитом, хоч би не знати на яке становище сприяючі обставини його видвигнули. Дайте йому крила, він вулицю ними замітатиме.*

*Не можна ті дві природи до себе рівняти. Їх наявність — це просто факт, що не потребує дальших пояснень.*

**Із праці «За який провід»**



(Ukrainske Narodne Slovo)

## **КОГО ОБ'ЄДНУВАЛА І КОГО МАЛА ВИХОВУВАТИ НАРОДНА ПОМІЧ НА СВІДОМИХ ГРОМАДЯН**

**Від ред:** Перша публікація «Празника на Українській Сибірії» — в календарі УНПомочі «Любов» з 1929 р. в Пітсбургу, Па. Автор — письменник-самоук, довголітній редактор «Українського Народного Слова». З його оповідання виразно видно, яких зусиль потрібно було докладати нашій народній Установі для виховання прибулих українців-заробітчан на свідомих українців у Америці, зокрема для підвищення їхнього культурного рівня і національної свідомості.

**Передруковано без змін правопису, фотоофсетним способом.**

М. ХАНДОГА.

# Празник на Українській Сибірії

Кільканадцять літ назад це були дуже тяжкі часи в Америці. Не було роботи. Нужда була, голод. А зима остра допікала. І люде з розпухи відбарали собі життя.

Бодай ці часи не вергали!

Українські люде в Нью Йорку чорно бідували. Ні їсти не мали що, ні в що одягнутись. В двох-трьох кімнатах було їх двадцять-тридцять, тиснулись, як оселедці в бочці. І ще з цого були раді. Добре, що малці на підлозі кут на спочинок.

До таких щасливців, що мали дах над головою, належали й ці, що жили на Сибірії, в трьох невеличких кімнатах, на другім поверсі, на вулиці Говестон.

Сибірю називали вони свій кут тому, бо було в нім зимно, як на Сибірі, а запалити не було чим! І тому, що як вигнанці лихом з рідного краю, опинились на чужині, в нужді, голоді і холоді.

Двоє-троє ліжок, стіл, кілька крісел, стара піч, трохи кухонного начиння; усе це старе, Бог знає відколи, але все це їх велике майно — “достатки Сибірії.”

Та бо й ця Сибірія не була їх! Її власник, Гринь Щербатий, кравецький прасівник, грубий, присадкува-

тий, добрий, та трохи “з мухами в носі” чоловік. Він її оплачував; бо він один працював і годував усіх Сибірників, людей зо двадцять, що притулiliсь до нього, як до рідної мами.

Сумно було на Сибірії, коли Гринь пішов до роботи. — “Нема нашої мами!” нарікали Сибірнякі. Ім так дуже його не було треба, як його грошей. Хочеться їсти, хочеться закурити, а тут нема, нема!

Виглядали Гриня, як земля сонця... Та до вечера далеко! В карти загралі, то пінакля, то воза, хто заплакав, а хто заспівав:

“Закувала зазуленька  
В лісі на ялині.  
Як то тяжко, як то нудно.  
На чужині.”

“На чужині!” повторяли всі. А Вурдіян, з грудьми здоровезними, раз у раз, чи треба чи ні, барітоном виглягав аж вікна дзвеніли:

“Реве та стогне...”

Вурдіян — це був чоловік середнього росту, чорнявий, щира душа, співак не з самих нот, а з божої ласки, талан, що змарнувався, хоч міг лавровими вінками говорити.

Така то вже українських таланів

доля!

Ясніше ставало на Сиберії, не у вікнах, а в мозках Сибірняків, коли Гринь вернув з роботи. Тішились, як діти. Бо Гринь ріжного наніс: ковбасок віденських, хліба, шинки, солонини, коли був в добром гуморі, то й на пиво дав, на вугіль, а що найважніше: купив цигаретків.

“Мама прийшла!” кричали усі. “Реве та стогне...” співав аж в ухах ляшціло Вурдян.

“Дай цигаретка, Гриню, бігме, дай!” просив він і дивився на Гриня оком так, як дивиться на вівчаря зранене ягня. — “Дай, дай!” просили другі.



Вуглевики в пемсель-вендійській шахті, 1900 р.

Забогато вже було Гриня... цісі Сиберії. “Чим я тогу нендзя вигодую!” нарікав він. І блиснула йому гадка в голові: “Чекай, куплю свиню, будуть ковбаси, дреглі, солонини, та нехай нендзя єсть!”

Загадав — зробив.

Ше Гринь не вернув з роботи, а вже на вулиці, коло Сиберії, був віз з величезною безорогою. Взяли його з воза четири люда, та не понесли на Сиберію, а до жидівської торгівлі кочерним мясом і положили його на стіл.

Була це пятниця, Жидів в торгівлі

повнісько, а тут свинице лежить рило задерши. — “Вуси дувис?!” крикнув Жид. “Гевалт! Хазер!” — І лютий Мошко разом з другими Жидами, підперши свиню дручками скинули її зі стола. Та вона далеко не впала, його серед торгівлі і то доГори ногами.

“Драйвер, коман!” — Прійшов. Визнали, що свиню привезли для Гриня, а через помилку принесли Жидови.

“Сиберіє, Сиберіє, а ходи-но скуди! Ой, ходи!” розплакався Жид. Зійшов з другого поверху Вурдян, розговорились в чім діло; позбагались Сибірняки, винесли свиню до своєї хати, з усіх боків її оглядають і тішаються:

“То-то Гринь!”

“То-то буде що юсти!”

“Реве та стогне,” реве Вурдян.

Таки що цого вечора їх росіл, ковбаси робили, солонину солили, студенець приготували. До суботи рані, то зі свині були вже кусні, копні на своїх місци.

В суботу хату чистили, мили, бо “празник в неділю буде! Треба дівчат запросяти!” приказав Гринь. Замовили пива і горівки.

В неділю пополудні прийшли музички, старосвітські драпаки, прийшли і дівчата. За стіл посидали. Їдять, п'ють.

Гринь ходить, як війт, ковбасу на шию завісив; усіх припрощує, випє, ковбасою з шиш закусить; усім добре слово скаже.

Та Вурдян захмелився і замість налити пива до склянки, просто зі

збанка тягне. Це розлютило Гриня, муха в його носі забреніла.

“Хлощі! А де палиця?!” і тупнув ногою. — Подали. — “Скачіть, бо бю!” — “Реве та стогне” забурчав Вурдіян і перший перескакув. За ним другий, третій, десятій. “Гур, гур, гур,” проситься підлога.

“Ха-ха-ха!” дусяться зі сміху дівчата.

“Мері, а диви! О то той скаче! Ох!” торкає ліктем свою товаришку Ганя.

“А ви, музики чого роти порозіявли? А тобі що?!” звернувся Гринь до басістого. “Та я тобі в бас води налию, ти огиднику! А ти чого око залишив?! Га?!

“Грайте, та такої о, як я заспіваю: коломийки!

“А ми, хлощі, вибрані,  
Усі Сибірняки!  
А за нами, молодими,  
Україна плаче!”

“Гриню, Гриню!” перебив Вурдіян. “Та співай веселої, бо я зараз реву і стогну!”

А Гринь подивився в стелю і піклував під ноги веселу коломийку, про дівчину Рузьку, що сиділа недалечко і танкови придивлялась.

“Ей до Рузьки, пане брате,  
До Рузьки, до Рузьки!  
Рузька ходить по долині,  
Ta згаяє бузьки.”

Як не схопиться чорноока Рузька, та трас в долоні, як двома праниками, та цільнула Гриневі в саме

серце своїм альтовим голосочком:

“Віддай мене, моя мамо,  
За Гриня, за Гриня!  
Бо у Гриня грошей скриня,  
Буду господина!”

“Козака! Грай козака!” розкривався Вурдіян і заспівав:

“Ти, дівчино, дай ми писка,  
Дам ти старі холявиска!  
Холявиска подарую  
Іно раз тя поцілую!”

Регіт аж хата тріщить!  
Грає музика, тне Гриць козака, а з ним і другі, треті... Ціла Сиберія гуляє...

Тиснуться люде до середини, та Гринь не пустить. — “Кого Сиберія не просила, то акуш!” і піднімає вгору палицю.

Виходять непрошенні гості на вулицю, нарікають, а їх питают такі самі, як вони, гості, що стовпилися на вулиці і прислухуються музичі, співам і веселим крикам та раді та-кож зайти:

“А там що?”  
“Та що?! На Сиберії празник!”  
“Хто справляє?”  
“Гринь Шербатий!”  
“Та котрій?”  
“Та той, о..., що має мухи в носі!”  
“О, то він! Не підемо, бо він каже палицю перескакувати.” — І забралися у свояси. А Гринь зі своїм товариством гуляв, пив і веселився до самого раня.

Такий то колись був празник на українській Сиберії.

# ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ, 1983

## ВОЛОДИМИР МАЗУР

Головний Предсідник

925 N. Western Ave.  
Chicago, Ill. 60622

ЛЕВ ФУТАЛА

Заступник Предсідника

46 Sherman Avenue  
Yonkers, N.Y. 10705

## ВОЛОДИМИР ОКІПНЮК

Заступник Предсідника

Голова Представництва УНП у

Канаді  
140 Bathurst Street  
Toronto, Ont.  
MSV 2R3 Canada

## ОДАРКА ДЕЙНЕКА-РОБЕРТС

Головна Секретарка  
925 N. Western Avenue  
Chicago, Ill. 60622

## СТЕФАН ПЕНДЗЬОЛА

Головний Фін. Секретар  
925 N. Western Avenue  
Chicago, Ill. 60622

## АНАНІЙ НІКОНЧУК

Головний Організатор  
P.O.Box 98250  
Pittsburgh, Pa. 15227

## КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

ПЕТРО МИЦАК  
2250 Louis Ave.  
Windsor, Ont.  
N8X 4C3 Canada

БОГДАН МОРОЗ  
126 Koester Street  
Buffalo, N.Y. 14220

ВОЛОДИМИР КОВАЛЬ  
507 Jessamine Ave.  
Daytona Beach, Fla. 32018

## ГОЛОВНІ РАДНІ:

### ПЕТРО Дацьків

11422 101st Street  
Edmonton, Alta.  
T5G 2A8 Canada

### ІВАН ФІГОЛЬ

140 Bathurst St.  
Toronto, Ont.  
M5V 2R3 Canada

ЛЕВ ГАЛАС

9211 Melrose St.  
Philadelphia, Pa. 19114

### АНТІН КОБИЛЯНСЬКИЙ

2968 Hoover Rd.  
Warren, Mi. 48093

МАРІЯ П'ЯТКА  
136 Second Ave.  
New York, N.Y. 10003

### ВОЛОДИМИР ШУДАН

4395 West 57th St.  
Cleveland, Ohio 44144

### ОРЕСТ ЩУДЛЮК

22 Alhambra Rd.  
West Roxbury, Mass. 02132

### МИХАЙЛО ВОРОБЕЦЬ

2952 N. Parkside Ave.  
Chicago, Ill. 60634

### СТЕФАНІЯ ВОРОБЕЦЬ

1516 Martha St.  
Omaha, Neb. 68108

### ЯРОСЛАВ ЗАГОРОДНИЙ

2349 W. Iowa St.  
Chicago, Ill. 60622

### СТЕПАН ПОЛІЩУК

3508 Woodlea Ave.  
Baltimore, Md. 21214



Леонід Полтава

## ВЛАСНИМ ШЛЯХОМ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ У 1978 — 1983 РОКАХ

### Вступ

Обезпеченево-громадська установа — Українська Народна Поміч — була заснована славними Піонірами у 1914 році на Пітсбуржчині в ЗСА. Публікуючи від першого ж року заснування свій часопис «Українське Народне Слово», ця установа видатно спричинилася до зміцнення національної свідомості свого членства, а також до покращання його матеріального забезпечення.

Символічним є той факт, що УНПоміч була заснована саме тоді, коли на фронти боротьби проти московського імперіаліста виходили славні українські Січові Стрільці, щоб вибороти власну Українську Самостійну Соборну Державу. Іхня боротьба стала напрямною в діяльності УНПомочі, яка постійно поєднувала обезпеченеві справи із справами суспільно-громадськими.

Ідучи таким шляхом, УНПоміч із не цілих 200 перших членів із капіталом 2,000 дол. виросла за десятиліття діяльності до майже 10,000 членів, поширила свої обезпеченеві крила на братню Канаду, її народне майно вже перейшло 5 мільйонів дол., з того понад 1,5 мільйона дол. у Канаді. У зв'язку зі зміною складу населення, установа була перенесена — заходами її довголітнього головного предсідника ред. Володимира Мазура із Пітсбургу, Па. до велетенського метрополітального Чікаго, де є велике скупчення українців, і там збудувала чудовий дім-палац.

З такими осягами УНПоміч упевнено йде вперед, без огляду на значні труднощі, що їх довгі роки переживала економіка ЗСА і Канади. Видатну допомогу в цьому марші вперед подавали і подають УНПомочі Організації Українського Визвольного Фронту в обох державах.



## UKRAINIAN NATIONAL AID ASSOCIATION OF AMERICA

925 N. WESTERN AVENUE  
CHICAGO, IL 60622



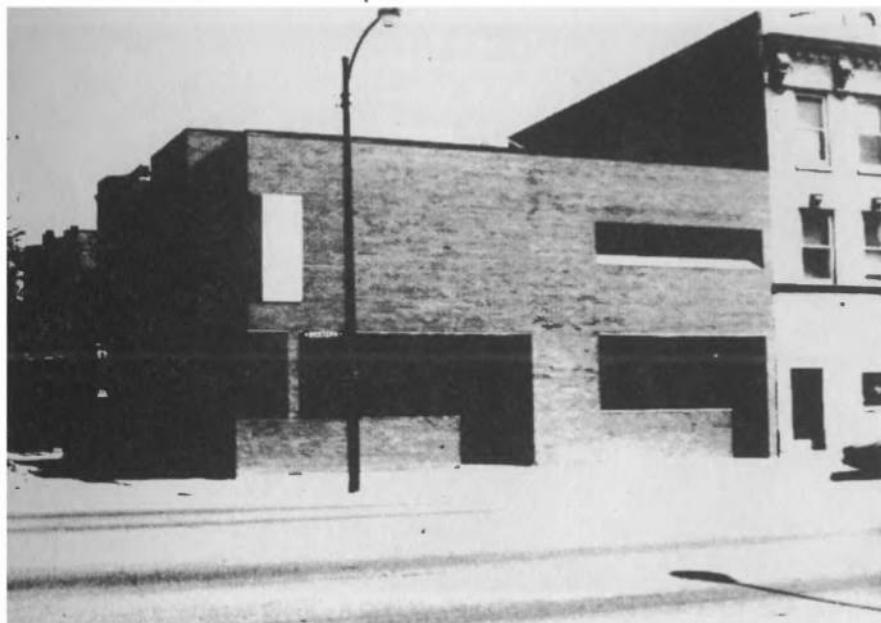
140 Bathurst Street  
Toronto, Ontario M5V 2R3

Українська Народна Поміч була співзасновником головної репрезентації українців у ЗСА — Українського Конгресового Комітету, ніколи з нього не виходила і тісно співпрацює далі — для добра країн нашого поселення і пришвидчення дня свободи й відновлення державності України.

Докладніше про заснування і діяльність УНПомочі від 1914 р. до 1977 р. включно читайте в «Історії Української Народної Помочі в Америці й Канаді», авторства Леоніда Полтави, що вийшла друком у Нью-Йорку в 1977 р. (408 сторінок, 150 фотоілюстрацій) — першій докладній історії розвитку цієї народної установи з-поміж усіх чотирьох українських братніх союзів у Америці.

### Конвенційний 1978 рік УНПомочі

Тижневик «Українське Народне Слово» — пресовий орган УНПомочі в Пітсбургі, Па., — у першому числі з 1978 року надрукував на першій сторінці щире побажання для членства, читачів і прихильників: «Усім — щасливого 1978 Року Божого!». Вже в тім першім числі було оповіщено, що 1978 рік є Конвенційним Роком УНПомочі: XIX Конвенція мала вперше відбутися в Чікаго у місяці травні. Делегати на Конвенцію старанно готували свої «моральні пашпорти», активно приєднували нових членів, щоб на найвищому, конвенційному форумі передати по змозі більше нових аплікацій і тим дати реальне свідчення своєї діяльності в розбудові установи.



**Новий власний Дім-палац УНПомочі в Чікаго, Ілл., при 925 Північ  
Вестерн Авеню, відкритий і посвячений у 1982 році**

Значною подією в житті УНПомочі на початку 1978 року були відвідини головою Проводу ОУН і президентом АБН Дост. Ярославом Стецьком із дружиною мгром Славою Стецько, редактором різномовних видань Антибольшевицького Бльоку Народів. Вітали дорогих гостей головний предсідник УНПомочі ред. Володимир Мазур, головний секретар Ананій Никончук, редактор «УНСлова» Л. Полтава, інж. Андрій Вовчук та багато супільно-громадських діячів Пітсбургу й околиць.

Як у минулому, в 1930-х рр. УНПоміч двічі відвідував голова Проводу ОУН, творець УВО і ОУН, полк. Євген Коновалець, який давав вказівки для дальніої праці в ім'я визволення України,— так і в 1978 р. голова Проводу ОУН, Прем'єр України з 30 червня 1941 р. Дост. Ярослав Стецько мав довші розмови з головним предсідником і членами Головної Екзекутиви та представниками громадянства. Достойний гість вказував на те, що в Україні «відбувається боротьба за владу Нації» і високо оцінив вклад УНПомочі в ЗСА і в Канаді в загальногромадський розвиток та в справу зміцнення західних демократій в ім'я всебічної допомоги Нескореній Україні. Переування видатних гостей справило велике, будуюче враження на всіх, хто з ними зустрівся. Відбувся також бенкет-зустріч у готелі «Карлтон». Не лише



УНПоміч вітас дорогих гостей на летовищі. Справа ліворуч: головний предсідник УНПомочі ред. Володимир Мазур, Прем'єр України з 1941 р., президент АБН Дост. Ярослав Стецько, редактор видань АБН мгр Слава Стецько, головний секретар УНП Ананій Никончук, також члени охорони (1979)

«УНСлово» подало довший, ілюстрований світлинами, репортаж про ці важливі відвідини УНПомочі, а й американська преса, телевізія і радіо.

Тим часом із Головної Канцелярії УНП в Пітсбургув були розіслані інформації до відділів і окружних комітетів у ЗСА і в Канаді, суть яких полягала в тому, що «до XIX Конвенції кожний відділ має приєднати 10 нових членів».

«УНСлово» з 23 лютого 1978 р. гостро виступило в передовій проти московської підступної витівки — так званого «культобміну», пропагуючи справжній культурний обмін між українськими мистецькими одиницями в різних країнах, де плекається незфальшована москалем українська національна культура.

Тим часом у відділах делегати на XIX Конвенції в Чікаго посилено працювали «в полі», приєднуючи нових членів, адже передконвенційне завдання було чимале: до 12-13 травня — днів Конвенції — приєднати 500 нових членів на півмільйона дол. обезпечення в обох державах.

У кінці березня відбулося квартальнє, передконвенційне засідання Головної Екзекутиви УНПомочі, яким провадив головний предсідник Володимир Мазур. Звітуючи, ред. В.Мазур звернув увагу, що УНПоміч має вже 8,802 членів, обезпечених на майже 10 млн. дол., що значно

підвищили народний маєток і членські вплати, однак у 1977 році плян обезпечення нових членів був виконаний лише на 61%. Тоді ж було усталено завдання УНПомочі в організаційній ділянці на 1978 рік: приєднати 1,000 членів, обезпечених на 1 млн. дол., звертати особливу увагу на український молодечий доріст.

У квартальному засіданні членів Головної Екзекутиви брали участь: головний предсідник ред. Володимир Мазур, містопредсідник Лев Футала, голова Канадського Представництва Володимир Окіпнюк, головний секретар і організаційний Ананій Никончук, головна фінансова секретарка п-і Анна Крупа, містопредсідниця-піонірка п-і Розалія Сикута; члени Контрольної Комісії: голова Петро Мицак, заступник Богдан Мороз, секретар Володимир Коваль, а звітував для преси ред. Л. Полтава. У такому складі Головна Екзекутива УНПомочі працювала ще кілька літ, аж до перенесення установи до Чікаго, Ілл.

У числі «УНСлов» з 13 квітня був опублікований «Анкетний листок» — для зголошування студентської молоді, членів УНПомочі в ЗСА і Канаді — на отримання безповоротних стипендій. Було також повідомлено, що в друкарні «УНСлов», у видавництві УНПомочі вийшла гарна дитяча книжечка Ольги Лубської — Оксани Киянки «Каруселя».

З нагоди близької вже тоді XIX Конвенції в «УНСлові» був оголошений список членів Головного Уряду УНПомочі в 1978 році. Крім названих вище членів Головної Екзекутиви і головної Контрольної Комісії до Головного Уряду тоді входили ще члени Ради Директорів — головні радні: Володимир Окіпнюк, Мирон Левицький, Григорій Дрепко, Теодор Тараківський, Володимир Шудан, Іван Крих, Стефанія Воробець, Любомир Клос, Павло Бреславець.

**XIX Конвенція УНПомочі** відбулася 12-13 травня в залах готелю «Пік Конгрес» у Чікаго — в дусі діловості і братства, з участю понад 50 делегатів із ЗСА і Канади. Делегати і гости одержали «Конвенційну книгу звітів».

Крім численних різних привітів на Конвенцію надійшла телеграма такого змісту: «Найкращі побажання успіхів найкориснішій для української визвольної справи Установі — від Проводу ОУН. Ярослав Стецько», відчитання якої прийняли делегати оплесками і стоячи.

Конвенція відбулася в піднесено-радісному настрої, і її згодом назвали «Конвенцією Переможців». Із великою звітовою доповіддю, а також програмою для дальншого руху вперед виступав головний предсідник УНПомочі ред. Володимир Мазур, якого делегати одностайно переобрали на четверту каденцію.

Конвенція була започаткована молитвою, що її провів о. мітрат Мар'ян Бутринський. Зі звітів стало відомо, що між ХУІІ і XIX Конвенціями УНПомочі у обох країнах зросла на 359 членів (покривши всі природні втрати), обезпечених на 2 млн. 176 тисяч дол., а майно

УНПомочі в 1977 р. перевищило три з половиною млн. дол. Загальний стан членства — 8,900 осіб, у тому до сотні нових членів приєднали в останніх передконвенційних днях самостійно делегати і привезли на Конвенцію дарунки-аплікації.

На конвенційному бенкеті у «Золотій залі» молитву провів Владика УПЦ Константин, з головною промовою виступав ред. Володимир Мазур; була гарна мистецька частина, з виступами співачки Ганни Колесник, кол. примадонни Київської опери, якій акомпаніював композитор проф. Ігор Білогруд, автор опери «Ольга Київська» (до 1000-ліття хрещення України-Русі); чудово виконували свою програму хор «Гомін» Осередку СУМ ім. М. Павлушкова з Чікаго, танцювальний гурток О.СУМ із Палатайну та ін.

Однак, ляйтмотивом і Конвенції, і бенкету були слова головного прēдсідника Володимира Мазура, висловлені у доповіді: «Успiхи самi не приходять — за успiхи треба боротись».

Делегати Конвенції придiлили значнi суми на громадськi цiлi, передали 19 безповоротних стипендiй студентськiй молодi обох краiн, обрали до складу Головного Уряду УНПомочi: д-ра Михaila Головатого — Чiкаgo, мгра Oрестa Щудлюка — Нова Англiя, Mar'яna Kormila — Нью-Джерзi, iнж. Богданa Грицишина — Zah. Пенсильвaniя. Делегати i численнi гостi оглядали виставку видань B-ва УНПомочi та «УНСловi». Члени Головної Екзекутиви мали будуючу зустрiч iз Консулом ЗСA в Украiнi Давидом Шворцом.

У поконвенційному закликi Екзекутиви було сказано, що до кiнця 1978 р. треба ще приєднати до 700 членiв, щоб гiдно зустрiти 65-лiття з часу створення УНПомочi, яке припадало на черговий, 1979 рiк. Повiдомленo також, що передконвенційна кампанiя дала рекордовий вислiд: за 4 мiсяцi 1978 р. приєднали в обох державах 220 нових членiв на понад пiвмiльйона дол. обезпечення.

Масове членство УНПомочi брало того року активну участь у збiрцi на Народний Фонд УККА, у вiдзначуваннi 20-лiття проглошення президентом Двайтом Айзенгавером Тижня Поневолених Нацiй, у вiдзначеннi славноЗдзвiзiї державницької дати — 30 червня 1941 р. у 27-му

Здзвiзi СУМ-А та ін.

«УНСловi» iнформувало про створення нових вiддiлiв УНПомочi, зокрема молодечого — iз членiв TУСM — у Нью-Йорку, нового вiддiлу в Ст.Пiтерсбургу на Флоридi, а також на Пiтсбуржчинi i у Фiлядельфiї (4-й вiддiл у тiм мiстi). Всюди вiдбувалися поконвенційнi наради Окружних Комiтетiв УНПомочi.

Третiєю з черги Королевою молодостi УНП Сх. Побережжя було обрано в присутностi до 500 осiб на Оселi СУМ-А бiля Елленвiл 12 серпня студентку з коледжу в Монклер p-у Люсю Tiцьку, а дружками-князiвнами стали Ганя Луцишин i Anna Oleщuk. Бiля 1,000 дол. прибутку роздiлено на народнi цiлi, в тому на Студентський Фонд УНП iм. В.Шабатури.

На першому поконвенційному засіданні 27 серпня Головної Екзекутиви в Пітсбургу у власному (щоправда, вже дуже старенькому, з 1920 р.) домі було вирішено широко відзначити 65-ліття УНПомочі в 1979 році, видати мистецьку картку маєстра Петра Андрусіва з історії України, проголосити Журналістичний конкурс в «УНСлові», дальнє поширювати «Історію УНП в Америці і Канаді», що має бути в домі кожного члена нашої братської установи, а також і в американських бібліотеках.

«Українське Народне Слово» всю свою англомовну сторінку, в числі від 26 жовтня, присвятило страшному московському голодоморові в Україні в 1932-33 роках, помістивши також 4 фотодокументи з того часу,— у 45-ліття голоду.

Закінчення ділового року було позначене визначним осягом УНПомочі в Канаді, де приєднано 80 нових членів на четверть мільйона дол. обезпечення, чому сприяла поїздка головного секретаря і організатора Ананія Никончука. Треба зазначити, що всюди, куди приїздили з Пітсбургу головний предсідник ред. Володимир Мазур і головний організатор Ананій Никончук, видатно пожавлювалася організаційна робота.

Однак, відділи повинні стреміти до самостійного обезпечування нових членів, щоб по змозі менше відтягати членів Головної Екзекутиви від їх основних обов'язків. Самовистачальність відділів і Округу у приєднуванні членства та введення молодших працівників до управ відділів — першочергове завдання на найближчі роки,— про що було кілька разів сказано на сторінках «УНСлова».

Впродовж 1978 року на сторінках тижневика УНПомочі друкувалися такі відомі автори, як д-р Микола Аркас, Любомир Рихтицький, Михайло Гікавий, Павло Маренець, Богдан Лівчак, д-р Богдан Дзерович — член українського уряду з 1941 року, Євгенія Чайка, проф. І.Левадний, д-р Анатоль Бедрій, фейлетоніст Панько Незабудько та ін. Вони в більшості співпрацювали, як автори, з тижневиком «УНСлово» і в наступних роках, сприяючи поглибленню змісту часопису.

### 1979 рік — 65-ліття УНПомочі

Волею делегатів і делегаток ХІХ Конвенції рік 1979 був проголошений Ювілейним Роком 65-ліття УНПомочі, а таке проголошення вже давало поштовх до посиленої організаційної праці серед рідного народу і для потреб рідного народу за океаном.

Головна Канцелярія УНПомочі в Пітсбургу на початку 1979 року повідомила, що в минулому році — Конвенційному — наша установа зросла рекордово, як ще ніколи, на 585 нових членів, обезпечених на 1 мільйон 309 тисяч дол.

У 65-ліття УНПомочі Головна Екзекутива на засіданні 13 січня у пітсбурзькому готелі «Карлтон» висунула на пропозицію головного

предсідника Володимира Мазура чергове завдання: приєднати в Ювілейному Році в обох державах 1,500 членів на півтора мільйони дол. обезпечення, а одночасно — опрацювати нові, ще вигідніші, обезпеченеві поліси-грамоти, особливо для дітей і молоді. «Розвиток світових подій вказує на те, що ми повинні бути міцними і підготованими до всіх можливостей», — сказав на тім засіданні Екзекутиви ред. В.Мазур. Заплановано, крім посиленої організаційної діяльності, провести ювілейні бенкети і вечори у більших містах ЗСА і Канади для відзначення 65-ліття УНПомочі, влаштувати ювілейні концерти, зокрема 24 і 26 травня у Пітсбургу — колисці УНПомочі, провести на Оселі СУМ-А в Елленвіл вілтку День української культури, вибір Королеви молодості УНП, нагороджувати Піонірів-Будівничих золотими годинниками і грамотами подяки за народну працю, проголосити Журналістичний конкурс і т.д. Вперше було проголошено, що хто в 1979 році приєднає самостійно 100 членів, одержить 1,000 дол. нагороди, 50 членів — 500 дол., 25 членів — 250 дол.

З такими плянами і надіями на їх виконання, окрім успіхами конвенційного року, взялися члени Головного Уряду, Окружні Комітети і управи відділів до праці.

До складу Головного Уряду в 1979 році, крім незмінних членів Головної Екзекутиви і Контрольної Комісії, входили такі головні радні: Володимир Окіпнюк, д-р Михайло Головатий — Чікаго, інж. Богдан Грищишин — Зах. Пенсильвія, Мар'ян Кормило — Нью-Джерзі, Володимир Шудан — Клівленд, Іван Крих - Філадельфія, п-іСтепанія Воробець — Омага, Небраска, якій допомагав її чоловік Михайло Воробець, як організаційний на далекі стежти Заходу, Іван Бутрій — Детройт, Павло Бреславець — Міннеаполіс, мгр Орест Щудлюк — Нова Англія.

В «УНСлові» від 15 лютого 1979 р. були проголошені рішення Головної Екзекутиви про надання активним організаторам нагород у формі золотих годинників, золотих відзнак УНП (зaproектованих мистцем Петром Сидоренком у Канаді), грамот-подяк, а також грошевих нагород. Проголошено одночасно і Журналістичний конкурс на кращу статтю, нарис, вірш, спогад.

Першим в українській заокеанській пресі тижневик «УНСлові» проголосив у ч. 3-му з 1979 року з рамени АДУК «Календар важливих дат на 1979 рік», опрацьований видатним членом АДУК, літературознавцем, істориком Києва проф. Іваном Левадним. Цей «Календар» став у пригоді різним організаціям і товариствам у власній підготовці до відзначування важливих історичних подій чи осіб. За цим «Календарем» на сторінках пресового органу УНПомочі впродовж року друкувалися відповідні статті проф. І.Левадного та ін. авторів.

Дня 8 березня 1979 р. «УНСлові» опублікувало звідомлення Канадського Представництва УНП, переслане Головною Канцелярією в Пітсбургу, про те, що УНПоміч осягнула рекорду в 1978 році,

обезпечивши нових членів у обох державах на 1 мільйон 309 тисяч дол.

У березні головний предсідник установи Володимир Мазур відбув велику організаційну поїздку до західних стейтів, охопивши тоді Сан-Франціско, Сан-Дієго, Лос-Анджелес, Фенікс в Арізоні, Денвер у Колорадо, Омагу в Небрасці. Тоді дійшло до створення нових відділів і пожвавлення активності в інших, а також приєднано — у співпраці з місцевим активом УНПомочі — десятки нових членів.

До безпосередніх обов'язків головного організатора належать часті виїзди в терен. Щоразу такі виїзди Ананія Никончука давали позитивні висліди, як у ЗСА, так і в Канаді, і всюди він дружньо співпрацював із іншими трудівниками УНПомочі на місцях.

Різниця між виїздами головного предсідника і головного організатора полягала часто в тому, що ред. Володимир Мазур у багатьох місцевостях, крім організаційної праці, виголошував також доповіді, відповідні до нагоди тих чи інших річниць. Часто його запрошували з різних місцевостей виголосити доповідь, і тоді він, ідучи, поєднував таку мандрівку із організаційною діяльністю.

У березні на сторінках «УНСлова» був заклик відомого українського бібліотекаря-бібліографа і журналіста Олександра Соколишина, щоб працівники відділів на місцях дарували примірники «Історії УНП» до американських бібліотек, тим більше, що там є багато фотодокументів і резюме англійською мовою. На той заклик відгукнулися кілька десятків осіб, і так книга потрапила до бібліотек міст і деяких коледжів та університетів (цю справу треба продовжувати й надалі, адже є ще запас тієї книги).

Крім повідомлень Головної Екзекутиви, на сторінках «УНСлова» впродовж року часто друкувалися огляди українського життя за океаном — і на поневоленій, але нескореній Батьківщині-Україні, видатні літературні твори, монтажі, спогади. Наш тижневик звертав ще тоді увагу на промахи в праці українського Гарварду. Так, у числі від 19 квітня 1979 р. «УНСлово» опублікувало статтю «Український Гарвард — на слизькій дорозі», вказуючи на хибні твердження проф. О. Пріцака про прийняття закордоном сучасного т. зв. «кіївського правопису», який є до краю змосковщений, без літери «Г» та ін.; проф. О. Домбровський ствердив, що лекції проф. О. Пріцака і його теорія про походження Руси-України «є у великій мірі водою на млин пануючої в советській історичній науці концепції». Також були опубліковані впродовж 1979 р. в «УНСлові» статті Оксани Керч, В. Лехтера, поета Вадима Лесича («Камінь за хліб») та ін., в яких автори вказували на важливі промахи і похибки в «Хрестоматії» (з) української літератури XX століття» пера д-ра Є. Федоренка і Маляра; рекламування сучасних советських трубадурів, які пишуть зросійщеною українською мовою, замовчування сучасних українських національних письменників, пропущення цілої плеяди поетів-вісниківців та ін.

Ми навели цих кілька прикладів, щоб показати, що УНПоміч як у минулому, так і в сучасному завжди реагувала на позитивні й негативні прояви в українському організованому заокеанському житті, а по змозі також подавала економічну допомогу для вартісних публікацій різних авторів.

Однак, головна активність УНПомочі постійно була спрямована на збереження і розвиток нашої народної установи. І так, вже за перші три місяці 1979 року заходами головних радних і секретарів багатьох відділів у ЗСА і в Канаді, було приєднано 184 нових членів на 570 тисяч дол. обезпечення. Отже, ювілейна кампанія для відзначення 65-ліття УНПомочі набирала сили.

Як у минулому році на сторінках «УНСлова» було сумне повідомлення про смерть мовознавця і редактора св. п. Вячеслава Давиденка, так у 1979 р. надійшло повідомлення про смерть проф. Івана Вовчука (14. 5. 1979 р. у Пітсбургу) — активного члена і провідного діяча ОУН, віцепрезидента УГВР, один час — редактора «УНСлова». У похоронній процесії брали участь всі члени Головної Екзекутиви УНПомочі.



Ще свіжа могила редактора «УНСлова» в Пітсбурзі та різних видань ОУВФронту сл. п. проф. Івана Вовчука, 1980 р.

**Відзначування 65-ліття з часу створення УНПомочі та її праці для народу і серед рідного народу були успішно започатковані в Пітсбургур, де повітові власті проголосили день 26 травня 1979 року «Днем УНПомочі на Пітсбуржчині».**

У дніах 26 і 27 травня відбулося річне засідання Головного Уряду, зі звітами усіх його членів, головною доповіддю предсідника Володимира Мазура, наміченням плянів, уділенням до двох десятків стипендій із Стипендійного Фонду ім. Василя Шабатури. На засіданні повідомлено, що за перші 5 місяців праці до УНПомочі приєднано 265 нових членів на 826 тисяч дол. обезпечення. Крім засідання, відбувся також успішний Ювілейний Бенкет у залах готелю «Карлтон» з участю Владики Константина із духовництвом та щойно прибулого із СССР нескореного Валентина Мороза, який прибув у товаристві ред. Романа Зварича. У концертovій частині виступала солістка Ганна Колесник. Крім того, у церкві свв. Петра і Павла відслужено Архиерейське Богослуження. Привітальну телеграму — у зв'язку із 65-літтям УНПомочі — надіслав голова Проводу ОУН Дост. Ярослав Стецько.

Святкуваннями в Пітсбургур розпочалася ціла серія відзначень 65-ліття УНПомочі та її заслуг перед громадою, країнами поселення і Україною в різних місцевостях за океаном. Одночасно Головна Екзекутива обміркувала далі, як найкраще реалізувати постанову делегатів XIX Конвенції — на пропозицію головного предсідника — про перенесення установи до нового місця осідку — до Чікаго. Для цього на річному засіданні 26 травня в Пітсбургур вибрано спеціальну комісію в такому складі: ред. Володимир Мазур, містопредсідник Лев Футала, голова Канадського Представництва УНП Володимир Окіпнюк, голова Контрольної Комісії Петро Мицак, д-р Михайло Головатий (Чікаго).

У серпні 1979 року Канцелярія УНПомочі повідомила, що «старанням передових працівників Ювілейної УНПомочі в обох державах до середини липня 1979 року до УНПомочі приєднано понад 350 нових членів на рекордно високу суму обезпечення: 1 мільйон 12 тисяч дол.». У повідомленні було також зазначено, що нові члени — переважно діти й молодь, а це «запевнюює дальший розвиток нашого братського всегромадського союзу». Між першунами-будівничими УНПомочі тоді вирізнилися: П.Бреславець, В.Ганчук, В.Ткач, О.Строцький, І.Роік, М.Воробець, Б.Стус, М.Кормило, Ірена Фуга та інші, а в братній Канаді — І.Фіголь (працівник Представництва) в Торонті, М.Вокалюк, Вол. Окіпнюк, П.Мицак та ін.

До речі, дні 25 травня могутня радіовисильня з Вашингтону «Голос Америки» передала довгий репортаж про УНПоміч у 65-ліття її діяльності — в Україну. Згодом були з України листи, які підтверджували ту програму, що розпочиналася такими словами: «65 літ тому в містечку Мікіз Ракс у Західній Пенсильвінії — Пітсбуржчина — група промисловців і робітників заснували братську страхову

громадську організацію»... Автором репортажу був кореспондент «Голосу Америки» Віктор Кулій.

Два дні — 11 і 12 серпня — тривало на зеленій Оселі СУМ-А біля Елленвіл свято УНПомочі. Першого дня у присутності понад 300 гостей та великої кількості сумівської молоді в охоложенні світлиці відбувся вибір Королеви молодості УНП Східного Побережжя, якою стала Стефанія Дитиняк, студентка із Картерету, а її дружками — Ірина Тицька і Христя Мазурик; грала оркестра «Дніпро». Другого дня відбувся День української культури на вшанування 65-ліття створення УНПомочі. Тоді промовляв головний предсідник Володимир Мазур, близькуче співала молода солістка Оля Гірняк, акомпаніював маestro Лев Стругацький, співав ансамбль бандуристів «Юні орли» під мистецьким керівництвом Володимира Іваськіва; відбулася двовіддена виставка видань УНПомочі та виставка, уладжена п-вом Володимиром і Володимирою Харуками з Нью-Йорку — до 50-ліття з часу створення ОУН.

У святкуваннях взяли участь понад п'ятисячі гостей. Тоді ж, 12 серпня, з промовою виступав головний предсідник УНПомочі Володимир Мазур. Його промову тут публікуємо для документації широкого засягу праці й зацікавлень нашої народної установи:

### **Шановна святкова Громадо, дорога сумівська молоде!**

Вчора тут відбувся вибір Королеви краси Східного Побережжя УНПомочі, з забавою, на якій чудово грала оркестра «Дніпро». Там же ми вшанували пам'ять забитого кагебістами у Львові українського композитора Володимира Івасюка і сказали Москві: «Ми цього не забудем!» Цим ми надали ще більшого значення і ваги вchorашній імпрезі.

В часі першого дня святкувань Ювілею братської Української Народної Помочі на Оセルі СУМ-А щиро вітав нас, членів Головної Екзекутиви, голова Комітету Мар'ян Кормило, голова Заряду Осели Володимир Костик, командант Табору Корнель Василик, і так же сердечно привітала нас всіх Українка з України, що мало надзвичайну вимову.

Це було нашим обов'язком — бути на цьому святі, бо це також наші спільні підсумки. Ми багато зробили, а ще багато й не доробили. Наші ювілейні святкування будуть добрим стимулом до праці. Сьогодні святкуймо, щоб завтра зі свіжими силами, з духововою наснагою продовжувати нашу всегромадську, всеукраїнську діяльність.

За вікнами цієї великої, розкішної зали-світлиці на Оセルі СУМ-А в Елленвіл простяглися американські Кетскильські гори... А нам вони нагадують рідні, українські гори Карпати. На цій Осели є озеро, протікає річечка... Американське озеро і американська річечка — а нам вони нагадують рідні українські ріки й озера. І не лише нагадують:

це озеро, ця річечка, ця прекрасна Оселя молодої заокеанської України — Спілки Української Молоді Америки — це частина справжньої України. Не вимріяно у снах і фантазіях, а заробленої тут зусиллями, потом і працею батьків, масовим членством Організації Українського Визвольного Фронту, а також масовим членством нині ювілейної, Святкової Української Народної Помочі.

Як сказав, перебуваючи в Німеччині, в Мюнхені, Нескорений Валентин Мороз, цитую: «Ми — жива частина України! Ми — не вигадка і не мрія — ми жива реальність! І тому так галасує Москва про українських нібито буржуазних націоналістів, бо ворог знає, що ми — українська сила, ми — національна сила, ми є частиною того пороху, який зірве врешті-решт московську кригу над Україною та іншими поневоленими народами!

І ось у цій національній силі, Шановні Слухачі, займає своє заслужене місце братня установа, наша Українська Народна Поміч, створена 65 літ тому в Америці, щоб українська людина не губилась у чужому морі, щоб ми були об'єднаними, щоб ми діяли пляново і спільно — щоб ми стали закордонною силою Національно-Християнської України!

На одній із блакитно-золотих хоруговок УНПомочі, любовно вишитій жіночими руками 65 років тому в Пітсбургув, читасмо такий напис:

«Зростай же, Помоче Народна, людей сднай у лави!»

Оце одно з найголовніших завдань нашої братської установи: сднати рідних людей в Америці й Канаді у місні лави, сднати важко зароблені гроші в народний єдиний капітал для допомоги самим собі, економіці країн, у яких ми живемо, нашій заокеанській спільноті і нашій єдиній Матері-Україні в її поході до волі й державності!

Шановні Слухачі! В цьому році відзначаємо 100-ліття народження Головного Отамана Симона Петлюри і 60-ліття Соборності Державної України, яку збройно захищали Симон Петлюра і Євген Коновалець, і десятки тисяч відомих і невідомих Вояків-Героїв. Вшановуємо також світлу пам'ять великого народного Провідника Степана Бандери, підступно забитого Москвою 20 літ тому, про якого писав поет: «Згинуть всі недолюдки й тирани, але вождь Бандера — буде жити!» Ми відзначаємо також велике, всеукраїнське, національне свято — Золотий Ювілей ОУН і не можемо забути про маленьку Карпатську Україну, яка рівно 40 років тому проголосила державну незалежність в ім'я державности і незалежності всієї Соборної України!

У всіх цих подіях посередньо брала участь і наша ювілейна Українська Народна Поміч, створена в 1914 році, коли на фронти Першої світової війни виходили славні Січові Стрільці у бій за червону калину — за рідну Україну!

**І ми, як Установа, виходили тоді в життя далеко за океаном, але також в ім'я нашої червоної калини — України! Наші славні Піонери розпочинали шлях УНПомочі з 200 членами і несповна двома тисячами долярів у касі... Але великим трудом двох та вже й третього покоління Українська Народна Поміч в Америці й Канаді виросла у важливу економічну і громадсько-культурну силу. УНПоміч допомагала фінансово, коли були в Галичині політичні процеси ОУН, допомагала «Просвіті» та «Рідній Школі» в Україні... УНПоміч була співзасновником Українського Конгресового Комітету Америки і не вийшла з нього тоді, коли його покинули наші братські Союзи... УНПоміч допомогла переїхати десяткам тисяч українців з повоєнної Європи на вільну Землю Вашингтона, і в домі УНПомочі у Пітсбургур, як розповідав славної пам'яті Піонір Василь Шабатура, не було де й голці впасти, бо УНПоміч приютила сотні українських братів і сестер — нових поселенців... Ми взяли активну участь у здвигенні пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні... Ми допомогли фінансово збудувати багато молодечих осель, українських церков обох віровизнань, клубів, народних домів...**

**Дорога Громадо! В останніх роках Українська Народна Поміч, яка завжди по змозі допомагала рідному шкільництву і культурі, видала десятки тисяч народних долярів на справи шкільництва й культури, даючи щороку стипендії для студентів із Фонду Василя Шабатури... Не багато є організацій і установ, які можуть похвалитися таким вкладом в українську культуру, який зробила наша все ще не надто велика кількісно, але велика національною свідомістю Українська Народна Поміч! А ми за останні роки опублікували велику книгу «Історія УНПомочі в Америці й Канаді», що є також частиною історії життя і змагань української спільноти за океаном. Ми випустили вже дві кольорові, прекрасно виконані маєстрам Петром Андрусівим, картки-поштівки на тему української історії...**

**Нікому не легко зростати. Щоб зростати — треба працювати, працювати інколи за двох і за трох... Так працює наша Головна Екзекутива, наш Головний Уряд, багато наших окружних діячів і секретарів. І ось висліди: вже в цім, ювілейнім році, УНПоміч в Америці й Канаді на 31 липня 1979 року присднала 367 нових членів у обох державах, обезпечених на суму \$1,094,048.00. Але не забуваймо, що на останній Конвенції в Чікаго наші делегати поставили завдання дійти до десяти тисяч членів у цім році, обезпечити нових членів на півтора мільйони доларів!**

**Пані і Панове! Я знаю, що цифри — втомлюють. Але без математики немас і поезії, немас і мистецтва... Без фінансів, власних фінансів не може бути і власної політики, і власної науки та культури. Без власної економічної бази не було б цієї чудової Осели, що її так зразково веде Управа на чолі з другом Костиком. А без видатків на потреби молоді, науки, культури — наша Українська Народна Поміч**

**не виконувала б своїх завдань. Без нашого фінансового вкладу в діло визволення України — ми не дістали б від Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька листа з нагоди 65-ліття Ювілею, в якім сказано, що між братніми Союзами УНПоміч є НАЙКОРИСНІШОЮ УСТАНОВОЮ!**

А тепер дозвольте мені висловити сердечну подяку всім Вам за участь у нашему народному святі, за участь у виборі Королеви УНПомочі Східного Побережжя, Окружному Комітетові з другом Мар'яном Кормилом, дорогим мистцям-виконавцям! Це гарна традиція, яка поширює добре ім'я нашої братської Установи в Громаді.

**Бажаю Вам усім влітку набратись здоров'я, свіжих сил і краси та духовної наснаги! Перед нами багато завдань і багато проблем — і спільними силами ми їх переможем!**

**Оселя СУМ-А**  
**12.8.1979 р.**

Доповідь ред. Володимира Мазура викликала між сотнями її слухачів зацікавлення УНПоміччю і сприяла розголосові доброго імені нашої установи, особливо серед сумівського доросту та іхніх батьків. Розголосові доброго імені УНПомочі сприяють також щорічні вибори Королеви молодості УНПомочі Східного Побережжя: крім чеків по 100 і 50 доларів, вибрані юнки дістають видання УНПомочі, різні інформації про братську діяльність, при нагоді — репрезентують УНПоміч у своїх громадах. Тому практику вибору Королеви молодості УНП, започатковану кілька років тому головним радним Мар'яном Кормилом, треба б завести і в інших більших містах Америки й Канади.

Урочисто відзначили 65-ліття УНПомочі в Детройті, Міч., де на Оселі СУМ-А «Київ» у неділю 19 серпня, як повідомляв Мартин Новаківський, відбулося Богослуження в інтенції членства УНПомочі в ЗСА і Канаді, а потім святковий обід, під час якого виступав зі словом головний предсідник Володимир Мазур, а головний радний Іван Бутрій представляв членів президії і вів цікаву програму; промовляли ще інж. Богдан Федорак від відділу УККА і ПАБНА, письменниця, член АДУК п-і Мирослава Ласовська-Крук, Микола Кавка від ООЧСУ, д-р Богдан Крук-Мелодія від ГУ Т-ва кол. Вояків УПА та інші. Було врученено стипендії УНПомочі кільком студентам і студенткам. У мистецькій частині виступав квартет молодих бандуристок «Троянди», викликаючи захоплені оплески понад 400 слухачів, а потім відбулася товариська забава під звуки оркестри Т. Соколовського. Гости стверджували, що «УНПоміч — це дійсно НАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ». Другого дня головний предсідник мав кілька ділових зустрічей у Клівленді, у тому організаційно-ділову із членами Окружного Комітету. Було приємно констатувати зростання впливів і засягу УНПомочі в тому активному українському районі.

«УНСлово» від 4 жовтня принесло повідомлення про чергове квартальне засідання Головного Уряду УНП в Пітсбургу, яким провадив головний предсідник Володимир Мазур, а традиційну молитву провела Піонірка-містопредсідниця п-і Розалія Сикута. На засіданні повідомлено, що відзначення 65-ліття УНПомочі запляноване на 23 вересня у Клівленді (пройшло із гарним успіхом, як і в інших містах), а також у Чікаго й інших місцевостях. Про свою діяльність звітували всі члени Головної Екзекутиви. Зі звіту фінансової секретарки стало відомо, що майно УНПомочі в той час добігало вже 4 млн. дол. У видавництві «УНСлова» вийшла ілюстрована брошуро-буклет під наг. «Українська Народна Поміч, 1914-1979» із зразками вигідних поліс-грамот, друга кольорова картка мистця Петра Андрусіва з часів Гетьманщини, кольорова Ювілейна Грамота за проєктом Петра Сидоренка та ін. видання. Редактор Л. Полтава подякував УНПомочі за фінансову допомогу у виданні збірки «Зеспанського зшитка». Головний предсідник Володимир Мазур, зробивши огляд стану і розвитку установи, з задоволенням стверджив, що завдяки праці членів Головної Екзекутиви і Головного Уряду та окремих активних секретарів відділів — УНПоміч у Ювілейному Році до кінця серпня обезпечила нових членів у обох державах на високу суму: 1 млн. 13 тисяч дол., однак пригадав, що до кінця 1979 року ця сума мала досягнути півтора млн. дол. — така була постанова делегатів XIX Конвенції. Тоді ж був вироблений докладний план організаційних поїздок членів Головної Екзекутиви до різних Округ.

Членство УНПомочі того року брало масову участь у XXX Здвизі українців Америки й Канади, що відбувся саме в 50-ліття створення Організації Українських Націоналістів, жертвувало на діяльність антибільшевицького Бльоку Народів, головний предсідник Володимир Мазур і містопредсідник пор. УПА Лев Футала взяли участь в жалібних урочистостях у Німеччині, в Мюнхені, біля могили улюблена провідника ОУН св. п. Степана Бандери, у 20-ліття його трагічної фізичної смерти з рук Москви.

Із сумом повідомило «УНСлово» від 6 грудня 1979 р. про смерть головного предсідника УНПомочі в 1934-42 роках сл. п. Михайла Марківа, як і про смерть європейської слави солістки сл. п. Євгенії Зарицької в Парижі (5 жовтня 1979 р.) та проф. Євгена Онацького у Буенос-Айресі в Аргентині на 85-му році життя.

У місяці жовтні головний предсідник Володимир Мазур взяв участь у відкритті пам'ятника Пресвятій Діві Марії і Героям УПА в Омага, Небраска, здигненого заходами місцевого відділу УККА.

«УНСлово» у числі від 20 грудня 1979 року — останньому в тому році, — бажаючи читачам радісного Різдва Христового, повідомило про ювілейні осяги УНПомочі в тім році. І так, від початку Ювілейного Року в 65-ліття нашої установи, до кінця жовтня 1979 року в обох



Під час вшанування пам'яті Провідника ОУН, видатного Сина України св. п. Степана Бандери у Мюнхені в 1970х роках. У першому ряді зліва скраю — Дост. Ярослав Стецько і мгр Слава Стецько; справа скраю — ред. Володимир Мазур і голова Представництва УНП на Канаду дир. Володимир Окіпнюк

країнах до УНПомочі було приєднано 479 нових членів на рекордово високу суму обезпечення: 1 мільйон 276 тисяч 493 долари. Таким чином, УНПоміч прийшла переможно до свого 65-ліття, як то постановляла й заповідала XIX Конвенція Переможців.

Серед нових співавторів тижневика УНПомочі «УНСлов» треба вирізнати особливо цікавого політичного сатирика Панька Незабудька (члена АДУК), видатного політичного мислителя і мистецтвознавця д-ра Михайла Кушніра, журналістку Надію Наум, відомого літературознавця д-ра Богдана Стебельського та ін.

### Міжконвенційний 1980 рік

Тижневик «УНСлов» у першому числі від 1980 року приніс два повідомлення з кінця 1979 року, а саме, у днях 26 листопада — 4 грудня головний предсідник Володимир Мазур відвідав Монреаль, Оттаву й Торонто, де мав ділові зустрічі з працівниками у системі УНПомочі, і тоді було приєднано 25 нових членів на 50,000 дол. обезпечення; друга інформація — про відзначення 65-річчя УНПомочі на Пармі, Огайо

(біля Клівленду), що відбулося 28 вересня в залі собору св. Володимира. Молитву провів на початку бенкету митр. прот. о. Ганкевич, програмою провадив спершу голова Окружного Комітету Мирослав Гейниш, а потім окружний організатор і голова Осередку СУМ ім. Т.Шевченка Григорій Головка. Святкову доповідь виголосив редактор Володимир Мазур, потім були вручені грамоти УНПомочі В.Шуданові і М.Петришинові — видатним працівникам, золотий годинник — Піонірці-містопредсідниці п-ї Розалії Сикуті. У мистецькій частині виступав квартет із хору при соборі св. Володимира, молода бандуристка Ліля Іванчук, рецитаторка п-ї Марія Адамович і соліст Володимир Черник. Як і інші святкові відзначення 65-річчя діяльності УНПомочі, так і це було закінчене спільним відспіванням українського національного гимну «Ще не вмерла Україна».

У тім же числі «УНСлові» повідомлено, що Крайова Рада УККА відбула наради і, між іншими справами, ствердила «шкідливість політичної концепції ген. Григоренка», який висунув так зв. партократичну теорійку, мовляв, за злочини в ССР відповідає не Москва-Росія, а окремі члени партії...

У числі 2-му пресового органу УНПомочі оголошено вислід журналістичного конкурсу, переможцем якого став обдарований журналіст старшого покоління Богдан Лівчак.

Без огляду на переобтяженні обов'язками в Канцелярії у Пітсбургу, головний предсідник Володимир Мазур знайшов час, щоб взяти участь у Омазі, Небраска, у відкритті й посвячені пам'ятника 1000-ліття Хрещення Руси-України, присвяченого також воїнам УПА. Пам'ятник у формі великої статуї Божої Матері був відкритий заходами відділу УККА; від Головного Уряду УНПомочі в тих церемоніях брала участь головна радна п-ї Стефанія Воробець із чоловіком.

На першому в 1980 р. квартальному засіданні Головної Екзекутиви в Пітсбургу зроблено підсумки з діяльності в попередньому, ювілейному році УНПомочі. Зусилля окремих членів Головного Уряду і секретарів, добре налагоджена співпраця Канцелярії з округами і відділами дали позитивні висліди: УНПоміч приєднала 651 члена в обох державах, на рекордову високу суму обезпечення в історії цієї організації: 1 млн. 763 тис. дол., з того в Канаді на майже півмільйона дол. обезпечення. УНПоміч у кінці 1979 року мала 9,312 членів. Майно установи вперше перейшло суму 4 мілн. дол. На нараді вирішено, що членство УНПомочі братиме масову участь у відзначуваннях 60-річчя з часу створення УВО і 30-річчя героїчної смерті головного командира УПА ген.-хор. Тараса Чупринки — Романа Шухевича та буде далі домагатися від Москви звільнення його сина-героя Юрія Шухевича з родиною та випущення їх закордон. В черговому, вже XIII, Конгресі УККА члени УНПомочі також мали б узяти активну участь.

На 1980-й міжконвенційний рік Головна Екзекутива затвердила такий організаційний плян для двох країн: приєднати 750 членів на

півтора мільйони долярів обезпечення — для добра українських родин і громади. Семеро працівників УНПомочі, секретарів і організаторів, були нагороджені преміями у висоті 250 дол. за успіхи в 1970 році. «Добиватися самовистачальності в організаційній роботі по відділах — це наше головне завдання», — сказав тоді головний предсідник ред. Володимир Мазур, якого в кінці наради присутні поздоровили з новим важливим громадським обов'язком екзекутивного віцепрезидента УККА і голови Крайової Ради УККА.

Від часу до часу на сторінках «УНСлова», як раніше, так і тепер, публікуються світлини з нових членів-дітей. Наприклад, у числі від 28 лютого 1980 р. поміщені 6 таких світлин під спільною «шапкою», яка звучить: «Вітаємо молоде поповнення УНПомочі!». Також у багатьох числах тижневика впродовж років містяться короткі звіти з відбутих річних зборів та ділових нарад відділів і округ УНПомочі. На жаль, не всі відділи завжди або вчасно відбувають річні збори чи інші ділові зустрічі, які треба конче практикувати і надсиляти стислі звіти до Головної Канцелярії.

Чимало матеріалів у «УНСлові» були в 1980 р. присвячені справам УККА, з якого УНПоміч, як співосновниця і вартовий на сторожі національних і людських прав України, не вийшла після ХІІІ Конгресу. У статтях ред. Ігната Білинського, д-ра Богдана Дзеровича та ін. викривалася облудна суть малоросійської григоренківщини з її партократичною теорійкою або перебранням на українців московського злочину в Катині. «УНСлово», твердо стоячи на позиціях народоправности-демократизму, рішучо виступило по боці рішень величезної більшості делегатів ХІІІ Конгресу Українців Америки — УККА.

Із смутком повідомило «УНСлово» від 10 квітня, що у день 27 лютого у стейті Мейн помер видатний український письменник і історик д-р Микола Миколович Аркас, промінентний член АДУК, постійний кореспондент «УНСлова» й інших національних видань, син автора опери «Катерина».

У днях 30 і 31 травня в готелі «Гаєт» у Пітсбургу відбулося 66-те Річне Засідання Головного Уряду УНПомочі. Традиційну молитву провів о. протоєрей Мирослав Глинський. Нарадами по черзі провадили головний предсідник Володимир Мазур і містопредсідник Лев Футала, який в бігу нарад поздоровив ред. Володимира Мазура із 25-літтям плідної праці в системі УНПомочі, вручивши під оплески золотий годинник.

Підсумовуючи звіти членів Головного Уряду, виявлено дальнє зростання УНПомочі в обох країнах, зміцнення економічної бази, запасового фонду, вчасне вплачування членських вкладок більшістю відділів. Вперше за всю 65-річну історію УНПомочі у звітовому році було обезпечено нових членів на понад півтора мільйони долярів. Однак, турботою членів Головної Екзекутиви, Контрольної Комісії та

головних радних було те, що не всі відділи виявляють організаційну діяльність самостійно, а в деяких, особливо в Канаді, управи окремих відділів потребують молодшої заміни. У цім напрямку вирішено особливо активно попрацювати.

Під час нарад одностайно підтверджено рішення делегатів попередньої конвенції про перенесення установи до Чікаго, де на той час окрема комісія вже закупила площу й будову поблизу відомої щадничої спілки «Певність», в українському районі того міста-велетня. Стипендійна комісія приділила 17 стипендій студентам у висоті від 250 до 100 дол., а також було передано значні суми на Фонд Оборони України, на сумівський журнал «Крилаті», на Вищу Українську Школу в Детройті, закуплено певну кількість примірників праці д-ра М. Чировського та ін. — разом кілька тисяч дол. на народні цілі. Асистентці головної касирки п-ї Анни Крупи — молодій силі п-ї Одарці Дейнеці-Робертс висловлено подяку за сумлінну працю в Канцелярії.

Учасники Річного Засідання одержали нове видання УНПомочі — опрацьований з усіма змінами за останні три конвенції головним секретарем Ананієм Никончуком «Статут УНПомочі». Відбувся також перегляд документального короткометражного фільму з XIX Конвенції, та в кінці Ананій Никончук провів для всіх членів Головного Уряду організаційний семінар. «УНСлові» від 12 червня інформувало, що «Річне Засідання було під кожним оглядом будуючим і творчим. Залю нарад прикрашував давній несплямлений прапор нашої народної установи, і це надавало особливої урочистості і значення нарадам — особливо останнім у Пітсбургу.

Немов у відповідь на ті наради, в «УНСлові» вже 17-го липня були поміщені на першій сторінці численні світлини нових членів, переважно дітей (разом 7 осіб) під спільним наголовком «Козацькому роду нема переводу!» У тім же числі редактор «УНСлові» Л. Полтава помістив ілюстрований нарис «Українська ікона на Алясці», з часу його перебування в тому далекому стейті, в подяку УНПомочі за дотацію, подану йому Головною Екзекутивою на подорож.

Хоч із незначним запізненням, що поясниме на відносно новому терені дії, українське Чікаго також вшанувало УНПоміч у її 65-ліття труду для рідного народу і Краю. Святкування відбулося у великій залі Дому СУМ-А в присутності головного предсідника ред. Володимира Мазура, голови Чікагської Округи д-ра Михайла Головатого та ін. працівників УНПомочі і видатних громадян міста. Святкову доповідь виголосив ред. Володимир Мазур. Як писав на сторінках «УНСлові» Любомир Рихтицький, — «При каві, солодкому, у дружньому настрої, серед живого обміну думок та плянів на майбутнє закінчилося це гарне свято, залишивши у присутніх свідомість добре виконаної роботи і охоту до дальнішої праці для скріплення і розвитку Української Народної Помочі».

Членство УНПомочі у різних місцевостях ЗСА і Канади брало участь у масових відзначуваннях різних історичних українських річниць, зокрема вшанувало пам'ять головного командира УПА ген. Тараса Чупринки — Романа Шухевича у 30-річчя його смерти в бою проти Москви.

Дня 9 серпня на оселі СУМ біля Елленвіл відбулися чергові вибори Королеви молодості Східного Побережжя: нею стала студентка Оленка Олещук, а її дружками-князівнами Жюрі, на чолі з п-і Марією П'яткою, обрали Наталку Куцман та Галю Мазурик, яким було вручено грошові дарунки-стипендії від УНПомочі. Головою комітету вибору Королеви молодості був головний радний Мар'ян Кормило. На забаві грава популярна оркестра «Дніпро» під диригуванням Олега Строцького. Присутніх було понад 350 осіб та багато сумівської молоді. Програмою провадив ред. Богдан Гаргай.

У вересні й жовтні відбулися окружні організаційні наради УНПомочі з участю членів Головної Екзекутиви і головних радників, зокрема в таких містах: Чікаго, Детройт, Нью-Йорку, Філадельфії, Вінніпегу, Монреалі, Сиракюзах і Клівленді. Такі наради сприяли й сприяють пожвавленню організаційної праці. Вони були особливо важливими у тім міжконвенційнім році, адже до кінця червня було приєднано в обох країнах лише 219 нових членів, а за річним пляном мало б бути разом 750 нових членів. І так, наприклад, у Чікаго після окружної наради впродовж 4 днів приєднано 25 нових членів на 40,000 дол. обезпечення. А це означає, що такі родини, на випадок лиха, будуть менше відчувати економічний тягар, що є одним із завдань нашої братської обезпеченевої установи.

Число від 20 листопада 1980 року «УНСлова» було останнім, що вийшло у власній друкарні УНПомочі в Пітсбургу, у власному Домі УНПомочі при 527 Друга Авеню: несподівано важко захворів старший віком друкар-майстер Николай Лемеш на 75 році життя. Тому довелося перевести складання і верстку тижневика «УНСлово» до Нью-Йорку, і вже число від 11-го грудня вийшло в друкарні Консисторії УПЦеркви «Св. Софія» при 10-ій вул. і Першій Авеню під керівництвом фахівця Андрія Липового. Наклад тижневика далі друкувався і розсылався до читачів із Пітсбургу.

«УНСлово» в нью-йоркському виданні відзначило 100-ліття з часу народження талановитого композитора сл. п. Василя Безкоровайного, шкодуючи, що інша преса промовчала ту річницю, і закликаючи УМІ пошанувати його пам'ять. Багато уваги в останніх числах тижневика УНПомочі в 1980 р. було присвячено XIII Конгресові Українців Америки — УККА, при чому як Головний Уряд УНПомочі та масове членство, так і тижневик «УНСлово» виразно стали по стороні демократичної більшості делегатів конгресу, повністю підтримуючи їхні рішення і підтримуючи Організації Українського Визвольного

Фронту, а з критикою — недолугою і неоправданою — пробували виступати деякі «партократи» з-під григоренківського «стягу»...

В останнім числі «УНСлова» від 25 грудня 1980 року повідомлено, крім святкових різдвяно-новорічних привітів, інформацій про з'їзд ООЧСУ та ін. матеріалів, що у висліді організаційної поїздки головного секретаря і організатора Ананія Никончука, до УНПомочі, у співпраці на місцях, в ЗСА і в Канаді були приєднані 64 нові члени на 240,000 дол. обезпечення. Такою успішною вісткою поділилася Головна Екзекутива із членством УНПомочі на порозі Року Божого 1981-го.

### 1981 — передконвенційний рік УНПомочі

Рік 1981 позначився в житті УНПомочі дальшими турботами про розбудову установи, а у внутрішньому українському житті — виразним відмежуванням від усіх тих, які з власного нерозуму чи через непорозуміння вийшли із залі XIII Конгресу УККА.

Вже в першому числі «УНСлова», у передовій «Передконвенційний рік УНПомочі» сказано, що довірена нам славними Піонірами-засновниками організація вступила в 67-й рік діяльності, що УНПоміч міцно розбудовується в братній Канаді і вже по кількості членства наближається до 9,500 осіб, що є всі дані для великої праці «в полі» — серед рідної спільноти. Передова — голос Головної Екзекутиви УНП — закінчувалася таким закликом: «Використаймо найповніше всі можливості для стрімкого організаційного зростання у цім передконвенційнім році! ХХ Конвенція має бути Парляментом людей, які не бояться труднощів!»



Зліва — перша Королева молодості Української Народної Помочі п-я Дануся Химера — сумішка. Справа — попередня Королева Дана Наугольник і Королева на 1983-84 рік п-я Роксана Шудлюк — сумішки, студентки



## ІЗ ХХ КОНВЕНЦІЇ УНП



Частина людей перед Домом УНП при 925 Північ Вестерн Авеню в Чікаго — перед офіційним відкриттям і посвяченням Дому. Прибули Владика Іннокентій у супроводі о. М.Бутринського і о. диякона М.Панчиншина (посередині). На задньому тлі — Дім Щадничої Спілки «Певність»



Ліве крило почесної президії на бенкеті, зліва праворуч: ред. Роман Зваричм (ТУСМ), гол. секретарка УНП п-і Одарка Дейнека-Робертс, головний касир УНП п-і Дарія Джура-Айзик, голова Контрольної Комісії УНП, кол. вояк УПА д. Петро Мицак та ін.



Частина банкетової залі — з нагоди ХХ Ювілейної Конвенції УНП у Чікаго у травні 1982 року



Задоволений і «ледве живий» — такого бачимо головного предсідника УНПомочі Володимира Мазура в його бюрі в Домі УНП у Чікаго після відбуття ХХ Ювілейної Конвенції 7-8 травня 1982 р. По другому боці столу — репрезентант ОУВФронту в ЗСА проф. Симон Вожаківський і головний радник УНП в Чікаго д.

Ярослав Загородний



У Білому Домі у Вашингтоні, очікуючи президента Рональда Регана, під час відзначування 25-річчя Тижня Поневолених Націй і 40-річчя АБН. Зліва праворуч: голова відділу УККА в Бонфало, Н.-Й., п-дарія Процик, невідомий, головний предсідник УНП і член Екзекутиви УККА і ООЧСУ ред Володимир Мазур, діячка АБН п-а Вікторія Мазур. 1983 р. (Фото Л.П.)

«УНС» з лютого почало виходити (склад і підготовка сторінок до друку) в модерній офсетній комп'ютерній друкарні в Нью-Йорку «Мета», під керівництвом мгра Бориса Береста, при чому, ця друкарня виявилася технічно кращою і дешевшою.

У відповідь на безпідставні закиди різношерстної опозиції до УККА (від мельниківців до заблукалих пластунів чи СУА...) — Головна Екзекутивна УНПомочі опублікувала в «УНСлові» ч. 4 «Ствердження» про «повну законність проведення виборів нових керівних органів УККА на XIII Ювілейному Конгресі Українців Америки, і тому Екзекутива УНП запевнює повну співпрацю та моральну й матеріальну підтримку УККА у відповідальній праці для добра вільнолюбної Америки, української спільноти і Нескореної України». Президентом УККА, як відомо, далі був вибраний довголітній діяч д-р Лев Добрянський, а віцепрезидентом — рішенням величезної більшості делегатів — ред. Ігнат Білинський.

Як у минулих роках, зокрема під час Другої світової війни, УНПоміч не вийшла зі складу УККА, так і тепер залишилася на сторожі чітких національно-визвольних позицій, сувро відмежовуючи демократію від «плутократії». УНПоміч і не могла інакше поступити, бо це наскрізь демократична обезпеченево-громадська організація, з вибраним Головним Урядом, затвердженим владою Статутом, зборами з відкритим голосуванням уповноважених і т.д.

При чому, УНПоміч не приймає до свого членства лише тих осіб, які мають комуністичний так зв. світогляд — всіх інших радо запрошує, без різниці місця походження, віровизнання, статі чи будь-яких поглядів.

Тим часом, організаційно УНПоміч далі впевнено крокувала вперед і розвивалася. Саме 1981 року припадало 20-річчя з того часу, коли молоді свіжі сили в керівництві УНПомочі, підтримані членством ОУВФронту в Америці й Канаді, поширили нашу обезпеченеву діяльність на братню Канаду. У 1961 р. — рівно 20 літ тому — у Торонто був створений перший відділ УНПомочі під числом 153 на тому терені. Передове українське громадянство в Канаді збагнуло, що УНПоміч — це не лише обезпеченева, а й громадська, патріотична організація, яка працює для рідного народу за океаном і в Нескореній Україні. Тому з перших 100 членів у 1961 році УНПоміч впродовж 20-ліття, покриваючи природні втрати, виросла до понад 2,000 членів у Канаді, а в 1981 р. майно УНПомочі в тій країні вже перейшло один мільйон доларів.

Від довшого часу «УНСлово» містило — безкоштовно — заклики Асоціації Діячів Української Культури, АДУК, про пожертви громадянства на публікацію збірки творів передчасно загинулого поета-лірика-патріота Герася Соколенка. У 1981 р. пожертв від громадянства надійшло стільки, що збірка була опублікована, а ГУ АДУК винесла щиру подяку Головній Екзекутиві УНПомочі за безкорисну допомогу в ділянці ширення української культури за океаном.

На сторінках «УНСлова» від 23 квітня д-р ОС (Олександер Соколишин?) опублікував статтю-привіт під наг. «До 60-ліття Володимира Мазура». З огляду на те, що ред. Володимир Мазур вже понад чверть століття віддано працює для розбудови нашої народної установи, передруковуємо статтю д-ра ОС повністю:

### ДО 60-ЛІТТЯ ВОЛОДИМИРА МАЗУРА

«Кобзар» — це та книжка, з якою ніколи не розлучається Володимир Мазур, уродженець Полтавщини, син «розкуркуленого» працьовитого селянина, втікач від совєтів таки на рідній землі України, якому довелося вчитися і на Донеччині, і на Чернігівщині, де він і закінчив середню освіту.



Головний предсідник Володимир Мазур — полагоджус останні ділові справи в канцелярії Дому УНПОмочі в Пітсбурзі, Па., напередодні перенесення Установи до власного Дому в Чікаго

Впосна батьками з дитинства віра в Бога і любов до України, незабутня пісня мандрівного кобзаря про Україну, як «часчку-небогу», важкі переживання дитини під час штучно викликаного Росією голоду на Україні в 1932-33 рр., коли вимириали цілі села, постійні переїзди родини, щоб уникнути арешту і вивозу на Сибір неісходиму — не залякали, а загартували юнака. Коли в 1941 р. на Полтавщину прибули перші учасники Похідних Груп Революційної ОУН під проводом Степана Бандери, Володимир Мазур став на службу національно-християнській Україні та впевнено йде в житті тим шляхом.

Його принциповість і послідовність лякає недовірків та «весезнайків». Як і багато інших видатних українських політичних і суспільно-громадських діячів, Володимир Мазур не раз зазнав безпідставної критики і злоби (згадати хоча б найновіші опуси теперішнього голови УНСоюзу п. Фліса Івана на сторінках його «Свободи»). А тим часом, Бог дас здоров'я, діти студіють, дружина, пі- і Дарія Мазур, с редактором англійської сторінки пресового органу Української Народної Помочі «Українське Народне Слово», а Володимир Мазур впевнено веде з Головним Урядом братську обезпеченево-громадську установу УНПомочі вперед, як її Головний Предсідник з 1966 року, щоразу переобраний на цей пост делегатами Конвенції УНПомочі.

Під його керівництвом УНПоміч поширила засяг дії на Канаду, збільшила кількість членства на понад 4,000 осіб (тепер є понад 9,000 членів), збільшила народний масток з заледве одного мільйона дол. на понад 4 мільйони дол., з того вже на понад мільйон дол. у братній Канаді. За цей період, при активній співдії Організації Українського Визвольного Фронту та національно свідомого, творчого елементу української спільноти за океаном, УНПоміч видала чимало книжок, включно з календарями-альманахами, книжкою М.Верховинця «На руїнах і пустелях далеких» (про руйнування ворогом українських святинь), збіркою оповідань «Творець» — про видатних українців минулого, збіркою віршів для дітей О.Киянки — Ольги Лубської «Каруселя», «Історію УНПомочі в Америці Й Канаді» пера Л.Полтави та ін. УНПоміч публікує часопис «Українське Народне Слово», який виразно стоїть на позиціях Воюючої України. УНПоміч публікує святкові картки, які стають прикрасами українських домів (напр., кольорові картки за образами проф. Петра Андрусіва на українську релігійну або історичну тематику, з двомовними підписами).

Крім великого навантаження в праці у самій Централі УНПомочі, ред. Володимир Мазур знаходить час для активної праці в різних інших ділянках: він відповідає за організаційний сектор в Головній Управі Організації Оборони Чотирьох Свобід України, ООЧСУ, належить до керівних органів УККА, нашої найвищої громадсько-політичної централі в Америці; як віце-президент УККА займається підготовою Ювілейного XIII Конгресу УККА у жовтні 1980 р. у Філадельфії, який закінчився перемогою національно-демократичних сил української спільноти в ЗСА; він відповідає за напрямні двомісячника «Українське Народне Слово». Тепер, виконуючи вказівку делегатів попередньої, XIX Конвенції УНПомочі, він із Головною Екзекутивою Установи провадить підготову до переїзду УНПомочі до Чікаго, де вже будується новий дім по сусіству із просперуючою великою спілкою «Певність».

Полагоджуючи справи Української Народної Помочі, ред. Володимир Мазур часто виголошує на запрошення різних громад доповіді, робить відчити, інформує громадянство про становище і змагання України за свої державні права і становище внутрі нашої заокеанської спільноти. Він відверто поборює у своїх виступах будь-які прояви зміновіхства, угодництва будь-якого кольору Москви, будь-яке «ікроїдство» з боку вільних українців — з московського столу, будь-які спроби «братації» з окупантами — Росією, при всіх її хамелеонських змінах кольорів.

Можливо, для того, щоб дійсно зрозуміти поставу Головного Предсідника УНПомочі та суспільно-громадського діяча Володимира Мазура, треба було б перейти через страхіття московсько-большевицької системи в дитинстві й молодості; треба було б ще на рідній землі поклястись на вірність Богові й Україні; треба було б



У Пітсбургу, Па., 1978 рік: на американській радіостанції — радіопрограма «Пісня України», яку впродовж двох десятків років провадив головний предсідник УНП ред. Володимир Мазур. Біля мікрофонів ред. Володимир Мазур і Леонід Полтава

навчитися сказати «ні» багатьом вигодам закордонного життя, включно з «кадиляками». Ось уже 20 років Головний Предсідник УНПомочі їздить, для прикладу, не «кадиляками», а автобусами далеко за Пітсбург, кожної неділі, на Радіовисильню, зійдки провадить програму «Пісня України».

У його 60 років, із здоров'ям, підірваним ще в 1932-33 роках, як висловився Юрій Клен — у «Проклятих роках», п. Володимир Мазур часто до пізніх годин працює в Головній Канцелярії УНПомочі або провадить «вільний час» у потягах та літаках, бо того вимагають справи й обов'язки людини, яка поставила себе на службу Громаді.

**Бажасмо Многих, Многих Літ!**

Д-р ОС

У дніях 29 і 30 травня відбулося в залі готелю «Гілтон» Річне Засідання Головного Уряду УНПомочі — останнє у Пітсбургу, яке розпочав молитвою о. монс. Михайло Польовий, парох української католицької церкви св. Івана Хрестителя, член ГУ СУК «Провидіння». Нарадами, як і раніше, позмінно керували головний предсідник Володимир Мазур і містопредсідник Лев Футала. Звітували всі члени Головної Екзекутиви і Контрольної Комісії та всі головні ради, за

виключенням Григорія Дрепка із Вінніпегу, який надіслав письмовий звіт. Учасники нарад заслухали вступне слово головного предсідника, в якому він, між іншими справами, згадав про всегромадське відзначення державотворчого Акту 30 червня 1941 р. у Львові у його 40-ліття.

Зі звітів стало відомо, що УНПоміч у звітовому 1980 році приєднала в обох країнах 460 нових членів на 1 мільйон 362 тисячі дол. обезпечення, з того, в Канаді — на 480 тис. долярів обезпечення, що було важливим організаційним успіхом року. Все членство в обох країнах обезпечене на понад 13 млн. дол., і установа стоїть на твердій економічній основі, що стверджували також американські контролери. Резервовий баланс УНПомочі вперше перейшов суму в півмільйона долярів, без огляду на значні видатки, пов'язані з необхідними виїздами в терен і будовою Дому в Чікаго та перенесенням Головної Канцелярії до Чікаго.

Стипендійна Комісія видала із Стипендійного Фонду ім. Василя Шабатури 8 стипендій у ЗСА і Канаді, висотою від 200 до 300 дол. кожна, самозрозуміло, безповоротних. Головний Уряд УНПомочі на Річному Засіданні передав поважні суми на громадські цілі, в тому 1,000 дол. на потреби Дому ОУВФронту в Нью-Йорку (новий дім при 136 Друга Авеню) та ін., затвердив спеціальні премії для організаторів-секретарів у висоті від 1,000 до 250 дол. — залежно від кількості приєднаних членів.

Було остаточно вирішено, що Головна Канцелярія УНПомочі переїде до нового Дому УНПомочі в Чікаго восени 1981 року.

В організаційній ділянці схвалено плян: приєднати у передконвенційному 1981 році в обох державах 1000 нових членів на 2 мільйони дол. обезпечення, — «щоб із честю і перемогою прийти до ХХ Ювілейної Конвенції у травні в 1982 році», — як про це рішення інформував тижневик «УНСлов’о» в числі від 11 червня.

З радістю інформував тижневик «УНСлов’о» своїх читачів про те, що на діяльність УККА було зібрано ще до осені понад 150,000 дол., а також що у святковому відзначення 40-ліття проголошення Акту 30 червня 1941 р. воною ОУН і при підтримці українських історичних Церков — проголошення відновлення Української Держави, — брав участь у Вашингтоні, разом із понад 40 членами Конгресу прем’єр України з 1941 року, голова проводу ОУН і президент АБН дост. Ярослав Стецько, який виголосив на Капітолію знаменну промову. У тих святкових відзначеннях славних роковин брали участь численні представники Головного Уряду УНПомочі.

У пляні святкувань 30 червня 1941 року головний предсідник ред. Володимир Мазур іздив до Канади, де виголосив привіт від ОУВФронту ЗСА на великому святі в Торонто 28 червня. Виступав він також на святі державності України з 1941 року на Оселі СУМ-А біля Елленвіл, Н.-Й., де головну промову виголосив останній Прем’єр уряду

України Дост. Ярослав Стецько, який мав відвагу від імені Революційної ОУН під проводом незабутнього Степана Бандери відкинути ультиматум Гітлера і не відкликати Акту 30 червня у Львові.

Тим часом, дня 15 червня на Оселі СУМ-А відбулися чергові вибори Королеви молодості УНПомочі Сх. Побережжя. Цього разу честь припала — репрезентувати УНПоміч серед громадянства — молодій, 16-річній студентці-сумівці, красуні Дані Наугольник із Амстердаму, Н.Й., а її подружкою-князівною була вибрана Жюрі Й голосами більшості з народу молода подруга Наталка Закамарок з Ірвінгтону, Н.-Дж. Біографії і світлини їх були, як і попередниць, поміщені в «УНСлові». Понад 350 гостей та багато молоді оплесками і співом «Многая літа» привітали також молоденське подружжя відомих суспільно-громадських діячів молодого покоління, д-ра Аскольда і Роксоляну Лозинську, які саме побралися.

На святковій академії в Нью-Йорку на відзначення 40-ліття Акту 30 червня 1941 року з доповіддю виступав головний предсідник УНП ред. Володимир Мазур. З огляду на її важливість, передруковуємо текст доповіді повністю, із «УНСлова», числа 17-18.

**Володимир Мазур**

### **ПІД ПРАПОРОМ НАЦІОНАЛІЗМУ**

**Слово на академії в Нью-Йорку в 40-ліття Акту 30 червня 1941 р.**

**Шановні слухачі, дорогі подруги і друзі, дорога молоде!**

Вітаю вас на українському народному святі з нагоди сорокаліття відновлення української державності! Сердечно вітаю тих друзів і подруг в залі, які в час Другої світової війни самі брали активну участь у героїчних діях революційної ОУН та славетної УПА — самі утверджували державотворчий Акт національно-християнської України з 30 червня 1941 року!

Є в історії кожного народу вікопомні дати, які ніколи не проминають. До таких дат належить і подія 30 червня 1941 року: тоді у городі Льва з почину Революційної ОУН під проводом Степана Бандери і при підтримці українських історичних Церков, було проголошено відновлення української державності. Тоді Україна заявила Берлінові й Москві, усьому світові, що на нашій історичній землі, що в душі українського народу — вже немає місця для колоній!

**Пані і Панове!**

Понад 150 років тому Карл Маркс, у співпраці з Ф.Енгельсом, хибно пророкував, ніби на нашій плянеті «ходить привид комунізму». Однак, той страхітливий у дійсності привид зачепився і виплекався тільки в Росії, бо духовість москаля відповідає духові комунізму.

На облудне так зване вчення Карла Маркса Україна відповіла в 1900 році пророчими думками батька українського наукового націоналізму Миколи Міхновського. Він заявив, він із точністю науковця

передбачив, що двадцяте століття буде століттям не комунізму, а творчого, будуючого, революційного націоналізму!

У своїй праці під назвою «Самостійна Україна» Микола Міхновський кинув клич, який і для нас є провідною зорою життя і змагань — «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат по Кавказ!»

Націоналізм на наших очах розвалив австро-угорську, царську російську, англійську, португальську, французьку імперії. Новими національними державами покрилася на наших очах земна куля. Залишилася остання імперія — червоно-російська, яка для затуманення політично короткозорих приховалася під назвою Сovетського Союзу.

Проти російської імперії будь-якого кольору першою виступила в нашім столітті Україна. Згадаймо про героїчні бої на Маківці Українських Січових Стрільців... Згадаймо про виступ Волинського полку в Петрограді у 1917 році — проти самодержавства, проти російського загарбництва...

Ми, як нація, масмо тисячолітню історію державності — і постійну боротьбу з ворогами. Але після княжого періоду української державності і після періоду гетьманщини — наша боротьба за власну хату, як висловився Тарас Шевченко, — постійно наростиє, поглиблиться, акселерується.

Вже в нашім двадцятім столітті український народ тричі брався за зброю і тричі відновлював свої права на власну хату.

Перший період відновлення української державності на всій Україні тривав від 1917 до 1920 року, за Симона Петлюри і Євгена Коновальця. Другий період тривав коротко, але мав величезне і тривке значення, коли маленька територія Карпатська Україна проголосила державність у 1939 році. А третій період української державності, який тривав від 1941 року до 1953 року, — ми нині з вами урочисто відзначаємо.

Пані й Панове, Подруги й Друзі!

Наш великий політичний мислитель доктор Дмитро Донцов учив, що люди по своїй природі, по своїй вдачі — не всі однакові. Є ті, що покликані змагатись, бути героями і врешті-решт — перемагати. Є частина людей, яким чужий дух лицарства, які готові бути слугами для інших людей, для сильніших, які не вірять у власні сили...

Серед десятків різних політичних партій і груп на заході України на початку Другої світової війни тільки революційна ОУН під пропором Степана Бандери гідно піднесла український самостійницький пропор волі і державності!

Це там, у княжому Львові, поет і борець Юрій Липа, який згодом загинув як герой у лавах УПА, писав:

**Націс, народжена з огня,  
Націс великая, молись:  
Яснозбройний Юрій, як колись,  
Осадлив могутнього коня!..**

Під прапором святого Юрія-Переможця виступила революційна ОУН, проголосивши на Народних Зборах у домі «Просвіти» у Львові 30 червня Року Божого 1941-го відновлення української держави — проти волі Москви і Берліну.

Прем'єр Українського Уряду достойний Ярослав Стецько, підписуючи державотворчий Акт 30 червня, заявив:

«На західніх землях твориться українська влада, яка підпорядковується українському національному урядові, що створиться в столиці України — Кисві».

Годі змалювати радість і те почуття гордости, яке охопило весь наш народ, коли люди почули вістку про відновлення української держави, передану через львівське радіо!

Вже першого липня 1941 року у пастирському листі до народу великий Митрополит Андрей Шептицький писав:

«Український народ мусить у цій історичній хвилі показати, що мас досить почуття авторитету й життєвої сили, щоб заслужити на таке положення серед народів Європи, в якім міг би розвинути усі Богом йому дані сили».

У архипастирському листі з десятого липня писав Єпископ Української Автокефальної Православної Церкви Владика Полікарп:

«Нехай Господь милосердний допомагає тобі, Народе мій, і тобі, Уряде наш, будувати Самостійну Соборну Українську Державу, а моя молитва за вас перед престолом Всешишнього буде з вами».

Ви знасте, що Гітлер домагався відкликання Акту 30 червня, що гестапівці заарештували Провідника Степана Бандеру, Прем'єра Ярослава Стецька, майже всіх членів нашого Українського Уряду — й кинули їх до концетаторів... І ви знасте також, а багато з вас були співучасниками дальших славетних дій українського націоналізму — Україна відповіла Берлінові не тільки створенням Похідних Груп, які несли вістку на Східні Землі, а й створенням героїчної Української Повстанської Армії. Це наша Армія, під керівництвом голови Головного Секретаріату УГВР і голови Проводу Революційної ОУН на Рідних Землях, Головного Командира УПА Тараса Чупринки — Романа Шухевича, ще впродовж понад десяти літ здійснювала на наших землях українську національну владу, утверджувала на практиці Акт 30 червня! Таким чином Революційна ОУН та УПА врятували честь України в Другій світовій війні та продовжили перервану ворогами нитку української державності! Ця третя в нашому столітті епоха державности тривала понад 10 літ, доки бодай частинка української землі не була під контролею комуністів чи фашистів.

**Без цих подій згодом не було б могутніх повстань в'язнів у ССР, що до основ потрясли московську імперію. Не було б поетів шестидесятників, коли Василь Симоненко писав, прибувши у Львів із Наддніпрянщини:**

«...Цілий тиждень ходжу і живу між левами,  
Не даремно і місто називається Львів...  
Я до тебе прийшов із захопленням сина  
Від степів, де Славута легенду снує,  
Щоби серце твоє одчайдушне, левине  
Краплю сили вдихнуло у серце мос!..»

**Отак поет-наддніпрянець, який виріс в умовах московсько-большевицької окупації, виявив почуття соборності всієї України і любові до міста, де в червні 1941 року було проголошено віднову Української Держави.**

Без могутніх дій Революційної ОУН не було б тепер на Україні семидесятників і самвидавників, і навіть Київської групи оборони гельсінкських угод,— а Київська група цілком відмінна від закордонної... Не було б і перших в ССР — ще далеко перед польськими страйками,— могутніх страйків в Україні, на Донбасі і Дніпропетровському... Не було б і десятитисячних мас на похороні вбитого кагебістами композитора Володимира Івасюка у Львові, де була присутня і дружина легендарного командира УПА Чупринки-Шухевича...

Пані Й Панове, я згадав про Гельсінкські групи. Вони принципово різні. Закордонна хилиться до співпраці з ворогом — з москалями, кидає на нас вину за Катинь, намовляє нас повірити у так звану партократичну теорію... А Київська Група на Рідних Землях домагається фактично свободи і незалежності України!

До закордонної групи політично збанкрутіваних малоросів, викритих на форумі УККА і на XIII Конгресі Українців Америки, пристали і проводи деяких українських організацій, які наносять велику шкоду українській визвольній політиці і шкоду цим же організаціям.

Тепер наші псевдо-демократи хочуть збути мовчанкою це велике свято — День 30 червня 1941 року, хочуть промовчати його історичне значення. Але, Пані Й Панове, життя дуже часто завжди пригадує забудькам, у тому й політичним забудькам, що де є вогонь — там пече...

Хіба вже не було закордонних цілувальників із бригадами московки Колосової? Хіба не було круглих столів? Хіба не було спроб побачити в танцювальному ансамблі Вірського — розвиток української культури під Москвою, в той час, коли Святослав Караванський стверджує, що той ансамбль - «танцює на могилі української культури»!



Рідкісне фото з Австралії з 1964 року: на сумівському таборі «Холодний Яр», Вікторія,— Прем'єр України з 1941 р., президент АБН Дост. Ярослав Стецько із списком, апостолом екзархом Владикою Іваном Прашком; крайній зліва — голова Крайової Управи СУМ у Австралії, А.Чубатий

Тим, хто заблукав на політичних манівцях, ми роз'яснили ситуацію і проблематику на зборах і народних вічах, вияснили на сторінках незбоченої української преси.

Як сказав наш прем'єр, достойний Ярослав Стецько, Голова Проводу Революційної ОУН,— в Україні «тривас боротьба за владу нації».

Ця боротьба тривас в Україні і в інших країнах-полонянках Москви — від Східньої Європи до Куби і до героїчного Афганістану!

На фронті боротьби за владу нації стоять невгнуті українські патріоти у вільному світі, в тому і українська організована громада в Америці, і нашим обов'язком є витримати на стійці до кінця, не зблудити і не піти манівцями...

Вже тепер 1980-ті роки заповідаються роками восн і революційних зривів. Не буду переказувати відомих вам подій у Польщі. Останньо серія робітничих страйків мала місце і в Румунії. Перелякані московські вислужники в Чехо-Словаччині кинули до крамниць багато товарів, завели вже й п'ятиденний робочий тиждень, аби тільки й там не дійшло до вибухів національних вулканів...

**Значний зворот направо в американській закордонній політиці під керівництвом Президента Регена, наростаючі неспокої в Польщі, відсутність румунської, югославської та албанської армії на маневрах Варшавського Пакту, допомога Америки національним силам Ель Сальвадору, пришвидчене озброєння НАТО — все це показує, що йдеться тут про зудар із останньою імперіялістичною потугою — совєтською Росією.**

Без огляду на кольори — Росія була і буде нашим ворогом, ласим на український хліб і сало, на нашу руду і вугілля, на нашу мову й культуру. Це зрозуміли і передові члени Гельсінкської групи в Україні. Тому її сучасний голова, письменник Олесь Бердник, новий московський в'язень, писав:

«Глянь, Росіс, на мос чоло! Ти побачиш терновий вінець... Твое духовне падіння і наша ганьба почались у той час, коли ми, не розпізнавши гадючого духу московських тиранів, відчинили Золоті Ворота»...

А робітник Леонід Запорожець заявив у листі до Об'єднаних Націй: «Нехай не надіться Росія, що вона буде вічно топтати гідність народів!»...

Не комунізм, не марксизм, не партократія та інші псевдоідеї нуртують тепер у світі та на Україні. Світові події розвиваються далі тим шляхом, що його визначили Хмельницький і Мазепа, Петлюра і Коновалець, Бандера і Чупринка,— що його визначив наш Національний, Рідний Уряд 30 червня 1941 року!

Будь-якому малоросійству ми протиставляємо й будемо протиставляти творчий будуючий, революційний націоналізм! Будь-якої барви Москви ми протиставляємо нашу двотисячолітню столицю Київ, і наше гасло — «Київ проти Москви!» буде доти актуальним, доки не заженем, у співпраці з іншими поневоленими тепер народами, Московію в її етнічні північні межі...

Один із учасників Похідної Групи, яка йшла на Київ восени 1941 року, описує події в Фастові, біля Кисва, зокрема маніфестаційні збори фастів'ян на честь проголошення відновлення Української Держави:

«В залі кінотеатру, який вміщав 800 осіб, зібралось біля двох тисяч громадян. Народ стояв біля стін, у проходах, у дверях. Прочитаний Акт 30 червня збори у Фастові назвали 5-м універсалом. Так народ над Дніпром сприймав вістку про Акт 30 червня 1941 року».

Восени 1941 року у нашему столичному Кисві представники Революційної ОУН, не питуючи згоди у німців, розвісили по місту великі заклики українською мовою. Уроджений киянин, професор Іван Левадний згадує про ту подію у спогаді «Київ у 1941 році»:

«...У «Зверненні» було сказано, що велика визвольна ідея не вмерла в серці волелюбного українського народу. Боротьбу за принципи,

проголошені в Універсалах 1918-19-го років, провадить тепер Організація Українських Націоналістів, яку очолює Степан Бандера. Ця полум'яна відозва,— як згадує професор Левадний,— справила величезне враження на маси людей. Численні юрби киян стояли коло стін, де вона була розліплена, докладно її обговорюючи... Дарма, що німці незабаром позривали цю «відозву», зміст її залишився в серцях людей, він закликав їх, спонукав до патріотичних вчинків»...

Оце, Пані Й Панове, Подруги Й Друзі,— і с той наш Нескорений Київ, який тоді змагався і тепер змагається за український національний ідеал, за остаточне утвердження державного закону, проголошеного нашим урядом 30 червня 1941 року у Львові!

Коли ми охопимо поглядом усі героїчні чини, здійснені нашим народом у двадцятому столітті, коли вдумаємося в історичне значення державотворчого Акту 30 червня 1941 року у Львові, коли згадаємо в найглибшій пошані тих, які життя своє поклали на вівтар батьківщини в ім'я української перемоги,— тоді повністю збагнемо і слова розстріляного фашистами у Кисві поета із Закарпаття Івана Ірлявського, який писав:



Одна з рідкісних світлин зі св. п. Уляною Целевич-Стецюк, надхненником і першою головою Головної Управи Об'єднанич Жіноч ООЧСУ. Зфотографовано з Лос-Анджелесі в 1979 р. Зліва: головний предсідник УНП ред. Володимир Мазур, мгр Уляна Целевич, всв. о. Подгурець і друг Якимів (УНП і ООЧСУ)

**«Не дивися назад, які жертви,  
Скільки болю і скільки журби,—  
Бо життя розквітає на мертвім,  
Що зродилося в огні боротьби!»**

**Нехай же буде вічна слава — в сорокаліття відновлення  
Української Державності тим, які змагалися, і тим, які тепер  
змагаються за остаточну перемогу героїчної Української Нації!**

**Слава 30-му Червню!**

**Слава Українській Самостійній Соборній Державі!**

**Нью-Йорк**

Наведена вище святкова доповідь головного предсідника УНПомочі ред. Володимира Мазура виразно відзеркалює демократичні традиції та світоглядові принципи нашої народної установи, бо і в Статуті УНПомочі з 1914 року виразно зазначено про обов'язок УНПомочі «допомагати Рідному Красеві» в боротьбі за волю і державність.

На жаль, як усе в житті, не обійшлося в 1981 році й без сумних повідомлень. Так, «УНСлові» від 25 вересня сповістило, що в Чікаго по довгій важкій недузі відійшла до Бога видатна українська жінка сучасності, творець і голова Об'єднання Жінок ОЧСУ, видатний член ОУН св. п. мгр Уляна Целевич († 18 вересня 1981 року). У Ірвінгтоні в тому ж часі померла св. п. Катерина Химера — дружина Василя Химери, активного голови 217 відділу УНПомочі й відомого громадського працівника. У Ембріджі, Па., відійшов у кращий світ св. п. Андрій Глушко — українець-патріот-самостійник, член 108 відділу УНПомочі, який у писаному заповіті залишив більші суми на українську справу, в тому 1,000 дол. на Стипендійний Фонд ім. Василя Шабатури — дотепер ще не перевершена пожертва на цей добродійний фонд.

У числі від 8 жовтня 1981 р. на першій сторінці «УНСлові» з'явилося важливе і довгоочікуване повідомлення:

**ПЕРЕЇЗД УНПОМОЧІ З ПІТСБУРГУ  
ЗМІНА АДРЕСИ УНПОМОЧІ**

**Від дня 15-го жовтня 1981 року Головна Канцелярія УНПомочі буде міститися під адресою:**

**UKRAINIAN NATIONAL AID ASS'N,  
925 No. Western Ave., CHICAGO, ILL. 60622**

**Телефон: (312) 342-5102 або (312) 342-5103**

**Дотеперішня адреса неактуальна.**

**Почавши від дня 15-го жовтня, все листування просимо слати на вище подану адресу нового осідку УНПомочі в Чікаго.**

Це був відважний, але необхідний крок у житті народної установи, у зв'язку з тим, що на Пітсбуржчині стало зменшувалась кількість українського населення (через асиміляцію, адже там люди 3-го і 4-го поколінь, та виїзд молоді в інші міста). Велике метрополітальне Чікаго, з його майже 100.000 українців у місті й околицях, давало більше можливостей для дальшого розвитку УНПомочі та забезпечення її канцелярійними силами, молодими фахівцями.

Без огляду на переїзд до Чікаго Головної Канцелярії, організаційна активність УНПомочі не меншала: тут і там Будівничі-Організатори знаходили свіжі людські резерви, звертаючи особливу увагу на дітей і молодий український доріст. До кінця серпня 1981 року до УНПомочі в ЗСА і Канаді було приєднано 303 члени на 900,000 дол. обезпечення, з того в Канаді 62 нові члени, обезпеченні майже на 200,000 дол. Особливо активними в організаційній розбудові УНПомочі в тому році були Організатори-Будівничі: М.Воробець у Чікаго, I.Роїк у Нью-Йорку, I.Бутрій у Детройті, Т.Михаськів у Боффало, I.Тороус у Обурні, I.Фіголь у Торонті та інші.

«УНСлов’о» від 5 листопада 1981 року повідомило на першій сторінці, що старий (понад 60-літній) Дім УНПомочі вже проданий у Пітсбургу, а деякі, ще корисні для використання, друкарські машини і приладдя подаровано В-ву «Гомін України» в Торонті. Там же була надрукована така вістка:

### **«УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ МАЄ НОВІ ПРИМІЩЕННЯ В ЧІКАГО**

**На двох конвенціях УНП делегати обговорювали потребу і доцільність переносу Головного Уряду Української Народної Помочі з Пітсбургу до Чікаго, де є значні маси українців.**

Взято до уваги метрополію Чікаго, де велика зорганізована українська громада з численними суспільно-громадськими організаціями та установами. В цьому місті серед чисельної нашої громади є велике число професіоналістів і підприємців, кредитових кооператив і т.п., що збагачує нашу громаду. В Чікаго працює вже давно зорганізованих декілька Відділів УНП. Беручи все разом до уваги, це є запорукою дальнього росту і розбудови УНП на новому місці.

Закуплено площу в Чікаго при 925 Вестерн Аве. — Північ (якраз в центрі нашого зорганізованого життя). Проект будови виготовила відома фірма архітекторів Бараник-Попович. Будову розпочато восени 1980 року, а восени 1981 року будова як цілість була закінчена.

Від жовтня 1981 року українське метрополітальне Чікаго збагатилося новою Центральною Установою — Українською Народною Поміччю».

Із Пітсбургу до Чікаго не переїхала головна фінансова секретарка УНП п-і Анна Крупа, яка відійшла на пенсію; там же залишився жити і головний секретар та організатор Ананій Никончук з тим, щоб при потребі він приїздитиме і працюватиме певні періоди часу в Чікаго, в Головній Канцелярії. У зв'язку з цим А.Никончук залишив за собою лише становище головного організатора УНПомочі, хоча практично він і далі не раз допомагав і допомагає в секретарських справах.

До Чікаго переїхав головний предсідник ред. Володимир Мазур і виконуюча обов'язки головної фінансової секретарки п-і Одарка Дейнека-Робертс із родиною, а в Чікаго на працю до Головної Канцелярії прийшла на пробний період молода сила — п-і Дарка Джура (згодом залишила працю в УНП і її замінили інші молоді працівники-фахівці). Редактор «УНСлова» Л.Полтава надалі залишився в Нью-Йорку, де складалося і монтувалося «УНСлово» в друкарні «Мета», а увесь наклад тижневика друкувався і розсилається до читачів із Чікаго.

Під кінець року головний предсідник відбув подорож до Віндзору в Канаді і промовляв на бенкеті з нагоди 15-ліття 137-го відділу УНПомочі в тому місті та 20-ліття діяльності УНПомочі в Канаді. До речі, у Віндзорі живе і очолює великий та міцний відділ УНП голова Контрольної Комісії УНП, кол. вояк славетної УПА Петро Мицак. Ред. В.Мазур відвідав також Клівленд, де спільно з головним радним Володимиром Шуданом було проведено наради працівників Округи та приєднано 10 членів на 25,000 дол. обезпечення. Одночасно головний організатор Ананій Никончук відбув організаційну поїздку до Ірвінгтону-Бостону-Гартфорду, де разом було приєднано 25 нових членів на 56,000 дол. обезпечення.

Пресовий орган УНПомочі тижневик «УНСлово» привітав у числі від 26 листопада 1981 р. відомого поета, маляра і літературознавця Святослава Гординського з його 75-літтям, повідомив про вихід збірки поезій Л.Полтави з Аляски «Смак сонця» (видання «Гомону України» і УНП) та про світову прем'єру нової оперети-казки для дітей «Мавп'ячий король» в Українському Інтернаті в Мюнхені, під керівництвом учительки п-і Марії Ковалишин (текст лібретто Л.Полтави, музика молодого композитора в Канаді Василя Сидоренка, опубліковано у «Веселці» УНСоюзу). М.Ковалишин писала з Мюнхену, що «публіка сприйняла оперету із захопленням» («УНСлово» ч. 21 1981 року).

В останньому числі «УНСлова» в 1981 році, з датою 24 грудня, у передовій під наг. «Жнива УНПомочі», було повідомлено, що організаційна робота триває і що під кінець року — спільними зусиллями працівників у системі нашої братерсько-запомогової організації — вже було обезпечено в обох країнах нових членів на майже півтора мільйони долярів. Серед складних економічних обставин того часу — інфляція і безробіття — це був неабиякий успіх УНПомочі в передконвенційному році.

## **Ювілейно-конвенційний 1982 рік**

З початком 1982 року Українська народна Поміч розпочала 68-й рік своєї діяльності, як обезпеченевої, так і суспільно-громадської. Показово, наприклад, що вже в першому числі «УНСлова», новорічному, був між іншими матеріалами поміщений історичний календар члена АДУК проф. Левадного під наг. «Українські історичні річниці у 1982 році», з додатком «Зі світового календаря» (250-ліття народження Дж. Вашінгтона, 150-ліття смерті Гете та ін.). Публікуючи цей календарець для громадянства, АДУК зазначив: «Можливо, він не вичерпує усіх важливих подій. Тому закликаємо український Гарвард, УВАН, НТШ, УММАН, УВУ та ін. відповідні інституції попрацювати у цій ділянці для добра громади».

Самозрозуміло, що масове членство УНПомочі в обох державах брало активну участь у відзначуваннях 40-річчя створення героїчної УПА, одночасно домагаючися звільнення Юрія Шухевича з неволі і права виїзду його з родиною закордон. Тож бачимо, що як Головний Уряд, так і членство УНПомочі постійно мали на очі, як то кажуть, живе життя, були актуальними і творчими в ім'я допомоги Матері-Україні. З нагоди 90-річчя народження Патріярха УКЦеркви Митрополита-Ісповідника Йосифа Сліпого на сторінках «УНСлова» були поміщені статті, поеми та ін. матеріали. Тижневик постійно інформував про заворушення в Україні, вивіщення українського національного прапору над будинком партії в Дніпропетровському, арешти Нескорених та ін.

Тим часом тривала організаційна діяльність УНПомочі в багатьох громадах, про що з приємністю інформував головний предсідник Володимир Мазур на першій різдвяно-новорічній зустрічі членів Головної Екзекутиви з запрошеними гостями з Чікаго — перша в новому, чікагівському домі-палаці. Предсідник висловив також сподівання приєднати до праці в УНПомочі фахівців з молодшого українського покоління. Тим приємніше було вітати серед зібраних молоду пані, виконуючу обов'язки головної секретарки п-ї Одарку Дейнеку-Робертс, редакторку англомовної сторінки в «УНСлові» п-у Вікторію Мазур, в.о. головного касира п-ї Дарку Джуру-Айзик (на жаль, вона відійшла після пробного періоду), помічницею в адміністраційній праці п-ї Марину Дарієн та ін., а серед гостей — дочку славетного командира УПА сотника Хріна молоду п-ї Лілію Оверко, яка незадовго перед тим прибула на Захід.

По відділах УНП відбувалися річні збори. До Головної Канцелярії почали надходити перші ділові звіти з виборів чи перевиборів нових управ відділів, вплати членських вкладок та ін., при чому Канцелярія заохочувала та заохочує і тепер наше членство при змозі — вплачувати всю річну вкладку одноразово, що заощаджує багато канцелярійної праці.

Гарним зразком діяльності УНПомочі на добро громади може послужити інформація в «УНСлові» від 11 лютого 1982 року про те, що у Пассейку, Н.-Дж., відбувся вечір-бенкет з нагоди спалення моргеджу в домі Української Централі у тому місті. На бенкеті зі словом виступив головний предсідник Володимир Мазур, запрошений управою Централі, адже ніхто інший, а УНПоміч у 1950-х роках позичила на дуже низькому відсотку майже 60,000 дол. для закупівлі цього будинку, де примістилися українські організації, товариства й установи, у тому Осередок СУМ-у, Школа Українознавства та ін.

Виконуючи точки Статуту УНП з 1914 р., Головна Екзекутива повідомила у лютому про скликання ХХ Ювілейної Конвенції в Чікаго в днях 7 і 8 травня 1982 р., а також закликала конвенційних делегатів особливо активно попрацювати серед громади й привезти на Конвенцію нові аплікації членів — свій дар рідній установі. Метою УНПомочі в конвенційному році було: приєднати в ЗСА і Канаді 750 нових членів на півтора мільйони дол. обезпечення, з того в Канаді 250 членів на півмільйона дол. обезпечення. Зрозуміла річ, що від дальшої розбудови УНПомочі залежало і збільшення її можливостей давати більші суми на українське студентство, молодечі організації, на рідну пресу тощо, а також давати більші позички на будови Божих храмів, клубів, українських осель та ін. Напередодні ХХ Конвенції відбулася в обох країнах посилена організаційна кампанія, з участю членів Головного Уряду, управ окружних комітетів, управ відділів. Дня 20 лютого в домі УНП у Чікаго відбулося засідання членів Головної Екзекутиви — в підготові до вже тоді недалекої Ювілейної ХХ Конвенції. Звіти показали, що у 1981 р. УНП приєднала 477 нових членів на високу суму обезпечення: \$1,600,000 долярів.

Напередодні ХХ Конвенції було створено на Флориді стейтовий Окружний Комітет УНПомочі, у м. Маямі, з участю головного предсідника ред. Володимира Мазура. Головою новоствореного ОК став Володимир Коваль, його заступником — Роман Балабан.

Члени Головного Уряду не лише самі працювали «в полі», приєднуючи нових членів, часто з допомогою членства ОУВФронту на місцях, а й брали жваву участь у суспільно-громадському або культурному житті української спільноти за океаном. Наприклад, з доповідями про 40-ліття славетної УПА, яка силою зброї впродовж понад 10 років утверджувала Акт 30 червня 1941 року, виступали у 1982 р. головний предсідник Володимир Мазур, містопредсідник Лев Футала — поручник УПА, голова Канадського Представництва УНП Володимир Окіпнук, голова Контрольної Комісії УНП Петро Мицак — вояк УПА та ін.

**НАВІТЬ ЯКІЦО Б Я ЗАЛИШИВСЯ ОДИНОКИЙ  
НА СВІТІ, Я БОРОВСЯ Б ЗА УКРАЇНУ!**

Нескорений Левко Лук'яненко

## **ХХ ЮВІЛЕЙНА КОНВЕНЦІЯ УНПОМОЧІ**

Дотримуючись традиційної демократичності-народоправства, ХХ Ювілейна Конвенція Української Народної Помочі відбулася в готелі «Маріот Інн» 7 і 8 травня 1982 року в Чікаго, з участю всіх членів Головного Уряду, численних — вибраних по відділах на місцях у ЗСА і в Канаді — делегатів і делегаток, разом 66 із 103 голосами, та багатьох гостей. Виявом особливої пошани до праці й успіхів УНПомочі була участь у ХХ Конвенції дорогих гостей: Прем'єра України, голови Проводу ОУН і президента АБН Дост. Ярослава Стецька з дружиною Славою Стецько — головним редактором видань АБН різними мовами. На Конвенції під тривалі оплески — через аклямацію — делегати вп'яте переобрали головним предсідником нашої народної установи довголітнього видатного трудівника на народній ниві ред. Володимира Мазура.

З огляду на те, що ХХ Ювілейна Конвенція була останньою напередодні святкових відзначень 70-річчя з часу створення УНПомочі в 1984 році, публікуємо тут повний звіт із цієї надзвичайно успішної і, можна сказати, історичної Конвенції — Парламенту українського трудового люду в обох братніх державах.

Подаємо тут повністю репортаж Л.Полтави про ХХ Конвенцію та головні промови, виголошені на самій Конвенції або на конвенційному банкеті.

Впірі з проведенням Конвенції, відбулася й велика урочистість відкриття і посвячення власного Дому УНПомочі в Чікаго, яке довершив Владика Іннокентій у сослуженні численного духовенства і в присутності кількох сотень гостей. Закі перейти до друку репортажу про Конвенцію, треба зазначити, що Дім УНПомочі швидко став у Чікаго одним із осередків організованого українського політичного і культурного життя. Наприклад, скоро по Конвенції в Домі УНПомочі відбулися в присутності голови АБН Дост. Ярослава Стецька і п-і ред. Слави Стецько — наради членів ПАБНА.

Отже, «Українське Народне Слово» від 10 червня 1982 р. і в наступних числах повідомляло під великим заголовком «У Чікаго 7-8 травня відбулася надзвичайно успішна ХХ Ювілейна Конвенція УНПомочі; працівників на ювілейному банкеті вітав Прем'єр України, голова Проводу ОУН і ЦК АБН Достойний Ярослав Стецько».

### **«Перший напруженій день праці:**

**Чікаго (Л.П.)** — У п'ятницю 7 травня 1982 р. в Чікаго, у великий залі «Бостон» в готелі «Маріот Інн», після реєстрації делегаток і делегатів, рівно о 9 год. 30 хв. розпочалася ХХ Ювілейна Конвенція всеукраїнської обезпеченево-запомогової засłużеної установи — Української

**Народної Помочі в присутності 66 делегатів із 103 голосами від Відділів з Америки й Канади та численних гостей.**

Делегати одержали гарні конвенційні течки з різними прилогами-дарунками, як пропам'ятні пера, попільнички з зображенням Дому УНП в Чікаго, держачки для ключів тощо, а також картки для голосування. Кожному делегатові була вручена «Конвенційна книга — 1982» великого формату на 64 стор., з багатьма фотодокументами, звітами членів Головного Уряду УНП за 1978-1981 роки, репортажами та іншими цікавими матеріалами.

Відкриваючи Ювілейну, бо вже двадцяту з черги, Конвенцію, Головний Предсідник Володимир Мазур сказав, між іншим, таке:

**«Міцніючи, ми повинні ще більше розбудовувати нашу Народну Поміч — українську твердиню за океаном... Пам'ятаймо усі, що за цим святом повинна прийти така ж радісна, творча праця для розбудови нашої Установи».**

Після вшанування хвилиною мовчанки членів УНПомочі, які відійшли в інший світ у останній каденції, а також Героїв УПА-ОУН, Патріотів України, які віддали життя за перемогу української ідеї, та після молитви і згодом формального затвердження порядку нарад і звіту Верифікаційної Комісії про 66 делегатів із ЗСА й Канади із 103 голосами та численних гостей вибрано Президію: голова — містопредсідник пор. Л.Футала, заступник — УНП у Канаді дир. В.Окіпнюк, українськомовний секретар — А.Кобилянський, англійськомовна секретарка — п-а Іра Мицак із Канади.

Перші два члени Президії відразу ж звітували про чотирирічну каденцію (звіти повністю опубліковані в «Конвенційній книзі», як і інших звітодавців, за винятком звітів головних радних мгра О.Шудлюка та І.Криха, які не були у тім виданні опубліковані з технічних причин). Звіти були прийняті.

У вибраних Головною Екзекутивою УНП, як того вимагає Статут, двох комісіях працювали: у Верифікаційній — п-і Дарія Дейнека-Робертс, Я.Загородний, М.Воробець (з Чікаго); у Статутовій — М.Кормило, Л.Кусяка, І.Фіголь. У дальший праці Конвенції, під керівництвом голови Президії пор. Л.Футали, делегати вибрали такі комісії: комісія прохань і скарг — Б.Мороз, Т.Олещук, І.Цяпуга (з Вінніпегу); пресова комісія — проф. С.Вожаківський, ред. Володимир Мазур, ред. Л.Полтава; виборча комісія — інж. Б.Федорак, В.Базюк, М.Карпій; видавнича комісія — дир. В.Окіпнюк, ред. Вікторія Мазур, ред. Л.Полтава. Господарем у конвенційній залі вибрано Л.Галаса.

На тлі гарно удекорованого підвищення, з блакитно-золотим написом українською мовою: «Привіт делегатам ХХ Конвенції УНПомочі!» та історичним прапором УНП з 1920-х років, розпочалися звітування членів Головного уряду цієї заслуженої серед народу — за працю для рідного народу — Установи.

**Головний предсідник ред. Володимир Мазур** — з огляду на нові зміни в складі Головної Екзекутиви, прихід нових молодих сил до канцелярії — включив у свій докладний звіт за 4 роки також ділянки Рекордової Секретарки і Фінансової секретарки: п-і Одарки Дейнеки-Робертс і п-і Дарії Джури-Айзик — молодих віком нових працівниць Канцелярії УНП у Чікаго. Звіт ред. В.Мазура публікуємо повністю підвалами, розпочинаючи з цього числа «УНСлова».

**Містопредсідниця п-і Розалія Сикута** — Трудівниця-Піонірка — у своєму звіті закликала учасників Конвенції та всіх дорослих членів УНП у двох державах записувати до нашої народної установи не лише дітей, але й внуків, дбати про молоду зміну.

Докладно опрацьований звіт подав дотеперішній головний секретар і нині **Головний Організатор Ананій Никончук**. Операючи точними цифровими даними, звітодавець сказав, між іншим, наступне: «За останні чотири роки УНП в обох державах на тільки покрила втрати, але й зросла на 509 членів, на суму забезпечення 4,191,388 дол.», а також, що «Вперше в історії УНПомочі за чотири роки ми отримали в приходах членських вкладок понад 1,800,000 дол., що є запорукою дальншого фінансового розвитку Установи». Звітодавець звернув увагу на деякі неактивні відділи і закликав до усамостійнення організаційної праці в Округах.

Про стан видавництва і двотижневика «Українське Народне Слово» розповів **ред. Л.Полтава**, подякувавши молодій редакторці англомовної сторінки «УНС» панні Вікторії Мазур за добру співпрацю і вказавши на те, що перехід часопису на тижневик при не цілих 10,000 членства був би, може, й непосильним тягарем для УНПомочі. Тому лише шляхом розбудови членства можна розбудувати й пресовий орган, згодом у власній модерній друкарні у власному домі УНП в Чікаго. Доповнив цей звіт головний предсідник ред. В.Мазур, який сказав, що вже створено видавничу комісію та що він підтримує пропозиції делегатів про заведення передплати «УНСлова» членством так, як це водиться віддавна в інших українських братських союзах (дотепер «УНСлово» розсылалось членам безкоштовно, що не можливе на майбутнє з огляду на різке подорожчання публікацій і пошти).

Один за другим звітували Головні Радні, при чому, майже всі вони передали до Президії Конвенції свої «пашпорти чести» — нові аплікації. Такі ж «пашпорти чести» — дарунки з нагоди Конвенції — передавали й чимало делегатів із ЗСА і Канади, так що разом було передано понад 100 аплікацій. Як звіти членів Головної Екзекутиви, так і звіти Головних Радних опубліковані в «Конвенційній Книзі».

Звітували Головні Радні: **Володимир Шудан** із Клівланду, **Іван Крих** із Філадельфії, **п-і Стефанія Воробець** із Омаги, Небраска, **Мар'ян Кормило** із Нью-Джерзі, мгр **Орест Щудлюк** із Бостону, д-р **Михайло Головатий** із Чікаго, **Іван Бутрій** із Детройту, Головний Організатор на

далекі стейти Заходу ЗСА Михайло Воробець із Небраски, який разом із дружиною передав, для прикладу, 22 аплікації нових членів на суму 52,000 дол. обезпечення. Головний Радний М.Кормило з п. Кузівим передали тільки 4 аплікації, але дві з них по 25,000 дол. обезпечення. Делегат І.Роїк передав Конвенції 15 аплікацій, із п-ї Марією П'яткою з Нью-Йорку на 55,000 дол. обезпечення.

Заля раз-по-раз вибухала грімкими оплесками делегатів і гостей на знак подяки за посилену працю між рідним народом і для рідного народу.

### **Грамота Подяки для п-ї Розалії Сикути**

Під час товариського обіду була вручена спеціальна Грамота містопредсідниці п-ї Розалії Сикуті, якій сповнилося 83 роки життя.

Коли Головний Предсідник Володимир Мазур закінчив своє слово, всі встали і заспівали для п-ї Розалії Сикути «Многая літа».

Схвильована до глибу душі Трудівниця-Піонірка п-ї Розалія Сикута сказала між іншим: «Ще молоденькою, приїхавши до Америки, я сказала сусідам, що я не «рашен», не полька, не австріячка, а що я — українка! Я походжу з українського народу, мої родичі були українці... Мені 83 роки, УНПоміч для мене наче рідний дім. Я і тепер ще працюю в нашому великому Відділі і тепер ще іноді, коли потрібно, співаю в церкві».

Молитву під час обіду провів проф. Симон Вожаківський.

Саме тоді наблизився відзначуваний в Америці День Матері, і хтось із делегатів влучно назвав п-ї Розалію Сикуту — Матір'ю Української Народної Помочі.

Широ бажаємо Вам, Достойна Мамо-Піонірко, міцного здоров'я і радості за Вашу Родину, а також і за нашу спільну Родину — Українську Народну Поміч, для якої Ви так багато зробили!

### **Пополуднева сесія ХХ Конвенції**

Дальшою працею Конвенції провадили по черзі пор. Л.Футала і дир. В.Окіпнюк.

Пополуднева сесія розпочалася звітуваннями членів Головної Контрольної Комісії, зі звітами яких делегати і гости ознайомилися ще напередодні, прочитавши їх у «Конвенційній Книзі».

Звітували: **Володимир Коваль** із Флориди — головний секретар КК; **Богдан Мороз** із Боффало, який відійшов від друкованого тексту, звертаючи увагу делегатів, що Установу перевезено до нового місця осідку, і тому треба докласти старань, щоб не погіршився фінансовий стан, а також стверджуючи позитивно-творчу участь УНПомочі в діяльності ОУВФронту і на терені законно обраного УККА. В кінці звітував голова Головної Контрольної Комісії **Петро Мицак** із

Віндзору, Канада, який ствердив, що без огляду на малі недотягнення в праці — наша заслужена Установа добилася у звітовій каденції значних успіхів, як економічних, так і в суспільно-громадському житті, зайнявши рівнорядне місце серед інших братських союзів і відіграючи дедалі, то більшу роль в житті української заокеанської спільноти.

Делегати щирими оплесками привітали прибулих із стейту Нью-Йорку батьків із Королевою молодості УНП Сх. Побережжя панною Данею Наугольник, із молодшою сестрою, також сумівкою-красунею.

Королева була запрошена Головною Екзекутивою на ХХ Конвенцію: зодягнена в чудовий полтавський стрій, вона уосібнювала молоде українське покоління, свідоме своїх завдань у заокеанському житті.

У точці «Запити і дискусія» брали жваву участь багато делегаток і делегатів, зокрема пп. Галас, Кусень, Карпій, Дацків, Фіголь, Кіра, Ластовський із Вінніпегу, Ганчук, ред. Маренець, Олещук, Воробець, Загородний, Орешук та ін. Члени Головного Уряду давали задовільняючі відповіді чи вияснення або враховували побажання, скеровані на удосконалення обезпеченевої праці УНПомочі та поширення впливів нашої союзової Родини на довкілля в різних аспектах.

Окремою постановою делегати ХХ Конвенції вирішили надати Грамоту Подяки довголітній Головній Секретарці УНПомочі п-і Анні Крупі, яка залишилася жити в її родинному домі в Пітсбургі, Па.

Наприкінці передполудневої сесії зі словом-подякою виступив Головний Предсідник Володимир Мазур, яке тут передруковуємо:

### **ПОДЯКА ЗА ДОВІР'Я наприкінці ХХ Конвенції УНП**

Шановна Президі!

Дорогі Делегатки і Делегати ХХ Ювілейної Конвенції!

Це вже п'ятий раз ви висловили мені велике довір'я, обираючи на пост Головного Предсідника нашої Української Народної Помочі, і за це довір'я я вам сердечно дякую!

Хід і перебіг нашої Ювілейної Конвенції виразно виявив, що ми ідемо спільним фронтом не лише в ділянці визвольної політики — ми йдемо спільною дружньою лавою також у нашій фінансовій установі. А це є запорукою наших спільніх осягів і успіхів у новій каденції.

Завдяки нашій братській співпраці ми добилися за останні 25 років, кругло за півстоліття, дійсно видатних успіхів, і то серед складних економічних обставин як у Америці, так і в Канаді.

Зокрема в Канаді наше народне майно вже перевищило півтора мільйони доларів, що є справді незвичайним осягом, коли пригадати, що в Канаду ми прийшли тільки 20 років тому.

Ваш делегатський пашпорт чи мандат чести — ваші нові понад 100 аплікацій, привезених на Конвенцію, виявляють, що Народна Поміч має серйозні, трудові, працьовиті кадри. Ми перевищили плян приєднування членства перед Конвенцією — по сумі обезпечення, і я вас вітаю з цим новим успіхом!

Нехай же ніколи не погасне наш запал до праці з народом і для рідного народу! Будемо сильними економічно — будемо сильними і політично! А це необхідне для здійснення нашої національно-визвольної ідеї, у останнім змаганні Києва проти Москви!

Я вірю, що ми всі — увесь новообраний Головний Уряд Української Народної Помочі з Централею в Чікаго, — докладемо старань і труду, щоб і на ХХІ Конвенції ми почували себе вірними синами і дочками Матері-України, які чесно виконали свої обов'язки.

Ще раз дякую за високе довір'я і — щастя нам, Боже!

### ВІДКРИТТЯ І ПОСВЯЧЕННЯ ДОМУ УНПОМОЧІ

Понад 60-літній старий «Вишиваний» дім УНПомочі в Пітсбургу відплів у історичне минуле.



Сцена з урочистого відкриття і посвячення власного Дому УНП в Чікаго: заступник головного предсідника В.Мазура пор. Лев Футала передає традиційний хліб-сіль Ух Високопреосвященнству Владиці Іннокентіїві. У центрі — сумівка, Королева молодості УНПомочі п-я Дания Наугольник.

О 2-ій год. по полудні 8.5.1982 р. делегати і представники різних українських установ та організацій, між ними й від УККА — екзекутивний віцепрезидент ред. Ігнат Білинський — були учасниками відкриття і посвячення нового Дому УНП при 925 Північ Вестерн Авеню.

Закінчилася церемонія посвячення, багатолюдний натовп щиро вітав Дорогого Гостя УНПомочі, Дост. Ярослава Стецька, останнього Прем'єра України з 1941 року, з дружиною, мгром Славою Стецько.

Їх Ексцеленцію Владику Іннокентія у супроводі Всв. о. Мар'яна Бутринського і диякона Мирона Панчишина привітав перед Домом голова Президії ХХ Конвенції УНП пор. Лев Футала, панна Даня Наугольник у розкішному народному строї передала Владиці хліб-сіль.

Під час короткої гостини у залі нарад в Домі УНПомочі до понад 100 гостей промовляв Голова Проводу ОУН Достойний Ярослав Стецько, який поздоровив працівників УНПомочі з новим — «прекрасним домом», а Владиці Іннокентієві подякував за активну підтримку Українського Католицького Патріярхату. Зі словом подяки за посвячення і участь у цій церемонії виступав Головний Предсідник ред. Володимир Мазур, втомлений, схвильований — і щасливий, адже це в першу чергу на його плечах перебував найбільший тягар у зв'язку з перенесенням Установи до «Міста вітрів» — до великої української громади в Чікаго.

Головний Предсідник Володимир Мазур сказав:

Ваша Ексцеленціє, Владико Іннокентій,  
Всечесні Отці Духовні,  
Ваша Достойносте, Голово Проводу ОУН Ярослав Стецько, Пані Славо,  
Шановні Присутні!

Прийміть сердче Спасибіг від імені Головного Уряду Української Народної Помочі за участь у офіційному відкритті й урочистому посвяченні нового Дому Української Народної Помочі в Чікаго!

Наша Установа вже понад 68 літ служить українській людині за океаном. Понад півстоліття наша Централья містилась у власному Домі в Пітсбургу. Як тоді, так і тепер, у новому Домі, — ми будемо докладати всі сил, в ім'я Бога і України, щоб ще краще служити нашій еміграційній спільноті в Америці й Канаді, щоб зміцнювати економіку країн нашого поселення і в міру можливости допомагати нашему Нескореному Народові на Батьківщині в його боротьбі за щастя і волю.

Осяяні знаменем всемогутнього Христа і Вашим Архипастирським благословенням — ми у цих стінах нового Дому прирікаємо, що докладемо сил і енергії, щоб цей Дім гідно носив назву заокеанського Бастіону Національно-Християнської Нескореної України!

**Щиро дякую Вам за участь у посвяченні Дому і запрошу на вечірній  
бенкет у готелі «Маріот Інн» з нагоди Двадцятої Ювілейної Конвенції  
Української Народної Помочі!»**

Друг п. Мицак був господарем при частуванні дорогих Гостей вином  
і сиром.

Оглядини нового гарного Дому тривали кілька годин. Усі  
висловлювали гратуляції членству й Головному Урядові УНПомочі за  
цей новий важливий осяг в історії нашої народної Установи.

#### **Конвенційний ювілейний бенкет**

У великий залі готелю «Маріот Інн» на 500 осіб відбувся того ж  
вечора в суботу о 6-ій коктейл, а о 7-ій — бенкет, підготовою якого  
займався Конвенційний Комітет у Чікаго.

Бенкет пройшов якнайкраще. Пор. Лев Футала привітав окремо  
Голову Державного Правління з 1941 р. Дост. Ярослава Стецька з  
дружиною, переобраниого Головного Предсідника ред. Володимира  
Мазура, віцепрезидента УККА ред. Ігната Білинського та ін. гостей і  
передав ведення бенкету письменників й журналістові з Чікаго п.  
Любомирові Рихтицькому, який заповідав окремі точки та час від часу  
бавив зібраних дотепами.

Страви поблагословив Всв. о. Ярослав Свищук, і він же потім  
проказав кінцеву молитву подяки Господеві.

З великим програмовим словом на бенкеті виступив, привітаний  
бурхливими оплесками, Достойний Гість Ярослав Стецько, цінну  
промову якого друкуємо в «Альманасі» на окремому місці. Це вдруге  
після 1930-х років — після сл. п. полк. Євгена Коновальця — творця  
УВО і ОУН, співробітника Симона Петлюри, — Українську Народну  
Поміч та її членство відав сучасний Голова Проводу Революційної  
ОУН. На закінчення вогнистої, глибокого слова видатного  
українського Патріота — всі присутні встали і довго висловлювали  
свою вдячність оплесками.

У нашему часописі незабаром опублікуємо також важливу  
аналізою розвитку УНПомочі та подій в Україні й у світі доповідь  
Головного Предсідника ред. Володимира Мазура, під заг. «Бачити світ  
у перспективі майбутнього». Довгими гучними оплесками була вкрита і  
ця промова.

Майстер церемонії Л.Рихтицький (Степан Любомирський)  
представив почесну Президію бенкету УНПомочі, оплескувану  
гостями.

Тоді були названі: Достойний Ярослав Стецько і пані Слава  
Стецько, ред. В.Мазур, п-і Розалія Сикута, проф. С.Вожаківський, пор.  
Л.Футала, д-р М.Харкевич з дружиною, п-і Зена Рихтицька, о.  
крилошанин В.Возняк, о. Я.Свищук, дир. В.Окіпнюк, Р.Зварич —  
ТУСМ, п-і Одарка Дейнека-Робертс, п-і Дарія Джура-Айзик,  
П.Мицак — УНПоміч, інж. С.Голяш — Т-во УПА, мгр С.Скробач —



Владика Іннокентій (Лотоцький) в асистті священнослужителів промовляє першу молитву в новопосвяченому Домі УНПомочі, у присутності дорогих гостей із Європи: Прем'єра України з 30 червня 1941 р. і президента АБН Достойного Ярослава Стецька з дружиною мгр Славою Стецько, головним редактором різномовних видань АБН. Крайній зліва — ред. Ігнат Білинський, від Екзекутиви УККА

СУК «Провидіння», архітекти О.Бараник з дружиною і інж. Н.Попович з дружиною — будівники Дому УНПомочі в Чікаго, А.Нікончук — УНП, панна Даня-Богданна Наугольник — Королева молодості УНП, інж. М.Свідерський — Фундація Волі, д-р М.Головатий. Крім того, були привітані у залі: дир. Р.Мицик — від «Самопомочі», д-р Ю.Куляс — від української Щадниці «Певність» — сусіда Дому УНПомочі на Вестерн Авеню, інж. Д.Григорчук — ЦУКА, д-р Попович — УВТА, М.Сорока — Гол. Радний УНС, п-і Оля Федак та ін. пані-подруги з ОЖ ОЧСУ та ін.

Привітальні телеграми (частина була опублікована в «УНСлові») надійшли на банкет з нагоди ХХ Конвенції УНПомочі від: д-ст. губернатора стейту Томпсона, посадника Чікаго п-і Джеймс Бирд, д-ст. конгресменів Ф.Анунсіо, Гайда, Дервінського та ін., від СКВУ з підписом голови мгра І.Базарка та ін., Т-ва кол. вояків УПА в Канаді, ОЖ ЛВУ в Канаді, Світового АДУК з підписом д-ра Б.Стебельського, СУК «Провидіння» з підписом Гол. Предсідника о. шамб. С.Чомка і Гол. Секретаря І.Смолія, від Держ. Центру УНР — з підписом п-і

Стефанії Букшованої, від 8-го Відділу ООЧСУ в Чікаго, від ГУ ОЖ ОЧСУ, від ГУ СУМ-А і ГУ СУМ у Канаді, від Ліги Американців Українського Походження в Чікаго, Щадниці «Певність» з підписом президента д-ра Ю.Куляса і секретаря І.Багрія та ін. членів Дирекції, від Т-ва кол. Вояків УПА у ЗСА та Відділу в Чікаго, від ОЖ ОЧСУ 31-й Відділ у Палатайні, ОУЖурналістів у Канаді, від ГУ ЛВУ у Торонто з підписом д-ра Р.Малащука та ін. членів Управи в Торонто.

У слові-привіті екзекутивний віце-президент УККА ред. Ігнат Білинський пригадав, що УНПоміч у 1940 р. була співзасновником УККА і ніколи з УККА не виходила, що веде обезпеченеву і одночасно громадську діяльність та допомагає у збереженні української ідентичності в ЗСА і Канаді. Промовець високо оцінив успіхи УНПомочі, як «установи з власною фінансовою базою, котра і в майбутньому буде відігравати важливу роль» в змаганнях до державної незалежності України». Ред. І.Білинський стверджив, що «УНПоміч вийшла на широкий шлях суспільно-громадського життя» і високо оцінив особистий вклад у розбудову цієї Установи Головного Предсідника Володимира Мазура, «який так багато працює і в УККА». Наприкінці доповідач сказав: «Екзекутива УККА висловлює УНПомочі щире признання і щиру громадську подяку за співпрацю» та побажав, щоб «цей Ювілей став початком нового росту цієї засłużеної народної Установи!» і передав особистий привіт від президента УККА проф. д-ра Лева Добрянського.

З короткою промовою виступав проф. Симон Вожаківський від ГУ ООЧСУ, пов'язуючи активність УНПомочі за океаном із подіями в Україні, зокрема з 30 червня 1941 року, коли було проголошено відновлення Української Держави у Львові. Визвольні змагання завжди повністю підтримувала УНПоміч, як і в добу С.Петлюри та Є.Коновалця. «На поновний московський наступ на Україну, мову, віру, культуру треба відповідати ще більш активною працею», — сказав доповідач, закінчивши промову «Слава Україні!» на що заля дружньо відповіла «Героям слава!».

Від Організації УВФронту Канади дружній привіт УНПомочі передав дир. Володимир Окіпнюк. Від Іллінського Відділу УККА промовляв д-р Мирослав Харкевич, вказавши на причини росту УНПомочі: «Відданий провід і ідейне членство» та що відтепер у Чікаго «маємо не лише Батька — Союз, але й Матір — УНПоміч». Усно вітали УНПоміч також П.Карачевський — голова Окружного Комітету УНС, від СУК «Провідніня» мгр С.Скробач, від ТУСМ і ЦЕСУС — мгр Р.Зварич, інж. Ст. Голяш — від Т-ва кол. вояків УПА, який окрім привітав Голову Проводу Державного Правління з 1941 р. і сучасного видатного Провідника ОУН та президента ЦК АБН Достойного Ярослава Стецька від імені тих вояків УПА, які збройно утверджували Акт 30 червня. Всі встали і проспівали «Многая Літа» Достойному Діячеві Національної Революції.

У мистецькій частині бенкету виступали «Мальви» з мист. керівниками Марією Гаврилюк і Павлом Бочарівим,— присмий естрадного типу український концерт та бравурна танцювальна група «Україна» під мист. керівництвом видатного знавця танцю хореографа маестра Євгена Літвінова (при Осередку СУМ-А ім. М.Павлушкиова в Чікаго), збираючи безнастанні оплески вдячної залі, у тому й за прегарну ношу.

Після молитви-подяки учасники бенкету, завмерши на струнко, відспівали український національний гімн «Ще не вмерла Україна».

Так закінчилася ХХ Ювілейна Конвенція Української Народної Помочі в 68-ліття її існування.

УНПоміч, яка в 1914 році розпочинала своє життя з 200 членами і малесеньким братським капіталом,— нині вже виросла до Установи, яку по праву з гордістю називають УКРАЇНСЬКИМ НАРОДНИМ МІЛЬЙОНЕРОМ, яка давно вже перестала бути «п'ятим колесом до воза», і в УККА, і в усьому організованому українському житті за океаном. Це — значна і зростаюча Установа українських Патріотів, які знають, куди прямують, для чого живуть і для чого наполегливо працюють.

З Богом — у добрий час!

Чікаго, травень 1982

Ярослав Стецько

## НА СЛУЖБІ НАЦІЇ

### Слово на бенкеті ХХ Ювілейної Конвенції УНПомочі

Вертаючися з міжнародних конференцій в Тайпею і в Феніксі, де, зокрема в Аризоні, антикомуністичні організації ЗСА і Канади, спрямовуючи головне вістря проти російського імперіалізму, відбули міжнаціональну конференцію з участю представників африканського, латино-американського й комплексу поневолених народів з Україною на чолі, вибравши до президії цієї північно-американської координаційної Централі головою ген. Сінглявба, містоголовою проф. Добрянського і генеральним секретарем інж. Чопівського,— ми радо скористали із запрошення Президії Української Народної Помочі прибути на її Ювілейну ХХ Конвенцію.

Для усіх ширих українських самостійників і безкомпромісовых борців за УССД проти російського імперіалізму всіх барв, проти усякого федералізму з москалями, проти каяття за злочини москалів, доконані на поневолених народах, у тому й на українському,— для борців проти всякої колаборації з московськими загарбниками



У залі засідань в Домі УНП в Чікаго: ділова нарада відділу ПАБНА (АБН) з участию президента АБН Дост. Ярослава Стецька і мгра Слави Стецько (промовляє) 1982 р.

України,— це вимога їхньої совісти заявити солідарність з такою формацією, яка стоїть суцільно і без вагань на єдину правильну позицію для України й усіх волелюбних народів, у тому для ЗСА і Канади, на позиціях безкомпромісової супроти ворога всього людства — Московщини.

Тому в ювілейному році мій щирій і дружній привіт належить Українській Народній Помочі. Мої гратауляції за здигнення УНПоміччю чудової будівлі, якраз в часі економічної кризи, що свідчить про те, як відданість ідеї, жертвеність, наполеглива праця, віра у власні сили може доконувати небудених діл.

Більше того, УНПоміч — це формація, яка є комплексі ОУВФ, чим вона ясно визначає свою мету — служіння нації теж у своїх статутових завданнях, які включають, очевидно, братські обезпеченеві цілі, поруч яких стоять не менше головні: «Давати всіляку можливу моральну і матеріальну підтримку українському народові в його боротьбі за визволення Рідного Краю».

Нам не важко, коли нам закидають, наче б ми ангажувалися односторонньо в оцінці цієї Установи, бо наша мета підтримати всіх, які

нашого ідеалу і шляху до нього не осквернили і були та є вірні йому! І вірні є тепер, у зударі русофільської концепції з концепцією Мазепи, Петлюри, Шухевича, Бандери, нашої геройської УПА, якої 40-ліття цього року відмічаємо! В цій загально-українській обезпеченевій громадській Установі братньо об'єдналися покоління нашої пionерської еміграції, яка здвигнула величаві храми Божі, зберегла вірність українським обом Церквам, осталась незмінно вірна Україні. В цій Установі об'єдналися українські патріоти різних ньюансових поглядів на другорядні справи, але незламні в зasadничих справах нації, за які йде тепер боротьба. Вона не йде за пости чи ротації, а за суттєву справу — за визначення ворога: хто окупує Україну, міжнародна партія чи москалі?! — ясна і чітка відповідь! Чи за Катинь, чи за Вінницю, за голодову облогу, за усі злочинства, доконані над українським народом, відповідає інтернаціональна партія, чи москалі?! Чи сім мільйонів вимордували самі себе українці, чи вимордовують їх москалі?! Чи українці самі себе окуповують і русифікують і завели російський спосіб життя в Україні з колхозами і воюючим безбожництвом, з винищуванням наших церков, культурних пам'яток, — чи чинять і чинили це москалі?!

Українська Народна Поміч, ставши в лави ОУВФронту, дала на ці суттєві питання відповідь, що є тотожною з відповіддю воюючої України.

Кожний український патріот є за єдність української нації в боротьбі, але за яку єдність? За єдність вищої якості: за єдність борців, як учив Шевченко, а не за єдність «рабів отечества чужого»! Не за єдність з «гряззю Москви, варшавським сміттям»! Не за єдність борців з капітулянтами!

Переживаємо страшні й величні часи. Епоха масового героїзму наближається в Україні. Московська імперія на вулкані! Почався вирішальний наступ москалів на весь вільний світ. Афганістан не здається! Афганістан у полум'ї боротьби! Москалі неспроможні його подолати! У Польщі народ виходить на барикади! Україна кипить! Термоядерні потуги безсильні супроти повстаючого народу, безсильна Московщина супроти національних революцій. На революції і на революціонерів не кидають атомових бомб, бо з димом пожарів в експлозії бомб гинули б теж мільйони москалів-колоністів і їх окупаційні війська! Москалі атакують вже не лише Близький Схід, Африку, але вже прямо ідуть супроти ЗСА на їхньому континенті!

Поширюючи фронт так, як нацистська Німеччина, москалі угроблюють себе. Чим більше мають ворогів, тим легша наша визвольна боротьба! Генерал Максвел Тейлор, колишній шеф Об'єднаних штабів ЗСА у «Вашингтон Пост» перестерігає перед веденням (евентуальної) атомової війни на терені поневолених націй, а звертає увагу на зосередження її на російській корінній етнографічній

території, а проф. Гіртнер говорить про Ахіллесову п'яту імперії — про поневолені народи — у журналі «Політікал Сайєнс Квотерлі».

Конфлікт за Фолклендські острови — інспірація Москви, щоб послабити НАТО. Це бій за стратегічну позицію Москви у тому геополітичному просторі. Воєнні вогнища зростають! Світ кипить. Єдина тверда сила — орієнтир для нас і дороговказ — це Революційна ОУН і великий безкомпромісний табір українських патріотів, що підтримують її визвольну концепцію, не будучи конче її формальними членами, але визнавцями її концепції визволення!

Дорогі Земляки і Землячки! Ця концепція — це національно-візвольна революція, як єдина альтернатива до атомової війни. Це розвал російської тюрми народів із середини на національні незалежні держави!

Немає роздвоєння, немає розбиття твердих самостійників і соборників, є велика незламна когорта бійців, є великий табір нації, табір воюючої України, що на першому фронті боротьби світу волі проти світу тиранії! Є єдність борців волелюбного світу!

Коли ми вірні ідеям нашої славетної Армії Герої УПА-ОУН, коли ми вірні ідеям 30 червня і 22 січня, коли ми вірні ідеям АБН — спільному фронту усіх уярмлених москалями націй і йдемо шляхом безкомпромісової боротьби, чого ж нам боятися, коли капітулянти не з нами? З нами наші катакомбні Церкви, з нами великі мученики Митрополити Липківський, Борецький, Шептицький, Святіший Патріарх Йосиф Ісповідник віри, що благословляв Акт 30 червня 1941 року; з нами св. п. Митрополит Полікарп; з нами борці-герої Мазепа, Шевченко, Петлюра, Коновалець, Чупринка, Бандера — ми на правильному шляху!

На правильному шляху теж ця Установа — член ОУВФронту, якої Ювілейну Конвенцію ще раз вітаю з побажанням ще більших успіхів на дальншому етапі розвитку на добро української візвольної справи!



На ІУ СКВУ в Торонто, 1983 р. Справа ліворуч: п-і Стефанія Букшована — віцепрезидент УККА, від УНР, ред Володимир Мазур — УНПоміч, ред. Ігнат Білинський — президент УККА, п-і Слава Стецько — редактор «АБН-Кореспонденс», член ЦК АБН, ред. Роман Зварич — ТУСМ, Олекса Калинник — голова СВУ

**Володимир Мазур**

**ВСТУПНЕ СЛОВО НА ЮВІЛЕЙНІЙ ХХ КОНВЕНЦІЇ УНПОМОЧІ**

**7 травня 1982 року, Чікаго, Ілл.**

Всечесніші духовні Отці,  
Шановні Делегатки і Делегати,  
Шановні Гости!

Від імені Головного Уряду вітаю вас на цій Ювілейній — вже двадцятій з черги — Конвенції нашої братсько-запомогової Української Народної Помочі!

Це вже четвертий раз мені припадає велика честь відкривати Конвенцію УНПомочі — наш народний парламент, наше найвище законодавче тіло.

У напруженій і не раз муравлиній праці минають роки — у праці з народом і для нашого народу як тут, за океаном, так і там, на далекій і завжди близькій Батьківщині-Україні.

За чотирирічну каденцію, себто в часі між конвенціями, не раз перевтомишся, не раз нахвилюється, не раз і ночей не доспіши... Я не кажу тут лише про себе, а й про інших членів вибраного вами Головного Уряду і про інших трудівників-будівничих УНПомочі, про яких маєте нагоду читати в нашому пресовому органі.

І ось надійшли дні нашої Конвенції. І аж тепер, роблячи остаточні підсумки, бачимо, що не даремно хвилювалися, не даремно мандрували тисячі миль по Америці й Канаді, не даремно втомлювались...

Шановні Делегатки і Делегати!

У складний економічний час у обох державах — ми прийшли на цю Ювілейну Конвенцію з успіхами, і то треба сказати — із значними успіхами! Назву лише декілька цифрових даних, бо в нашій установі цифри є найкращими показниками і накращими доказами про вислід нашої спільноти праці.

Так от же: за чотири звітові роки ми приєднали у двох країнах 2,100 членів і обезпечили їх на \$6,139,388.00.

Коли порівняти наші осягі з попередньою, XIX Конвенцією, то за останні чотири роки, в останній чотирирічній каденції ми приєднали на 146 членів більше від попередньої, а суму обезпечення ми побільшили на \$2,225,195.00.

Немає точнішої мови від цифр, і тому я наведу ще такі дані:

За минулі чотири роки ми зросли на 509 членів, а сумою обезпечення ми зросли на \$4,191,388.00. Це поважний осяг для нашої народної Установи.

Шановні Пані і Панове!

А тепер перейдімо від цифр до нас — до живих людей, які для здійснення таких осягів працюють.

Ніхто з нас не живе ні на Місяці, ні на Марсі. Ми і наша Народна Поміч — живемо на вільній землі. Спільно з українською Громадою у З'єднаних Стейтах Америки і Канаді. Ми відзначаємо цього року 40-ліття створення з почину Революційної ОУН славетної Української Повстанської Армії і спільно домагаємося звільнення Юрія Шухевича з московської неволі. Також спільно з народом ми хилимося в поклоні безневинним жертвам в Україні, яка від заплянованого Москвою штучного голоду в 1932-33 роках втратила понад сім мільйонів синів і дочок... Ми також готові до відзначування Тисячоліття Християнства в Україні... І разом з усією вільною українською спільнотою ми пильно прислухаємося не до голосів закордонних партократів та леніністів у образі деяких дисидентів,— а до голосів Нескорених Борців за права України, до тих голосів, що долітають до нас через океан. Серед тих голосів ми чуємо заяву львівського студента, політичного в'язня Москви Івана Геля, який у листі до Об'єднаних Націй писав:

«Десятки мільйонів жертв у тюрмах і концтаборах дають право Об'єднаним Націям називати сьогодні Російську імперію душогубкою народів!»

У той же час політичний в'язень Москви із Наддніпрянщини, робітник Леонід Запорожець, заявив у листі, що випадково продістався за кордон:

«Хай не надіться Росія, що вона буде вічно топтати гідність народів!».

У цій боротьбі України та інших не-російських націй і народів ми не можемо стояти осторонь, бо — як писав наш гений Тарас Шевченко, «Хто матір забуває, того Бог карає»...

І тому ми повинні пам'ятати вказівку останнього прем'єра вільної України, Достойного Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька, а саме:

«Насамперед — держава! Насамперед власна влада Української Нації на своїй Рідній Землі — це центральне гасло нашої боротьби!»

Шановні учасники Двадцятої Конвенції Української Народної Помочі!

Наши славні Піоніри-Засновники записали в Статуті в 1914 році, що наша Українська Народна Поміч повинна дбати про українську людину за океаном і повинна також подавати: «Всіляку можливу поміч українському народові у боротьбі за визволення Рідного Краю».

Тому ми беремо участь у суспільно-громадському, політичному й культурному житті нашої спільноти на Заході. Тому ми повністю підтримали Український Конгресовий Комітет Америки, коли на XIII Конгресі постало питання, чи ми з московськими висланцями, із цілуval'nikами та ікроїдами, із партократами, які намагаються скинути з Росії вину за злочини? — Тоді ми устами делегатів твердо

**заявили: ми стоїмо принципово і непохитно за Українську Самостійну Соборну Державу!**

У принципових політичних питаннях Українська Народна Поміч пішла спільно з Організаціями Українського Визвольного Фронту. Інакше ми не виконали б ні Статуту, ані веління наших українських сердець!

Це ж ніби до нас, виходців з України, і про події в окупованій Україні писав Тарас Шевченко:

«...Он глянь — у тім раї, що ти покидаєш,  
Латану свитину з каліки знімають,  
З шкірою знімають...»

Але, Шановні Делегати, щоб боротися — треба самому бути сильним.

Тому не можемо складати рук, навпаки — міцніючи, ми повинні ще більше розбудовувати нашу Народну Поміч — українську твердиню за океаном. На цій Конвенції ми повинні обміркувати й знайти дороги, як треба і можна підшукувати молодих працівників у системі нашої організації. Ми зобов'язані, статутово й морально, подумати і конкретно вирішити на цій конвенції, як добитися того, щоб усі відділи УНПомочі самостійно — без приїзду членів Головного Уряду — приєднували нових членів.

Завтра — наше велике свято в Чікаго: будемо офіційно відкривати і посвячувати нашу нову рідну хату в Чікаго — новий Дім УНПомочі. Але пам'ятаймо усі, що за цим святом повинна прийти така ж радісна, творча праця для розбудови нашої Народної Установи! Тож бажаю вам великої візії на майбутнє нашої Установи і ясного погляду вперед — в ім'я добра наших родин, країн нашого поселення і нашого Нескореного Народу! З цим я проголошу відкриття ХХ Ювілейної Конвенції Української Народної Помочі!

Чікаго, 1982

### **ЗВІТ**

**Головного Предсідника УНПомочі  
Володимира Мазура на ХХ Ювілейній Конвенції в Чікаго 7-8 травня  
1982 року**

### **Вступ**

Вельмишановні Делегатки і Делегати, вельмишановні наші Гости!

Я маю велику честь і присімність скласти перед вами свій звіт із чотирирічної діяльності в каденції між роками 1978-81.

Заки розпочати ділову частину звіту, хочеться сказати дещо сантиментального. Коли 15 червня 1955 року я вперше переступив поріг дому нашої заслуженої Установи в Пітсбургур, то мені навіть і на гадку

не прийшло, що доведеться для неї працювати 27 років. Це — довший відтинок часу, ніж мені довелося жити на Україні.

За цих 27 років постійної праці для нашої братсько-обезпеченевої громадської Установи мені доводиться още звітувати вже на сьомій з черги конвенції, починаючи від Клівлендської в 1958 році.

Це є також мій четвертий звіт із становища Головного Предсідника, яким замикається чотири каденції, тобто 16 років праці на цьому відповідальному становищі, яке ви або ваші попередники мені довірили. А довір'я, як знаєте, не лише радує, але й зобов'язує.

За цих довгих 27 років напруженої праці, у постійній реалізації Вашого довір'я і вказівок та постанов Конвенцій, як нашого найвищого законодавчого тіла — сталися колосальні зміни в нашій братській організації. І з почуттям гордості за нашу УНПоміч я скажу, що ці всі зміни сталися на краще, принесли удосконалення у нашій обезпеченевій і громадській праці.

За 68 років існування Народної Помочі прийшла зміна поколінь. Міняються люди, одні приходять, інші — відходять.

Ось хоч би взяти для прикладу: дуже мало на сьогоднішній Конвенції є тих, кого я стрічав на ХІУ Конвенції. Якщо не помиляюсь, то окрім мене є ще двоє: Розалія Сикута і Богдан Мороз. Решта або природно відійшли, або ж не витримали на стійці й були замінені іншими працівниками. Їхні імена зафіксовані на сторінках нашої настільної книги «Історія УНПомочі в Америці і Канаді», до 1977 року включно.

На місце тих, хто з будь-яких причин відійшли,— прибули нові, випробувані працівники, які повели і ведуть нашу заслужену народну Установу вперед, змінюючи її організаційно й фінансово.

Наша чотирирічна каденція характеризується рядом важливих історичних подій у житті Української Народної Помочі.

І так, 1979 рік проходив у нас під знаком 65-ліття нашої заслуженої організації, а 1981 рік — проходив під знаком 20-ліття нашої дії в Канаді. Для вільної української людини всі кордони є дружні, за виключенням одного, ворожого московського кордону.

А коли ідеється про ріст нашої організації, то в цій звітовій каденції наш маєток вже переступив 4,821,625.00 дол., а в Канаді вже перевищив півтора мільйони долярів. Лише в останньому звітовому 1981 році ми зросли в обох державах на 900,000.00 дол. обезпечення.

Однак, найбільша подія минулої каденції, що буде записана на сторінках нашої історії, це — перенесення місця осідку нашої Установи, зокрема її Головної Канцелярії, до нового міста і в новий дім.

Окрім цих важливих подій, які віддзеркалювались у нашому пресовому органі «Українське Народне Слово» і які стимулювали нашу працю в минулих чотирьох роках,— захотою у в нашій роботі були гасла і кличі, під якими ішла наша національна спільнота.

Серед них згадаю лише про найголовніші:

1. Століття народження Симона Петлюри і 70-ліття народження Степана Бандери;
2. Золотий Ювілей — 50-ліття ОУН;
3. 35-ліття створення на українській землі АБН;
4. 40-річчя державотворчого Акту 30 червня 1941 року та
5. 30-ліття смерти національного героя України Тараса Чупринки — Романа Шухевича та акції спільноти за звільнення його сина Юрія Шухевича.

Це були гасла і клічі, які мобілізували українську національну спільноту. А що ми є також частиною цієї спільноти, то вони мобілізували й нас у праці для зміцнення й розбудови нашої господарчої Установи.

Оцих кілька думок нехай будуть вступом до моого формального конвенційного звіту.

### **Каденція важливих змін і осягів**

Дозвольте розпочати моє звітування пригадкою про обов'язки Головного Уряду, які є окреслені в нашему Статуті. Цитую:

**«Головний Уряд має виконну владу в цій організації. Він виконує сам і наглядає над виконанням постанов цього статуту, переводить у життя ухвали й рішення Конвенції, завідує справами УНП і робить все, що потрібне для осягнення її цілей».**

Нав'язуючи до цього статутового означення, ми — члени Головного Уряду, вибрані XIX Конвенцією, подаємо Вам звіт, який у різних аспектах поінформує про наші осяги й наші недотягнення за останню чотирирічну каденцію. Але для того, щоб прийти до узагальнюючих висновків, ми повинні проаналізувати важливіші ділянки нашої роботи. Їх ведуть поодинокі члени Головного Уряду, і їх звіти ви сьогодні почуєте.

Я в своєму звіті поінформую Вас про діяльність Головного Предсідника, обов'язки якого виразно окреслені в Статуті. Крім цього, я постараюсь подати загальну оцінку організаційного й фінансового стану Установи за минулі чотири роки.

Щодо статутових обов'язків Предсідника, то перша точка Статуту говорить:

**«Заступати організацію назовні й обороняти її права та інтереси».**

У другій точці сказано:

**«Виконувати загальний нагляд над організацією, дбати про виконання обов'язків головними урядовцями та про виконання повинностей членами і Відділами УНПомочі».**

Четверта точка говорить:

**«Склікати засідання Головної Екзекутиви і Головного Уряду та провадити ними».**

А 12-та точка вказує:

**«У випадках смерти, резигнації або уступлення головного урядовця до часу призначення нового — підписувати чеки, проскти та інші папери, які підписував колишній урядовець».**

У решті десятьох точках Статут окреслює адміністраційні обов'язки Голови Установи.

Нав'язуючи до цих обов'язків, поминаючи їх черговість, хочу загально ствердити, що вся наша діяльність в минулій каденції проходила згідно з приписами Статуту і в світлі постанов XIX Конвенції та ухвал річних засідань Головного Уряду.

\* \* \*

За минулі звітові чотири роки відбулися три засідання повного складу Головного Уряду, сім засідань повного складу Екзекутиви і 38 засідань вужчого складу Екзекутиви (у складі чотирьох членів, урядуючих в Головній Канцелярії).

Кожного року перед річними засіданнями наша Контрольна Комісія провадила річну перевірку майна і діловодства.

При кінці 1980 року відбулася стейтова контроля, яка провадиться урядовими чинниками кожних три роки.

На наших річних засіданнях Головного Уряду Контрольна Комісія інформувала про проведені річні контролі, подавала свої завваги і рекомендації. Річні засідання робили підсумки року, приймали ухвали у справах розвитку організації, своїми рішеннями модифікували нашу систему.

Квартальні засідання Екзекутиви в основному були присвячені застосуванню в практиці постанов Головного Уряду, підсумкам і плянуванням, інвестиції запасового капіталу.

Екзекутива полагоджувала всі адміністраційні справи УНПомочі.

Головна Екзекутива була в постійному зв'язку з Округами і Відділами та членством при допомозі нашого пресового органу, шляхом наших обіжників, листів, телефонів, а також особистих зустрічей в часі організаційних поїздок до Округ і Відділів.

Стверджую, що цей контакт був постійним і безперебійним, до цього я ще повернуся.

Фактично немає змоги на цім форумі перечислювати всі адміністративні справи, якими займалась Екзекутива на протязі минулих чотирьох років. Але я хочу телеграфічно згадати про деякі основніші.

Звітуючи на XIX Конвенції, я наголошував підготовчі роботи для переносу місця осідку нашої Установи. Я тоді інформував, що саме ми

зробили і які зустрічали труднощі, які ще треба було подолати.

XIX Конвенція схвалила всі наші пляни, одобрила підготовну роботу і зобов'язала Головний Уряд довершити справу переносу установи до чергової ХХ Конвенції.

Головний Уряд, Екзекутива і я особисто докладали всіх зусиль для здійснення цього завдання. І врешті-решт дня 15 жовтня 1981 року ми остаточно завершили справу переносу Установи і почали працювати в новому місті й у новому домі.

Відважний далекоперспективний задум був остаточно завершений, і я на цьому місці складаю сердечну подяку тим членам Головного Уряду, які консеквентно до цього змагались повних шість років.

Мушу також ствердити, що в останніх двох передконвенційних роках справа купна посіlosti, будова нового дому і підготовка до переносу Установи забирала велику частину моєї уваги, так само, як і від 15 жовтня і ще до сьогодні велика частина моєї уваги прикована впорядкуванням багатьох адміністраційних і канцелярійних справ у новому місці осідку — в метрополітальному Чікаго.

Дехто міг би подумати: що ж то за «штука» — перевезти меблі, архіви, книжки з Пітсбургу до Чікаго? Але на практиці це виглядає зовсім інакше.

Справа ускладнилась особливо ще й тому, що прийшла зміна людей у фінансовому й секретарському відділах і у видаванні «УНСловіа».

Особливо для мене, я б сказав, це було додатковим навантаженням. Але до справи переносу Установи я ще хотів би сказати таке:

Перенесення Української Народної Помочі до великої потенційної української громади зовсім не означає, що всі наші проблеми будуть легко розв'язані. Я свідомий того, що треба буде і надалі докладати зусиль до їх розв'язки. Але за короткий час в новому місті я вже переконався, що кожну проблему можна розв'язати, коли ми за неї візьмемось.

І тому я переконаний, що в нашему рішенні ми не помилились, що цей наш крок був глибоко обдуманий і проаналізований, і що це зроблено з перспективи завтрашнього дня нашої Установи — її майбутності.

Розв'язка всіх життєвих проблем нашої організації на новому місці осідку буде залежати від нас.

Недаремно французький філософ Бюффон писав, що — цитую:

«Справжня філософія полягає в тому, щоб бачити речі, якими вони є в дійсності».

А наш великий Іван Франко учив:

«Кожний думай, що на тобі

Міліонів стан стойть,

**Що за долю міліонів  
Мусиш дати ТИ одвіт!»**

Це стосується нашої Народної Помочі, як довіреної нам Установи.

А в поточній праці, зокрема за звітовий період, хочу зазначити, що ми впродовж чотирирічної каденції модифікували оперативність нашої канцелярії. Ми видали кілька рекламових листівок і памфлетів про УНПомочі.

Шороку ми уділяли стипендії із нашого Стипендійного Фонду імені Василя Шабатури — для студентів, членів УНПомочі.

В дусі вимог Іншуранс Департаменту ми усправнювали наше діловодство в Канцелярії Канадського Представництва в Торонто, за яке відповідає наш член Головного Уряду п. Володимир Окіпнюк.

### **Ювілейні святкування в 1979 році**

Згідно із рекомендацією ХІХ Конвенції, Головний Уряд УНПомочі відзначив у 1979 році 65-річчя нашої організації.

Величаві ювілейні імпрези відбулися в таких наших Округах: у місті осідку Установи — в Пітсбургу, в Детройті, в Клівленді, на Сумівській Оселі біля Елленвіл, об'єднаними силами двох Округ — Нью-Йорку і Нью-Джерзі, а також у Чікаго.

У наших ювілейних святкуваннях взяло участь наше членство і ширші круги громадянства, як також молодь.

Ювілейні святкування були мобілізуючими в нашій організаційній роботі, як також сприяли поширенню доброго імені УНПомочі в українській громаді,— тому вони вповні себе оправдали. На запрошення Окружних Комітетів — я був учасником всіх цих святкувань.

Ювілейний рік був характерний і тим, що маєток нашої Установи у тім році осягнув 4 мільйони долярів, а маєток у Канаді переступив 1 мільйон долярів.

### **Розбудова УНПомочі**

У постановах і рекомендаціях ХІХ Конвенція присвятила окрему увагу справі розбудови Установи.

Під цим кутом і вів свою діяльність Головний Уряд та Екзекутива в минулій каденції.

На початку кожного року Екзекутива установлювала річні пляни, які доповнювались і затверджувались на річних засіданнях повного складу Головного Уряду.

Річні пляни і заклики до їх виконання постійно містились на сторінках нашого пресового органу. Крім того, річні пляни доводились до відома всім нашим Округам і Відділам шляхом організаційних обіжників, на окружних нарадах і при зустрічах із нашим членством.

Цими ж шляхами ми інформували наших працівників про виконання наших плянів.

У організаційній роботі ми далі шукали доріг до поширення нашої організаційної мережі.

Якщо йдеться про мій особистий вклад у поширення організаційної мережі, то в минулій каденції я організував 4 нові відділи: у Сейнт-Пітерсбургу, у Філадельфії, в Оклагомі та в Рочестері.

В організаційній роботі ми ставили наголос на підготову зміни варти в нашій організації за рахунок молодшого покоління. Але практично ми ще замало зробили в цьому напрямку.

Все таки при кожній нагоді появи будь-де молодого кандидата чи кандидатки — Екзекутива спроби говорити і договоритись.

Якщо йдеться про нове місце осідку УНПомочі — про Чікаго, то тут неспівмірні можливості в нашу користь, порівнюючи із Пітсбургом. Час був для цього закороткий у Чікаго, і це важливе завдання повинно стати перед Головним Урядом у черговій каденції.

Нехай вільно мені буде кинути клич на цій Конвенції:

**У минулих 4-ох роках ми підготовили й довершили перенесення Установи; в наступних 4-х роках підготуймо надійну зміну варти, включивши до всіх керівних органів представників молодшого покоління!**

Без розв'язки цього життєво важливого питання не оправдає себе і перенесення Установи до численної і динамічної української громади.

У минулій каденції ми також приділяли належну увагу підготовці наших працівників і тому періодично відбували наші вишкільні семінари.

Ми вели і ведемо змаг, щоб наші організаційні Округи стали самовистачальними. Тому ми постійно розглядаємося за організаторами.

В загальному мушу ствердити, що справі розбудови організації ми присвячували велику увагу.

Для ілюстрації я подаю статистику нашої продукції за минулі чотири роки.

За чотири звітові роки ми приїднали у двох країнах 2,100 членів і обезпечили їх на \$6,139,388.00

По роках це виглядає так:

1978 — 535 членів, обезпечених на \$1,461,465.00

1979 — 636 членів, обезпечених на \$1,743,333.00

1980 — 452 членів, обезпечених на \$1,328,680.00

1981 — 477 членів, обезпечених на \$1,605,910.00

Разом: 2,110 членів, обезпечених на \$6,139,388.00

Отже, в цих чотирьох роках ми приїднали більше від попередньої

каденції на 146 членів, а суму обезпечення ми видатно побільшили на \$2,225,195.00.

У Канаді за цей час ми приєднали:

1978 — 158 членів, обезпечених на \$579,542.00

1979 — 128 членів, обезпечених на \$474,765.00

1980 — 126 членів, обезпечених на \$477,852.00

1981 — 116 членів, обезпечених на \$409,254.00

Разом: 523 члени, обезпечених на \$1,941,413.00.

Стан членства на 31 грудня 1977 року становив 8,802 члени, обезпечених на \$9,721,822.00, а на кінець 1981 року стан членів становив 9,311, обезпечених на \$13,913,160.00.

Таким чином, за чотири роки ми зросли на 509 членів, а сумою обезпечення ми зросли на \$4,191,388.00.

Це є поважний подвійний осяг того, що ми мали в каденції попередній, у 1974-1977 роках.

Організаційна статистика за чотири роки свідчить, що всі ми спільно зробили для Установи багато, але й не доробили всього того, що ми плянували.

Існує багато організаційних справ, над якими ми працюємо роками, але яких ми, на жаль, ще не розв'язали.

Найголовніші з них це: підшукування надійних організаторів, самовистачальність організаційних Округ, поповнення рядів наших працівників молодшою генерацією.

Це — наші першочергові завдання, від розв'язки яких залежить завтрашній день нашої заслуженої організації.

В реалізації наших організаційних плянів у нашему змазі за завтрашній день Установи я, як Предсідник, не обмежувався до нагляду, адміністрування чи репрезентації.

В організаційній роботі я також був організатором.

Свої репрезентаційні поїздки я поєднував з організаційною роботою і навпаки. Так що репрезентація і розбудова нашої Установи взаємно себе доповнювали.

Немає змоги і часу, щоб можна було перечислити всі мої організаційні і репрезентаційні поїздки за минулих чотири роки.

Загально хочу ствердити, що в кожній Окрузі я за чотири роки побував по кілька разів.

Хотів би окремо вирізнати кілька дальших поїздок. У 1979 році відбув поїздку до Каліфорнії і на відкриття пам'ятника Національним Героям в Омазі, Небраска. В часі цієї поїздки було приєднано 30 нових членів і організований Відділ ч. 235 в Оклагомі.

У минулій каденції я відбув дві репрезентаційні поїздки до Монреалю й Оттави. Окрім публічних виступів, була проведена також

кількаденна кампанія за новими членами з участю представників місцевих Відділів.

Відбулося кілька моїх поїздок до Відділів у Південному Онтаріо, спільно з п. Окіпнюком і п. Фіголем. Щонайменше раз у році я бував у Торонто — місці осідку нашого Канадського Представництва, для полагодження адміністративних і ділових справ.

На відтинку репрезентації Установи ми були всюди там, де цього вимагала потреба української національної спільноти й інтереси нашої організації.

Наші представники: Лев Футала, Орест Щудлюк, Ананій Никончук, Мар'ян Кормило — були членами керівних органів УККА, а мені, згідно із ротаційною системою, довелося в 1980 році виконувати обов'язки екзекутивного віце-президента УККА.

Виконання цих нелегких обов'язків припало мені в часах, коли в спільноті провадився змаг двох політичних концепцій.

На засіданні Крайової Ради УККА в грудні 1979 року, якраз коли екзекутивним віце-президентом став речник УНПомочі, відбулась перша проба сил між табором безкомпромісних українських самостійників і так званими «демократами». Тоді Крайова Рада великою більшістю осудила нові прояви малоросійства і ствердила шкідливість політичної концепції Петра Григоренка про партократію.

Від того часу на форумі керівних органів УККА вже не було спокою аж до XIII Конгресу Українців Америки, що відбувся в жовтні 1980р.

На XIII Конгресі УККА зударились концепційно два табори: націоналістичний табір і так зв. «демократичний».

УНПоміч на XIII Конгресі йшла із безкомпромісними націоналістами. Ми йшли із Фронтом, який оборонив незаплямовану концепцію Української Визвольної Політики.

Сучасний «демократичний бльок» в опозиції до УККА поєднав у собі не лише тих деяких, що несвідомо заблукали, але й тих, і то в першу чергу, які колись монтували «Паризькі бльоки» та КЦАБИ для співпраці з москалями, які збиралися за «круглими столами», які цілувалися з розкладовими червоними бригадами Колосової чи танцювали під дудку ансамблю Вірського — а той пропагандивний ансамбль, як сказав Святослав Караванський, — «танцює на могилі української культури».

Зудар на XIII Конгресі УККА був необхідним, і ми вийшли з нього переможцями.

Ми йшли так, як учив великий Тарас Шевченко, який писав:

Молітесь Богові одному,  
Молітесь правді на землі,  
І більше на землі ні кому  
Не поклоніться!..

Колись безсторонній історик знову запише на своїх сторінках про історичну роль нашої Установи в нових часах, так, як записано про ролю УНПомочі в тривожних часах Другої світової війни.

Окрім цього, ми брали участь у з'їздах краївих організацій Українського Визвольного Фронту в Америці і Канаді, у відзначеннях і святкуваннях національних річниць.

Українська Народна Поміч є загальноукраїнською організацією, є братерською обезпеченево-громадською Установою. Але ми не можемо проходити повз українське організоване життя, в тому й політичне життя, бо у Статуті наших Піонірів з 1914 року — між головними завданнями — сказано:

**«Давати всіляку можливу моральну і матеріальну піддержку Українському Народові в Його боротьбі за визволення рідного Краю».**

Тому ми всі, і зокрема члени Головного Уряду, беремо активну участь у громадському і політичному житті національної спільноти.

Коли говоримо про репрезентацію нашої Установи і про участь наших працівників у житті організованої української громади, то хочу зазначити, що хоч додаткові навантаження на суспільно-громадському секторі нас не раз обтяжують — але, з другої сторони, це великою мірою допомагає нам мати більший контакт із громадою, з якої ми можемо поповнювати ряди нашої організації.

Бували і бувають випадки, коли навіть ми самі мали сумніви: чи варто нам афішуватися, чи варто нам тратити гроші на різні конгреси, з'їзди, репрезентативні поїздки?

З досвіду мосі 27-літньої праці заявляю: варто! Бо лише ця наша активність у громаді збудила заслужену Установу зі сну і забезпечила їй організаційний і фінансовий розвиток в останньому чвертьстолітті.

Сказане є виключно з позицій УНПомочі. А я вже й не говорю про другий аспект — це наш священний обов'язок перед народом в Україні, обов'язок політичних емігрантів.

### **Фінансовий стан Установи**

Оцінку фінансового стану кожної установи, в тому числі і нашої, можна подати чи зробити лише на основі цифрових даних.

Деякі маркантніші дані я хочу подати, щоб ви могли мати загальну уяву про фінансовий стан нашої організації.

На основі стверджень нашого акууара і згідно з нашою аналізою, УНПоміч стоїть на здоровій, міцній фінансовій базі.

Це пояснюється організаційним ростом нашої Установи, доброю льокатою наших фондів і нашою ощадною господаркою.

Отже, за останні чотири роки наш маєток зрос від \$3,565,561.00 до \$4,821,625.00, тобто побільшився на \$1,256,064.00.

У попередній нашій каденції маєток наш зріс на \$707,094.00.

Наш Резервовий Фонд при кінці 1981 року становив \$591,404.00.

Отже, за чотири роки Резервовий Фонд зріс на \$163,336.00.

Чистий дохід від операцій за чотири роки становив \$48,227.00

А по роках було:

1978 рік — \$16,958.00

1979 рік — \$49,688.00

1980 рік — \$59,681.00

1981 рік — \$44,174.00

Разом: — \$48,227.00

Найкращим доказом росту нашої Установи є зібрана членська вкладка:

1978 — \$416,798.00

1979 — \$446,094.00

1980 — \$367,381.00

1981 — \$479,630.00

Разом: \$1,809,903.00

У Канаді було зібрано членських вкладок:

1978 — \$124,691.00

1979 — \$128,784.00

1980 — \$135,394.00

1981 — \$141,882.00

Разом: \$530,751.00

За останні чотири роки маєток УНПомочі в Канаді зріс із \$871,415.00 до \$1,507,230.00.

Наши запасовий капітал ми інвестували згідно з рекомендаціями Іншуранс Департаменту, але тими роками в сертифікатах і моргеджах. Інвестиції в бондах були для нас останніми роками невигідними.

Станом на 31 грудня 1981 року ми мали інвестовано в бондах \$2,712,981.00, у моргеджах \$1,423,463.00, на депозитах у банках \$192,161.68.

Нашу фінансово-господарську діяльність щороку перевіряє наша Головна Контрольна Комісія, а що три роки також солідно переводить Стейтова Контроля.

Остання Стейтова Контроля відбулася при кінці 1980 року. Її висновки були для нас цілком сприємливими. Опінію чи оцінку нашої Контрольної Комісії ви сьогодні почуєте.

\* \* \*

Українська Народна Поміч в останньому чвертьстолітті мала добру опінію в урядових властей Гаррісбургу і Оттави.

Ми зросли кількістю членів, сумою обезпечення, зростав наш маєток, резервовий фонд,— одним словом, Установа мала тривку фінансову базу.

У минулому році, що був кінцевим роком нашої каденції, ми здійснили наш історичний відважний задум — ми перенесли місце осідку нашої Установи до нового міста і нового, вповні для нас вистачального репрезентаційного Дому при 925 Північ Вестерн Авеню в Чікаго.

Цей відважний історичний крок ми зробили, керуючись перспективою майбутньості нашої заслуженої Установи.

Кожний відважний почин завжди є певним ризиком. Я переконаний, що цей відважний задум з бігом років себе оправдає. Але на початках ми мусимо до всього підходити обережно.

Утримання нового Дому є неспівмірне з видатками, які ми мали в Пітсбургу, але той дім був уже понад 60-літній, і ми у ньому уже не вміщалися.

Я прошу, щоб ви це зрозуміли і не ставили до Уряду поспішних вимог. «Ліпше кілька разів відміряти і вже аж тоді врізати», — так говорить наша приказка — життєва мудрість нашого народу.

Різні модифікації, у тому й видання часопису, в першу чергу пов'язані з видатками. Всі проблеми, які стоять перед нами, ми повинні лагодити ступнєво, з певністю, що не захитаємо фінансового стану Установи.

Розбудовуймо і зміцнюймо нашу Народну Поміч, і поволі прийде час не тільки на розбудову нашого пресового органу «Українського Народного Слова», а й на розбудову Видавництва Української Народної Помочі в Чікаго.

### Підсумки

Шановні Делегатки і Делегати ХХ Ювілейної Конвенції!

Живемо в особливо напружених, переломових часах. І наша Конвенція відбувається в знаменне 40-ліття Героїчної Української Повстанської Армії та 50-ліття початку московського Голодомору в окупованій Україні. Як знаєте, Українська Повстанська Армія, без сторонньої допомоги, витримала в боях із ворогами України понад 10 років. Як знаєте також, український народ витримав страшний удар Москви в 1933-му році, скерований на наше фізичне знищенння.

Тепер надходять події, які будуть вирішальними для цілого світу. Те, що діється в Польщі, Афганістані, в Ель-Сальвадорі — це тільки перші вогніни великої пожежі, великого спротиву московській агресії. Час працює на поневолені народи, які збирають сили для останнього могутнього удара по тиранії Москви.

День визволення нашого рідного народу — наближається неухильно.

До цього моменту готуються наші патріоти в Україні — і до цього великого моменту повинні готуватися й ми — нащадки тих, які ще в 1914-му році написали в нашому Статуті:

**«Давати всіляку можливу моральну й матеріальну піддержку українському народові в його боротьбі за визволення рідного Краю».**

У таких переломових часах ще більше зростає значення господарчих установ, у тому і нашої обезпеченевої Народної Помочі.

До великого дня волі України готується наш політичний, науковий, культурний світ. Так, як ми вишколюємо в умовах свободи свою молодь в українському патріотичному дусі, як письменники і поети готують свої книги, щоб їх можна було передати у звільнену Україну, як науковці опрацьовують свої твори, які будуть вивчатись у наших вільних коледжах та університетах,— так і ми — господарчі та фінансові установи повинні бути відповідно приготовані до назріваючих великих подій. Ми набули тут, на волі — великий досвід в організаційно-обезпеченевій діяльності, потрібній і корисній для нашої спільноти,— і ці знання, цей досвід ми будемо передавати нашій вільній Батьківщині. Кооперація, себто співпраця, добровільна співпраця людей одного народу — може двигати горами, бо немає сильнішого капіталу — від капіталу народного.

Зміцнюймо ж наші сили, розбудовуймо Українську Народну Поміч, бо це в інтересі і нашого членства, і країн нашого поселення, і нашої далекої України.

Дозвольте мені закінчити цей звіт поновним закликом до всіх Працівників Української Народної Помочі. Цей заклик звучить так:

**— У минулих роках ми підготували і довершили перенесення Установи; в наступних роках підготуємо надійну зміну варти, включивши до всіх керівних органів представників молодшого покоління!**

Дякую за увагу, і Бог Вам на поміч!

Чікаго, 1982 р.



У наступних числах «УНСлова» друкувалося багато привітів, що надійшли на цю дійсно особливо успішну ХХ Конвенцію УНПомочі, а в числі від 31 липня був опублікований список тих членів Головного Уряду, які привезли на ХХ Конвенцію дарунки своїй Установі — аплікації нових членів. Тут подаємо звіт про їхні організаційні осяги на початку конвенційного 1982 року:

## ДЯКУЄМО БУДІВНИЧИМ УНПОМОЧІ!

**Делегати ХХ-ої Ювілейної Конвенції УНПомочі присуднили 186 нових членів на суму обезпечення 513,000.00 дол.**

Відділ	Місцевість	Ім'я і прізвище Делегата	Кільк. членів	На суму забезп.
153	Торонто, Онт.	Іван Фіголь	21	\$51,000.00
44	Нью-Йорк, Н.-Й.	Роік Іван	16	\$27,000.00
69	Вінніпег, Ман.	Григорій Дрепко	12	\$100,000.00
177	Омага, Небраска	М. і С. Воробець	10	\$55,000.00
195	Детройт, Міч.	Іван Бутрій	9	\$41,000.00
166	Монреаль, Квеб.	Антін Доманчук	9	\$9,000.00
81	Клівленд, Огайо	Іван Стадник	8	\$9,000.00
132	Тrentон, Н.-Дж.	Зенон Федорович	7	\$13,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Михайло Воробець	7	\$8,000.00
170	Калгари, Алта.	Артем Коломийчук	7	\$8,000.00
47	Бофало, Н.-Й.	Тадей Михаськів	7	\$7,000.00
53	Асторія, Н.-Й.	Володимир Ганчук	5	\$15,000.00
161	Ірвінгтон, Н.-Дж.	Мар'ян Корнило	5	\$8,000.00
47	Бофало, Н.-Й.	Михайло Юрків	4	\$4,000.00
156	Балтимор, Мд.	Степан Поліщук	4	\$8,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Володимир Мазур	4	\$4,000.00
226	Барабу, Віск.	Антін Джура	4	\$8,000.00
153	Торонто, Онт.	Володимир Окіпновок	3	\$31,000.00
7	Йонкерс, Н.-Й.	Лев Футала	3	\$4,000.00
37	Гартфорд, Н.-Й.	Мирон Зелез	3	\$4,000.00
44	Нью-Йорк, Н.-Й.	Марія П'ятка	3	\$3,000.00
27	Філадельфія, Па.	Лев Галас	3	\$3,000.00
4	Пітсбург, Па.	Ананій Никончук	3	\$3,000.00
217	Ірвінгтон, Н.-Дж.	Петро Кузів.	2	\$20,000.00
131	Сирақози, Н.-Й.	Павло Ткач	2	\$15,000.00
79	Гамільтон, Онт.	Петро Починок	2	\$6,000.00
137	Віндзор, Онт.	Петро Мицак	2	\$6,000.00
80	Клівленд, Огайо	Володимир Шудан	2	\$10,000.00
195	Детройт, Міч.	Ярослав Стеткевич	2	\$7,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Одарка Дейнека-Робертс	2	\$2,000.00
236	Дейтона Біч, Фла.	Володимир Коваль	2	\$6,000.00
46	Рочестер, Н.-Й.	Василь Базюк	2	\$4,000.00
69	Вінніпег, Ман.	Петро Лостовський	2	\$2,000.00
179	Саскатун, Саск.	Анна Пасічняк	1	\$3,000.00
87	Лорейн, Огайо	Розалія Сикута	1	\$2,000.00
143	Чікаго, Ілл.	д-р М. Головатий	1	\$1,000.00
63	Ошава, Онт.	Михайло Вакалюк	1	\$1,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Дарія Айзик	1	\$1,000.00
124	Філадельфія, Па.	Іван Крих	1	\$1,000.00
124	Філадельфія, Па.	Володимир Рицович	1	\$1,000.00
158	Пітсбург, Па.	Павло Маренець	1	\$1,000.00
137	Ст.Катеринс, Онт.	Віра Дейнека	1	\$1,000.00

РАЗОМ:

186

\$513,000.00

**Свято — ХХ Ювілейна Конвенція** — минуло, прийшов час на посилену розбудову Установи. У серпневому числі «УНСловом» сповістило, що за період від 1-го січня до 31 травня 1982 р. до УНПомочі в обох країнах було присуднано 206 нових членів на понад півмільйона дол. обезпечення. Це був значний осяг у час, коли інфляція, безробіття й подорожчання життя як у ЗСА, так і в Канаді досягали свого сумного апогею. Все таки, рідні люди горнулися до своєї рідної Установи, особливо молоді українські батьки, в тому і з мішаних деяких подруж, обезпечували своїх дітей та молодь, розуміючи і вагу обезпечення у житті, і зростаючу вагу УНПомочі в нашему суспільстві. У кінці серпня з Канцелярії УНП надійшло повідомлення, що в Міннесоті вперше було створено — в порядку розбудови нашої організації — Окружний Комітет УНПомочі, у присутності головного предсідника ред. Володимира Мазура. Новий Комітет очолив відомий суспільно-громадський працівник Дмитро Мандибур.

Для історії занотовуємо склад Головного Уряду УНПомочі після ХХ Конвенції у 1982 р.:

Головний предсідник Володимир Мазур, містопредсідник Лев Футала, містопредсідник Володимир Окіпнюк, він же й голова Канадського Представництва УНПомочі, головна секретарка і в. о. касира п-і Одарка Дейнека-Робертс, головний організатор Ананій Никончук, голова Контрольної Комісії Петро Мицак, його заступник Богдан Мороз, секретар КК Володимир Коваль. Головні радні: Петро Дацків — Едмонтон, Іван Фіголь — Торонто, Лев Галас — Філіадельфія, Антін Кобилянський — Воорен, Міч., п-і Марія П'ятка — Нью-Йорк, Володимир Щудан — Клівленд, мгр Орест Щудлюк — Бостон, Михайло Воробець — Чікаго, п-і Стефанія Воробець — Омага, Небраска, Ярослав Загородний — Чікаго, Степан Поліщук — Балтимор,Md.

Шостий раз із черги відбулися на оселі СУМ-А біля Елленвіл вибори Королеви молодості УНПомочі Сх. Побережжя, якою стала упоряднице СУМ, студентка в Амстердамі, Н.-Й., п-а Марта Колінська, першою дружкою-князівною вибрано Надію Струс, другою — Геню Зелез, третьою — Христину Чабанюк. Церемонію вечора провадили мгр Орест Щудлюк і водій п-а Нуся Воех, грава оркестра «Дніпро». Зворушливою була сцена передання корони попередньою Королевою молодості УНПомочі, п-ною Данусею Наугольник, зразковою студенткою.

А тим часом у Чікаго, в Домі УНПомочі, відбулося чергове засідання Головного Уряду УНПомочі. Тоді повідомлено, що до кінця серпня 1982 року до УНПомочі разом в обох державах присуднано 293 членів на 750,000.00 дол. обезпечення. Однак, головний предсідник Володимир Мазур пригадав, що до кінця конвенційного року має бути присуднано 750 нових членів на півтора мільйони дол. обезпечення.



Під час Дня Української Народної Помочі в Домі СУМ-А в Чікаго, 19 вересня 1982 року. Промовляє М. Лущак. У президії: головний предсідник ред. Володимир Мазур, містопредсідник пор. Лев Футала, головний організатор УНП Ананій Никончук

Тому головний організатор Ананій Никончук розробив і подав докладний організаційний плян по Округах і відділах. Між іншими справами, обговореними на нарадах, учасники ствердили важливість ювілейного видання — Альманаху «Золотий вінок УНПомочі» в її 70-ліття у 1984-му році й доручили ред. Л.Полтаві опрацьовувати таку книгу.

У вересні відбувся в новому місці осідку нашої Установи, в Чікаго, «День Української Народної Помочі» у великій залі дому Осередку СУМ-А ім. Миколи Павлушкива. Програмою провадив інж. Мирон Лущак, з короткими інформаційними доповідями про УНПоміч виступали: головний предсідник Володимир Мазур, містопредсідник Лев Футала, головний організатор Ананій Никончук. Слово забирали багато громадян, між ними і голова метрополітального відділу УККА д-р Мирослав Харкевич. «УНСлове» подавало в числі від 20 жовтня, що «такого типу «Дні УНПомочі» треба б практикувати і в інших містах Америки й Канади».

Тому, що промова ред. Володимира Мазура була синтетично-оглядового характеру, своєрідним стислим переглядом діяльності УНПомочі за майже 70 років її існування, передруковуємо її тут без скорочень:

**Володимир Мазур**

## **РОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ В ЖИТТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ**

**(Слово на «ДНІ УНПОМОЧІ» в Чікаго 18.9.1982 р.)**

**Шановні Пані й Панове!**

Від імені Головного Уряду Української Народної Помочі в Америці й Канаді — вітаю Вас на цій особливій імпрезі, присвяченій нашій обезпеченево-громадській, народній Установі!

Через два роки Українській Народній Помочі сповниться рівно. сімдесят років з часу її заснування. Для дорослої людини — це вже поважний, старший вік, а для народної Установи — це лише початок життя.

Народну Поміч створили в 1914 році наші славні Піоніри-попередники у місті Пітсбургу, в стейті Пенсильвінія. Це були емігранти, головно з Лемківщини, з Буковини, з Закарпаття. Це були чудесні трудові люди, але в більшості неграмотні або малограмотні, які здебільшого називали себе то австрійками, то русинами, то навіть малоросами — ті, які почали згодом прибувати з України під московською окупацією.

Наши емігранти горнулися до рідних Церков, але їм не вистачало власної народної еміграції. Тому виникла Українська Народна Поміч, як чуємо з самої назви — щоб допомагати українській людині за океаном.

З перших днів існування Народна Поміч почала публікувати власну газету під назвою «Народне слово», а потім розпочала друкувати й книжки для народу, великі альманахи-календарі під назвою «Любов». Члени Головного Уряду Української Народної Помочі іздили для її розбудови, для здобуття членства по Америці, виступали з доповідями, інформували про події в Україні, в Америці та в світі.

І так впродовж кількох років Народна Поміч виросла з початкових 200 членів із не цілих двома тисячами доларів капіталу до великої Установи, яка двадцять літ тому поширила свою працю й на братню Канаду.

Видатний український кооперативний діяч Юліян Павликівський ще в 1928 році в Західній Україні, в одній із своїх праць писав: «В кооперативних установах виховується народ на господаря своєї землі».

В цих словах велика правда. Українська Народна Поміч діє також на базі кооперації, співпраці всього членства. В нашій Установі всі керівні органи, починаючи від Головного Уряду і кінчаючи на Управі Відділу — є вибраними демократичним шляхом — шляхом голосування. Таким чином, Народна Поміч є однією з американських і канадських економічних установ з демократичним ладом.

Але одночасно — ми не є лише Народною Поміччю, а й **Українською Народною Поміччю**. Що це означає? Про це виразно сказано в Статуті, складеному ще в 1914 році в Пітсбургув:

**Народна Поміч повинна — «давати всіляку можливу моральну й матеріальну піддержку українському народові в його боротьбі за визволення Рідного Краю».**

Тому наша Установа є не лише економічною, яка дає нашим людям найкраще життєве обезпечення, а й суспільно-громадською Установовою, яка не забуває про Матір-Україну, без якої не було б і нас на цім Божім світі. Тарас Шевченко писав:

«...Хто матір забуває,  
Того Бог карає,  
Чужі люди цураються,  
В хату не пускають»...

Нас не пускає в нашу рідну хату — Україну — ворог-окупант під назвою Росія або Московія. Ворог далі намагається знищити наш народ так само, як за царів. В Україні йде примусова русифікація, нищення інтелігенції, переслідування тих, хто вірить у Бога...

Як ми можемо бути осторонь таких важливих подій на Батьківщині?

Ось тому Українська Народна Поміч була співзасновником нашої найвищої репрезентації в цій країні — Українського Конгресового Комітету Америки — УККА — в 1940-му році і ніколи не вийшла з УККА ні в минулому, коли інші братські союзи виходили, ані тепер.

Ось чому УНПоміч була співзасновницею З'єднаного Українсько-Американського Допомогового Комітету — ЗУАДК — та є і тепер його активним членом.

З того ж бажання служити рідній людині за океаном і нашему рідному нескореному народові на рідних землях — наша Установа активно підтримала будову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, а також активно сприяла і сприяє створенню та діяльності СКВУ — Світового Конгресу Вільних Українців.

Коли в 1980-му році на XIII Конгресі українців Америки дійшло до зудару двох політичних концепцій: з одного боку — непередрішенства, цілування з ворогами, співпраці з будь-якої барви москалями,— а з другого боку — непохитного ставлення в боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу,— то, звичайно, Українська Народна Поміч з її десятитисячним членством стала по боці американської демократії і Нескореної, Національно-Християнської України.

Природня річ, що на базі нашого Статуту з 1914-го року — Народна Поміч стала членом могутньої сім'ї Організацій Українського Визвольного Фронту, які по Другій світовій війні дали свіжу кров — нове членство до нашої Установи.

Так ми у нашій суспільно-громадській справі поєднуємо економіку з політикою, а також і з українською національною культурою. Українська Народна Поміч, наприклад, публікує українською мовою різні видання для дітей і молоді, а також кожного року ми видаємо десятки безповоротних стипендій із фонду імені Василя Шабатури — для кращих студентів, у турботі за молоду українську самостійницьку зміну.

В одній із недавніх промов останній прем'єр України, Голова ЦК АБН, Достойний Ярослав Стецько сказав, що в Україні тепер «триває боротьба за владу Нації». Головний Уряд і членство УНПомочі ніколи не забувають про героїзм Революційної ОУН під проводом Степана Бандери, про героїв Похідних Груп і героїв армії волі — Української Повстанської Армії. Народна Поміч добивається звільнення нескореного Юрія Шухевича та інших політ'язнів Москви. Народна Поміч за океаном іде нога в ногу з рідним народом на Батьківщині. Нас тут десять тисяч членів, а по той бік океану — нас майже п'ятдесят мільйонів!

Шановні слухачі!

Коли майже 70 років тому Народна Поміч розпочинала життєвий шлях, то більшість нашого членства не знала, до якого народу вона належить.

Наша Установа і зокрема наш часопис «Народне Слово» виконали величезну національно-освідомлючу роботу. На початках наші члени вважали себе русинами, карпаторосами, малоросами або австрійцями, а вже за перше десятиліття діяльності Української Народної Помічі прийшов великий злам у свідомості членства. І це завдяки діяльності як Головного Уряду Народної Помічі, так і нашого пресового органу — «Народного Слова», яке відігравало особливу роль в збереженні національної української субстанції за океаном.

«Українське Народне Слово» було дослівно семафором для наших перших поселенців — перших тисяч членів нашої народної Установи. Бог і Україна — стали для нашого членства святыми поняттями.

Не даремно до Головної Екзекутиви і Редакції «Українського Народного Слова» у 1930-х роках двічі приїздив співробітник Симона Петлюри у вільному Києві, творець УВО і ОУН, Полковник Євген Коновалець.

І так же не даремно приїздив кілька разів до Пітсбургу, а в 1982 році — до Чікаго Голова Проводу Революційної ОУН, останній Прем'єр України Достойний Ярослав Стецько, який розвиває велику національну ідею таких борців за народне щастя і волю, як Петлюра, Коновалець, Чупринка, Степан Бандера.

Весною цього року на Двадцятій Конвенції Української Народної Помічі Достойний Ярослав Стецько високо оцінив наш найновіший здобуток — новий Дім УНПомочі в Чікаго. Він сказав:



**Головний предсідник Української Народної Помочі, член Екзекутиви УККА, член Головної Управи ООЧСУ ред. Володимир Мазур, переобраний делегатами ХХ Ювілейної Конвенції УНПОмочі на п'яту каденцію. Під час праці в своєму бюрі в Домі УНПомочі в Чікаго**

«Мої гратуляції за здивження УНПоміччю чудової будівлі якраз у часі економічної кризи, що свідчить про те, як відданість ідеї, жертвеність, наполеглива праця, віра у власні сили може доконувати небуденних діл».

Пані Й. Панове! У наш час суспільно-громадська роль Української Народної Помочі ще більше зростає. В Україні нарощає національний спротив, але одночасно збільшується і терор Москви. А тут, за океаном, з'явилися шкідливі партократичні та ім подібні теорійки. Ми — Українська Народна Поміч в Америці й Канаді — стояли і будемо стояти за чисту, світлу, святу ідею — за Українську Самостійну Соборну Державу!

Тому зростання і розбудова Української Народної Помочі означає зміщення українського економічного і політичного потенціялу за океаном, у запіллі фронту. І тому я вас закликаю до активної праці і співпраці, бо, розбудовуючи нашу народну Установу — ми розбудовуємо нашу духову Українську Державу!»

\* \* \*

Впродовж року тижневик УНПомочі стало інформував читачів про жваву діяльність УККА, виступав з критикою «демократичної» «Свободи» УНСоюзу, яка під керівництвом д-ра Івана Фліса відмовлялася друкувати навіть платні оголошення УККА та стало перекручувала або ж замовчувала дії української Централі; повідомляв про масові антимосковські демонстрації, головно з рамени УККА — проти примусового російщення, нищення церков, переслідування вірних та ін. «УНСлові» від 3-го листопада повідомило про самоліквідацію Гельсінської групи в Москві та у її філіях в Україні й ін. так зв. республіках ССР, бо в умовах московсько-большевицької імперської диктатури легальні форми боротьби за свободу не можливі.

З радістю повідомило «УНСлові» про призначення довголітнього президента УККА проф. д-ра Лева Добрянського амбасадором на Багамах; віддало пошану пам'яті переслідуваного видатного білоруського поета Янки Купали в 100-ліття його народження, пригадало читачам про «Забутий ювілей» — 150-ліття народження отця Агапія Гончаренка, приятеля великого Кобзаря, який першим поширював у ЗСА ідеї Тараса Шевченка через пресові видання. Все це засвідчує, що в колах УНПомочі є широкі й багатогранні зацікавлення, бо ж дійсно, не самим хлібом єдиним може і живе творча українська, вільна людина.

В останньому числі тижневика «УНСлові», з датою 23 грудня 1982 року, крім святкових привітів, був і такий: «Слава АБН, створеному 40 років тому на Житомирщині, який діє тепер із ще більшою силою!» — цей клич-привіт був якби вказівкою членству УНПомочі до святкових відзначень 40-ліття створення АБН у 1983 році, рівнобіжно із відзначуваннями 50-ліття московсько-большевицького злочину — голodomору в Україні у 1933 році.

У 1982 році в «УНСлові» були інформації про друк нових книжок, зокрема про вартисну поетичну збірку Ганни Черінь «Зелень моря»; поміщено привітання Прем'єрові України і голові Проводу ОУН та ЦК АБН Достойному Ярославові Стецькові з нагоди його 70-річчя; привітання видатному образотворчому мистеці Михайлові Дмитренкові з нагоди 50-ліття творчої праці; кинено гасло: «На Батьківщині Вашингтона не забуваймо про Батьківщину Шевченка!» Із смутком повідомляло «УНСлові» про смерть видатних діячів, у тому і про смерть видатного кобзаря-віртуоза Василя Ємця в Голівуді в Каліфорнії (6 січня 1982 р.)

На сторінках пресового органу УНПомочі друкувалися впродовж 1982 року й нові співробітники-журналісти, між ними Святослав Караванський, д-р Олександер Соколишин, Василь Гальченко, інж. Ілля Дмитрів із Англії, Алла Коссовська, проф. Симон Вожаківський, ред. Ігнат Білинський, журналіст Ю.Носач, який нещодавно прибув з України після довгих переслідувань з боку окупаційного режиму.

Однак, упарі з помітним покращанням змісту тижневика й засягу його різносторонніх інформацій, не зникали труднощі з редагуванням і публікацією «УНСлова» (склад у Нью-Йорку, друк у Чікаго), і дедалі, то ще більше зростали кошти його видавання: росли ціни на друкарський папір і збільшувалися неспівмірно поштові видатки. Після перенесення УНПомочі з Пітсбургу до Чікаго в новім Домі було ще немало різних направ і дороблень, треба було закупити нове устаткування для бюр, бібліотеки, книгосховища і т.п. (старих не було сенсу перевозити з Пітсбургу, настільки все вже було зношене від давності).

Тому Головна Екзекутива у грудні 1982 року вирішила, з метою тимчасового скорочення неспівмірних видатків на публікацію і розсылання тижневика, переключити «Українське Народне Слово» на журнал-квартальник (тримісячник) під назвою «Українське Народне Слово». Про це було оповіщено читачів у числі 22 від 23 грудня 1982 року:

### **ПОВІДОМЛЕННЯ**

Головна Екзекутива Української Народної Помочі за згодою всіх членів Головного Уряду повідомляє всіх своїх членів і читачів «Українського Народного Слова», що, починаючи з днем 1-го січня 1983 року «УНСлово» буде виходити у формі журналу-квартального, головно із організаційною та економічною проблематикою.

Отже, офіційний орган УНПомочі у формі квартальногоника появиться при кінці місяця березня 1983 року. Його одержуватимуть всі члени УНП і передплатники «УНСлова».

Детальніші інструкції для Окружних Комітетів і Управ Відділів відносно співпраці з нашим офіціозом-квартальником Головна Екзекутива з'ясує окремим обіжником.

Головна Екзекутива УНП,  
грудень 1982 р.,  
Чікаго, Ілл.»

\* \* \*

При цій нагоді пригадаємо, що на початку своєї публікації, в 1914 році в Мікіз Ракс біля Пітсбургу, «УНСлово» виходило у формі журналу і лише згодом перейшло на часописну форму. Однак, форма великої ролі не грає, зміст — головне, а щодо змісту квартальник УНПомочі «Українське Народне Слово» продовжує виконувати ролю зв'язкового між Головною Екзекутивою і організованим майже 10-тисячним членством УНПомочі в Америці і в Канаді, інформуючи при тому і про важливі події світового життя, про події в ЗСА і в Канаді та про боротьбу в Нескореній Україні за — як висловився голова Проводу ОУН Дост. Ярослав Стецько — «за владу Нації».

# ЗАГОЛОВНА СТОРІНКА КВАРТАЛЬНИКА УНПомочі «УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ СЛОВО» (ч. 3, 1983 р.)



# УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ СЛОВО



Ukrainske Narodne Slovo



Ukrainian National Word

1914

ОФІЦІЙНИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ В АМЕРИЦІ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL AID ASSN. OF AMERICA

1983

РІК LXIX КВАРТАЛЬНИК ЧІКАГО, ВЕРЕСЕНЬ, 1983, № 3 QUARTERLY CHICAGO, ILL. SEPTEMBER (FALL) № 3 (ISSN 0745-760X) YEAR LXIX

## НАБЛИЖАЮЧИСЬ ДО ЮВІЛЕЮ

Андрій Легіт

## СНИТЬСЯ

Як Головний Уряд на чолі з головним председником Володимиром Мазуром, так і масове членство Української Народної Помочі беруть активну участь у шоготрічних відзначуваних видатних річницях і постатій:

— Шановуємо пам'ять мільйонів безневинно загиблих від московського штучного голоду в скупованій Україні братів і сестер у 1932-33 роках,

— Відзначаємо 100-річчя народження і 10-річчя смерті великого українського мислителя-націоналіста д-ра Дмитра Донцова,

— Шановуємо пам'ять загинулого з руків Москви творця УВО і ОУН полк. Євгена Коновальця у 45-ліття його трагічної смерті в Роттердамі,

— Відзначаємо 40-річчя з того часу, коли воюють ОУН під проводом Степана Бандери і УПА під командуванням ген.-хор. Тараса Чуприки — Романа Шухевича відбулася перша Конференція Поневолених Націй, у Житомирських лісах, — початок Антибільшевицького Бльоку Народів,

— Свільно з усім американським народом та іншими вільними народами відзначаємо 25-ліття з часу проголошення Закону Конгресу ЗСА про Тиждень Поневолених Націй.

Заходами УККА, у Вашингтоні цього літа, на Капітолії та в Білому Домі відбулися урочистості з нагоди ТПН і АБН, і тоді виступав із промовою През'єр України з 1941 р., Достойний Ярослав Стецько —

президент АБН; у тих урочистостях брали активну участь члени Головного Уряду УНПомочі, адже наша організація с не лише обезпеченевою, а й громадською.

Напевно у 1984 році будемо також масово відзначати 325-річчя розгрому Москви українськими вояками-козаками під Комотопом та інші історичні річниці, як у Америці, так і в братній Канаді, де УНПоміч швидко зростає.

Але ми — члени УНПомочі — наближамося також до нашої славної річниці: 70-ліття з часу створення УНПомочі Піонірами на Пітебурзьчині, які записали в 1914 році в Статуті, що УНПоміч має опікуватися українськими родинами за океаном, а також допомагати Україні в її боротьбі за волю і державу.

Ми повинні прийти до Ювілею 70-ліття УНПомочі в 1984 році з новими успіхами в розбудові нашої народної установи. Історія твориться інші — не завтра, і правовати треба вже нині — не лише завтра.

До 70-ліття УНПомочі вже готовується великий ілюстрований альманах під назвою «ЗОЛОТИЙ

Сниться дитинство босе,  
Кожний знайомий кутик,  
Стрічка блакитна Росі,  
Місто і ліс наш Крулик.

Сниться поля розлогі,  
Різаний яр, могили,  
Биті шляхи, дороги,  
Часочки срібні крила.

Сниться студентська юність,  
Київська синь, Славута.  
Рідних пісень відлунна,  
Вперше «люблю» почуте.

Сниться батьки старенky,  
Хата, садок, криниця,  
Сниться Україна-ненка,  
Сниться, щоночі сниться.. .

1964 р., Англія

ВІНОК УНПОМОЧІ», а в нім, крім різноманітних цікавих матеріалів, буде і великий ОГЛЯД ПРАЦІ УНПОМОЧІ ВІД 1977 РОКУ ДО 1983 РОКУ ВКЛЮЧНО. Хто же має давніше видану книгу «ІСТОРІЯ УПН В АМЕРИЦІ І КАНАДІ», той долучить до неї ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ УНПОМОЧІ — і так ми будемо мати правду і докази ІСТОРІЮ НАШОГО БРАТСЬКОГО СОЮЗУ від 1914 р. — ЗА 70 БОЖИХ ЛІТ!

Тож докладаймо УСІ зусиль, розбудовуймо рідину Установу — Бастіон зваженісью України!



## Напередодні Ювілею 70-річчя УНПомочі в 1984 році

Як і попередні роки, 1983-й міжконвенційний для УНПомочі, рік минав у напруженій праці в головній канцелярії в Чікаго і в посиленій діяльності округ та відділів Установи задля її дальшої розбудови. Треба зазначити, що крім безпосередніх обов'язків в УНПомочі, і члени Головного Уряду, і більшість працівників округ та відділів — є дуже активними в суспільно-громадському, церковно-релігійному або національно-культурному українському житті за океаном. Вони виїздять з доповідями на теми дня, подають інформації, виступаючи на українських радіогодинах у великих містах ЗСА і Канади; багато працюють в системі Українського Конгресового Комітету Америки, УККА, та в Комітеті Українців Канади, КУК; не минає масових антимосковських виступів чи демонстрацій, у яких би не брали активну участь працівники з УНПомочі — від Головної Екзекутиви на чолі з головним предсідником ред. Володимиром Мазуром до звичайних членів відділів УНП.

Без огляду на тіснувату «житлову площу», квартальнік УНПомочі «Українське Народне Слово», іноді збільшуючи кількість сторінок із 16 до 24, стало інформувати членство про діяльність Головної Екзекутиви, містив заклики головного предсідника, запрошував читачів надсилати пожертви на Стипендійний Фонд ім. Василя Шабатури, для більшої допомоги нашим членам-студентам і т.д. Численні фотоілюстрації на сторінках «УНСлова» також документують нашу діяльність.



Політичний сатирик-фейлетоніст Анатоль Демусь (Панько Низубулько) в Домі УНП у Чікаго. Зліва: Петро Минак, Анатоль Демусь, ред. Володимир Мазур, Володимир Коваль, Богдан Мороз.

1983-й рік розпочався в УНПомочі обіжником з канцелярії, основний уривок з якого передруковуємо:

**Загальне ствердження:** У 1983 р. Українська Спільнота в ЗСА і Канаді відзначає 50-ліття московського голодомору в Україні, 40-ліття створення антибільшевицького Бльоку Народів (АН) і 45-ліття смерти Полковника Євгена Коновалця, і все членство УНПомочі бере масову участь у цих відзначуваннях.

**Наш кліч:** Посилена організаційна розбудова УНПомочі в обох державах напередодні 70-ліття УНПомочі, яке будемо відзначати в 1984-му році.

**Мета:** Впродовж цієї річної Поконвенційної Кампанії постановляємо приєднати в обох державах 750 нових членів на загальну суму обезпечення 1,500,000 дол., з того в ЗСА приєднати 500 членів на суму обезпечення 1,000,000 дол. а в Канаді 250 членів, обезпечених на 500,000 дол.

Такий був вислід засідання Головної Екзекутиви УНПомочі в Чікаго 22 січня 1983 р., на якому зі звітів учасники довідалися також, що у 1981-му році УНПоміч приєднала в ЗСА і в Канаді разом 452 нових членів, обезпечених на понад один мільйон доларів і економічно знову зросла.

Про це важливіші успіхи було звітовано на річному засіданні Головного Уряду УНП, про що докладно звітувало «УНСлово» ч. 2 з червня 1983 року.

## РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНПОМОЧІ В ЧІКАГО

У перед'ювілейному 1983 році маємо приєднати до нашої братської установи в ЗСА і в Канаді 750 нових членів на півтора мільйони дол. обезпечення. Маєток УНПомочі вже осягнув понад 5 мільйонів доларів. Зміцнення УНПомочі означає зміцнення наших родин, нашої заокеанської спільноти і важливу поміч Нескоріній Україні.

Активною працею готуємося до відзначення 70-ліття УНПомочі в 1984-му році!

Чікаго (л.п.) — Перше пленарне Річне засідання Головного Уряду — після ХХ Конвенції — відбулося тут, у власному Домі УНПомочі при 925 Північ Вестерн авеню, у п'ятницю й суботу 20-21 травня 1983 року.

У великий конференційній залі нарадами провадив головний предсідник Володимир Мазур після традиційної молитви, яку провів Всв. о. Мирон Панчук із парафії свв. Володимира й Ольги. Присутні вшанували встановлення і хвилиною мовчанки пам'ять мільйонів українців, які загинули в 1932-33 роках від штучного голоду московського Голодомору в окупованій Україні, а також пам'ять полк. Євгена Коновалця у 45-річчя його трагічної смерти від рук Москви.

Ред. Л.Полтава згадав у промові також про те, в звітовому 1982 р. від нас відійшли у інший світ 81 член УНПомочі, а між ними й такі видатні суспільно-громадські працівники, як сл. п. Володимир Шарко у Саскатуні чи недавно померлі св. п. Роман Почтар у Клівленді, Ярослав Блищак у Каліфорнії.

У вступному слові, яке друкуємо окремо, головний предсідник Володимир Мазур зазначив, що річне засідання Головного Уряду відбувається в час, коли українська спільнота відзначає 40-ліття створення АБН і вшановує пам'ять жертв створеного Росією штучного голоду в Україні, а також пам'ять Великого Полковника Євгена Коновальця і націоналіста-мислителя д-ра Дмитра Донцова. Предсідник зазначив, що як члени Головного Уряду УНПомочі в обох державах, так і масове членство нашої народної установи беруть активну участь у цьогорічних відзначуваннях історичних українських річниць, масово відгукуючись на заклики УККА. Торкаючись безпосередніх справ УНПомочі, В.Мазур ствердив, що установа стоїть на здоровому економічному ґрунті, що маєток осягнув вже 5,038,243 дол., з того в Канаді 1,700,618 дол. (до кінця 1982 року). Головний предсідник закликав не підвести пам'ять Піонірів-засновників УНПомочі і посилено попрацювати напередодні 70-ліття з часу створення Народної Помочі, що припадає на 1984-й рік.

Детально написаний протокол з попереднього Річного Засідання, що відбулося ще в Пітсбурзі, перед ХХ Конвенцією, відчитав головний організатор Ананій Никончук, який у той час виконував і обов'язки головного секретаря УНПомочі. Протокол прийнято.

Далі нарадами по черзі провадили містопредсідник Лев Футала, голова Канадського Представництва УНП Володимир Окіпнюк і потім знову головний предсідник Володимир Мазур, який першим звітував про діяльність у 1982 році.

Звіт головного предсідника Володимира Мазура охоплював діяльність УНПомочі в обох країнах з підкресленням успіхів, але також і недотягнень. Хоча в цей складний економічний час деякі інші братські союзи зазнали великих втрат у членстві, УНПоміч здобула значний успіх по сумі обезпечення (75% пляну). В Головній Канцелярії в Чікаго відбувся процес омолодження кадрів працівників, і тепер вже маємо дві молоді фахові сили. Цей процес треба розвивати на місцях, по відділах, де потрібно заміни деяких секретарів з огляду на їх старший вік. Головний предсідник підкреслив, що УНПоміч закінчила звітовий рік із значним фінансовим прибутком без огляду на великі видатки, пов'язані з переносом установи із Пітсбургу до Чікаго, набуттям нового дому в Чікаго і витратами на ХХ Ювілейну Конвенцію. Окремо подамо основні дані із звіту головного предсідника, який у системі УНПомочі працює вже 28 років.



На засіданні Головної Екзекутиви УНПОмочі в новім Домі в Чікаго при 925 Північ Вестерн Авеню у вересні 1982 р. — в Конвенційному році нашої народної Установи (ХХ Конвенція). У центрі — головний предсідник Володимир Мазур, ліворуч голова Канадського Представництва УНП Володимир Окіпнюк, головний організатор Анній Никончук, головний скарбник-касир п-і Дарія Джура-Айзик, головна секретарка п-і Одарка Дейнека-Робертс, голова Контрольної Комісії Петро Мицак, заступник предсідника Лев Футала

Заступник головного предсідника Лев Футала, крім інформації про свою діяльність в системі УНПомочі, звернув увагу на важливу участь нашого членства у суспільно-громадському житті. Він вказав на зростання ролі УНПомочі в суспільстві, особливо після XIII Конгресу УККА, коли УНПоміч іде в ногу із зорганізованою національно-свідомою спільнотою і не залишила УККА так, як це вже було в роках Другої світової війни.

Заступник головного предсідника і голова Канадського Представництва Володимир Окіпнюк поінформував, що в Канаді УНПоміч має вже 1,971 члена, обезпечених на 4,287,714 дол. (на 31 грудня 1982 року). Вартість майна УНПомочі в Канаді незабаром сягне 2 мільйони дол. У 1982 р. в Канаді було приєднано 141 нового члена на загальну суму обезпечення 480,000 дол. Федеральні власти задоволені з активного розвитку УНПомочі в Канаді. Членство ОУВФронту підтримує розбудову установи, яка є повноправним членом Визвольного Фронту.



**Головна секретарка і в. о. гол. скарбника п-і Одарка Дейнека-Робертс під час праці в канцелярії УНПомочі в Чікаго**

Гарною українською мовою звітувала про свою працю в канцелярії п-і Одарка Дейнека-Робертс — головний секретар і касир УНПомочі. Вона представила також молодого нового працівника — книговода Стефана Пендульолу, фахівця з вищою освітою, нащадка третього покоління українців Пітсбуржчини, який звітував виразною мовою цифрових даних. У канцелярії працює також молодий службовець Тарас Білик, член парафії свв. Володимира й Ольги.

Довшим був звіт головного організатора УНПомочі Ананія Никончука. Він провадив організаційні семінари в ЗСА і в Канаді, брав участь в Окружних нарадах УНП, відбув за звітовий рік 14 поїздок в обох державах, під час яких спільно з місцевими працівниками УНПомочі було приєднано 181 члена на 400,000 дол. обезпечення. Звітодавець поінформував про чотири нові поліси-грамоти, повідомив, що головним організатором у Чікаго став Михайло Сорока; повідомив також, що разом із привезеними головними радними на це засідання — УНПоміч у 1983 році, до 20 травня, приєднала вже 147 нових членів на 670,000 дол. обезпечення. Це — новий рекорд, бо до травня 1983 року за пляном сума обезпечення мала б становити тільки 500,000 дол.

По обідній перерві звітував редактор «Українського Народного Слова» Л. Полтава, вказавши на вірне рішення Головної Екзекутиви

перевести двотижневик на квартальник у зв'язку з неспівмірними сучасними видатками на друк, папір, пошту тощо. Він поінформував також про підготову до публікації альманаху «Золотий вінок УНПомочі» до 70-ліття установи наступного року. Головний предсідник Володимир Мазур доповнив той звіт повідомленням про працю адміністрації «УНСлова».

За виключенням головного радного з Едмонтону Петра Дацківа, який не зміг прибути на наради з оправданих причин, всі інші головні радні із ЗСА і Канади звітували на засіданні про свою працю.

**Іван Фіголь** із Торонто — новий головний радний, вибраний на ХХ Конвенції, працює в системі установи вже 17 років, у звітовому часі обезпечив нових членів на 49,000 дол., привіз ще три аплікації, допомагає в канцелярії Канадського Представництва УНП при Бетирст вулиці, а також провадив організаційний інструктаж по відділах в Онтаріо.

**Лев Галас** із Філадельфії — новообраний головний радний, приєднав нових членів на 14,000 дол., налагодив справнішу роботу в деяких відділах у своїй Окрузі, брав участь у суспільно-громадському житті.

**Антін Кобилянський** із Детройту — новообраний головний радний, повідомив, що Округа Мічіген, з головою Мартіном Новаківським, має 7 відділів, висловив подяку за великі позички УНПомочі на дім «Орлик», на оселю «Київ» та ін.; спільно з головним організатором А. Никончуком було приєднано у звітовому році нових членів на 164,000 дол. обезпечення.



Один із піонерів-засновників УНПомочі в братній Канаді, довголітній працівник Представництва УНП у тій країні  
**Іван Фіголь**

**П-і Марія П'ятка** — новообрана головна радна і голова Ньюйоркської Округи УНП звітувала про окружні конференції, підготовчу працю до вже традиційної імпрези УНПомочі — вибору Королеви молодості (у цім році імпреза була на оселі СУМ-А біля Елленвіл у суботу 13 серпня); повідомила про осяги в розбудові 6 відділів, зокрема в Нью-Йорку, де Іван Роїк самостійно обезпечив нових членів у звітовому році на 27,000 дол. Звітодавиця привезла на наради у Чікаго ще три нові аплікації.

**Володимир Шудан** із Клівланду поінформував про стан Округи Огайо із її 7 відділами, про перебрання від старшого віку колишньої містопредсідниці, піонірки п-і Розалії Сикути її великого відділу в Лорейні, де секретарем став п. Головацький; вказав на економічні труднощі в громаді, бо у тім районі позамикано багато сталеливарень. Звітодавець привіз на нараду дві нові поліси.

**Мгр Орест Щудлюк** із Бостону звітував про Округу Нова Англія, а також про участь у праці Крайової Ради УККА, про свою діяльність як голови Комітету Тижня Поневолених Націй. На нараді мгр О.Щудлюк привіз три аплікації нових членів.

Новообраний головний радний **Михайло Воробець** із Чікаго склав звіт про свою працю, також як секретаря відділу УНП ім. гетьмана Мазепи, що нараховує 400 членів. М. Воробець є у постійному контакті з Головною Екзекутивою УНП і Канцелярією. У звітовому році приєднав 18 членів на 26,000 дол. Стверджив, що у великому метрополітальному Чікаго є «велике і широке поле для життя» — для розбудови УНПомочі, у тому й у середовищі Організації УВФронту.

**П-і Стефанія Воробець** — головна радна з Омаги, Небраска, повідомила, що 15 років тому було засновано відділ в Омазі, членство якого обезпечене на 285,000 дол.; у 1982 р. приєднано 10 членів на суму 44,000 дол. обезпечення, спільно з її чоловіком Михайлом Воробцем. Є важлива тенденція підвищувати обезпеченеві суми, особливо серед молодих професіоналістів. Родина п-во М. і С. Воробці привезли на річні наради три нові поліси на 25,000 дол.

**Ярослав Загородній** із Чікаго, склавши звіт, висловив побажання, щоб збільшити кількість інформаційних видань про УНПоміч англійською мовою, бо не всі молоді легко читають українською мовою. Звітодавець стверджив, що Чікаго — «це великий резервуар для обезпеченевої праці УНПомочі, зокрема Захід і Південь».

Новообраний головний радний **Степан Поліщук** із Балтимору,Md., повідомив, що молодий відділ — при допомої членів Головної Екзекутиви — стало зростає, але він ще не приєднаний до однієї з Округ УНПомочі. Репрезентує УНПоміч на громадських імпрезах.

Треба зазначити, що всі головні радні беруть активну участь у суспільно-громадському житті, а при тім поширяють добре ім'я УНПомочі серед громади.

Окружний організатор на далекі західні стейти **Михайло Воробець** із Омаги звітував про створення нових відділів УНП у сусідніх з Небраскою стейтах, а також про успішний розвиток місцевого відділу ч. 177 ім. ген.-хор. Тараса Чупринки — Романа Шухевича. Звітодавець згадав про недавнє відкриття і посвячення в Омазі пам'ятника Тисячолітню хрещення України-Русі, що є значним осягом громади, головно з лав ОУВФронту, у тому й членів УНПомочі.

Черговою точкою був звіт головної Контрольної Комісії, яка провела перед нарадою контролю діловодства, книговедення й ін. справ у Канцелярії. Писаний звіт прочитав секретар Комісії **Володимир Коваль**. У звіті висловлено подяку головному предсідникові Володимирові Мазурові і членам Головної Екзекутиви за невтомну працю у розбудові й зміцненні заокеанського бастіону — нашої установи; стверджено, що УНПоміч зростає економічно в обох державах; висловлено високу оцінку значному набутку УНП — новому будинку в Чікаго.

Другим звітував заступник голови Контрольної Комісії **Богдан Мороз**, який, між ін., підкреслив важливість приєднування нового членства серед рядів Організацій Українського Визвольного Фронту, членом якого є УНПоміч. Б.Мороз поінформував також про задовільний стан Округи Бофало і про розбудову УНПомочі в Рочестері та Сиракузах.



Молода працівниця в канцелярії УНП в Чікаго п-я Лярнса Мазур, 1983 р.

Голова Контрольної Комісії Петро Мицак із Віндзору, Канада, ствердив, що УНПоміч стоїть на міцному економічному ґрунті, але звернув увагу на залегlostі у виплатах деяких відділів та на потребу подекуди замінити переважно старших віком секретарів молодими працівниками. Він також ствердив, що «УНСлово», квартальник у новому оформленні, знаходить позитивні відгуки нашого членства.

Після обговорення звітів і дискусій над ними, на внесок голови Контрольної Комісії П.Мицака звіти були прийняті, після чого слово взяв головний предсідник Володимир Мазур. Він пригадав учасникам засідання, що в 1984-му році буде 70-ліття з часу заснування нашої народної установи піонірами-будівничими на Пітсбуржчині, поінформував про підготову ювілейного видання на 1984 рік — альманаху «Золотий вінок УНПомочі» та інші заходи для гіднішого відзначення Ювілею, в тому і підготову спеціальних радіопрограм на 1984 рік. Головний предсідник згадав, що в 1914 році, коли була заснована УНПоміч у Америці,— в Україні виходили в бій проти імперіалістичної Росії відважні Січові Стрільці: одні за океаном, а другі на Батьківщині діяли в ім'я визволення України, допомоги рідному народові в боротьбі за державність. Допомога членству, економіці країн поселення та Нескореній Україні і надалі є головним завданням Української Народної Помочі,— ствердив доповідач, закликаючи членів Головного Уряду, проводи Округ і відділів особливо активно попрацювати у цім міжконвенційнім році, щоб гідно зустріти в 1984-му році 70-літній Ювілей нашої суспільно-громадської Установи.

Увечорі відбулася товариська зустріч членів Головного Уряду із представниками організацій і товариств метрополітального Чікаго.

\* \* \*

Головний предсідник Володимир Мазур розпочав о 9-й год. ранку другий день пленарного засідання Головного Уряду, поставивши — за пляном — на порядку нарад обговорення справ дальншого розвитку УНПомочі.

Головний організатор Ананій Никончук представив плян розбудови у цім міжконвенційнім році, пригадавши про мету на 1983 рік: 750 нових членів, обезпечених на півтора мільйони долярів, з того 250 членів — у Канаді — на півмільйона обезпечення. Вже були проведені окружні наради в різних містах, а вишкільні семінари відбудуться ще в Чікаго і на Оселі СУМ-А в Елленвіл. Подаючи плян організаційної розбудови, доповідач наголошував на потребу обов'язкового проведення річних зборів у всіх відділах УНПомочі, як того вимагає статут організації; дораджував не супендувати окремих членів, а провести з ними відповідні розмови. Для активізації організаційної праці вже виготовлено чотири нові поліси-грамоти, які є надзвичайно вигідні для громадянства, особливо дітей і молоді, у тому й грамота з одноразовою вплатою — на все життя.

Інформації про нові поліси-грамоти доповнив представник фірми Брус і Брус, Джеррі Александр, фахівець з ділянки американського обезпечення, а потім А. Никончук провів одногодинний вишкільний семінар для членів Головного Уряду, окрім спиняючись на нововведених полісах.

Під час обговорення плану розбудови УНПомочі головні радні піддавали думку, що треба в першу чергу звертатися до масового членства Організацій Українського Визвольного Фронту в Америці і в Канаді, бо і наша народна установа є членом ОУВФронту і асекурє на життя без різниці походження, статі, віровизнання чи ін. прикмет; кожний може стати членом Народної Помочі — українського заокеанського бастіону.

Потім Стипендійна Комісія у складі голови Л. Футали, заступника А. Никончука і секретаря В. Окіпнюка поінформувала, що цього року із Стипендійного Фонду ім. Василя Шабатури надано 18 стипендій студіючій молоді — членам УНП — у ЗСА і в Канаді на 2 тис. доларів. Стипендії є безповоротні. Голова Комісії закликав членство УНПомочі жертвувати свої дивіденди на Стипендійний Фонд, щоб його зміцнювати і мати змогу уділювати більше стипендій і на більші суми.

У дальншому ході нарад вирішено приділити 1,000 дол. для Головної Управи СУМ-А на покриття видатків, пов'язаних із підготовкою до світової Сумівської Олімпіяди в місті Світової Спортивної Олімпіади у 1984 році на Заході ЗСА. Приділено також пожертву в сумі 250 дол. на



Молодий працівник в канселлярії УНП в Чікаго Тарас Білик

історичну конференцію в Іллінойському Університеті в Урбані — з історії України; закуплено 10 примірників «Історії України» англійською мовою, том 2-й, пера д-ра М.Чировського; приділено пожертву в сумі 500 дол. на Чікагський Осередок СУМ ім. М.Павлушкиова з нагоди Сумівської Писанки.

Після точки «Різне», де були внесені різні позитивні пропозиції для дальншого розвитку установи напередодні 70-ліття, слово взяв головний предсідник Володимир Мазур.

Головний предсідник підсумував проведену за два дні нарад працю, ствердивши позитивні висліди засідання. Він підкреслив: «Приємно мені ствердити, що ці два дні ми радили, як одна творча, дружня родина. У цьому є найбільша запорука нашого успіху».

Далі Володимир Мазур сказав: «Я хотів би окреслити наші дводенні наради, як діловий вияв турботи за завтрашній стан установи, довірою нам Піонірами. Український філософ Григорій Сковорода писав: «Ні про що не турбуватись, ні за що не переживати — значить не жити, а бути мертвим, адже турботи — це рух душі, а життя — це рух вперед». Пам'ятаймо про ці слова великого філософа, щоб ми постійно відчували рух вперед. Нехай же й надалі праця нашої братської організації, — сказав головний предсідник, — спирається на трьох, випробуваних впродовж десятиріч, «китах»: допомога членству, збереження і розвиток вільної української спільноти та допомога народові-Прометеєві, який готовується раз назавжди розірвати окупаційні кайдани!»

Дводенні наради Головного Уряду УНПомочі були закінчені відспіванням українського національного гімну «Ще не вмерла Україна».

У вечірній годині частина учасників нарад мала нагоду побувати на Святі Героїв, що відбулося за активною участю сумівської молоді в Домі Осередку СУМ ім. М.Павлушкиова. Другого дня, в неділю, після Богослуження головний предсідник УНПомочі Володимир Мазур, головний організатор Ананій Никончук, містопредсідник Контрольної Комісії Богдан Мороз, головний радний із Балтимору Степан Поліщук і ред. Л.Полтава взяли участь у Сумівському Свяченому, де страви благословив і промовляв о. мітрат Мар'ян Бутринський із церкви свв. Володимира й Ольги. Коротку промову мав також головний предсідник УНПомочі Володимир Мазур, а головний секретар Ананій Никончук повідомив під оплески заповненої святковими гостями залі, що УНПоміч передає на потребу Осередку СУМ пожертву в сумі 500 дол. — на Сумівську Писанку.

Тим часом квартальник «Українське Народне Слово» інформував читачів про нові 5 поліс-грамот, надзвичайно вигідних для обезпечення на життя як старших, так і особливо дітей і молоді. В кінці року праця над ними була закінчена і вже, як повідомив головний організатор Ананій Никончук, інформаційна брошуря здана до друку. Одна з нових

обезпеченевих грамот УНПомочі, наприклад, полягає в тому, що громадяни обезпечуються на 1,000 дол. (можна і на 20,000 дол. і вище) — «поліса» з одноразовою вплатою-вкладкою члена — і вплачують при тому відразу 323 дол. плюс 10 дол. вписового, себто разом 333 дол. — за 1,000 дол. обезпечення. Зворотна грошева вартість такої грамоти щороку зростає.

У квартальному «УНСлові» впродовж 1983 року друкувалися, крім офіційних матеріалів, статті таких відомих авторів, як дир. Михайло Гікавий, сл. п. проф. Євген Онацький, Ю. Носач — огляди життя в окупованій Україні, д-р Микола Чировський, професор історії в Сіттон Голл коледжі, літературознавець д-р Олександер Соколишин та ін.; квартальник публікував також тексти головніших промов і привітів, які при різних нагодах виголошував головний предсідник Володимир Мазур перед громадянством у різних місцевостях. У кожному числі публікувалися світлини дітей, нових членів УНПомочі; чимало місця було присвячено виборові нової Королеви молодості УНП Сх. Побережжя чарівній п-ї Роксані Щудлюк (сьюмі з черги вибори відбулися на Оселі СУМ-А 13 серпня 1983 р.). Без огляду на стисле місце, квартальник містив матеріали до відзначування 50-ліття штучного Голодомору в Україні, відзначав річниці ТПН, АБН, сл. п. д-ра Дмитра Донцова, сл. п. полк. Євгена Коновалця та інші; інформував про діяльність УККА та викликані ідеологічним зударом розходження в громаді, яка масово підтримує законно обрані демократичним, виборним шляхом керівні органи української централі в Америці УККА.

«Українське Народне Слово» в 1983 р., крім згаданих вище матеріалів, містило зразки української поезії. Так були опубліковані давніші й новіші твори Петра Карманського, Григорія Чупринки, Олекси Веретенченка, Андрія Легота.

Як раніше в двотижневику, так тепер у квартальному «УНСлові» постійно друкуються сторінки і англійською мовою, для членів третього й четвертого покоління, які не знають, або ж дуже слабо володіють українською мовою.

У кінці серпня в Домі УНП відбулася нарада усіх працівників канцелярії. Тоді головний предсідник УНПомочі п. Володимир Мазур запросив до свого бюро всіх службовців, які є представниками молодшого покоління. Це молоді професіоналісти, які народились, виховались і закінчили фахові студії в Америці або в Канаді. Темою розмов в часі зустрічі була активна участь службового персоналу в організаційній розбудові УНПомочі.

Головний предсідник пригадав молодим працівникам давню традицію піонірів-основників, які, виконуючи обов'язки в канцелярії, — були одночасно й організаторами й будівничими нашої заслуженої української установи. Такий обов'язок ми також накладаємо на

сучасних наших працівників-службовців. Службовики головної канцелярії із вдоволенням прийняли вимоги, які подав головний предсідник. Вони включились в організаційну кампанію, поділили між собою терен засягу, обговорили відбуття заплянованих імпрез, що стане початком близьких контактів із молодшим українським поколінням. Вони також висловили побажання побути на вишкільному семінарі, щоб могли почати працю в кругу своїх ровесників.

У зустрічі взяли участь: п-і Одарка Дейнека-Робертс, Тарас Білик, Стефан Пендзьола, Володимир Тунь, п-а Ляриса Мазур.

Особливо важливим у житті й розвитку нашої народної установи було квартальне засідання Головної Екзекутиви, що відбулося 22 жовтня 1983 року в Чікаго. Над цим засіданням зупинимося докладніше так, як про нього інформував квартальник «УНСловом» (в ч. 4) 1983, бо ці наради були останніми перед друком альманаху «Золотий вінок УНПомочі», який тримаєте тепер у руках.

Згадаємо про осяги УНП у 1982 році.

Маєток УНПомочі станом на 31-го грудня 1982 року осягнув \$5,038,243.57. Отже, маєток зрос на протязі року на \$216,618.34. І це в році конвенційному, коли Конвенція коштувала \$49,355.00, коли треба було умеблювати і належно влаштовувати наш новий Дім у Чікаго.

У Канаді наш маєток зрос до \$1,700,203.00, тобто побільшився на \$192,973.00.

1982-й не був легким для УНПомочі роком. Однак, основні труднощі ми успішно подолали.

### **Квартальне засідання Головної Екзекутиви УНП**

22 жовтня 1983 року в конференційній залі Дому УНПомочі відбулося чергове квартальне засідання Головної Екзекутиви УНП, в якому взяли участь також голова Контрольної Комісії Петро Мицак, заступник голови КК Богдан Мороз і редактор «Українського Народного Слова» Л.Полтава.

Наради відкрив коротким словом головний предсідник Володимир Мазур, згадавши про історичні річниці, які цього року відзначає Українська спільнота, і висловивши задоволення, що у всіх відзначуваннях активну участь бере масове членство УНПомочі. Потім традиційну молитву відмовив П.Мицак, а протокол з останнього засідання прочитала головна секретарка п- Одарка Дейнека-Робертс. Протокол прийнято.

Короткі звітування учасників нарад і обговорення звітів заповнили першу частину засідання.

Першим звітував молодий працівник УНПомочі Стефан Пендзьола — фінансовий секретар. Свій звіт він подав також на письмі. Зведеній висновок із його звіту: наша Установа далі зростає економічно

і стойть на міцній фінансовій базі, що відкриє можливість для ще кращої обслуги членства й надання більшої допомоги молодим членам УНП у ЗСА і в Канаді із Стипендійного Фонду ім. Василя Шабатури.

П-і Одарка Дейнека-Робертс — головна секретарка УНП, у своєму звіті ствердила, що праця в рекордовому і фінансовому відділах в канцелярії проходить без жодних комплікацій, між службовцями є повна співпраця, і лише при більших скомплікованих справах доводиться звертатися за порадами до головного предсідника.

Головний організатор Ананій Никончук передав писаний звіт і ствердив, що із заплянованих на 1983 р. 750 нових членів на 1,5 млн. дол. обезпечення до жовтня ц.р. в обох державах присвячено 281 члена на 1 мільйон 159 тисяч дол. обезпечення, з того в ЗСА 205 членів, а в Канаді 76 нових членів. Найбільшого особистого успіху досягнув довголітній діяч УНПомочі в Детройті Іван Бутрій, присвятивши 15 членів на 134,000 дол. обезпечення, а в Канаді дотепер — діяч УНП Петро Дацків у Едмонтоні: 5 нових членів на 81,000 дол. обезпечення. Головний



Квартальне засідання Головної Екзекутиви УНПомочі у власному Домі в Чікаго 22.10.1983. Зліва — гол. секретарка п-і Одарка Дейнека-Робертс, фін. секретар Стефан Пендзьоль, голова Канадського Представництва УНП Володимир Окіпнюк, заступник предсідника пор. Лев Футала, головний предсідник Володимир Мазур (у центрі), праворуч — голова Контрольної Комісії Петро Мицак, головний організатор Ананій Никончук

організатор багато уваги присвятив п'яти новим грамотам-полісам УНПомочі, які незабаром вступлять у силу й дадуть нашій народній Установі напередодні 70-ліття в 1984 р. змогу якнайвигідніше і найкраще обезпечувати членів. А.Нікончук відбув багато поїздок у терен в Америці й Канаді, добившись видатного успіху в розбудові УНП — у співпраці з окружними і відділовими працівниками, приєднавши 75 членів на 243,000 дол. обезпечення. «Масмо тепер надзвичайно вигідну програму обезпечення, в тому й пенсійні грамоти, і вже друкується інформаційна брошура», — закінчив свій звіт головний організатор.

Містопредсідник Лев Футала подав у звіті про різноманітну репрезентаційну діяльність з рамени УНП (в ООЧСУ, в УККА, на лемківському з'їзді, на Зустрічі українців ЗСА і Канади), про участь у виборі Королеви молодості УНП на Оселі СУМ-А в Елленвіл і про Окружні наради в Нью-Йорку й Нью-Джерзі та ін. Звітодавець брав також участь в організаційній кампанії.

Голова Канадського Представництва УНП Володимир Окіпнюк стверджив, що полагоджено вже всі справи між урядом Канади і УНП, поінформував про репрезентування УНП на Конгресі КУК і на



На тім же засіданні 22.10.1983 р. — фото з другої сторони столу: зліва пп. П.Мицак, А.Нікончук, Б.Мороз, справа в анфас — головна секретарка п-ї Одарка Дейнека-Робертс, фінансовий секретар Стефан Пендзоль — молоді професійні сили Установи

багатьох інших громадських імпрезах; повідомив про реєстрацію УНП в кількох нових провінціях Канади, а також висловив вдячність головному предсідникові і головному організаторові за їхні поїздки до Канади й ділову допомогу в розбудові УНП на тому терені. «Як у деяких відділах УНП в Америці, так і в Канаді,— сказав звітодавець,— назріває проблема заміни старших віком секретарів молодшими працівниками, яких тепер підшукується».

Звітуючи за пророблену працю, головний предсідник Володимир Мазур нагадав про рішення ХХ Ювілейної Конвенції УНП і про припильнування виконання рішень делегатів, а також про моральний обов'язок усіх делегатів Конвенції на місцях активніше дбати про розбудову Установи. З приємністю ствердив головний предсідник, що в канцелярії УНП у Чікаго відбувся процес омолоджування працівників: тут фахово працюють п-і Одарка Дейнека-Робертс, Стефан Пендуль, Тарас Білик, частково працює також п-а Ляриса Мазур; допоміжну працю виконує п-і Маріна Даріан. Таким чином успішно закінчено реорганізаційний період в канцелярії, пов'язаний з переїздом Установи з Пітсбургу до Чікаго. Головний предсідник під час літніх вакацій взяв участь в Окружній нараді УНП в Голівуді на Фльоріді, а також підготував ґрунт для заснування нового відділу в Мінерал Спрінг. У Чікаго брав участь в Окружній нараді і на різних громадських імпрезах репрезентував нашу народну Установу, крім виконування основних обов'язків у інших громадських централах — є членом Екзекутиви УККА і членом Екзекутиви СКВУ. Звітодавець поінформував про свої ділові поїздки в справах УНП до Канади, зокрема до Торонто, до Едмонтону й ін., де всюди відбувалися наради працівників УНПомочі. Головний предсідник звернув увагу, що в останньому році була невелика втрата в членстві, а все ж вона мала місце. «Ми маємо нові поліси-грамоти, але який би не був вигідний товар,— його треба усім нам доносити до нашої спільноти в обох країнах»,— сказав звітодавець, стверджуючи потребу омоложення складу відділових працівників і потребу в окружніх організаторах.

Головний предсідник Володимир Мазур спинився також на підготові до ювілею УНПомочі в 1984 р. з нагоди 70-ліття з часу заснування Установи славними піонірами-Будівничими і розповів про вже пророблені конкретні заходи. Про рішення у цій справі — нижче.

Закінчуючи звітування, головний предсідник наголосив на тому, що за дальший організаційний розвиток УНПомочі відповідаємо ми всі, від членів Головної Екзекутиви до Окружних і відділових управ, а також делегаті на ХХ Конвенцію. Володимир Мазур ствердив також, що перехід з двотижневика на квартальнік «УНСлова» відбувся успішно.

Голова Контрольної Комісії Петро Мицак звітував про організаційну роботу в Канаді, зокрема у Вінніпегу, де був на Конгресі КУК від УНП, про відвідини багатьох відділів УНП, в тому і на Заході

Канади; повідомив, що приєднав 4 членів на 14,000 дол. обезпечення. Як голова Контрольної Комісії, П. Мицак дав признання за пильну працю в канцелярії п-і Одарці Дейненці-Робертс і Стефанові Пендзьолі і цілій Головній Екзекутиві на чолі з ред. Володимиром Мазуром.

Заступник голови ККомісії Богдан Мороз звітував про його успішні заходи в організуванні нового відділу УНП в Бінгемptonі, про репрезентацію УНПомочі при різних нагодах громадських виступів, у тому у відзначуванні московського штучного Голодомору 50 літ тому в окупованій Україні. Згадуючи про окремих секретарів кількох відділів, які не завжди вчасно полагоджують справи, Богдан Мороз сказав, що треба всім виробляти в собі почуття спільної відповідальності за довірену народну Установу.

Після докладного обговорення звітів головний предсідник Володимир Мазур зробив загальний підсумок, ствердживши наполегливу працю членів Головної Екзекутиви і Головного Уряду та окремих окружних і відділових працівників і закликаючи докласти зусиль, щоб у цім міжконвенційнім році виконати намічений плян розбудови УНПомочі в обох державах.

Після полуценку відбулася друга частина засідання. У понад півгодинній інформації головний організатор Ананій Никончук подав головні дані про нові 5 поліс-грамоти УНПомочі, які друкуються окремою брошурою і дійуть до членів, симпатиків УНП й ширшого громадянства.

Ред. Л. Полтава поінформував про публікацію квартальника «Українське Народне Слово» — пресового органу УНПомочі, який вже знайшов своє пресове власне обличчя і має позитивні відгуки членства, а також докладно познайомив учасників наради зі змістом підготовлюваного до друку Альманаху УНПомочі з нагоди 70-ліття — «Золотий вінок УНПомочі», що буде також багатоілюстрований.

З ходу дальших нарад стало відомо, що з нагоди 70-ліття УНПомочі в 1984 році, крім «Альманаху» відбудеться ювілейні імпрези в Чікаго і інших більших містах ЗСА і Канади, про що мають дбати заздалегідь Окружні Комітети у співпраці з Головною Екзекутивою в Чікаго; буде опублікована в кольорах з українським і англійським текстами-поясненнями карта України у формі поштівки, щоб таким шляхом членство УНПомочі могло краще інформувати американський народ про нашу Нескорену Батьківщину; кращим довголітнім Працівникам-Піонірам УНПомочі в обох країнах будуть надані почесні грамоти і т.д.

На закінчення квартального засідання головний предсідник Володимир Мазур згадав про складність у міжнародних відносинах і про намагання декого далі чинити заколот і двоподіл у громаді; підкреслив важливість громадського спокою і праці для добра Америки й Канади і для добра нескореного українського народу в його боротьбі



Після ділової наради в бюрі у канцелярії УНПомочі в Чікаго, 1983 р., зліва праворуч: заступник голови Контрольної Комісії УНП Богдан Мороз, головний організатор Ананій Никончук, головний предсідник ред. Володимир Мазур, голова Контрольної Комісії Петро Мицак, ред. Леонід Полтава

за волю і державність проти окупаційної Росії; наголосив важливість співпраці з головною репрезентацією УККА. Усіх працівників у системі УНПомочі головний предсідник закликав до активнішої організаційної діяльності, щоб ми могли гідно зустріти недалекий уже Ювілейний Рік УНПомочі в 1984 році.

Кінцевою спільною молитвою наради закінчилися біля 5 год. вечора, наснаживши учасників новою енергією для праці в нашій обезпеченево-громадській Установі — заокеанському бастіоні національно-християнської України.

Учасники наради привезли самі, або ж у той час надійшли ще нові поліси, так що кількість нових членів збільшилася до понад 300 осіб і висота суми обезпечення значно перевищила один мільйон доларів.

З присміністю треба сказати, що заслужені Піоніри не помилилися, передавши цю народну Установу в молодші руки. УНПоміч прийшла до свого 70-ліття із значними досягненнями і продовжує йти вперед.

\* \* \*

# ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗВІДОМЛЕННЯ

## УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ

За час від 1 січня до 30 вересня 1983 р.

Відділ	Місцевість	Організатор	Ч. членів	На суму обезп.
<b>З С А</b>				
195	Детройт, Міч.	Бутрій Іван	15	\$134,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Воробець Михайло	10	\$24,000.00
46	Рочестер, Н.-Й.	Вовкович Михайло	7	\$100,000.00
128	Детройт, Міч.	Гарбар Григорій	7	\$12,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Гол. Канцелярія УНП	7	\$7,000.00
44	Нью-Йорк, Н.-Й.	Роїк Іван	6	\$19,000.00
132	Трентон, Н.-Дж.	Кузів Михайло	6	\$8,000.00
232	Філадельфія, Па.	Ткач Володимир	6	\$15,000.00
128	Детройт, Міч.	Кльось Любомир	5	\$19,000.00
18	Вільямстоун, Н.-Д.	Ваповський Михайло	5	\$5,000.00
80	Клівленд, Огайо	Шудан Володимир	5	\$10,000.00
94	Клівленд, Огайо	Коцюмбас Юрій	5	\$15,000.00
81	Клівленд, Огайо	Стадник Іван	4	\$10,000.00
184	Палатайн, Ілл.	Тунь Володимир	4	\$80,000.00
7	Йонкерс, Н.-Й.	Гаврилюк Степан	4	\$6,000.00
47	Боффало, Н.-Й.	Юрків Михайло	4	\$6,000.00
143	Чікаго, Ілл.	Загородний Ярослав	4	\$4,000.00
135	Пассейк, Н.-Дж.	Стоцький Олег	3	\$4,000.00
46	Рочестер, Н.-Й.	Король Оля	3	\$4,000.00
131	Сиракюзи, Н.-Й.	Ткач Павло	4	\$6,000.00
184	Палатайн, Н.-Й.	Сорока Михайло	3	\$18,000.00
165	Аубурн, Н.-Й.	Тороус Іван	3	\$8,000.00
187	Лорейн, Огайо	Головацький Дмитро	3	\$3,000.00
44	Нью-Йорк, Н.-Й.	П'ятка Марія	3	\$6,000.00
139	Пассейк, Н.-Дж.	Балацький Василь	3	\$4,000.00
41	Детройт, Міч.	Ткач Павло	2	\$10,000.00
228	Чікаго, Ілл.	Григорік Теодор	2	\$11,000.00
80	Клівленд, Огайо	Венгрин Петро	2	\$55,000.00
4	Пітсбург, Па.	Нікончук Ананій	3	\$4,000.00
31	Лос-Анджеles, К.	Стус Богдан	2	\$3,000.00
27	Філадельфія, Па.	Галас Лев	2	\$11,000.00
44	Нью-Йорк, Н.-Й.	Гаргай Марія	2	\$2,000.00
56	Чікаго, Ілл.	Зрада Олекса	2	\$10,000.00
123	Бостон, Масс.	Щудлюк Орест	2	\$3,000.00
136	Джерзі Сіті, Н.-Д.	Вох Дмитро	2	\$4,000.00
177	Омага, Небр.	Воробець Стефанія	2	\$20,000.00
64	Амстердам, Н.-Й.	Пашак Осип	1	\$2,000.00
110	Ньюарк, Н.-Дж.	Богдан Александр	1	\$2,000.00

224	Гемстед, Н.-Й.	Білій Володимир	1	\$5,000.00
15	Міннеаполіс, Мін.	Микуляк Василь	1	\$5,000.00
125	Клівленд, Огайо	Петришин Михайло	1	\$5,000.00
47	Боффало, Н.-Й.	Михаєв Тадей	1	\$5,000.00
52	Трой, Н.-Й.	Бобеляк Никола	1	\$2,000.00
66	Чікаго, Ілл.	Филипович Микола	1	\$1,000.00
81	Клівленд, Огайо	Венгрин Петро	1	\$5,000.00
118	Мілвокі, Віск.	Завадівський Богдан	1	\$1,000.00
165	Аубурн, Н.-Й.	Федорчук Михайло	1	\$1,000.00
174	Акрон, Огайо	Микитин Орест	1	\$1,000.00
108	Ембридж, Па.	Матіаш Ілля	1	\$1,000.00
46	Рочестер, Н.-Й.	Базюк Василь	1	\$2,000.00
178	Сан-Франціско, Каліфорнія	Поліщук Іван	1	\$1,000.00
200	Чікаго, Ілл.	Босчко Юрко	1	\$10,000.00
217	Ірвінгтон, Н.-Дж.	Кормило Маріян	1	\$2,000.00
81	Клівленд, Огайо	Гейніш Мирослав	1	\$5,000.00
162	Детройт, Міч.	Каміньска Юлія	1	\$1,000.00
195	Детройт, Міч.	Стеткевич Ярослав	1	\$5,000.00
236	Дейтона Біч, Фл.	Коваль Володимир	1	\$2,000.00
53	Асторія, Н.-Й.	Ганчук Володимир	1	\$5,000.00
217	Ірвінгтон, Н.-Дж.	Угринчук Василь	1	\$1,000.00
217	Ірвінгтон, Н.-Дж.	Кузів Петро	1	\$2,000.00
158	Пітсбург, Па.	Маренець Павло	1	\$2,000.00
50	Карнегі, Па.	Секелік Дмитро	1	\$1,000.00
184	Палатаїн, Ілл.	Лущак Мирон	1	\$5,000.00
226	Барабу, Віск.	Джура Антін	1	\$2,000.00
235	Понка Сіті, Окл.	Герцик Степан	1	\$1,000.00

Присуднено	разом в З С А	180	\$743,000.00
------------	---------------	-----	--------------

**КАНАДА**

153	Торонто, Онт.	Фіголь Іван	12	\$35,000.00
79	Гамільтон, Онт.	Починок Петро	11	\$14,000.00
63	Ошава, Онт.	Вакалюк Михайло	9	\$40,000.00
174	Едмонтон, Алта.	Дацків Петро	5	\$81,000.00
129	Ст.Катерніс, Онт.	Дейнека Віра	4	\$12,000.00
193	Велланд, Онт.	Балльбан Ярослав	3	\$7,000.00
188	Кембрідж, Онт.	Голіяд Петро	2	\$20,000.00
187	Скарборо, Онт.	Цупер Ярослав	3	\$20,000.00
137	Віндзор, Онт.	Мицак Петро	2	\$9,000.00
185	Вінніпег, Ман.	Пирожник Василь	2	\$4,000.00
160	Тандер Бей, Онт.	Кахнич Василь	2	\$2,000.00
145	Кітченер, Онт.	Малко Александр	2	\$2,000.00
73	Брентфорд, Онт.	Піх Григорій	2	\$2,000.00
166	Монреаль, Квеб.	Доманчук Антін	2	\$2,000.00
170	Калгари, Алта.	Коломийчук Артем	1	\$5,000.00
69	Вінніпег, Ман.	Дрепко Григорій	1	\$2,000.00
185	Вінніпег, Ман.	Хар Михайло	1	\$2,000.00
216	Торонто, Онт.	Фіголь Іван	1	\$1,000.00

Присдано	разом в КАНАДІ	65	\$260,000.00
Присдано	в ЗСА	180	\$743,000.00
Присдано	в КАНАДІ	65	\$260,000.00
Присдано	разом в ЗСА і КАНАДІ	245	\$1,003,000.00

**ЗДОБУТКИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОКРУГ  
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ**  
**ЗСА І КАНАДИ**  
Стан на 30 вересня 1983 р.

Округа	Ч.членів	На суму обезп.
<b>ЗСА</b>		
Нова Англія	2	\$3,000.00
Метрополітаний Нью-Йорк	17	\$43,000.00
Нью-Джерзі	23	\$32,000.00
Філадельфія	8	\$26,000.00
Пітсбург	6	\$8,000.00
Клівленд	23	\$109,000.00
Зах. Нью-Йорк (Боффало, Рочестер і ін.)	25	\$136,000.00
Детройт	31	\$181,000.00
Чікаго	37	\$173,000.00
Міннеаполіс	1	\$5,000.00
Західні Стейти ЗСА	6	\$25,000.00
Необ'єднані відділи	1	\$2,000.00
<b>Здобутки Округ ЗСА</b>	<b>180</b>	<b>\$743,000.00</b>
<b>КАНАДА</b>		
Торонто і Південне Онтаріо	51	\$162,000.00
Монреаль	2	\$2,000.00
Центральна Канада	6	\$10,000.00
Західні Провінції Канади	6	\$86,000.00
<b>Здобутки Округ Канади</b>	<b>65</b>	<b>\$260,000.00</b>
<b>Здобутки Округ ЗСА</b>	<b>180</b>	<b>\$743,000.00</b>
<b>Здобутки Округ Канади</b>	<b>65</b>	<b>\$260,000.00</b>
<b>Загальний стан ЗСА і Канади</b>	<b>245</b>	<b>\$1,003,000.00</b>

Ідуть літа, змінюються обставини, в тому й економічні, змінюються і українська заокеанська спільнота. Змінюється Америка і Канада, увесь світ, у тому і наша далека Нескорена Україна. В загальній ріці людського прогресу, у ХХ віці переможної ходи Националізму — здорового, творчого, для якого найбільшою цінністю є нація і її основа — людина, тут і там виринають вири, часом і дуже небезпечні: вири, експортовані червоною Росією (імперією у формі СССР) так званої революції з примарою збанкрутованого комунізму. Демагогічні заклики Москви та її підневільних сателітів можуть діяти тільки на убогих, голодних і неграмотних людей.

Тому західній світ, вільний, заможний, хоч і не ідеальний (світ завжди прямуватиме до ідеалу), дбав і повинен постійно дбати про задоволення основних людських потреб. Тоді не буде бази для псевдореволюцій комуністичного типу, а одночасно — поневолені в СССР народи і в країнах-сателітах підточували і будуть підточувати протрюхлявлі стіни «білокаменної», аж одного дня, йдучи за покликом національної і Божої душі — розвалять знутра російську Бастилію.



У президії конференції ООЧСУ в Домі ОУВФронту в Нью-Йорку при 136 Друга, Авеню, зліва праворуч: голова ГУ ОЖ ОЧСУ п-і Марія Нестерчук, секретар 44 відділу УНП в Нью-Йорку інж. Богдан Качор, головний предсідник УНП, член ГУ ООЧСУ, ред. Володимир Мазур, голова КУ СУМ-А д-р Аскольд Лозинський, голова Фундації «Волі» («Національна Трибуна») інж. Мирон Свідерський

Готуватися до цих подій повинен кожний: не лише уряд ЗСА чи уряд Канади або іншої вільної країни, а й кожна вільна людина, плекаючи в собі активне бажання допомагати тим, які в нещасті політично-національної і культурної неволі. Війна не страшна, коли вона справедлива.

І ми, члени Української Народної Помочі, братсько-обезпеченевої і одночасно громадської Установи за океаном — не можемо забути про Матір-Україну в неволі. Пам'ятаймо, що один із противників російської большевицької імперії у формі СССР (і в будь-якій іншій формі), політв'язень Москви, звичайний український робітник Леонід Запорожець переслав у 1970-х рр. за кордон листа, в якому писав до нас усіх від імені поневолених націй: «НЕХАЙ НЕ НАДІЄТЬСЯ РОСІЯ, ЩО ВОНА БУДЕ ВІЧНО ТОПТАТИ ГІДНІСТЬ НАРОДІВ!»

Тому зберігаймо і розбудовуймо нашу Українську Народну Поміч та будьмо готовими до майбутніх великих подій. З'єднані Стейти Америки і Канада потребують людей сильних, волевих, інтелігентних, заможніх, людей, які володіють кількома мовами, які плекають у душах любов до Творця. Таких людей потребує і наша далека Україна, якій ще в 1914 році зобов'язалися морально ще в першому Статуті УНПомочі наші Піоніри-Засновники постійно допомагати для осягнення волі й відновлення Української Держави.

У великий братській родині Української Народної Помочі ми становимо нехай невелику, але дружню і згуртовану силу, а з силою рахуються і друзі, і вороги.

Пройдений за 70 літ не раз важкий шлях нашою народною Установою засвідчує, що українська людина в кожних обставинах зуміє зорганізуватись і цілеспрямовано діяти та йти вперед, уміє — за висловом філософа Бюффона, «бачити речі такими, якими вони є».

Бачити події власними, українськими очима і відповідно діяти — це було гаслом Піонірів УНПомочі. І нехай це буде гаслом для тих, які згодом прийдуть для праці серед рідного народу і для рідного народу, пам'ятаючи, що як воля, так і Україна — неподільні.

**Від Ред.: Огляд діяльності Української Народної Помочі «Власним шляхом» в роках 1978-1983 є продовженням книги «Українська Народна Поміч в Америці й Канаді», що вийшла в 1977 р. і охоплювала роки від 1914 до 1977.**



«...Десятки мільйонів жертв у тюрях і концтаборах дають право Об'єднаним Націям називати сьогодні Російську імперію душогубкою народів і соєтський большевизм — їхнім катом»  
Студент Іван Гель, політв'язень Москви — із його «Звернення до Об'єднаних Націй, 1981 р.

*«Глянь на мое чоло, Росіє! Ти побачиш терновий вінець. Так, результат багатовікової спілки наших народів — Голгота України — окраденої, замученої, оббріханої, розп'ятої. Не поспішай лютувати, Росіє! Задумайся і згадай минуле. Твоє духове падіння і наша ганьба почались у той день, коли ми, не розпізнавши гадючого духу московських тиранів, відкрили Золоті Ворота»...*

Із твору-вернення «Терновий вінець України», 1979 р. — Олеся Бердника, письменника, члена, потім, після арешту М.Руденка — голови Української Громадської Групи Сприяння Гельсінкським Угодам (засуджений Москвою в Києві 21.3.1979 р. на 6 років).



Під час зустрічі із віцепрезидентом Джорджем Бушем у готелі «Комодор» в Чікаго, Ілл., 1983 рік. Зліва праворуч: віцепрезидент ЗСА Дост. Джордж Буш(у профіль), федеральний конгресмен Г.Гайдн — активний прихильник Поневолених Народів, міг Андрій Стецюк від АБН, ред. Володимир Мазур — головний предсідник УНПомочі, член Екзекутиви УККА і СКВУ, голова метрополітального Відділу УККА на Іллійні д-р Мирослав Харкевич

Віцепрезидент Джордж Буш мав важливу політичну промову, згадуючи про змагання Поневолених Націй, а також про драстичний вчинок Москви — винищенння мільйонів вільнолюбіх українців шляхом штучно викликаного Голодомору в 1932—33 роках

**Володимир Мазур**

## **БАЧИТИ СВІТ У ПЕРСПЕКТИВІ МАЙБУТНЬОГО**

**Слово на бенкеті з нагоди ХХ Конвенції УНП у Чікаго**

Всесвітліші духовні Отці, достойний Голово Проводу ОУН Ярославе Стецько, дорога Пані Славо, дорогі делегатки і делегати Двадцятої Ювілейної Конвенції Української Народної Помочі!

Шановні Гості — репрезентанти великого українського Чікаго!

Вітаю вас на святі на ювілейному бенкеті трудового українського люду!

Можливо, що серед нас уже тільки наша Піонірка містопредсідниця пані Розалія Сикута ще пам'ятас часи, коли конвенції Української Народної Помочі відбувалися у низеньких церковних залах або тулилися в скромних готелях...

Великі події відбулися у світі, в житті нашого народу в Україні і в житті нашої Народної Помочі від 1914-го року, коли була в Пітсбургув створена трудовим людом наша Установа.

Наши Піоніри-Засновники — звичайні люди із Лемківщини, із Буковини, із Закарпаття, а потім і інших сторін Української Землі — уміли бачити світ у далекій перспективі. Це ж вони створили УНПоміч саме в 1914-му році, коли в Україні на поле бою проти Москви виходили перші загони Українських Січових Стрільців...

Впродовж 68 років діяльності Українська Народна Поміч ніколи не відвертала очей від України, навпаки — наши попередники і ми завжди поступали так, як записано в Статуті з 1914 року:

«Давати всіляку можливу моральну й матеріальну піддержку українському народові в його боротьбі за визволення Рідного Краю».

Тому Народна Поміч була співзасновником Українського Конгресового Комітету Америки, і тому ніколи від нього не відступала в минулому, не відступила й тоді, коли на ХІІІ Конгресі відбувся зудар двох політичних концепцій: фактичного непередрішенства й партократії — і непохитних мазепинців, твердих українців-самостійників, які за гасла свого життя й боротьби взяли клич, завдання і мету: Українська Самостійна Соборна Держава!

Що це означає? Це означає те, що як Головний Уряд, так і масове членство Народної Помочі бачить світ в історичній перспективі — у перспективі розвалу останньої імперії і створення на руїнах СССР відновленої української національної Держави.

Можна було б згадувати про багато світлих моментів у історії нашої Установи... Чи то було створення З'єднаного Українсько-Американського Допомогового Комітету, ЗУАДК, чи перевезення

сотень і сотень українських втікачів із повоєнної Європи за океан, чи встановлення чудового пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні...— всюди і завжди Українська Народна Поміч ішла на чолі походу і йшла аж до остаточного, успішного завершення справи.

Пані й панове, якщо говорити про бачення світу у перспективі, в історичній перспективі, то можна сказати, що найтісніша співпраця Української Навродної Помочі з іншими Організаціями Українського Визвольного Фронту не лише себе оправдала, а була, є і буде необхідною, важливою конечністю.

Останній Прем'єр України, Голова Проводу ОУН Достойний Ярослав Стецько схарактеризував сучасний період визвольних змагань України, з нескореними героями-борцями типу Юрія Шухевича або Олеся Бердника,— як період «змагання за владу Нації». Бог і Батьківщина — завжди були провідними зорями на небі нашого життя! З цими двома святыми поняттями крокують Організації Українського Визвольного Фронту вперед, з ними були створені УВО і героїчна ОУН, Славетна УПА; з ними виникли Шестидесятники і Семидесятники та Самвидавники в окупованій, але ніколи не упокореній Україні. Із гаслом Бог і Батьківщина у серці — ми також ідемо в житті і трудимося в рядах Української Народної Помочі — задля остаточної перемоги в боротьбі святого Києва проти імперіалістично-шовіністичної Москви!

Бачення світу в перспективі майбутніх подій, у вірі в перемогу правди — означає іти вперед, зростати і перемагати.

Наша Народна Поміч у 1914 році в Пітсбургу розпочинала з 200 членами і з дуже маленьким, так би мовити, капіталом, що не доходив і до трьох тисяч доларів. Але послідовна і наполеглива праця в ділянці обезпечення українських родин, у просвіті української людини, у патріотичному вихованні з допомогою книжок та нашого пресового органу — «Українського Народного Слова» — давала свої плоди.

Понад чверть століття тому в УНПоміч вилися свіжі сили — із нових політичних емігрантів — головно з людей, об'єднаних у лавах Організації Визвольного Фронту. Наша Установа почала швидко зростати, і двадцять років тому ми змогли поширити обезпеченеві крила й на братню Канаду.

І ось висліди: нині вже масмо в обох державах біля десяти тисяч членства; понад 150 відділів УНПоміч; масмо народного маєтку-майна у висоті п'ять мільйонів доларів, з того в Канаді майно вже перевищило півтора мільйони доларів. За минулі звітові чотири роки ми обезпечили нових членів на \$6,139,388.00. Це — наші спільні здобутки.

Виконуючи постанови делегатів двох попередніх конвенцій, ми перенесли в 1981 році осідок УНПоміч до метрополітального Чікаго. Це також було зроблено тому, що і Головний Уряд, і Ви, Делегати,

зуміли побачити світ і події в перспективі майбутнього, в тому і справи нашої УНПомочі. Де є велика громада, там завжди є і більші можливості. Хоча ніякі можливості, звичайно, самі не реалізуються. За успіхи треба боротись. Без боротьби немас ніяких осягів чи перемог.

Шановні Делегати і Гості!

Наши 1980-ті роки заповідаються роками великих, революційного типу зривів і змін. Московський ворог змушеній уже пригинатися в Афганістані від повстанських, націоналістичних куль; мусить вдень і вночі охороняти військові казарми в окупованій Польщі — від гніву польського народу; Москва змущена вже виголоджувати власне населення, щоб мати змогу кидати зброю в Анголу чи на Кубу та комуністичним бандам у Ель Сальвадорі...

Хоча ще повільно, але ниточка вже таки котиться до клубочка! Вдумаймось у заяву звичайного селянина Василя Федоренка на московському суді в Україні. Він заявив:

«Громадяни судді! Я не поет, не письменник, не художник, як Тарас Григорович Шевченко. Ale я люблю мою Батьківщину Україну... Ми — український народ — повинні боротися за наші права, за осягнення незалежної держави і за признання наших національних прав!»

Ця відверта і горда заява української людини в московській неволі виразно показує нам світ у перспективі майбутнього дня. Вона є також дороговказом для нашої Української Народної Помочі і для кожного з нас особисто.

Дорогі слухачі!

У 1930-х роках Централю Української Народної Помочі у Пітсбургу двічі відвідав творець УВО і ОУН Полковник Євген Коновалець. Його цінні вказівки і поради були дороговказом для нашої праці нашої народної Установи. Тепер ми маємо честь і шану вітати на Двадцятій Ювілейній Конвенції УНПомочі того діяча, який продовжус і розвивас визвольно-національні ідеї Петлюри і Коновальця, Чупринки і Бандери — останнього Прем'єра України Достойного Ярослава Стецька! Його присутність, його поради і вказівки є для нас усіх важливими й цінними, а його віра в перемогу національної України — є нашою вірою!

Будуймо ж і розбудовуймо далі наш народний дім, нашу заокеанську національну фортецю Українську Народну Поміч, для швидшої реалізації нашої спільної, найважливішої, заповітної ідеї — Української Самостійної Соборної Держави!

Чікаго, 1982



«Росія завжди була тюрмою народів» — Богдан Ребрик (з листа закордон).

**Михайло Гікавий**

## **НАША ПРАЦЯ В ЧІКАГО**

Я приїхав з родиною до ЗСА 21 листопада 1950 р., маючи 56 років життя, і зупинився у м. Чікаго.

Ще нічого не знов про братські союзи, ані про якісь «іншури». Але до мене за кілька днів по приїзді прийшли два організатори з УНСоюзу й порадили в них «зайншуруватися», хоч я ще не мав ані грошей, ані праці, а моя дружина вже тоді була хвора на артритизм і не сподівалася, що зможе працювати. Але представники з УНС все ж таки зайншурували мене й дружину з тим, що членські вкладки я заплачу, як дістану працю. Не маючи змоги знайти працю на день, я пішов до праці на ніч, до фабрики «Салерно», де працював до 1964 року (тоді перейшов на емеритуру).

В першу неділю по приїзді в Чікаго я з дружиною й дітьми пішов до української православної церкви — собору св. Володимира. У вівтарі стояв архиєпископ Геннадій (Шиприкевич). Побачивши, підійшов, привітався і сказав, що при церкві завжди є праця. Звичайно, я відразу вступив з родиною в члени парафії і взявся до праці: заснував бібліотеку, кіоск української літератури і спричинився до заснування церковного Братства. В 1951 році загальні збори парафіян вибрали мене церковним старостою, і я став продавати в притворі свічки, хоч старі емігранти кричали, що я ім спалю церкву, бо перед тим продавалися тільки лямпадки. До моїх обов'язків також належало приймати пожертви на церкву та на служби Божі, і я передавав їх парохові о. О. Мицикові (згідно з його бажанням).

Незадовго по приїзді до Чікаго я разом з д-ром Р. Кобилецьким, інж. Матлою та іншими почали вести пропаганду за те, щоб заснувати в Чікаго станицю ПАБН-у (АБН).

В 1951 році з благословення архиєпископів Мстислава і Геннадія постала в Чікаго парафія св. Софії, настоятелем якої став протоєрей о. Іван Крестюк, куди перейшов я з родиною. Церкву ту ми винайняли, треба було працювати й тримати порядок (чистити ліхтарі від воску, усувати сміття, мити підлоги), і я, як член управи, виконував ту роботу. А коли пізніше було закуплено церкву св. Тройці, я склав пожертву на закупку портретів (для удекорування залі під церквою) наших митрополитів та архиєпископів, як митрополита УАПЦ Василя Липківського, архиєпископа Геннадія, який очолював нашу парафію, та інших українських владик.

При парафії св. Тройці в 1963 році почав виходити журнал «Голос Православного Братства», до якого писав передовиці архиєпископ Геннадій, а я належав до редакційної колегії і був також

адміністратором-видавцем. Журнал був ілюстрований, мав багато реклами і тому був самовистачальним. Настоятелем парафії св. Тройці був мітрап Г.Ільченко. Я був головою контрольної комісії. Коли я в 1969 р. виїздив з Чікаго, то передав парафії чекову книжку журналу.

Перебуваючи на еміграції, я все належав при церквах до управи або до контрольної комісії й ніколи не провадив там ніякої політики, пам'ятаючи, що Церква — то дім Божий, де проповідується слово Божої істини.

Ще в 1951 році в Чікаго відбулися перші організаційні збори ПАБН-у, на яких я був головою й подав короткі інформації про АБН ще в краю, під большевицькою окупациєю, а секретарем тих зборів був д-р Р.Кобилецький, і протокол зборів був відісланий до централі в Нью-Йорку. В тій станиці ПАБН-у я працював в управі та в контрольній комісії, а крім того виконував різні завдання: збирав фонди для централі АБН, організовував різні імпрези, пікніки, лотереї та мав багато всякої іншої праці, як також писав репортажі про діяльність ПАБНу в Чікаго.

Поза працею в АБН я належав до ООЧСУ й на їх річних зборах виступав з промовами на тему дня. Був два роки секретарем 8-го відділу ООЧСУ й давав до преси репортажі про академії, доповіді та різні



Почесний член УНПомочі, довголітній Піонір-працівник д-р. Михайло Гікавий, журналіст, адміністратор видань д-ра Д.Донцова в Україні — із дружиною п-і Наталією І внуком Степанчиком Євичем вдома в Америці у 1984 р. — у Його 90-ліття. На многій і благій літі, дорогий Друже! Спасибіг за труд для Національно-Християнської України!

імпрези в Українському Визвольному Фронті та в середовищі наших прихильників. Крім того, писав до української націоналістичної преси статті, спогади, репортажі та рецензії на книжки. Починаючи з 1958 року я писав щоп'ять років на день народження д-ра Д.Донцова статті про його ідеологію українського націоналізму, про його творчість, доповіді про його великий вплив на українську молодь; писав про його життєпис, починаючи від студентських часів і аж до його смерті в 1973 році, писав також багато і по його смерті.

Між іншим, коли д-р М.Сосновський написав книжку про д-ра Д.Донцова, д-р Лука Луців подав до неї в «Свободі» рецензію, в якій писав, що «...Якби не було д-ра Д.Донцова, то в Галичині співали б «Єще Польска не згинела», а як прийшли «визволителі» — большевики, то співали б «Інтернаціонал».

Познайомився я з д-ром Д.Донцовим в 1922 році, коли він почав видавати «Літературно-Науковий Вісник» у Львові. Прочитав я перше число того журналу, й він мені своїм духом і змістом дуже сподобався: безкомпромісово-вороже наставлення до москалів і большевизму, а остаточна мета — визволення з-під московської окупації й створення УССДержави. Я негайно написав д-ру Д.Донцову дуже прихильного листа, вислав річну передплату й пожертвував на фонд «ЛНВ». Спочатку я дописував до «ЛНВ» під псевдом М.Кочегар, а пізніше, уже у «Віснику», я мав до диспозиції дві-три сторінки.

Коли прийшли до Львова большевики, то я, разом з д-ром Д.Донцовим, а також багато співробітників і кольпортерів «ЛНВ» і «Вісника» були в Березі Картузькій. По виході з того польського концентраку, і д-р Донцов, і я написали спогади про оточення його німцями та про ті тортури, що їх там терпіли десять тисяч українців (давали їсти раз на день смердючу юшку й не давали води, тому ті, що не могли витримати спраги, пили воду з баюром).

На еміграції я відвідував д-ра Д.Донцова. Так в серпні 1964 р. був я в нього гостем, в котеджі коло Монреалю, цілий місяць. Я йому радив написати спогади про себе і своє життя. Він сказав, що вже дещо написав до «Вісника ООЧСУ», а докладні спомини ще напишє. Але чи написав — невідомо. Якщо я доживу, то напишу про д-ра Д.Донцова в соту річницю його народження — 28 серпня 1983 р.

В Америці я писав до преси про всіх померлих українських Владик — православних і католиків. Також писав про наших геройів: С.Петлюру, Є.Коновалець, С.Бандеру, Р.Шухевича, про такі геройчні постаті як С.Ленкавський, Я.Стецько, Р.Волошин, сотн. Ю.Головінський, С.Охримович, З.Косак. Згадував я у своїх дописах таких великих індивідуалістів-патріотів як М.Кравціва та його чоловік інж. М.Кравців, сотник М.Ільчук, І.Вараниця, М.Притуляк, Почесний голова УНПомочі В.Шабатура, проф. інж. Омелянович, ген. Омелянович-Павленко і його дружина Фатіма, проф. І.Маслянко та інші. Також про

членів і прихильників Українського Визвольного Фронту — ген. Петрова, І.Романюка, який поліг в бою у В'єтнамі, проф. В.Андрієвського, інж. С.Кvasницького і його дружину Марію, графа М.Тишкевича, д-ра адв. С.Підгірського, д-ра І.Смолинського, д-ра адв. І.Подригулу, д-ра Ю.Русова, О.Оленича, ген. Палієва-Неїло, проф. Г.Вашенка, отців мітратів Л.Долинського, П.Фалька, Г.Ільченка, протопресвітера П.Білона, полк. Б.Шевченка, І.Костеліну, полковника П.Талана, сотника Д.Гонту, інж. В.Томашика (пізніше митрополит білоруський, б. член АБН), митрополита Олександра Іноземцева (сибіряк з походження), проф. д-ра М.Гоцу, д-ра медицини й письменника М.Левицького, мг-ра М.Тураша, Г.Лучкова й ін. Написав я про квадригу «Вісника» д-ра Донцова: Ю.Клена, О.Телігу, Л.Мосенда і Є.Маланюка.

Щодо моєї дальшої діяльності в Чікаго, то я мав дві доповіді в Українському Визвольному Фронті: про д-ра Д.Донцова та про українські військові з'їзди в Бердичеві та в Києві в 1917 р. Бував на різних конвенціях ОУН (на запрошення Визвольного Фронту), на зборах Пласти та студентських організацій. В 1964 році їздив на посвячення пам'ятника Т.Шевченкові до Вашингтону. Був кумом при посвяченні пластового пропора і з того приводу проголосив промову про Пласт 'в краю і його провідників (більшість яких стала провідниками бандерівців). Їздив до Монреалю на посвячення народного Дому, де виступав з промовою. Їздив до Торонто, де постав АДУК — в обороні української культури, яку нищать большевики, а в Чікаго збирав підписи від українських інтелектуалістів — письменників, публіцистів та інших на поїздку до Торонта на збори протесту. Був з донькою Інею на похороні д-ра Д.Донцова в Бавнд Бруку в 1973 році, де я виступав з промовою від співробітників д-ра Донцова, а також від УНПомочі, а донька — від українських студентів. В 1964 році їздив до Нью-Йорку на всеукраїнський студентський з'їзд і перші збори СКВУ. Був на з'їзді мешканців Мюнхенської Фюріх Шule з нагоди 20-річного ювілею, що відбувся на «Союзівці».

Написав спогад про М.Мухина, як він був хворий, а мені помилково написали, що він помер. Писав і про тих, що ще живуть — Провідника ОУН Я.Стецька, предсідника УНПомочі В.Мазура, мгра В.Бородача та ін. Даних про себе (мого життєпису) я не давав ні кому, а тому в спогадах про мене д-ра Донцова, в «Шляху Перемоги» й «Гомоні України» трапилися недокладності. Напр., цілком не згадано, що я працював в АБН і в Українському Визвольному Фронті. А в спогадах інж. С.Кvasницького в «УНСлові» навіть є такий чорттик, що я в 1924 році вчителював на Україні, а я тоді був у Польщі, в Закопані, хворий на туберкульозу. Також написав я спогади про померлих письменників: Катрю Гриневичеву, Богдана Антонича та інших.

В 1964 році на зборах у Вашингтоні призначено мене, як кооптованого, Головним Радним та Організатором для приєднування

нових членів до УНПомочі в Чікаго й околицях. Після переходу на емеритуру в 1964 році я почав активно працювати в УНПомочі — приєднав яких 600 членів, з чого 100 членів записав на тих українців, котрі возили мене автом по домах, де не ходили автобуси, і тим українцям, що їздили зі мною по хатах, щоб набрати практики, як іншурувати в члени УНПомочі.

Про УНПоміч я вперше довідався від п. В.Мазура в 1955 році, коли він приїхав до Чікаго, як Організатор УНПомочі. Тоді я став її прихильником, почав приєднувати нових членів і заснував у Чікаго 143-й Відділ УНПомочі ім. гетьмана І.Мазепи, що став найбільшим Відділом в Америці й Канаді, а також і другий великий Відділ ч. 200 ім. Владимира Величковського при парафії свв. Володимира й Ольги. Інші Відділи УНП в Чікаго й околицях закладали ми вже спільно з п. В.Мазуром і п. Антончуком.

Я завжди їздив на всі конвенції та річні збори . В 1966 році на Конвенції в Детройті мене вибрали Головним Радним УНП і Почесним членом президії Конвенції. На конвенціях і річних зборах УНП я все здавав звіт про свою діяльність, як Головний Радний і Організатор в Чікаго й околицях від 1964 до 1974 року. У Торонто мене було вибрано одноголосно Почесним членом на Конвенції. Але, маючи 80 років і вже хворий, я відмовився, бо заважко вже було їздити на конвенції та річні збори УНПомочі, обіцяючи при тому її далі вести листовну пропаганду серед українців на користь і розбудову цієї народної Установи в Америці й Канаді.І я дотримуюсь обіцянки — щороку посилаю понад 200 пропагандивних листів і карток з нагоди Різдва, Великодня чи інших свят і заіншуруував в УНП вже другого свого внука (нар. 31.5.81 в Нью-Орлеанські).

Хоч мене просила моя дружина Наталя (зі своєї скромності), щоб про неї не писати, але ред. Л.Полтава листовно просив написати, тож я бодай коротко, подам про її діяльність у Чікаго. Отже, моя дружина була секретаркою 143 Відділу УНПомочі від 1959 до 1969 р., до нашого виїзду на Фльоріду. Між іншим, п. В.Мазур писав у листі, що моя дружина є найліпшою секретаркою з відділів в Америці й Канаді. Крім того, вона провадила кіоски української літератури, бібліотеку, писала до членів і знайомих цікаві й змістовні листи, за які діставала гарну, вдячну опінію. Не любила моя дружина писати дописів до преси, бо вважала, що то справа журналістів і публіцистів, а вона в школі журналістів не вчилася. Але одного разу вдалося її намовити написати статтю «Чікаго — далекий південь, в поклоні Т.Шевченкові». Доповідь була на тему: «Шевченко, як духовний батько українського націоналізму», доповідь дуже змістовна, виголошена на зборах осередку СУМ ім. Крут і 24 Відділу ООЧСУ, в залі вщерть виповненій українським громадянством. Стаття, написана моею дружиною, була надрукована в «УНСлові» в Пітсбургі 28 квітня 1960 року. Була моя

дружина також і членом ОЖ ОЧСУ, але тепер це затяжко, і ми живемо в Техасі.

Коли у нас бували непродані числа журналу АБН і часопису «Шлях Перемоги», я роздавав їх українцям, як оказові, а дружина висилала до редакцій належність. А коли передплатники української національної преси мали залегlostі (не висилали передплати), я ходив по хатах, збирав гроші, й моя дружина висилала належність до редакцій також.

Такий мій спогад про нашу працю в «місті вітрів» — для рідної справи.



## ДО СТОЛІТтя НАРОДЖЕННЯ ПОЧЕСНОГО ПРЕДСІДНИКА УНПОМОЧІ сл.п. ВАСИЛЯ ШАБАТУРИ (1884-1975)



Піонір-співзасновник УНПомочі, сл. п. Василь Шабатура (1884-1975), який понад 20 років був головним предсідником УНП, в системі нашої братсько-обезпечневої Установи працював понад півстоліття

Павло Маренець

## НЕЗАБУТНІЙ НАРОДНИЙ ДІЯЧ

У четвер 10 липня 1975 року Божого в ранніх годинах помер у міському шпиталі на 91-му році життя сл. п. Василь Шабатура — один із найвизначніших Піонірів, Будівничий українського організованого життя за океаном, впродовж 4 каденцій — головний предсідник Української Народної Помочі, до 1962 року — член Президії УККА і член Президії ЗУАДК-у, людина, яка вийшла з народу і працювала все своє довге трудолюбне життя для рідного народу, Церкви та рідної Української Справи.

Сл. п. Василь Шабатура народився в Україні 1884 року, в районі Золочева — Перемишлян. Маючи 23 роки, приїхав до Америки, де спочатку працював у околиці Пітсбургу у копальннях, потім у готелі в місті. Ще на початку 1920-х рр. зацікавився справами Народної Помочі й від 1920 р. до 1942 р. був головним фінансовим секретарем Установи, вивівши кількаразово УНПоміч з важких криз, зокрема після масової пошести тифу, що важко відбилась на всій організації. У 1942 р. був вибраний на Конвенції УНП головним предсідником і працював на тому пості до 1962 р., коли Конвенція передала керівництво УНПоміччю в молодші руки. Під час Другої світової війни сл. п. Василь Шабатура був єдиним громадсько-політичним діячем, який не зважав на шикані лівих і залишив УНПоміч у складі УККА (якого він був співтворцем) та таким чином зберіг УККА тоді, коли всі інші братські Союзи покинули були тимчасово УККАмерики.

З 1962 р. сл. п. Василь Шабатура був обраний почесним предсідником УНПомочі. Не зважаючи на похилий вік, жваво цікавився життям рідної йому братської Установи, часто відвідував і при потребі радив та радився з головним предсідником Володимиром Мазуром, був безпосереднім речником і зв'язковим між поколіннями, був символом зростання Установи з давніх літ до наших часів. Сл. п. Василь Шабатура ввійшов не лише в історію УНПомочі, а й усього організованого українського життя в Америці.

Похоронні відправи були намічені на неділю, 13 липня, о 1-й годині по полуночі. На похорони, крім близької й дальшої родини покійного та місцевих громадян прибуло багато людей з околиць Пітсбургу, як також люди з дальших міст; з Йонкерсу, Н.-Й. прибув заступник головного предсідника Лев Футала. Тіло покійного з погребового заведення, після відспівання, було перевезено до церкви св. Володимира, парафіянином якої був покійний Василь Шабатура. В церкві було багато людей. Похоронні відправи довершили три священики, ті ж, що й відправляли в суботу парастас. В часі відправ о.

Микола Федорович сказав прощальне слово про покійного, змістовне й правдиве. В ньому о. Федорович підкреслив заслуги покійного, як людини, ревного працівника на релігійно-церковному полі, як також на суспільно-громадському полі. По похоронних відправах співав церковний хор. З церкви труну бл. п. Василя Шабатури перевезли на цвинтар УПЦеркви. Труну несли члени Головного Уряду УНПомочі. Дуже багато авт із нашими людьми поїхали на цвинтар і були присутні при погребі, що його доверили три душпастири.

До зібраних на цвинтарі промовляли: головний предсідник УНПомочі п. Володимир Мазур, прощаючи покійного від УНПомочій Українського Визвольного Фронту, проф. Іван Вовчук в імені Централі УККА та п. Михайло Майнош від «Провидіння». Всі промовці відзначили добре прикмети характеру Василя Шабатури, великий вклад широї праці для української громади на протязі довгого його життя, вказували на належну пошану й любов до покійного з боку широкого кола громадян й установ, з якими він співпрацював.

Відспіванням пісні «Журавлі» закінчено похорон визначного громадянина.

Після похорону всі учасники його повернулися до церковної залі на 18 вулиці, де було улаштовано традиційні поминки. Чисельна громада засіла за столи. Страви поблагословив о. декан А.Бек. На поминках з прощальним словом про покійного виступав п. Дмитро Старощак в імені УРСоюзу. З подякою для отців, що доверили похорон, й людям, що взяли участь у похороні, на традиційних поминках виступав син покійного, п. Іван Шабатура. Він всім щиро подякував від себе, своєї дружини й дітей, трьох зятів (одружених з внучками покійного Василя Шабатури) та їх дружин та правнуків.

Нехай Вічна Пам'ять буде по Покійному Василеві Шабатурі, заслуженому громадянинові, що чесно й щиро працював серед української громади, для української громади й людини!



**Сергій Радчук**

## **ЖИТТЄВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБХІДНЕ**

В моїй приватній адвокатській практиці трапляються людські проблеми надзвичайного характеру та з різних ділянок нашого модерного життя, розв'язка яких часто скомплікована й болюча.

Звертаю увагу на важливий аспект нашого щоденного життя, а саме, на **ЖИТТЄВУ АСЕКУРАЦІЮ** (Лайф Іншуранс).

Ось наведу два конкретні випадки, які ясно і чітко ілюструють важливість та необхідність життєвого обезпечення.

Одного дня з'явився в моїм бюрі старшого віку клієнт та повідомив, що помер його нежонатий син у віці 45 років, не залишаючи тестаменту, ані мастку, за винятком життєвої асекурації на суму п'ять тисяч доларів. Я негайно почав робити розсліди і довідався від асекураційної установи, що дана асекураційна грамота правосильна. Я також довідався від батька, що його син хворів майже рік перед смертю. Не маючи грошевих засобів на життя, син звернувся до згаданої асекураційної установи та позичив суму 2,400 доларів на свою асекураційну грамоту (Лайф Іншуранс Поліс).

По його смерті асекураційна установа, виплачувуючи 5,000 доларів, обтягнула суму позички (із низькими відсотками), а решту 2,500 доларів віддала бенефіціантів, себто батькові, який зужив ці гроші на покриття коштів похорону сина.

Якщо б син був помер без життєвої асекурації, похоронні та подібні кошти стали б тягарем батька.

Молодий 30-літній чоловік з дружиною та маленькою дитиною винайняли апартамент недалеко Манітобського університету, де він був затруднений як хемік. Рішив він купити життєву асекурацію на суму 25,000 доларів. Шість місяців пізніше несподівано помер, залишивши молоду непрацючу дружину з малим дитям.

Горем прибита вдова одержала 25,000 доларів, затримуючи суму 10,000 доларів на негайні життєві видатки, а решту грошей інвестувала на покриття майбутніх витрат.

Якщо б її муж помер без асекурації, молода вдова з дитиною була б змущена йти на державне утримання і допомогу (Паблік Велфейр).

«Вісник», Канада,  
1983 рік

До 100-ліття народження св. п. Василя Шабатури (1884-1975), довголітнього головного предсідника УН Помочі, який прослужив з честью в нашій народній Установі цілих півстоліття. Біля могили в Пітсбургу — головний секретар УНП Ананій Никончук

## **НАПЕРЕДОДНІ 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ**

**Інж. Антін Кущинський**

### **СВЯТА КНЯГИНЯ ОЛЬГА — ПРЕДТЕЧА ОХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ**

Українське християнське суспільство вже починає готуватись до відзначення тисячоліття охрещення України-Руси, яке відбулося за Великого Князя Володимира в Києві в 988 році.

Охрещення України-Руси було історичною подією епохального значення для нашої нації й Української Держави у її внутрішньому культурному й організаційному житті та у міжнародно-політичному відношенні. Тоді Українська Держава Володимира Великого стала могутньою, одною з найвизначніших культурних держав Заходу.

Але рік 988-й є лише офіційною датою, від якої рахуємо встановлення християнства на наших землях. Велика подія в історії життя нашого народу не сталася негайно. Вона підготовлялася довший час. Її здійснення наближалось поступово заслугою чинності окремих, Провидінням Божим покликаних на те, провідних історичних постатей. Під їх кермою ідея Христової віри поступово приймалася в свідомості народних мас. Бо хіба ж можна собі уявити, щоб наші давні предки, які жили віками і вмирали з вірою в мітологічних богів — Перуна, Хорса, Дажбога, Стрибога, Велеса і численних інших божків, могли так, зразу, на заклик Св. Володимира, що сам перед тим був поганином, поскидати своїх ідолів у Дніпро і легко перейти на християнську віру (грецького обряду)? Безперечно, процес зміни релігії не стався так скоро, і охрещення Руси-України підготовлялося на протязі довшого часу в еволюції думок та християнського світосприймання, над чим працювали і старалися провадити Богом покликані історичні постаті, а зокрема наша Велика Княгиня Свята Ольга. Тому, повторюємо, рік 988 є лише офіційною датою в історії нашої Церкви, бо прийняття християнства в Україні розпочалося значно раніше.

Наші сусіди поляки хваляться, що їхній князь Мізека (інше його ім'я — Мешко) охрестив Польське князівство в 965 році, себто Україна-Русь прийняла Христову віру на 23 роки пізніше. Це не є оправдано, бо з історії знаємо, що ще при договорі князя Ігоря (чоловіка княгині Ольги) з Грецією в 944 році, як про це згадано виразно,— частина делегатів князя Ігоря складала християнську присягу. Це значить, що вже тоді, за 44 роки ще перед охрещенням Руси-України, серед княжого двору в Україні існуvala християнська релігія, яка була прийнята й для



**Кн. Ольга з сином Святославом. (945—964).**

урядового вжитку, як, наприклад, для присяги на вірність міжнародного договору. Отже, це було раніше і то значно від тої дати, що нею хваляться поляки.

Після смерті князя Ігоря Українською Державою правила княгиня Ольга (945-957). Була вона внучкою болгарського царя Бориса і племінницею болгарського царя Симеона. Болгари ж прийняли християнську віру ще в 864 році за царя Бориса. Тому, безперечно, що царівна Ольга була охрещена за Кирило-Методієвським обрядом ще як була дитиною.

Нестор-літописець, автор «Повісті временних літ», був грек по походженню і ненавидів болгарів за їхні перемоги у війні над греками. Тому він фальшиво подавав деякі історичні записи, щоб понизити значення болгарів. Так, він написав, що княгиня Ольга перед одруженням була простою дівчиною, «перевізницею через річку» і

походила родом з московського міста Пскова. Те твердження повторюють багато пізніших істориків московських, а за ними і українських, навіть за теперішніх часів —sovєтських, які останньо підкреслюють, що місто Псков є таки московське місто. Вони підтримують цю версію, як також і те, що княгиня Ольга прийняла християнство аж у Візантії, куди іздила за тим в 954 або 955 році.

Але найновіші документальні досліди історичних джерел заперечують правдивість тих відомостей, що їх писав Нестор. Тепер доказано, що княгиня Ольга правдиво була болгарською царівною, і то відповідало тодішнім вимогам і звичаям, щоб князь великої вже тоді Української Держави одружився з рівною собі по походженню королівною чи царівною.

Родилася ж княгиня Ольга в болгарському місті Плесков, а не в подібному по назві — Пскові. Професор М.Грушевський навіть доказав, що в часах княгині Ольги взагалі ще не існувало міста Пскова.

Що ж до охрещення княгині Ольги ніби в Візантії, то це заперечують навіть записи в «Візантійських Хроніках». Там подано, що княгиня Ольга в подорожі до Візнатії в дипломатично-економічних справах мала свого власного священика о. Григорія, а в подарунок Візантійському цісареві Константинові привезла золотий дискос з зображенням Христа, а в Києві в той час вже існувала християнська церква Св. Іллі.

Відомий історик Української Православної Церкви проф. Іван Власовський пише: «Нема сумніву, що християнство за часів Св. княгині Ольгиширилось завдяки прихильності до нової віри княгині, як за життя ще князя Ігоря, так і в часі її правління в Києві. Якщо Св. княгиня Ольга не охрестила України-Руси, то, очевидно, тому не сприяли ще політичні й суспільні обставини державного життя в Київській Державі».

**Княгині Ользі треба завдячувати, що її внук князь Володимир не тільки сам прийняв християнство, але й охрестив Русь-Україну.** Це було можливо йому здійснити тільки завдяки попередній християнській чинності княгині Ольги.

Княгиня Ольга була жінкою державницького розуму, велика дипломатка, а разом з тим воявнича володарка, яка вміла міцною рукою керувати управою великої держави. Вона піднесла внутрішню силу й значення Київського престолу, запровадила дисципліну в адміністративній чинності. Вона не лише іздила в дипломатичних цілях до Візантії, показавши там себе як володарка, що має своє «Я» і знає свою силу, вона перша з українських князів нав'язувала дипломатичні зносини з Заходом — з німецьким цісарем Оттоном Великим, який на її домагання послав до Києва єпископа Адальберта організувати на Русі християнську єпархію...

Отже, поширення християнства на Україні відбувалося з великим успіхом вже за княгині Ольги і то раніше, ніж у наших сусідів. Про це знаходимо признання навіть в праці польського автора — священика Теодора Ваги чину Піярів, який в книзі «Історія князів і королів польських», виданій у Варшаві 1770 року, на сторінці 11-12 дослівно пише так: «За Земомисла, наслідника Лешка, релігія християнська обрядів грецьких на Русі через Ольгу, або Олену, княжну Руську, в році 956 є запроваджена». (Підкresлення мое. Ант. К. Назву праці о. Ваги, знаного історика і юриста та текст виписки подаємо в дослівному українському перекладі. Ант. К.).

Так, подавши лише в коротких рисах значення Св. княгині Ольги в історії християнства на Україні, можемо сміливо сказати, що вона була Предтечою охрещення Русі-України, яке довершив її внук, Великий Князь Володимир в 988 році, тобто через 32 роки після того, як княгиня Ольга вже була запровадила християнство в своїй державі.

Володимир Великий, маючи вже широко підготовлений ґрунт та розуміючи тодішнє світове значення Візантії, як великої держави, завершив діло святої княгині Ольги та, одружившись з грецькою царівною Ганною, міг уже офіційно, з охрещенням України 988 року, впровадити у своїй державі грецький обряд православної віри.

Хочемо ще згадати про сучасну долю Десятинної церкви в Києві, збудованої за Великого князя Володимира, в якій зберігався саркофаг княгині Ольги, як про це подають відвідувачі Києва.

Десятинну церкву, цей неоцінений скарб, тепер, за московської комуністичної влади, потрошили до решти і вивезли рештки на смітники. З тих смітників археологи, на свій страх і риск, витягли та переховали й зберегли шиферні рештки саркофагу княгині Ольги. Тепер, хто відвідує Київ, може переконатися, що ті стіни саркофагу, аби як складені, стоять у Київському Історичному Музеї, і там дрібненьким письмом написано: «Саркофаг княгині Ольги з Десятинної церкви»...

#### Використані матеріали:

1. Іван Власовський — «Нарис Історії Української Православної Церкви», том. I. Нью-Йорк, 1955 р.
2. Енциклопедія Українознавства. Словникова частина 5-та. Паріж — Нью-Йорк 1966 р.
3. Український Радянський Енциклопедичний Словник. Том 3-й. Вид. Академії Наук, Київ, 1968 р.
4. Іван Боднарук — «Предтеча Християнства в Русі-Україні» («Церковний Вісник», ч. 14, Чікаго, 1977 р.).
5. Мгр Володимир Савицький — «Дещо про правдиву дату Хрещення України-Русі» («Українське Козацтво» ч. 1, 1979 р.).
6. «Трагедія Києво-Печерської Лаври» («Шлях Перемоги» ч.41, 1978 р.).

**Іван Кузич-Березовський**

## **ПОХОДЖЕННЯ КОРОЛЕВИ ОЛЕНИ-ОЛЬГИ**

Щоб укрити правду й показати прийдешнім поколінням, якими дикунами були наші королі, грецькі переписувачі літопису обдерли їх з усього світлого, величного й державницького, а замість фактів повставляли байки.

Перша з них говорить, що престолонаслідник найбільшої держави в Європі, принц Ігор, уганяє на далекій півночі за сільськими дівками й десь коло міста Пскова знаходить у лісі перевізницею та й до неї залищається. Дівка борониться і так добре меле язиком, що королевич в неї з місця закохується і з нею жениться.

Приглянемося історичним фактам.

Усі наші літописи подають, що не Ігор, але Олег привів чи привіз у 903 р. Ігореві жінку з міста Плескова-Пскова. Виходить, що Ігор міг її до того часу не бачити, або вислав короля Олега сватати дівку в далекий Псков. Невже не було в Києві чи поза ним гарних князівен чи дочок знатних родів? Адже з пізнішого договору короля Ігоря з греками видно, що під його рукою були аж 22 світлі руські князі. Чи ж не було вибору з-поміж їх дочок?

У 903 р. м. Пскова на світі ще не було, що більше — з археологічних розкопів відомого археолога й історика М.Артамонова виходить, що в IX ст., тобто в часах здобуття Олегом Києва, Новгорода Великого як міста ще на світі не було, а була тільки торговельна факторія-кріпость (М.Артамонов «Істория хазар», Ленінград, 1962, ст. 336).

Тому Олег не міг прийти з Новгорода, бо його тоді не існувало.

Про місто Псков є перша загадка в наших літописах аж 230 літ пізніше в XII ст. (Е.Голубинський «Істория русской Церкви», т. I, Москва, 1902).

Від Києва до Пскова по повітряній лінії 970 км. (понад 600 ам. миль). Чи ж пустив би хто молодого Ігоря самого в дікі пущі, що на тодішню віддалю і комунікацію були далеким Сибіром? З літописів знаємо, що довкола Києва були праліси, повні дичини, тож пошо було іхати аж понад 600 миль на лови до Пскова.

Літопис подає, що дівка перевозила Ігоря човном. Ігор був без коня, бо ж кінь у човен не вмістився б, а якщо були б і дружинники з кіньми, то тим більше. Чи міг Ігор без коня і дружини дістатись до Пскова? — Таких питань можна ставити десятки, але й тих досить, щоб пізнати тенденції переписувачів. Лише два літописи: Київський і Никонівський подають м. Псков. Літописи: Радивилівський, Троїцький, Новгородський, Лаврентіївський і Московський подають місто Плесков. Усі літописи подають однаково: «В льто 6411 (903) Игореви же

взрастишу, но хожаше по Олзі, и послушаше его. И приведе ему жену от Плескова-Пскова именем Олгу. По сем Игор и Олег пристроиста вои многи и корабли многи безчислены».

Дальше літопис говорить, що Олег іде на греків, а Ігоря лишає в Києві. Так отже, літописи підтверджують напис, найдений на каменях в Наріш-Кай, на північ від Тессалоніки, що Олег був 904 р. на Балканах.

Псковський літопис, писаний в XIII ст., пише про Ольгу і Псков таке: «Псков и Плесков то не той сам град». Усі літописи, окрім Київського і Никонівського, називають королеву Ольгу Оленою, а Якимівський літопис додає, що король Олег змінив ім'я Олени на Ольгу, щоб ім'я звучало по-варязьки (Гельга). Окрім цих двох слів різниці Псков і Плесков, зміст усіх літописів є одинаковий.

А тепер про Псков-Плесков докладніше.

У Київській Русі часів Олега таких назов не було. Перша столиця Болгарії називалася Плиска, по-грецьки Плсков. Основана в Добруджі між Дунаєм і Чорним морем антськими племенами ще перед приходом болгар. За часів Олега це був культурний осередок і найближчий сусід Києва. За царя Симеона цей осередок засновано національної слов'янської віри свв. Кирила й Методія. Це велике, обведене мурами, місто, греки — так як москалі Київ — кілька разів руйнували. З грецької назви м. Плиски — Плсков київські переписувачі, цензори літопису, не хотячи чи навмисне зробили: Псков. З того то болгарського «Плескова» привіз Олег Олену-Ольгу Ігореві за жінку. Пліска була столицею Болгарії до 921 року.

Чисю дочкою була св. Рівноапостольна королева Русі Олена-Ольга? Цар Борис I мав згаданих повище двох синів і дочку Анну. Анна вийшла заміж за болгарського князя Сондока, по-слов'янськи Сурдика. Вони мали двох синів і п'ять дочок. Четверта з ряду дочка царівни Анни й Сурдика звалася Олена — як зазначають літописи — гарна з лиця. Цю власне князівну Олену висвятав володар Олег за свого сина Ігоря.

Родовід королеви Олени-Ольги подав болгарський історик С. Чилингиров в книзі «Каквото е дал българин на другите народи», Софія, 1941. — На Чилингирова покликався архимандрит Нестор у своїй дисертаційній праці «Имел ли е в жилите си българска кръв киевкият княз Светослав Игоревич», (Духовна Культура, книжка 12, грудень, 1964, Софія).

За вказівку на праці Чилингирова (чит. Чілінгрова) і Нестора складаю щиру подяку п. проф. М.Лабунці з Філядельфії, який, бувши в Болгарії, особисто познайомився з архимандритом Нестором.

Подружжям Ігоря з князівною Оленою скріплював цар Симеон болгарсько-руський союз. Симеон і Олег снувалидалекосяжні пляни. Першим їх завданням було увільнити церкви обох держав від грецької духовно-мілітарної залежності, накиненої обом народам 864 і 867 р.

Олег повернувся до поганської віри і тим самим договір з 867 р. анулював. Симеон, як вихованок Царгороду, мав інші пляни. По смерті грецького імператора Александра 6 червня 913 р. владу в імені малолітнього царевича Константина виконувала регенційна рада з патріярхом Николаєм Містиком у проводі. Симеон використав ситуацію і з військом попрямував на Царгород. Цього разу Симеон не бажав ані грабунку, ані приєднання нових земель. Його ціллю було: сягнути по корону римського цісарства. Симеон за підтріжкою Руси mrяв збудувати універсальне цісарство з федерації балканських слов'ян, Русі і Греції. Ця ідея Симеона дає нам вияснення і сенс його воєн із Грецією.<sup>24)</sup> і <sup>25)</sup>. (Г. Острогорски «Аутократар и Самодржац», Српска Акад. Београд, 1935).

Змагання здобути цісарську корону в тих часах було змаганням за верховну владу (гегемонію) в християнському світі, а окремий Патріярхат від тоді аж до сьогодні — це змагання за **самостійну національну Церкву**. До цього змагав Симеон і до тих широких плянів притягав Русь, щоб спільними силами ту високу ціль осягнути. Цього боялася Візантія, тож проти намірів Симеона розpacливо боронилася.

Ред.: Із книги «Жінка і Держава», 290 стор., 1970 р., ЗСА.



### ПРО ОПЕРУ «ОЛЬГА КИЇВСЬКА»

У 1978 р. в Америці поет-лібретист Леонід Полтава і композитор маestro Ігор Білогруд у Чікаго закінчили працю над історичною оперою «Ольга Київська» — великим мистецьким твором і успіхом в нашій національній музиці.

Уривки ставив ансамбль «Українська опера» під керівництвом оперової солістки-зірки Галини Андреадіс, вражуючої сили декорації проєктував мистець із Аргентини Микола Голодик. Покази були дуже успішні, але тільки в уривках — через нестачу фондів.

У 1981 р. жюрі Конкурсу ім. Ляриси Целевич у ЗСА нагородило авторів опери «Ольга Київська», що має три акти і малює першопочаток християнства в Україні-Русі ще перед 988 РБ.

До складу жюрі входили: проф. Дарія Каракович — УМІ, проф. Мирослав Антонович і композитор та музиколог Ігор Соневицький.

Королева чи княгиня Ольга походила з християнської Болгарії, наказала перед її приїздом до Києва збудувати там церкву св. Іллі, поширювала християнське вчення, готовуючи ґрунт для св. Володимира Великого.

Микола А., мол.



«Нація — це воля мільйонів, скупчена довкруги одного ідеалу».

Дмитро Донцов

## УКРАЇНСЬКА ІСТОРІЯ

Антін Кущинський

### КОЛИ КИЇВ РОЗГРОМИВ МОСКВУ

До 325-ліття бою під Конотопом

#### Вступне слово

Історія кожного народу має свої ясні періоди слави, щастя, розвитку культурного життя, добробуту та державної могутності, але поруч того — і свої похмури часи невдач, а то й занепаду державного життя. Так і за української минувшини бували часи розквіту нашої держави та славних перемог над ворогами, зросту народного добробуту, піднесення культурних здобутків, а не лише часи державного занепаду, духовної зневіри та неволі під чужим пануванням.



На фото — сцени з опери "Ольга Київська"





Ярослав Паладій — Зустріч козацької стежі з московською (акварель)

Вважаємо, що наша «панахидна» психологія постала тому, що остання доба життя нашої нації була нещасливою на протязі трьох століть, а тому та «звичка» довший час наростала й призначаювалась, а минуле славне забувалось, а про те, щоб ту славу забувати — старалися і наші останні поневолювачі.

Але далеко довшими були періоди тих часів, коли наша нація зі славою існувала як самостійна держава. Це були: доба Київської Княжої держави, доба Галицько-Волинського Королівства, певний час Литовсько-Українського Князівства, часи Козацько-Гетьманської Держави. Так суворено, при своїй державі український нарід жив майже 1,200 років. За той час свого історичного існування переміг багато зайнанців та окупантів, а декого й зовсім знищив. Це були: хозари, яси, касоги, печеніги, торки, татари, поляки, мадяри, румуни, чехи і багато інших, вже й забутих ворогів, а разом 22 загрібущих і на наші землі заздрісних сусідів, з яких ми згадали найголовніших.

Тому, коли наша нація століттями жила своїм державним життям, то в її крові, збірній пам'яті чи й підсвідомо спадково лишається розвиненим і сильно діючим стремління до волі, незалежності, до власної держави. Навпаки, рабські риси, засвоєні за перебування під чужим ярмом на протязі трьох століть, в нашій нації лишаються слабшими.

Тому українці в масі своїй все були і є невдоволені ні польськими панами, ні московськими царями, ні тепер советсько-комуністичними володарями, ні іншими зайнанціями. Тому українці іхнього панування не визнають, постійно проти зайнанців боролися й борються всіма можливими способами та час від часу вибухають повстаннями.

Життя ж нації не можна міряти короткими часами одного чи кількох поколінь. Бо ж і період освідомлення свого минулого і свого права на вільне життя на своїй землі не настає враз, а відродження сил та наростання організованості та державно-національного оформлення відбувається часом і за довший період. Тим більше, що зайнанець стремить не допускати того відродження, і це затримує процес епохи відродження. Чи не нагляднішим є

приклад затяжної боротьби, а перед тим ще зросту самої національної свідомості, є наша епоха, що її викликає до життя й поступового нарощання наш геній Тарас Шевченко?

Ось на тлі таких міркувань про життя козацької нації приходить славна хроніка нашої великої Конотопської перемоги над Москвою.

\* \* \*

Цього 1984-го року припадає 325-та річниця славетної події за доби Української Козацько-Гетьманської Держави. Це невмирущої слави козацька перемога над москвинаами під Конотопом, що сталася в 1659 році, 27-го червня по старому стилю, а що припадає на 7-ме чи 8-ме липня по новому стилю. Це був один із тріумфів в історії нашої збройної боротьби проти північного сусіда — Москви.

Про ту подію своєї страшної поразки «забула» Москва... Нині в ССР в большевицько-московській історії в школах, як в Україні, так і на всіх просторах імперії, про цей бій і словом не згадують. Причини викреслення з історичної науки тієї події там само собою зрозумілі. Бо ж то є один з багатьох історичних прикладів, як у відвертій боротьбі Україна перемагала й розбивала ворогів, а про це соромно москвинаам признаватися, щоб не порушити іхню пропаганду про те, що російські війська непереможні...

Але нам, українцям, що перебуваємо і вільному світі, не годиться забувати про свою бувалу славу, а Конотопську перемогу належить відзначати щороку великими громадськими урочистостями. Конотіп має бути для нас символом і прикладом та заохотою для незакінченої ще боротьби проти Москви за свою волю й державу.

### Облога Конотопу й переможна битва

Весною 1659 року більше як стотисячна московська армія під проводом князя Трубецького та князів Ромодановського, Пожарського, Куракіна, Львова та Скураторова, себто на чолі з усіма тоді знатними московськими полковдцями, вирушила на завоювання України. Це був історичний факт порушення-зірвання Переяславського договору з 1654 року.

Наступали війська московські на Конотіп, бо через те місто простувала ім дорога на Київ і в глибину України. Коло містечка Срібного прилуцький полковник козацький Дорошенко загородив їм шлях, але його було розбито. Містечко москалі зруйнували і всіх мешканців вирізали. Далі, руйнуючи все на дорозі вогнем і мечем, підступало те військо в квітні під Конотіп. Хоробрий ніженський полковник Григорій Гуляницький лише трохи зміг затримати москалів недалеко від міста. Але не міг він здіржати ту велику ворожу навалу, бо під своєю командою мав тільки два козацькі полки — ніженський і чернігівський, всього тисяч чотири козаків. Тому він замкнувся в Конотопській твердині, щоб прив'язати до себе ворога, і ту облогу витримував майже три місяці.

Полковник Г.Гуляницький походив з визначної козацької шляхти з Волині. Його брат Тиміш був навіть бургграфом в Луцьку. Але в часі повстання гетьмана Богдана Хмельницького Гр. Гуляницький з кількома своїми братами виявив високу ступень національного патріотизму й солідарності. Вони не пішли за прикладом іншої шляхти, що понад усе боронила своє шляхетське достойнство, а пристали до Хмельницького і так історичні потреби своєї української нації звільнитись з-під чужого польського панування поставили понад свої особисті інтереси.

Москалі не могли рушитись далі, не здобувши Конотопу, щоб не лишалась та твердиня в іхньому запіллі. А це була вигра часу для гетьмана Івана Виговського, щоб зібрати головні козацькі сили на виручку полк. Гуляницькому та для рішучого бою з ворожими силами.

Так облога тривала аж 70 днів. Місто з замком було оточено зо всіх сторін московським військом, яке безнастінно обстрілювало й штурмувало конотопські вали і саме внутрішнє місто. Обложеним приходилося не раз дуже тяжко, а то й нестерпно. Не вистачало вже харчових припасів. Але героїчний дух козацтва не дозволяв їм здаватися. Це з тих часів прийшли до нас приповідки, що «Козаки тверді люди», що «Богові душа, вітчизні тіло», що «Козак смерти не боїться»...

Москалі ж вживали всіх способів, щоб Конотіп таки здобути. Не лише часті штурми валів, укріплень твердині при помочі тодішніх машин для розбиття мурів, сильний гарматний огонь та повторні наступи численних мас московських військ, де людського матеріялу воєводи не жаліли: настирливо з драбинами раз-по-раз лізли на мури москалі, іх скидали наші оборонці, вони падали мертвими, а на їх місце лізли інші, мов та сарана...

Слава Конотопської оборони дала надіння нашим письменникам і поетам присвятити цій темі свої твори. Чудове оповідання написав Юрій Тис під назвою «Конотоп». Це знаний своїми історичними студіями автор. З того твору позичимо для наших читачів кілька уступів про відчайдушну хоробрість й гверду волю оборонців Конотопу та про московські брутальні підступи зломити козацьку душу, а з нею й силу.

«... Гул ворожого прибою ударив об місто. З валів було видно, як москвини сунули великими зграями, волікли з собою обложні машини та штурмове приладдя. Довгі важкі драбини і тарани для розбивання палісад тягнуло по кільканадцять солдатів, вони бігом підходили під валі міста. Поволі і важко посувалися складні гуляйгородини, що іх тягнули коні. Ці високі і важкі споруди перехилялися на боки на нерівному ґрунті, а побіч ішло військо, придержуючи їх довгими линвами... Люди на валах заніміли. Хто встоїться перед такою потугою? Не було сумніву — Конотіп був призначений на руїну... Ніщо, здавалося, не могло стримати іхнього напору, і скоро перші московські вояки вдерлися до міста. Два потужні вибухи рвонули повітрям, москвини висадили в повітря оборонні споруди частоколу. З ревом кинувся ворог до міста. Козацькі відділи, що в цьому місті боронили валів, подалися на боки, три нові сотні, що іх післав Гуляницький, не встоялися перед ворожою навалою. Ще боронилася

башта, але скоро охопив її вогонь. Московські стрільці почали вдиратися до перших хат. Тут стрінув іх несподіваний опір. Міщани боронилися сокирами й заступами, кожний хапав, що мав під рукою, і боровся з нечуваним завзяттям і люттю... Головні сили ворога кинулись на замок і вдерлися досередини... На замковій вежі захитався малиновий козацький прапор. У вікнах з'явилися голови московських стрільців, що стягали символ козацького війська до середини... Крізь вікно висунулася велика московська хоругва. Це означало, що замок впав у руки ворога...

Під першим ударом захиталися козацькі з'єднання, але скоро підхопилися до наступу і рвонули вперед! У лобовому штурмі не було нікому пощади. Козаки били шаблями, міщани кололи і стинали косами, йшла важка боротьба, серед якої чути було тільки сопіння бійців і крики та стогони ранених. Москва не встояла перед козацьким ударом.

Козацька кіннота відтяла москвинів від валів, і всі московські частини, які увірвалися до міста, були тепер окруженні. Виломи в палісадах обсадили міщани, стягали дерево, міхи з землею й піском та закладали наново прірву у частоколі. Над містом переможно замаяв білий хрест. Крик радості понісся по місту. Але не довго...

З валів було видно велику юрбу, яка посувалася звільна в сторону міста. Оборонці скоро розпізнали, що то москвини ведуть зловлених у неволю людей. Ішли з плачем і голосінням жінки й діти, а московські вершники підганяли їх нагаями...

«Рятуймо нещасних ради Бога!» — лементував хтось... Козаки стискали мушкети і понуро споглядали на страшний похід. Але ніхто не стріляв і ні один голос не вирвався з їхніх грудей. А все ж між полоненими могли бути іхні матері і сестри. Вони знали від старшин: не нароком ведуть невільників попід місто. Царські війська стоять у поготівлі і ждуть тільки, щоб козаки відкрили брами і кинулися рятувати полонених. Ворожі полки готові до штурму, і не слід зловитися на московську безсовісну хитрість.

Місто мовчало навіть тоді, як москвини на очах у всіх почали затягати насильно жінок у передміські хати. Здригалися люди від страшного крику жінок, стискали п'ястуки на дулах рушниць. Мовчали. За поведінкою козаків, за кожним їх рухом пильно зоріли московські сотні, вкопані у підхідні рови.

Коли врешті похід нещасних зник серед лісів, москалі почали нове видовище. На площі передмістя зігнали кілька десятків козаків, захоплених під Ніжином, і влаштували справжню торговицю... Козаків продавали за хліб і сіль, за коні і гроші, хто давав більше. Виводили їх піvnагих з перев'язаними головами і грудьми, а були й такі, що мали відкриті тяті рани. Стояли мовчкі, зв'язані мотузками, і споглядали на Конотоп, на людей, що густою лавою обсадили валі. І враз залиував з гурту полонених високий потужний голос: «Не здавайся, Конотопе! В тобі воля України!... Москвини не дали очунятися. До козака, що кинув заклик, кинулися бояри, і один з них випалив йому в вічі стріл картечею...

А ще москалі проходили попід вали і несли на ратищах голови чоловіків, жінок, дітей. Це на пострах невинних людей схопили і замучили...».

Але конотопська залога полк. Гуляницького не піддавалася ні збройній перевазі московських військ, ні всім тим звірським провокативним підступам, що ними Трубецької, князь московський, хотів зломити людську душу та козацьку завзяту дисципліну. Не зломив наших оборонців і страшний голод, що розпочався у місті. Знаючи про це, головний московський воєвода Трубецької прислав до Гуляницького парламентаря з письмом, в якому радив піддатися на царську ласку. Замість відповіді на той заклик полковник Гуляницький роздер того листа і звелів стріляти з гармат і рушниць по ворожих становищах.

«Ми сіли на смерть! — гукали козаки. — Не віддамо міста!»....

Гуляницький вірив і чекав помочі від гетьмана Виговського і не обманувся. Трубецькому не вдалося розвідати, де гетьман збирає свої сили і які ті сили завеликі були. Видко, що тоді москалі ще не змогли мати широкі мережі своїх шпигунів, а українське населення не було ще так отруєне Москвою, щоб мати таких зрадників-донощиків, які сміттям розмножилося в ці часи, коли пишемо цю статтю, і які зветься в московській мові «сексотами»...

Тим часом, доки велася облога Конотопу, до якої прив'язано було стотисячу армію Москви, гетьман Іван Виговський зібрав 10 тисяч козацького війська та, відновивши союз з кримським ханом Магометом Гиресем, дістав ще 3 тисячі татарського війська. Так з такими силами, що були менше ніж у п'ять разів від московської армії, він вирушив в червні 1659-го року на визволення Конотопу.

Маючи добру розвідку, гетьман Виговський наблизився до ворожої армії так, що та не знала всіх його сил, і коло села Соснівка, недалеко Конотопу, вдарив несподівано на Трубецького з двох боків і тим примусив ворога відступити від Конотопу. Але незабаром московські полки впорядкувалися і напали на Виговського над річкою Соснівкою. Прийшло до завзятого бою. Московська кіннота змірялася тут з українською піхотою. Москалі кинулися нагально в атаку, але потрапили під влучний вогонь козаків, що перед тим ще й перекопали шанцями дорогу. Московська кіннота пішла вrozтіч, але на інших місцях наскочила на козацькі застави і потрапила в багна Соснівки, яку козаки полковника Івана Богуна перед тим загатили так, що долина ріки обернулася в широке багнисько й повінь.

Бій скінчився 27 червня (старого стилю) катастрофальним розгромом москалів, якого вони ніколи не зазнавали. Гетьман Виговський зі своїми полковниками, серед яких в тім бою особливо прислужився до успіху полк. Богун, розбив москалів у прах. Тридцять тисяч московського війська лягло трупом, не рахуючи тих, що загинули в багнах. В полоні опинились кілька головних воєводів. Серед полонених був і князь Пожарський, що його гетьман Виговський подарував татарському ханові. Князь же Трубецької з рештками свого війська тікав до Путивля, а Виговський гнав його аж до самої границі України. В руках українців лишились величезні військові московські обози, гармати та великий запас амуніції...

Про цей бій російський історик Соловйов написав так (подаємо в дослівному перекладі з московської мови):

«... Цвіт московської кінноти, що відбув щасливі походи 1654 і 1655 років, загинув в один день, і ніколи вже після того цар московський не був у силі вивести в поле такого блискучого війська...»

В жалібній одежі вийшов цар Алексей Михайлович до народу, й жах напав на Москву.

Удар був тим тяжчий, бо був несподіваний...

Трубецької, на котрого покладали найбільше надій, муж на війні щасливий і ворогам страшний, згубив таке величезне військо. Після здобуття стількох міст, після здобуття литовської столиці, царська столиця Москва тепер затремтіла за свою власну безпеку: з наказу царя люди всіх станів поспішили на земляні роботи для укріплення Москви. Сам цар з боярами раз-у-раз приходив дивитися на ці роботи.

Мешканці околиць зі своїми родинами й майном наповнили Москву, і йшла чутка, що цар виїздить за Волгу, за Ярославль...».

\* \* \*

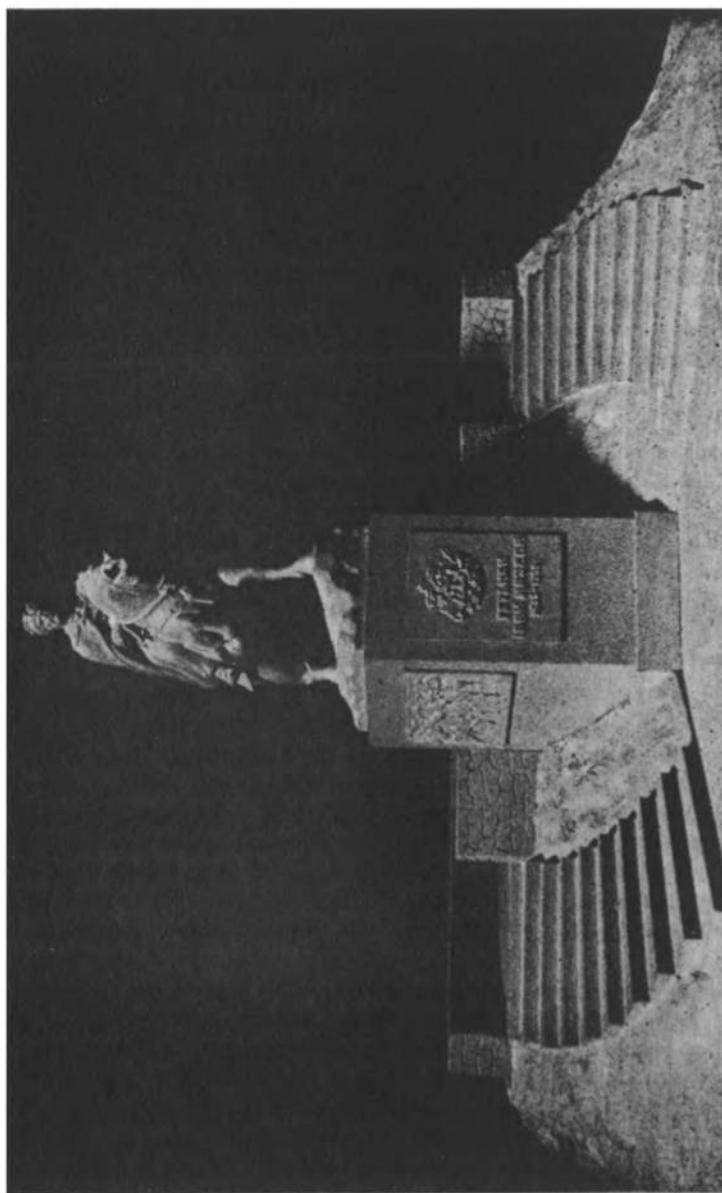
Так близкуче тоді закінчився змаг України з Москвою. Тоді бо українська козацька армія, менша ніж в п'ять разів проти більше як стотисячної армії Росії, розбила ту потугу, що називала себе і ще досі називає «добрелсної непобедімой русской восенней сілой», яка знеславлює себе у війні нечесними провокативними та жорстокими неблагородними вчинками.

Ось чому Москва царська і теперішня совєтська в своїй історичній пропаганді ніколи не згадує про бій під Конотопом.

Конотіп не став попелом історії, бо в бою за нього здійснився пророчий для нас і по сьогодні заклик гетьмана Івана Виговського: «Ми шаблею здобули свободу! Ми шаблею вдерхимо ї!» А це є той аргумент сили, єдино який респектує Москва. Марна ж слава непоборності Росії всякої барви є лише переходовим явищем, що пояснюється тільки сприятливими для Москви обставинами, коли Україна, виснажена боротьбою, переживає тимчасовий упадок духовних і фізичних сил, а Москва своєю облудною дипломатією дурить світ.

Річниця ж козацької слави під Конотопом для українців має бути одним з урочистих пропам'ятних днів, і ту славу історичної перемоги над Москвою належить відзначати як найбільш велично для піднесення віри в переможний кінець нашої визвольної боротьби за Українську Волю і Державу.

Промине наше знесилення, виснаження та внутрішні розбратори, воскресає вже на наших Рідних Землях, окупованих Москвою, національна свідомість, наростають нові свіжі сили, міняються обставини. Ще прийде останній вирішальний бій України з Москвою, і упаде і розвістеться легенда про «непереможність» Росії, як то було під Конотопом. Останній 23-їй зданинець нашої землі упаде й згине, «як роса на сонці», повернувшись у свої етнографічні межі, бо то буде перемога Божої справедливості.



**Св. п. Ярослав Паладій — проскт монументу гетьманові-патріотові Іванові  
Мазепі (зберігається в Культурному Осередку УПЦ у Баванд Бруку, Нью-  
Джерзі)**

**Д-р Микола Аркас**

## **ЗЕМЛІ ВОЛЬНОСТЕЙ ЗАПОРОЗЬКИХ**

Доки існувала Гетьманщина та Військо Запорозьке, доки Росія не загарбала нашу землю та не запровадила на ній свої порядки,— доти наш степ сливе не зменшувався розлогою й лишався незайманим.

Тільки на північних кордонах «Вольностей», супроти волі запорожців, відбулося повільне заселення степу хліборобським людом. Доходило навіть до збройних сутичок січовиків з козаками та посполитими Гетьманщини.

Коли ж залюднення проходило мирно,— у новозаснованих селях, на кошт січової скарбниці обов'язково будувалися церкви й відкривалися школи, так, що письменність, навіть некозацької людности, була широко розповсюджена.

Самі запорожці хліб хоч і сіяли, то лише для власної потреби. У степах випасали вони величезні табуни коней, овечі отари та стада худоби, наявність яких у степах ані трохи не порушувала їх дикого вигляду.

Не мали запорожці й більших міст. Усе їх життя зосереджувалось в твердинній Січі, яка інакше звалася «Кошем».

У мирні часи Січ мала в своїх мурах лишень охоронний відділ війська, різних січових урядовців та недужих, більшість же товариства пробувала на промислах у широкому степу, на рибальстві в Дніпрі та на його сагах або ватагами нишпорила по Дикому полі, вирушаючи на здобичницькі рейди.

Уздовж всіх границь «Вольностей» запорожці мали низку укріплень, як, наприклад, Орловський Шанець та Запорозький Гард, на заході — забороло супроти ляхів як Переволочну, що стерегла переправу через Дніпро, як Борисоглібівську фортецю та Усть-Самарське укріплення — супроти Гетьманщини, а, прина гідно, й супроти Москви, яка в ті часи нахабно добувалася вже на нашу батьківщину; далі — Бахмут — супроти Слобожанщини і тієї ж Москви; як дозорчі й сторожеві пункти на помежжі з татарським степом, які заступали дорогу татарам Кримської та Нагайської орди; як кріпості вздовж річки Кальміусу, — проти донців; коло Микитиного Рогу — проти турецько-татарської твердинні Узу-Кале — Очакова та проти Єдісанської та Буджанської орди і т.д.

Але в останні роки існування Січі її крила так уже оборкала Москва, що почала зухвало й свавільно, не питуючись запорозького уряду, засновувати на теренах «Вольностей» свої військові поселення й організовувати «ляндміліційні полки» та опорні «городки», як захоплений пізніше москалями Бахмут, Константиноград,

Єлисаветград тощо і таким чином у передсмертну годину свою Січ-Мати опинилася у вражій облозі...

Спочатку місією Запорожжя була боротьба з «бусурманами», тобто татарами та турками, оборона віри православної від їх нападів. Пізніше, під час соціальних заворушень на Гетьманщині та на польському Правобережжі, запорожці завжди із збросою в руках змагалися з шляхтою та з заможніою старшиною, боронячи від утисків простий люд — «чорняків».

Часто таке втручання в політичні, соціальні, а на польській стороні і в релігійні розрухи дуже шкодило нашій батьківщині й грало на руку її ворогам, у першу чергу — агресивній Москві. Згадаймо хоч би повсякчасне переметництво кошового Сірка, Пушкаря, кошового Якова Барабаша й інших привідців запорозької «голоти», пізніше — «жакерії» гайдамаччини та коліївщини, де запорожці теж вели провід.

Як нам відомо, Січ досягла свого апогея, своєї слави в половині ХУІІ-го століття. Після смерти Богдана Хмельницького та слава її поволі почала меркнути й занепадати з огляду на національну та політичну дезорієнтованість маси січовиків й тих, хто йшов з ними.

З самого початку свого існування, себто з першої половини ХУ-го століття, Запоріжжя знаходилося у ворожому трикутнику: татари й турки, ляхи та Москва, яка з пробігом часу почала виявляти все більшу агресивність. У решті-решт січовики збагнули, що найбільшою загрозою для Січі стає Москва, яка дужчала з кожним днем, простягаючи свої загребущі руки на всі чотири сторони світу й, зокрема, на південь, у напрямку до Чорного та Озівського морів.

Ше до Петра І-го московська рать, ігноруючи незалежність Запоріжжя, ступала на терени «Вольностей» й поводилася там, як у себе вдома. Водночас Москва низкою укріплень на північних границях «Вольностей» майже цілком ізолявала Січ від Гетьманщини, все настійніше вимагаючи від січовиків послуху у виконуванні наказів Московщини, намагаючись втрутатися в справи низового товариства.

Бачачи, що Січ опинилася у великій небезпеці й передбачаючи назриваючий конфлікт з Москвою, січовики почали домовлятися з кримчаками й турками про вічне замирення й про збройну допомогу їх у випадку нападу московського війська на Січ та на її «Вольності».

Цей договір розв'язував би руки запорожцям у майбутній війні з Москвою, забезпечував би в слушний час допомогу татар та турків.

Самі кримчаки свідомі були того, що політична ситуація швидким темпом змінюється не на користь Запорожжя, а, разом з тим, і Криму.

Розуміється, московському уряду були добре відомі ті домовляння Січі з Кримом. По старій пам'яті Москва дуже боялась татар, боялась й демократичного вільнодумства «черкасів». Щоб запобігти лихові, Москва попробувала задобрити хана подарунками й разом з ним завоювати Січ.

Року 1667-го розлетілась по Вкраїні чутка, що москалі мають зруйнувати Кодак та Кремінчук. Стало відомим також, що царський «слегат» Ладижінський поспішає в Крим з посольством до хана, для того, розуміється, щоб перехилити татар у бік Москви. Обурені запорожці убили посла, а кошовий Суховієнко склав з татарами угоду проти Москви.

Вбивство посла не викликало з боку Москви репресій, а Кодак та Кремінчук стояли, як і раніше. Очевидно, московський уряд не був ще готовий тоді до війни з Січчю, татарами та турками. Натомість, москалі в 1687-1689 роках почали будувати цілу низку міщих фортець над Самарою, перлиною «Вольностей».

Зухвалість Москви вкрай обурила низове товариство. Тодішній кошовий, Петро Суховієнко, скаржився в листі своєму гетьманові Мазепі:

«Одвіку ніяких городів у пущі нашій військовій ніхто не ставив. Так і тепер ми, все військо запорозьке низове, верхове, дніпрове, кошове й те, що пробуває на лугах, на полях, на паланках і у всіх урочищах Дніпрових і польових,— я, отаман кошовий із всім поспільством старшим і меншим,— ніяким чином у пущі нашій і державі військовій віковічній над Самарою ніяких городів ставити не дозволяємо й дозволяти нам цього не доведеться».

Цей патріотичний лист і Москва, і Мазепа обійшли мовчанкою. Москва затайлася, вичікуючи зручного моменту для нападу. Вона зосереджувала в своїх «городках» все численніші залоги «ратныхъ людей», а з декотрих запорозьких укріплень, як, наприклад, з Борисоглібівського, вигнала січовиків й обсадила своїм військом. У недалекім майбуттю, а саме року 1709-му, ці московські залоги неабияк прислужилися поразці під Полтавою шведської армії, захопивши майже всі опорні пункти на Гетьманщині й затримуючи насоками запорожців, які, на чолі з кошовим Костем Гордієнком, усім кошем поспішали на допомогу шведам та Мазепі. Це запізнення січовиків було одною з найголовніших причин, фатальної для нас, баталії під Полтавою...

...Розкидано по степах «Вольностей» подибувались зимовники-хутори жонатих січовиків. Ці зимовники, звичайно, стояли недалеко від Січі над річками, в лугах та в плавнях, а поза валами Коша жили різні ремісники та майстри. Зимовники — прототип пізніших степових хуторів — запорожці будували в лощинах, у балках та ярах, у затишку так, щоб з чистого поля іх не було видно. Зимовники укріплялися валом, палісадами та ровом; декотрі мали й свою гармату. З січовиками та з іх родинами жила й челядь — невеличка дружина й водночас робоча сила.

Довкола зимовників певна кількість землі вже тоді оброблялася й засіювалась пашнею для власної потреби мешканців зимовника. Були баштани, городи, овочеві садочки, домашня живність; на волі паслася

худоба, табуни коней та отари овець. Вірні пси, люті, як казкові цербери, стерегли безпеку зимовника краще, ніж вартові. З огляду на це, часто сторожа не виставлялася навіть ніччю!

Власник зимовника, особа поважна й статечна, залюбки полював у степу та в плавнях: дичини й всякого звіра було в дикому полі безліч, рибальчiv, мав пасіку, а іноді також свiй млин, частiше не вітряк, а млин водяний над бистроплиною стругою.

Розумiється, грунти сiчовика меж не знали: скiльки забажалося, стiльки й зaiмав...

Аж ось в Сiчi заспiвав гiнець з вiсткою, що Кошевi загрожує небезпека: спалахнули смолоскипи на могилах!

І господар прощався з родиною, сiдлав коня й поспiшав з джурами до лицарського товариства низового.

Чим далi вiд Коша стояв зимовник, тим бiльше небезпек йому випадалo, тим частiше траплялися насоки ординцiв, а то й степових розбишакiв, якi непомiтно прокрадалися на терени «Вольностей».

І так бувало, що на мiсцi зимовника лишалось одне згарище. За рiк, за два останнi слiди його заростали бур'янами, сад дичавiв, обертався в хащи, й пам'ять про запорозьке гнiздо стиралася забуттям.

Ось так i траплялося, що чересло плуга прaправнука врiзуvalось десь в степу в закам'янiлi куснi валькованої глини, натикалося на обгорiле, напiвструхle бревно, на череп'я розбитого начиння, на жужелицю зимовникової кузнi, а то й на пожовклi кiстки колишнiх мешканцiв зимовника.

Зупиняв плугатар воли кругорогi, чухав потилицию, посунувши бриля на чоло й дивувався:

— Гай-гай, от тобi й на! А хтось таки жив колись тут, а колись сталася таки тут якась пригода-халепа!

І невтiямки йому, що лемiш плуга зачepив нужденнi рештки давнього запорозького добробуту...

Найзвiятiшими й найвiрniшими oхоронцями степового прiвiлля були, з одного боку, запорожцi, а з другого — татари. Парадокс! Ale споконвiчнi вороги сходились на одному: обом степ був потрiбний, як серце живе в грудях, як вода — морю, як сонце в небесах. Без степу не було б iх.

Значна частина цього степу, яка перебувала в посiданню Сiчи, звалася «Землями Вольностей Запорозьких». Цi «Вольностi» Днiпро подiляв на двi, сливe рivni половини; в них було вiсiм округ, т. зв. «палаю». На заходi паланка Бугогардiвська, а в самiм серцi Запорожжя — паланка Кодацька, на пiвночi — Протовчанська, Орельська та Самарська, на сходi — Кальмiуська, на Кiнбурнськiй косi iзольованим островцем — паланка Прогnoiнська, нарештi — паланка

Інгульська, в межах пізнішої Херсонщини, точніше, в її Херсонськім та Олександрівськім повітах, що утворилася пізніше.

На півдні «Вольності» відділяв від татарських кочовиць Дніпро аж до припливу «Кінські Води». Потім намічена границя йшла на схід вздовж цієї річки та, схиляючись на південний схід, досягала побережжя Озівського моря, відмежовуючи запорізькі землі від земель донських козаків.

Запорожці були українською армією — армією волі нашого народу.

**Надія Наум**

## **ЛИЦАР УКРАЇНИ КОСТЬ ГОРДІЄНКО**

У 1983 р. проминуло 250 літ з часу смерти видатного сина України, кошового Костя Гордієнка.

Вихоць із селянської заможної родини, він дійшов у своїй козацькій добровільній службі в обороні прав України — Гетьманської держави — до кошового Війська Запорозького.

Коли гетьманом було вибрано на козацькій раді Івана Мазепу, Кость Гордієнко з тисячами козаків відверто виступав проти нового гетьмана, бо він назовні виявляв покірливість і чинив деякі послуги цареві Московщини Петрові Первому.

Однак, коли у 1709 році гетьман Іван Мазепа нарешті відверто розкрив свої пляни (а він у 1708 році провадив переговори із Швецією) і збройно виступив із Карлом XII проти Москви, тоді кошовий Запорізького Війська Кость Гордієнко прибув у табір Гетьмана з 4,000 відбірних козаків. Як іх кошовий, так і козацтво вирізнилися героїзмом 1709 р. у бою під Полтавою, де ворог переміг союзні війська. Коли б не Кость Гордієнко з його козаками — знавцями території України, то, можливо, Іван Мазепа і шведський король опинилися б у московському полоні. Кость Гордієнко біля Переяславської зумів налагодити швидку переправу решток військ союзників через Дніпро, куди прибула московська кіннота, але запізно.

Спершу у Бендерах, а потім на Січі у Оleshках, під протекцією кримського хана, Кость Гордієнко постійно боровся проти московського окупанта України. Він вірно служив до кінця гетьмановідержавників Іванові Мазепі, потім його наступників гетьманові Орликові, брав участь у поході Орлика з татарами й військом Потоцького на Правобережжя, коли в 1711 р. союзні противомосковські війська дісталися аж під Білу Церкву...

Поставний, міцної будови Кость Гордієнко, патріот і лицар, України, помер на чужині 4 травня 1733 року, у старості, з легким серцем, бо він все життя чесно і вірно прослужив своїй Україні.

Тарас Шевченко з любов'ю і пошаною писав про цього Лицаря.

**Андрій Легіт**

## **СНИТЬСЯ...**

Сниться дитинство босе,  
Кожний знайомий кутик,  
Стрічка блактина Росі,  
Місто і ліс наш Круглик.

Сняться поля розлогі,  
Різаний яр, могили,  
Биті шляхи, дороги,  
Чаєчки срібні крила.

Сниться студентська юність,  
Київська синь, Славута,  
Рідних пісень відлуння,  
Вперше «люблю» почуте.

Сняться батьки старенькі,  
Хата, садок, криниця,  
Сниться Україна-ненька,  
Сниться, щоночі сниться...

**1964 р., Англія**

**Ольга Лубська**

## **КОЛЯДУЮТЬ ЗОРИ...**

Пахне в хаті медом, і снується ладан...  
Прийде тітка в гості у свитині білій  
І розкаже казку про чарівну Ладу.  
Що живе по той бік снігу-заметілі.

Відчиню я двері широко-широко...  
Ой, коли було це — стежечка біліла...  
Колядувать зорі на Різдво щороку,  
Чим раділо серце, чим душа боліла.

Освіти стежину, зоре Святвечірня,  
Освяти пшеницю на кутю багату.  
Хоч нема і сліду з давнього подвір'я,  
Прийде рід у гості, прийде Бог у хату.

Колядуйте, зорі, накликайте щастя,  
Хай ніде не буде ні душі у горі.  
За вікном калина стала до причастя  
І біліє стежка... Зорі мої, зорі...

Леонід Полтава

## ДО 150-ЛІТТЯ НАРОДЖЕННЯ О. АГАПІЯ ГОНЧАРЕНКА

На жаль, непомітно для наших істориків і навіть для УПЦеркви проминуло в 1982 Році Божім 150-ліття з часу народження першого пропагатора національно-революційних ідей Тараса Шевченка у Новому Світі — отця Агапія Гончаренка (1832 на Київщині — 1916 у Америці).

Якщо можна говорити не лише про визначних, а й особливих, незвичайних людей в українській історії, то пальма першості, здається, припаде цьому незвичайному «Отцеві Агапієві Гончаренкові — козакові вільної України», як він підписав свою статтю в часописі «Овкленд Енквайєр» в 1899 році. А там читаємо:

«...Ми ненавидимо московське ярмо і готові повстати в обороні нашої незалежності. Таке наше почуття-настанова — ніколи не погасне».

Коли взяти мапу світу й позначити головні міста, де перебував о. А.Гончаренко за своє довге життя, то побачимо, що він був не лише одним із перших українських емігрантів-самостійників, а й великим українським мандрівником. Волею чи неволею йому довелося побувати, крім рідного Києва, у Греції, в Англії, в Туреччині (також на Атонській горі, де й був висвячений на священика), в Єрусалимі, паломником до Господнього гробу, в Смирні — у Малій Азії, у Каїро в Єгипті. І все це за несповна 10 років, що вказує на рухливу, непосидоччу вдачу козака-священика.

Однак, головну роль в тій рухливості відіграла не мандрівничі вдача, не шукання вражень чи пригод, а постійне переслідування о. А.Гончаренка з боку «Третього отделення» Росії, кажучи сучасною мовою — з боку російського царсько-імперського КГБ.

Поліційний «Третій відділ» мав на оці досвідченого, освіченого і характерного молодого українця ще тоді, коли він познайомився з Тарасом Шевченком на весіллі Пантелеймона Куліша (батька українського історичного роману) з Ганною Білозерською. Молодий Агапій цілком підпав під вплив Кобзаря, відчув у нім велику людину, захоплювався творами Шевченка. Для доказу досить того, що вже в Америці, видаючи американську газету для Аляски, о. Агапій помістив у ній сповнені любові і пошани загадки про Т.Шевченка, як поета-революціонера, українського патріота; він і вірші друкував із «Кобзаря» — але все з пам'яті, бо не мав «Кобзаря» з собою за океаном.

Із званням ієродиякона Печерської Лаври в Києві він потрапив на працю до російського посольства в Греції, де захоплено вивчав грецьку

мову, а побіч того й англійську, немов передчуваючи, що вона стане в пригоді.

Сумної слави «Третій відділ» перехоплював пошту А.Гончаренка з Атен до Лондону, а там між звичайними листами були статті з гострими виступами проти російського самодержавства. Кілька таких коротких статей в обороні прав України надрукував у Англії тогодчасний російський дисидент Герцен у журналі «Колокол» («Дзвін»), а Герцен, як відомо, закликав братися за сокиру, себто за зброю, в боротьбі проти петербурзько-московського деспотизму («К топору зовіте Русь!»).

Заарештований царською поліцією А.Гончаренко був таки у Атенах, на російському кораблі, куди його підступно заманили. Закованого, його привезли в Константинопіль, а звідти дорога слалася в Сибір. Але група відважних козаків зробила наскок, відбила А.Гончаренка, і незабаром він уже плив на покладі англійського корабля до Лондону, де прожив півтора роки як політимігрант. Там він підучив англійську мову і нове ремесло — друкарство, яке згодом пригодилося в житті в Америці.

Однак, український політимігрант не зійшовся — і не міг зйтися з російським політимігрантом Герценом. В Лондоні йому були куди близчі італійські націоналісти-революціонери, Гарібальді і Манцині, які змагалися за єдність і волю Італії. Від них А.Гончаренко мав рекомендацію до одної італійської родини, але вона жила в Америці.

А.Гончаренко повернувся з Англії до Греції, висвятився на священика, відбув паломництво до Єрусалиму, переховався в Ливанських горах від російських переслідувачів, які домагалися його видачі в руки «царя-батюшки». Врешті-решт опиняється в Каїрі, у Єгипті, де на нього вчинено замах на життя (за намовою російського консула, що документально стверджено). Доля не судила о. Агапієви загинути серед чужого арабського світу. Він повернувся ще раз до Атен, та не на довго, бо вже восени 1864 р. відплів із Смирни в Малій Азії на товаровому кораблі (за дрібні гроши) до Америки, по волю. Подорож тривала близько трьох місяців. Матроси полюбили українського священика-козака, запрошували залишатися й на дальші мандрівки. Однак, отець Агапій вирішив, що вже прийшов час кинути життєвого якоря на вільній американській землі, подалі від «матушкі Рассєї».

У 1865 о. о. Агапій Гончаренко працює в Нью-Йорку: гравірує, складає грецькі й арабські тексти в друкарні Біблійного Товариства (Біблійне Товариство існує і тепер у Нью-Йорку, де є також УВАН і НТШ...), відправляє православні Богослуження, викладає грецьку мову.

Ще в Англії згадували гарібальдійці про імігрантів-італійців у Америці. Отець їде до Філадельфії, знаходить родину Чітті, яка займається торгівлею мармуром, — і одружується з Альвіною Чітті. Незабаром молоде подружжя вирушило в далеку дорогу, на другий бік ЗСА, «на дикий Захід». Кораблем, потягом і знову кораблем...



Група молодих американських відвідувачів-гостей на хуторі «Україна» в о. Агапія Гончаренка, який стоїть із своїм часописом «Свобода»

Щастя спершу їм сприяло. Отець Агапій купив ще в Нью-Йорку друкарню з англійськими й слов'янськими черенками, у тому українськими, російськими, чеськими й ін. Родина остаточно, здавалося, поселилося в Сан-Франціско, де дружина працювала вчителькою.

У 1867 р. Вашингтон запросив о. Агапія Гончаренка на редактора (і друкаря одночасно, що тоді було поширеним явищем) англійсько-російського часопису «Аляска Геральд». Аляску — колосальну і багату територію на півночі ЗСА й Канади придбали заходами державного секретаря Севарда (за президента А.Лінкольна) за 7 мільйонів 200 тисяч доларів: найкращий у світі «бай» — купівля! Майже задурно, тому, що Росія не могла втримати своєї далекої колонії. Багато росіян виїхали з Аляски, коли територія стала американською власністю, але чимало й залишилося, між ними і людей українського роду.

Так о. А.Гончаренко став редактором і видавцем першої в історії американського пресового друку англійсько-російської газети. Точніше, «Аляска Геральд» містила також статті українською та ін. слов'янськими мовами, у тому й поезії Тараса Шевченка.

Однак, справедливець і правдолюб отець Агапій не зміг примиритися з тим, що Аляску і її населення, особливо алеутів (між ними були й люди українського роду) і ескімосів, кинулися експлуатувати деякі американці не гірше москалів. Алеути, довідавшись про свого захисника, приїздили до Сан-Франціско, скаржилися о. А.Гончаренкові, а той писав про ті скарги до Білого Дому, публікував критичні заяви на сторінках «Аляска Геральд». Так постав конфлікт, уряд припинив субсидії в 1872 р., сам видавець не міг усього оплатити. Газета самозліквідувалась, але на її місце непогамовний козак-

**священик почав видавати нову, під назвою «Свобода», з шевченківського типу кличами. Без масової підтримки, бо без масового читача, і те видання після кількох чисел також завмерло. А шкода велика!**

Тут подаємо уривок із статті о. А.Гончаренка у його «Свободі»:

«Україно, моя ненько!.. Я не піду жити з тобою, бо там москаль-сквернивець панує. Він, скажений... Україно, моя ненько! Москаль ще не запоганив міцних дітей твоїх — козацький люд ще й до сего часу порядніший зо всього слов'янського люду: не забувай того і научай тако діточок своїх».

Отець Агапіус був автором, здається, першого англійсько-російського підручника, написавши і опублікувавши «Читанку російсько-американську для школи й родини» для залишенців на Алясці, які не знали англійської мови. Перебільшуючи, він твердив, що на Алеутських островах (частина Аляски) живе багато українських козаків. В дійсності іх було чимало, але багато з них поросійшилися на Алясці, де вся адміністрація, шкільництво, богослуження — все провадилося впродовж майже 100 літ виключно російською мовою. Лише одиниці зберегли знання української мови.

Вже в першому числі «Аляска Геральд», у березні 1868 року, о. А.Гончаренко помістив англійською мовою статтю під наг. «Цікаві думки поета Тараса Шевченка», пропагуючи вільнопорядково-національні ідеї Кобзаря.

Приблизно в 1873 р. родина Гончаренків-Чітті продає друкарню в Сан-Франціско, купує невеличкий хутір біля містечка Гейвардс у Каліфорнії, і це була іхня остання життєва мандрівка. По смерті учительки-дружини о. Агапій інколи відправляв Богослуження в Сан-Франціско, а на своєму хуторі щоденно правив у малій капличці. Він написав спогади, публікував протиімперські статті в американській пресі. Не раз мав багато відвідувачів, мав приятелів-американців. Хто цікавився б докладніше, радимо прочитати англомовну працю Теодора Луціва «Фader Агапіус Гончаренко — перший український священик у Америці» (видання УККА, 1970 р., з передовою д-ра Володимира Душника).Хоча та книжка досить несистематично написана, це поки що найважливіше джерело відомостей про цього священика-козака.

Дожив до глибокої старости. У 1914 р. покладав великі надії, що світова війна викличе революцію, і тоді звільниться з московського ярма його рідна Україна. Казав: «У нашім краю будемо господарювати по-своєму і в церкві співатимемо по-українському»...

Не дочекався української національної революції 1917-20 років: помер на хуторі «Україна» в 1916 році.

Пам'ятника отцеві Агапієві Гончаренкові не встановлено і досі. А він — носій ідей Тараса Шевченка у Новому Світі, оборонець України і всіх покривджених — вартий і пам'ятника, і любови-пошани.

Юліян Іваськевич

## КРИВАВА НЕДІЛЯ У ПІДГАЙЦЯХ

(Спогад)

Це сталося 11-го травня 1941 р., майже перед вибухом війни між СРСР та Німеччиною в повітовому місті Підгайці на Тернопільщині. Була неділя. У той день зігнали з усього району т. зв. призовників до Червоної армії, щоб мати військові заняття, як біги і т. п.

Збірним пунктом для призовників була площа «Сокола»,— як за польської займанщини, так і тепер послужила для цих справ. Командири Червоної армії розмовляли між собою російською мовою, мовою «старшого брата» і, очевидно, до нас зверталися також по-російськи. У нас був спротив, бо ми казали, що їхньої мови не розуміємо. Відповідь від командирів була одна, що нам треба вивчати російську мову, як державну мову, без якої ми не зможемо нікуди порушитись. Лише один старшина-українець із Києва ставився до нас по-рідному.

Капітан з кількома старшинами зформували нас у похідну колону і повели в напрямку до місцевого ринку, де посередині був пам'ятник Ленінові з простягнutoю жебрацькою рукою. У нас тоді сміялися, мовляв, Ленін просить хліба, тому й руку простягнув... При тому хочу згадати, що в перший день вибуху війни в той пам'ятник влучила бомба, і тільки яма залишилася по ньому.

Коли ми були зформовані й рушили, від нас вимагали, щоб ми співали пісню до маршу. Одні починали, інші мовчали, і пісня ніяк не виходила. Ми бачили гостру реакцію командирів, які погрожували нам, коли ми опинимося на полі, тоді прив'яжуть нас до хвоста коня, і ми будемо не такої співати!.. На самім ринку було кілька військових команд, і нас повели Широкою вулицею в напрямку залізничної станції. Після того нас зупинили і зробили докладну реєстрацію кожного одного, як вага, ріст, і т. п. Обслуговували нас медсестри. Після цієї реєстрації почалися спортивні змагання, як біги на 50, 100 і 150 метрів. Ті призовники, які закінчили бігти, могли відійти, але повинні були повернутись до дальших спортивних вправ.

Мені та деяким друзям, які були зі мною, а саме Папіжеві Стефанові, Корпанові Івасеві та іншим пішло все скоро, і ми подалися геть, щоб трохи поїсти й повернутись назад. Йдучи Широкою вулицею біля Воєнкомату, ми почули великий гамір і раптом крик: «Стріляй, стріляй, бандіт!»,— і в дверях побачили, як змагались два мужчини — один військовий, а другий цивільний. Я, вправді, не зінав, хто то так змагається з військовиком, що ж пізніше в лікарні довідався, що то був повітовий провідник юнацтва ОУН, Павло Кубай із села Новосілки.

Про нього сказав мені Теодор Фарина із села Телячого; який лежав на другому ліжку, важко поранений (він живе в Англії). На наших очах юнак вирвався з рук військового і з револьвером у руці почав бігти до огорожі, яка була навколо Воєнкомату. В тому часі стійкові взяли його під перехресний вогонь, але, Боже чудо — жодна куля його не поцілила! Я бачив, як Павло Кубай зарядив свій револьвер, але він затянувся, тоді вдруге — і юнак пустив собі кулю в чоло, щоб живим не датися в руки НКВД...

Ми були свідками трагедії юнака-патріота. Ми лежали на хіднику напроти будинку Воєнкомату, але до нас побігли енкаведисти, зібрали і повели на те місце, де відбувався спорт. Там повідомлено команду про подію, яка сталася. Нас усіх зібрали в четвірки та повели в напрямі міста. Ми мусіли йти тихо, без розмови, з руками вгору. Напроти Воєнкомату було велике подвір'я з військовим табором, і коли ми порівнялися з тим подвір'ям, нас усіх туди загнали й оточили військом. Після короткої наради почали викликати по четверо і обшукувати кожного, а відтак завели вже обшуканих у будинок і наказали лягти на підлогу. В перешукуванні призовників взяв участь суддя Безкровний та військовики-старшини. Доволі вже багато пішло до дверей, де стояв суддя і військовики, коли й мені припало йти в одній четвірці; коли ми приближалися до судді, за нами вже йшла нова четвірка. Ми почули рух, чекісти почали кричати: «Руки с карманов!» — аж понад нашими головами щось полетіло, і я побачив, як впала граната біля судді! Він ще хотів її піднести та кинути в нашу сторону, але граната вибухнула, і суддя загинув на місці. Думаю, що були поранені і червоноармійці, які були недалеко нього. Тут залунала команда: «Стріляй по фашистах!» — і так з усіх сторін посипався град куль на людей, що лежали на подвір'ї. Я вже чув стогні поранених, а сальви не вгавали. Я підвівся, щоб утікати, коли почув сильний біль у ногах і раптову гаряч. Від болю я майже знепритомнів, коли чую над собою крик: «Піднімайся, бандіт!» — але я тільки рушив руками і не міг слова промовити, бо в устах цілком висохло. Прошу пити, та замість дати води, вони потягли мене під будинок, роздираючи маринарку й сорочку; з інших стягали й спідні, щоб не могли втікати. Я далі кричав, що хочу пити, коли до мене підскочив енкаведист Петро Коник зі Старого міста (місцевий) і, замість води, почав бити мене крісом, заявляючи, що вб'є мене, як собаку.

За якийсь час приїхали військові авта, почали всіх ранених скидати на машини, і так нас повезли до шпиталя. Окупанти жорстоко поводилися з нами. Мене першого стягнули з машини, кинули на долівку, і тоді я побачив, як лежав Павло Кубай із забандажованою головою: мабуть хотіли рятувати, щоб довідатися більше від нього. Однак, я не бачив у Кубая жодних познак життя. Треба ще згадати, як мені опісля розказували, що під час стрілянини — до наших юнаків приїхало багато військ НКВД з Бережан і Тернополя, а два літаки

ідилія «щасливого і заможного життя», яке провадить всесильний «людський розум біз віри основ»? Все це порох і омана! Під цими гаслами ніколи не відродиться Київ, ніколи не вирветься Україна з пазурів московського крука. Вона відродиться, коли піднесе прapor Старого Києва, оборонця нашої великої Правди проти лжехристиян з Півночі. Тільки ця, заповіджена Києву Правда Первозванного надхне борців за неї силою духа, вірою і завзяттям, тільки вона, і ніяка інша. Та сама, якою перейняті були Володимир, Ярослав, Сагайдачний, Вишеньський, Богдан, Мазепа, Шевченко. Вона створить з Києва і його землі не мирний край ідилічних гречкосів або «прогресивної інтелігенції» — безборонну здобич для завойовника, а традиційну Україну «печерян»-аскетів і войовників, лицарів хреста і меча, що без них в рабів обертають мирних плугатарів «на нашій, не своїй землі».

Нема на Сході європейського Окциденту другого великого духового центру, другого міста Премудrosti Божої. Київ — місто «велике, трагічне й шляхетне, розтерзане і живуще, вимучене і невмируще, заглиблене в суть життя, якоюсь таємничістю овіяне, віковічну істину в собі ховаюче, мужнє і ласкаве» (А.Любченко)...

Місто, що «величаво розсілося на горбах, наче володар на престолі», що «робить вражіння другого Риму... Ти відчуваєш і розумієш благословення Святого Андрія... Чуєш, як росте в тобі якась нова сила», щоб боротися за «ідеї правди і свободи» (Дм. Мирон-Орлик).

Направду:

...Життя і силу ще тайтъ  
Оця гора, зелена і дрімлива,  
Ця золотом цвяхована блакитъ  
нашого Києва з його патроном, Святым Михайлom.

Покійний Л.Мосенц писав про один свій сон:

«Снився мені сон, був я на широкій хмарі, під темним зоряним небом, і ангел показував мені будівлі... А в одному була вітрина велика за склом і там стояли на чорних підставах блискучі діаманти. Бачу їх!

— Це народи світу! — сказав ангел.

— А де ж Україна? — запитав я.

«Ось!» — і показав на сьомий з ряду діамант. Не був він такий великий, як ті перед ним, але стрункий і блискучий, наче готицька вежа... І я відчуваю той трепет... А чи ви знаєте, хто є патрон нашої землі? Сам св. Михайло, що ненавидить сатану, що не хоче прощати його, архистратиг, небесний маршал. Мені колись казав знайомий чех:

«Страшного маєте патрона, будете великим народом!» — одним із сьоми діамантів...

Цей сон... Легенда св. Андрія... Вічне Місто Премудrosti Божої над Дніпром... Місто святих аскетів і войовників. Велике призначення заповіли йому — легенда та історія. Вже вступив «Київ великий» на шлях того призначення, і ще в цьому столітті довершить його.

Лиш під умовою: коли відкине геть від себе, розтопче і, як св. Михаїл, запхає списка в «пащу змія», в глупу «мудрість віку цього», премудрість «свременних вогнів». Коли нові войовники підуть під праپором не людської, а премудрості Божої. Коли учинять так, щоб ніхто більше не смів зробити ні з Києва, ні з Св. Софії — «вертеп розбійників»; щоб не віддав Господь нашого «виноградника» — іншим; щоб «не лишився наш дім пуст». Щоб не лиш сили над нами заповіли нашему вічному місту його велике призначення, а щоб ми самі захотіли здійснити його. Привернути давній блиск Києву, коли то — як стоїть в старих письменах — «німці радовахуся, далече будуче» від Києва, а предки москалів сучасних — черемиси і мордва «бортиничаху(данину воском даючи) на князя великого Володимира» київського...

---

Юрій Клен

## КИЇВ

(Уривок)

Твої скарбиці розграбовано,  
Твоє багатство роздаровано,  
Твої Церкви пішли на хмиз.  
Стемніла й зблякла святість риз,  
З побожністю колись цілована  
І варваром тепер запльovanana...

---

Симон Петлюра

### НАША СИЛА В ЄДНОСТІ...

(Із «Звернення до української еміграції»)

Не марнотратним, не яловим повинно бути життя і перебування нашої еміграції поза межами Батьківщини, а повним глибокого змісту та пожиточних наслідків для рідного краю! Глибоке розуміння потреб нашого національно-державного руху і контактна согласована праця з тією роботою, що провадиться в Україні,— ось що головним чином буде ціхувати працю еміграції за кордоном, коли вона захоче як слід виконати свій обов'язок перед рідним народом...

Отже пріоритет державності над партійністю, загальнонаціональних інтересів над класовими та груповими, партійними мусимо ми на еміграції зрозуміти й відчувати як категоричний імператив, як одну з головних умовин нашого державного будівництва... Наша сила в єдності, а порука успіху наших змагань у державній слухняності... Хай же менше серед нас буде тих, про яких кажуть, що вони нічого не забули і нічому не навчились! Навпаки, нехай буде більше таких, що вчаться на помилках своїх і мають мужність визнавати їх, щоб надалі їх уникати!

## **ДОКУМЕНТИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЗАСНУВАННЯ КИЄВА ЗА ВІРМЕНСЬКОЮ ХРОНІКОЮ УІІІ ВІКУ**

Вірменська хроніка з УІІІ віку занотувала:

«Дивно було бачити їх (кам'яних божків), бо вони були чорні, волохаті, із застрашуючим поглядом, через те, що родом були з Індії. Причиною, що вони находилися тут, було те:

Деметр та Гісане були родом індійські князі і брати. Вони задумали погане супроти свого володаря Дінаксея. Володар, дізнавшися про те, вирішив убити їх або вигнати. Як вони про це почули, то втекли до вірменського царя Вагаршака, і той дав їм у володіння землю Тарон, де вони побудували місто й назвали Вішап. Опісля, приїхавши до Аштішану, вони поставили тут ідолів, яким поклонялися індійці.

Однаке, через п'ятнадцять років (названий вірменський цар) убив (цих двох) братів, не знаю, з якої причини, і дав владу трьом княжим синам — Куару, Мегтесу й Хореану.

Отже, Куар збудував місто Куарс і назвав його власним іменем Куарсом. А Хореан збудував своє місто у землі Палунів і назвав (його) власним іменем Хореанс».

---

Для перегляду подамо уривок із нашого українського літопису:

«І було три брати — одному ім'я Кий, другому Щек, а третьому Хорив, а сестра їхня Либедь. І сидів Кий на горі, де нині в'їзд Боричів, і був з родом своїм, а Щек сидів на горі, що нині зветься Щековиця, а Хорив на третій горі, яка від нього прозвалася Хоровиця. І збудував місто, і назвав його в ім'я свого старшого брата Київ. І був навколо міста ліс та бір великий, і (брати) займалися полюванням на звірів. І були вони мудрі й розумні, й звалися полянами, від яких є поляни в Києві до сьогоднішнього дня».

---

Порівнюючи оці два уривки, а саме із вірменської хроніки УІІІ віку й Київського літопису, після зіставлення має багато схожості.

Із пояснень Гаяне Пінгір'яна бачимо, що земля Тарон лежить на південні Вірменії біля озера Ван. Аналіза хроніки підтверджує, що вона написана в УІІ або на початку УІІІ віку. Аналіза уривків тексту каже, що в вірменській хроніці щонайменше імена двох братів, назви заснованих селищ та плем'я полян такі ж, як у нашій хроніці. Нам відомо, що досі ніхто не зайнявся ще глибшими дослідами цієї вставки в вірменську хроніку про заснування міста Києва, тож подаємо обидва уривки для досліду вчених.

(За «Життя і школа», ч. 4, 1982 р.)

Редактор Василь Луців

Д-р Дмитро Донцов

## МІСТО ПРЕМУДРОСТИ БОЖОЇ

(Із «Від містики до політики», 1957 р.)

Це місто — Київ, місто Святої Софії. Покоління останніх ста літ поволі забували про це, про те, чим було і чим знову має бути наше вічне місто.

Особливий гріх під цим оглядом тяжить на людях XIX і XX століття. Довго перед революцією активна молодь українська відвернулася від релігії. Немногі з тієї молоді здужали ще в час покинуті фальшивих «богів» матеріалістичних пророків, та більшість залишилася вірною тим божкам до кінця життя.

Один з найвидатніших представників тієї інтелігенції, ворог комунізму, і за це мучений, ще в 1930-их роках, коли говорили про містерії духового життя, лише «знизуваючи плечима», бо все це були «метафізичні явища, що їх точна наука не може з'ясувати». А Церкві — як думав — належала б лише тоді опіка держави, коли б «она виконувала якесь культурне завдання...». Отже, проповідь науки Ісуса з Назарету і Його культ — це не було ще гідне уваги «культурне завдання»...

Другий (як і перший) син священика, ставши знаним церковним діячем у Києві, — не вирікся соціалізму, і слугою вітчая став лише на те, щоб «піднести національну свідомість українського народу». Ідеал того покоління — бачити Україну «вільною, освіченою», а для народу «створити життя щасливе і заможне», культуру ж того народу — бачила інтелігенція ХХ століття у мові, в піснях, танках, вишиванках, писанках, в народніх строях, звичаях, обрядах, в побутовій обстановці — в душі нації, і тільки Київ, як місто Святої Софії, Премудрості Божої, як місто безцінних скарбів духа, як вічне джерело духовного горіння й відродження, — не існував для тієї інтелігенції. Та й тепер деякі з них, що величають «золотоверхий Київ», ледве собі уявляють, що віками під тими золотими верхами тайлося. І тільки по революції, особливо в поезіях поетів «вісниківців», бачимо вперше бажання проникнути в містерію нашого Вічного Міста, у ще не скінчену ролю Святої Софії.

Рим стоїть на сімох холмах, Київ — теж. З двох первозваних апостолів один — Симон-Петро пішов благовістити в Рим, його брат Андрій — на Київські гори...

Легенда? Певно, наш зматеріалізований вік цурається легенд. Але послухайте, що про них казав славний історик Огюстен Тієрі:

«Справжню історію знайдемо лише в легендах. Легенда — це жива традиція, і в трьох випадках з чотирьох, вона більше правдива, ніж те,

що ми називаємо історією». І чи ж розкопки останніх десятиліть саме на Україні не підтвердили нам не одну «легенду», уважану за фантазію ученими?

Незнищиму силу мають не раз оті легенди. І так як Рим, навіть до упадку імперії, лишився центром прочанства всіх «алчуших і жаждущих правди», так само і наш Київ, навіть по тім, як упала наша середньовічна імперія, а наше святе місто зведене до ролі провінційного города. Аж до самого приходу большевиків — сотки тисяч прочан щороку текли «в Київ та Почаїв молитись», «У Києві великому всіх святих благати», «У Межигорського Спаса причащатись» , «У Почаєві Святому ридати-молитись»... У Шевченка — «Мов на небі висить святий Київ наш великий». У Києві «храми Божі, ніби з самим Богом розмовляють... У Києві, мов на небі»...

Ось чим був Київ з його «легендою». Це духовний і релігійний центр, звідки промінювало слово істини на всю Україну, а з неї далеко на Захід і Південь, на Північ і Схід. Польський учений О.Брікнер підкреслює високу вартість культури князівського Києва — в його історичних пам'ятниках, як Літопис та інші, які постали в монастирі, розвинулись «в суворо-аскетичнім світогляді», любувалися «в широких релігійних поученнях», в «любові до правди». Нічого подібного не могли показати у себе інші слов'яни, не кажучи вже про лже-слов'ян, москалів. Цією культурою, надхнутою релігією, принесеною до Києва з «другого Риму», над Босфором, а перед тим з Старої Еллади,— Україна « стала славною і дивною в усіх довколішніх країнах» (читаємо в однім вірші). І ще в 1595 р. писав Київський католицький єпископ (українець родом) Верещинський:

«Многі згодяться з тим, що в усій Європі нема храмів, що дорогоцінними прикрасами стояли б вище за храми Константинопольський і Київський»...

Прозивали тоді Київ «православними Атенами», а Києво-Могилянська Академія була світочом християнської культури, куди стікалися спудеї з слов'янських і навіть неслов'янських країн. До цієї Академії іти в науку кликав Львівський єпископ Й.Шумлянський за Мазепи. Адам Тременський називав Київ «суперником Царгороду та преславною красою Східньої Церкви». З тієї Академії розливалася на Сході Європи і наука святих отців, і мудрість старої Еллади і Риму, Арістотеля, Платона, Плутарха, Томи Аквінського, мудреців Афону,— цього чернечого нашого Запоріжжя. Київ — був фокусом, огнищем, звідки промінюала велика Правда. Вона надхнула Шевченка, вона надхнула собою всі ідеї, якими трималася вкупі, в силі й славі, колись з установами своїми держава українська за Володимира, Ярослава, Богдана і Мазепи,— ідеї права, упорядкованого, ієрархічного суспільства, культу отчизни, віри, справедливости і конечності щитами і мечами огородити своє Святе Місто і Землю від поганих.

В обороні цієї Правди старої стає ще Сковорода, Шевченко, і, почасти, Гоголь, в обороні старих аксіом національного життя, без яких анархія захоплює і світ окремої людини, і світ людської спільноти — нації.

У другій половині XIX ст., від Драгоманова,— верхівка України вже приносить жертви новим, фальшивим богам: людського суверенного розуму («мудrosti по плотi»), людського інстинкту, нічим не здисциплінованого, отарного матеріяльного «щастя». Був це пишний розцвіт «народолюбства», соціалізму й комунізму, коли відвертатися стала Україна, в її майже всіх верствах, насамперед у вищих клясах,— від мудрості безцінних духовних скарбів, зложених у книgosховищах старого, християнського Києва, або в архітектурі, фресках, плоскорізьбах, орнаментах Святої Софії, Михайлівського монастиря, в «життях» «печерян» з Київської чи Почаївської Лаври, коли то оборонцям Києва й України спішило на поміч «військо із мечами», що «не йде землею, а облаками»; що змушувало ворога «назад рушати», як то співається в пісні про Почаївську Матір Божу...

Хутко розпалася кара над тими поколіннями за нове поганство. З почуттям жалю, вини кожний з нас, мандрівників на чужині, згадуючи Київ і Святу Софію, мусить сказати словами поетки-пророчиці:

*Tu в руїнах тепера, єдиний наш храм,  
Вороги найсвятіше сплямили,  
На Твоїм вівтарі неправдивим богам  
Чужоземці вогонь запалили.*

Бо коли многі з нас досі не знають, за що північні варвари-кочовники руйнують наше місто, то знають це чудово ті варвари! Вони, одержимі бісівською «мудрістю» нашого «прогресивного» віку, вони знають, що на те, щоб вони жили, мусить вмерти Місто Премудрости Божої— Київ. Вони знали, в чім джерело нашої всякої — і мілітарної, і духовної сили. З своєю шаманською хитростю задумали вони злодійством привернути собі протекцію Сил, які хоронили Київ. В 1169 р. суздалський князь Андрій зруйнував Київ і вкрав його образ Пречистої. Нацькований дідом Івана Лютого, хан Менглі-Гірей знову руйнує Київ і посилає дарунок московському ханові — золотий келих з диском з нашої Святої Софії... Руйнацію Запорізьких святинь переводять посіпаки Петра і Катерини. Нівечить Київські святині Микола I. Нарешті Ленін і Сталін, на спілку з Хатаєвичем і Кагановичем, руйнують Лавру й Михайлівський монастир, храм патрона Києва, переможця змія, оборонця від усіх нечистих сил, архістратига воїнства небесного. Кодло бісовське в Кремлі знало і знає, в чім тайлася велич і могутність Києва, яку ім доручили зруйнувати, щоб могло втриматися царство тьми. Одержані духом зла знали, що іх переможе тільки інший дух, страшний для них і невблаганий, з-під знаку хреста.

Гасла сучасного здегенерованого світу? Його нові ідоли? Машиновий «прогрес», індустріалізація, колхози, «сучасна Україна»,

ідилія «щасливого і заможного життя», яке провадить всесильний «людський розум біз віри основ»? Все це порох і омана! Під цими гаслами ніколи не відродиться Київ, ніколи не вирветься Україна з пазурів московського крука. Вона відродиться, коли піднесе прapor Старого Києва, оборонця нашої великої Правди проти лжехристиян з Півночі. Тільки ця, заповіджена Києву Правда Первозванного надхне борців за неї силою духа, вірою і завзяттям, тільки вона, ініяка інша. Та сама, якою перейняті були Володимир, Ярослав, Сагайдачний, Вишеньський, Богдан, Мазепа, Шевченко. Вона створить з Києва і його землі не мирний край ідилічних гречкосів або «прогресивної інтелігенції» — безборонну здобич для завойовника, а традиційну Україну «печерян»-аскетів і войовників, лицарів хреста і меча, що без них в рабів обертають мирних плугатарів «на нашій, не своїй землі».

Нема на Сході європейського Окциденту другого великого духового центру, другого міста Премудrosti Божої. Київ — місто «велике, трагічне й шляхетне, розтерзане і живуще, вимучене і невмируще, заглиблене в суть життя, якоюсь таємничістю овіяне, віковічну істину в собі ховаюче, мужне і ласкаве» (А.Любченко)...

Місто, що «величаво розсілося на горбах, наче володар на престолі», що «робить враження другого Риму... Ти відчуваєш і розумієш благословення Святого Андрія... Чуєш, як росте в тобі якась нова сила», щоб боротися за «ідеї правди і свободи» (Дм. Мирон-Орлик).

Направду:

...Життя і силу ще тайтъ  
Оця гора, зелена і дрімлива,  
Ця золотом цвяхована блакитъ  
нашого Києва з його патроном, Святым Михайлom.

Покійний Л.Мосенці писав про один свій сон:

«Снився мені сон, був я на широкій хмарі, під темним зоряним небом, і ангел показував мені будівлі... А в одному була вітрина велика за склом і там стояли на чорних підставах блискучі діаманти. Бачу їх!

— Це народи світу! — сказав ангел.

— А де ж Україна? — запитав я.

«Ось!» — і показав на сьомий з ряду діамант. Не був він такий великий, як ті перед ним, але стрункий і блискучий, наче готицька вежа... І я відчуваю той трепет... А чи ви знаєте, хто є патрон нашої землі? Сам св. Михайло, що ненавидить сатану, що не хоче прощати його, архистратиг, небесний маршал. Мені колись казав знайомий чех:

«Страшного маєте патрона, будете великим народом!» — одним із сьоми діамантів...

Цей сон... Легенда св. Андрія... Вічне Місто Премудrosti Божої над Дніпром... Місто святих аскетів і войовників. Велике призначення заповіли йому — легенда та історія. Вже вступив «Київ великий» на шлях того призначення, і ще в цьому столітті довершить його.

Лиш під умовою: коли відкине геть від себе, розтопче і, як св. Михаїл, запхає списа в «пашу змія», в глупу «мудрість віку цього», премудрість «свременних вогнів». Коли нові войовники підуть під прaporом не людської, а премудrosti Божої. Коли учинять так, щоб ніхто більше не смів зробити ні з Києва, ні з Св. Софії — «вертеп розбійників»; щоб не віддав Господь нашого «виноградника» — іншим; щоб «не лишився наш дім пуст». Щоб не лиш сили над нами заповіли нашему вічному місту його велике призначення, а щоб ми самі захотіли здійснити його. Привернути давній бліск Києву, коли то — як стоїть в старих письменах — «німці радовахуся, далече будуче» від Києва, а предки москалів сучасних — черемиси і мордва «бортъничау(данину воском даючи) на князя великого Володимира» київського...

---

Юрій Клен

## КИЇВ

(Уривок)

Твої скарбниці розграбовано,  
Твоє багатство роздаровано,  
Твої Церкви пішли на хмиз.  
Стемніла й зблякла святість риз,  
З побожністю колись цілована  
І варваром тепер запльovanana...

---

Симон Петлюра

### НАША СИЛА В ЕДНОСТІ...

(Із «Звернення до української еміграції»)

Не марнотратним, не яловим повинно бути життя і перебування нашої еміграції поза межами Батьківщини, а повним глибокого змісту та пожиточних наслідків для рідного краю! Глибоке розуміння потреб нашого національно-державного руху і контактна согласована праця з тією роботою, що провадиться в Україні,— ось що головним чином буде ціхувати працю еміграції за кордоном, коли вона захоче як слід виконати свій обов'язок перед рідним народом...

Отже пріоритет державності над партійністю, загальнонаціональних інтересів над класовими та груповими, партійними мусимо ми на еміграції зрозуміти й відчувати як категоричний імператив, як одну з головних умовин нашого державного будівництва... Наша сила в єдності, а порука успіху наших змагань у державній слухняності... Хай же менше серед нас буде тих, про яких кажуть, що вони нічого не забули і нічому не навчились! Навпаки, нехай буде більше таких, що вчаться на помилках своїх і мають мужність визнавати їх, щоб надалі їх уникати!

**В.Павловський**

## **СТОЛИЦЯ ВІДРОДЖЕНОЇ УКРАЇНИ**

Перед початком революції 1917 р. населення Києва становило півмільйона людей.

Революцію 1917 р. кияни вітали в березні місяці демонстраціями стотисячних натовпів під українськими прaporами; ніхто навіть не міг сподіватися такого масового вияву національного почуття! Дивлячись на демонстрацію, росіяни казали: «Да, придьоцца нам, відно, ехать в Москву!..»

17.III.1917 р. в Києві зорганізувалась Центральна Рада, що містилася на Володимирській вул. 57. Незабаром вона виросла на справжній Парламент України. Тими самими днями створено першу українську гімназію ім. Т.Шевченка, а пізніше — другу ім. Кирила й Методія. У квітні 1917 р. в Києві створено перший Український Козацький Полк ім. Богдана Хмельницького — зародок національної армії, 7-го квітня відбувся з'їзд Т-ва Українських Поступовців (ТУП), 17-21 квітня — Всеукраїнський Національний Військовий з'їзд.

Перший пам'ятник Т.Шевченкові в Києві — невеличке гіпсове погруддя на колонці — був поставлений перед Історичним Музеєм на Олександрівській вулиці в 1919 році; він простояв кілька місяців, аж поки російські війська ген. Денікіна не розтрощили його, захопивши місто в кінці серпня. Другий пам'ятник (теж гіпсовий) був поставлений на Михайлівській площі весною 1920 р. на місці цементового пам'ятника княгині Ользі, постать якої скинули большевики; рештки його закрили дошками й диктом. За це його прозвали «Шевченко на броневику», бо форма дощок нагадувала панцерний автомобіль. Це було величезне погруддя, зроблене в модерному дусі професором Української Академії Мистецтв Бернардом Кратком. Воно простояло кілька місяців...

Вертаючись до Львова з московського заслання, в Києві зупинився митрополит Андрій Шептицький і відправив панаходу по Ів. Франкові — в костелі св. Миколая, бо російське духовество не допустило Владику до православних церков, які воно тримало тоді в своїх руках. Владику зустрічали й вітали маси народу, і просторий костел був переповнений людьми, величезна більшість яких були православні українці.

Восени 1917 р. в Києві постав Народний Український Університет, що за рік був перетворений на Український Державний Університет; Університет св. Володимира залишився російським.

5 листопада 1917 р. засновано Українську Академію Мистецтв, а восени 1918 р. — Український Архітектурний Інститут і Українську Академію Наук — найвищу наукову установу українського народу.

В грудні 1917 р. в Києві, на замовлення Центральної Ради УНР, друкарня В.Кульшенка, що містилася на Пушкінській вул. 4, стала друкувати перші українські гроші, білети державної скарбниці на 100 карб, а в 1918 р. також по 50, 25 і 10 карб.

Політичні події не давали містові налагодити нормальне життя. 29.X.17 р. большевики повстали проти Центральної Ради і на кілька днів захопили Київ. Скорі по тому, 20.XI.1917 р. Центральна Рада проголосила Україну Народною Республікою. Большевики знову почали готовувати повстання, але його вдалося попередити. 15.I.1918 р. знову почалися большевицькі заворушення, що тривали 10 днів, перешкодивши праці 1-го Всеукраїнського Церковного Собору, що був скликаний на 20.I.1918 р. Уже 22.I.1918 р. Центральна Рада проголосила ІУ Універсалом Українську Народну Республіку суверенною державою, а через три дні київські большевики знову зчинили повстання, підтримані большевицькими частинами, що підійшли до Києва і збомбардували місто, спаливши декілька будинків, між ними — будинок Голови Центральної Ради проф. М.Грушевського з безцінними мистецькими збірками, що належали йому та проф. Василеві Кричевському. Владу охороняли Січові Стрільці полк. Євгена Коновалця.

По вуличних боях большевицькі війська захопили місто і розстріляли коло 5,000 осіб мирного населення. 1.III.1918 р. війська Центральної Ради очистили Київ від большевиків, узвіши на допомогу їй німецькі частини. Ще з зими почали приїздити до столиці УНР представники Франції, Англії, потім — Німеччини, Австро-Угорщини, Турції, Болгарії, Фінляндії та інших країн; на осінь 1918 р. чужоземний дипломатичний корпус в Києві представляв близько 20 держав.

28.IU.1918 р. до влади прийшов П.Скоропадський, що його з'їзд землевласників проголосив гетьманом Української Держави. За гетьманщини, яка тривала коло 7 місяців, місто набуло іншого вигляду: військова старшина убиралася в жупані на давній козацький зразок, завела «запорозькі» шапки з шликами аж до пояса, поголила голови, залишаючи «оселедці». Пізніше більшість старшин (главово не-українців — Ред.) змінила свою позицію на одверто антиукраїнську. На гросях був напис: «Українська Держава». Саме тоді був заснований «Українфільм».

6.IU.1918 р. вибухнули величезні склади амуніції на Звіринці, і будівлі на відстань до півкілометра від місця вибуху полетіли в повітря. Вибух знищив значну частину артилерійських запасів, заготовлених протягом війни, коли Київ був запіллям «Юго-Западного Фронту».

14.XII.1918 р. Київ по відреченні гетьмана, зайняли війська Директорії УНР на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою. В січні 1919 року в Києві відбувся Трудовий Конгрес — з'їзд народних представників з прaporами і портретами Т.Шевченка. 22.I.1919 р. на Софійській плошці урочисто проголошено ухвалену Конгресом

об'єднання східних і західних українських земель в одну Соборну Україну.

Але большевики знову підійшли до Києва і з боями захопили його 5.II.1919 р., продержавшись до 31.III.1919, коли Київ звільнили війська УНР і Української Галицької Армії. В той самий день місто підступно захопила монархічна російська «Біла Армія» генерала Денікіна, від якої Київ 16.XII.1919 р. знову перебрали большевики. В травні 1920 р. большевиків вибили військові частини УНР під проводом С.Петлюри, разом з польським військом, яке тримало місто до червня і відступило перед большевиками, зруйнувавши мости через Дніпро і склади амуніції.

12.VI.1920 р. большевики знову заволоділи Києвом, цим разом — на багато років.

Від Ред.: Тепер, у 1984 р., столиця України нараховує понад два з половиною мільйони жителів, яких намагається обмосковлювати окупант. У боротьбі один за другим зникали навіки окупанти, бо наш Київ — непереможний.



**Проф. І.Левадний,  
киянин, випускник  
Київського Ун-ту**

## **ІЗ СПОГАДІВ ПРО СТОЛИЦЮ УКРАЇНИ У 1941 РОЦІ**

Одного з перших днів по вступі до Києва німців міське населення з власної ініціативи на Софійській дзвінниці, де вже від довгих років не було дзвонів, повісило знайдений десь невеликий дзвін і, поруч встановленого на балконі дзвінниці гітлерівського прапора зі свастикою, вивісlo український національний прапор...

Це була незабутня сцена. На дзвінниці св. Софії повівав український прапор. Зі свого п'єдесталю-скелі дивився бронзовий Богдан Хмельницький на багатотисячне море голів, що залило великий майдан і, знявши капелюхи, під симфонію церковного дзвону співало:

*Ще не вмерла Україна,  
І слава, і воля!..*

Але за кілька днів з'явилося розліплене на стінах будинків і на рекламних стовбах звернення німецького військового командування до населення... Киянам було неясно, яка буде доля України, як виглядатиме для неї той «новий справедливий порядок». Цього не можна було з німецького звернення дізнатись. Люди не знали, що думати.

Раптом на стінах і парканах, не раз поруч німецького звернення, з'явилось інше звернення, ще більшого формату і лише українською мовою.

Це було звернення Організації Українських Націоналістів до українського населення. В ньому повідомлялось, що український народ переживав переломовий етап своєї історії і повинен напружити всі свої зусилля в боротьбі за свою волю і своє вільне, державне існування. Як зазначалось у зверненні, на протязі своєї історії народ України пережив три доби своєї державності... (мова про княжі часи, часи козаччини-гетьманщини і визвольні змагання під проводом Симона Петлюри — Ред.)

У зверненні далі було сказано, що велика визвольна ідея не вмерла в серці волелюбного українського народу. Боротьбу за принципи, проголошені в універсалах 1918-19 років, провадить тепер Організація Українських Націоналістів, яку очолює Степан Бандера. Під його керівництвом боролась Організація Українських Націоналістів в польському підпіллі, поширила свою мережу на центральні та східні землі, за його вказівками змагається і тепер у цей відповідальний момент, коли валяться держави, що ділили між собою українські землі,



Хай живе Українська Надвільна Революція!  
Хай живе Революція в свободі всіх народів  
— відновлення Москви!

Хай живе Організація Українських Націоналістів  
(ОУН) і п Прорваним СТЕПАН БАНДЕРА!

# МАНІФЕСТ

Істинчий політичний уклад сіл у світі, що насильно здавлює вартий та  
маттедати народи, валиться від їх визвольних ударів.  
**Московська Імперія — ССРР** сьогодні складова частина того укладу.  
Ми, Українці, підносимо пропор кашої боротьби За свободу народів та людини.  
Роззялоючи на завиди жахливу тортуру народів — московській Імперії — творимо  
новий справедливий лад інладено основи нового політичного укладу в світі.

Боремося за визволення українського народу та всіх від московського імперіалізму, а зокрема проти  
більшевизму, що довів національно-політичний, релігійний, культурний, соціальний і господарський гнет  
до крайніх меж.

## II

Несемо новий лад Східній Європі й підмосковській Азії.

Несемо всім поневоленим Москвою народам свободу творити власне життя на рідній землі по своїй вольній волі.

## III

Кличемо революціонерів усіх поневолених Москвою народів до спільнот боротьби та співпраці з українськими  
революціонерами-націоналістами.

Тільки Україна є правдивим союзником усіх поневолених і загрожених Москвою народів у їх боротьбі з  
московсько-більшевицьким імперіалізмом.

Хочемо, щоб усі обуздані та учинені від насильства та відхилення від правдивості відновили  
відновлення.

Українці на землях поневолених Москвою народів стануть у перші лави їх революційної боротьби.

Кличемо всіх українців — де вони нежили — ставати у бойові лави фронту Української Национальної Революції.

## IV

Творимо в Україні один спільний фронт боротьби всіх селян, робітників і трудової інтелігенції проти  
московсько-більшевицького гнету й візиску.

За свою владу, за землю, за людське життя!

## V

БОРЕМОСЯ: проти крадійського повинення людини в П праші та в П хаті,  
проти спробування Т з усією радості життя,

проти всілякого обігребання громадян,  
проти обагачуванням шкін стрешини обов'язками під брех таюю заслоною „урівноправлення”,

проти змічаного отупленням дітей і молоді брезілюю бізнесменською „наукою”, газетою кіною рівном, театром, шітками

та або флагштоком яліткою сталінського режиму.

БОРЕМОСЯ: за гідність якимо своє переконання,  
за право вимагати якимо своє переконання,  
за свободу всіх вірісповідань,

за пошуку свободи світської.

## VI

БОРЕМОСЯ: проти терору більшовицької кінці, з омах, артил, флоті, партії, комсомолі, школі і хаті

БОРЕМОСЯ: за працю, за діячів, які вимагають від, що від них, ін творчізмом слово'є і врукам. Нафурти губідно прилюдні  
борти та творити свої політичні, громадські та професійні

## VII

БОРЕМОСЯ: проти економічного винищування України та всіх поневолених Москвою народів.

БОРЕМОСЯ: проти наїманості в колгоспах, совхозах, фабриках, заводах, фірмах, партії, комсомолі, школі і хаті

БОРЕМОСЯ: проти отриманням громадян в замежніх заборгутках від

БОРЕМОСЯ: проти наслідного виселення з рідних земель.

БОРЕЧОСЯ за те, щоб кожний поневолений Москвою народ, які впомін користуватися багатствами своєї юденикої праці.

Віримо й знаємо, що близький вже час, коли заїднеться

сталінські мія наших батьків і з кроєм двері героїчних покояні

Встане Україна і розв'єтиме небо!

І тільки через новий розрив московської Імперії і шлях

поневолених народів забудемо Українську Державу та

Україну — до безвимірючної боротьби з московсько-більшевицьким гнетом!

Свобода всім поневоленим!

ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

у твердому переконанні, що український нарід виборе собі право бути справжнім творцем своєї держави — господарем власної землі.

Звернення закликало всіх українців гуртуватися навколо акції ОУН і активним чином засвідчити свій патріотизм, свою любов до Батьківщини, бажання бачити її вільною.

Ця полум'яна відозва справила величезне враження на маси людей. Цілі юрби киян стояли коло стін, де ця відозва була приліплена, знову й знову люди перечитували її, вдивляючись в її зміст, докладно її обговорювали. Після всіх туманностей відозва німецького командування і неясності української газети («Українське слово» тоді виходило ще в Житомирі й пересилалось до Києва. — Ред.), над якою тяжів прес військової цензури, тут уперше було ясно висловлено, наведені конкретні факти, накреслені чіткі перспективи. Всі усвідомлювали, що це одиноко правдивий шлях, яким треба йти.

То дарма, що в короткому часі німці позривали в місті цю заяву. Зміст її залишився в серцях людей. Він кликав іх, поривав до патріотичних вчинків...

Внедовзі редакція «Українського слова» переїхала з Житомира до Києва і примістилась спочатку в будинку на розі Хрещатика і Думської площі. Першим редактором був Д.Рева.

Приїхало до Києва також гестапо і взяло в своє посідання будинок на Володимирській вулиці, в якому містилось раніше НКВД. Як бачимо, споріднені установи отaborювалась усе в тому самому приміщенні.

Дуже жорстоко поводились німці з військовополоненими...



**Олесь Бабій**

## **НЕ ГОВОРІТЬ...**

**(уривок)**

Не говоріть: «Ми втратили війну»,  
Не плачте, що намарно все пропало:  
В самого сатани є сил замало,  
Щоб скреслити наш чин, гарніший сну.

У всесвіті не гине і атом,  
У всесвіті не гине навіть мрія.  
Ви ж вірите, що ворог чудо вдіяв —  
Похоронив ваш чин попід Хрестом?

Лиш діти вірять, що вчорашній день  
Сконав зовсім і не живе сьогодні.  
Вписала Вічність в книзі десь Господній  
Геройську смерть стрілецьких чот, сотень...

## З УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Леонід Полтава

### ПАМ'ЯТІ ПОЕТА ОЛЕСЯ БАБІЯ

Закордонні літературознавці обійшли мовчанкою в 1982 р. 85-ліття народження видатного поета-патріота, вояка-січовика і громадянина сл. п. Олеся Бабія. Зрозуміла річ, чому його ім'я і творчість замовчують або оплювагують московські слуги від літературознавства в окупованій Україні, але тут, на волі — така мовчанка незрозуміла.

Селянський син, прийшов на світ у 1897 р. в с. Середній Калушині. Спершу вчився у Войнилові, до гімназії ходив у Калуші і Львові, де і здав матуру, після фронту у лавах австрійської армії; докторський диплом здобув по війні у Празі.

Як вояк за українську державу, служив 17-літнім юнаком в УГА, потім у славетних Січових Стрільцях полк. Євгена Коновальця у Києві, знову в УГА і згодом — до кінця Визвольних Змагань — у Армії під проводом Головного Отамана Симона Петлюри. Коли поляки зрадили українського союзника і везли наші роззброєні частини в полон, Олесь Бабій утік з вагону у Львові. Був переслідуваний поляками, терпів економічні нестачки, скромно заробляв журналістичною працею.



Олесь Бабій у Чікаго в 1972 році на побережжі безкрайнього озера, де любив провадити вільний час

Згодом утік від большевиків на Холмщину, де вчителював, а коли москалі під час Другої світової війни підійшли до Холмщини, подався на Словаччину, де був переслідуваний словацькими комуністичними повстанцями. Як писав міграція Іван Боднарук у вартісній статті «Олесь Бабій, поет тути за державою» («Київ», ч. 1, 1962 р., ЗСА): «Три тижні скривався в словацькому селі, а потім виїхав до Зальцбургу, де дідждався приходу американців. Чотири роки прожив у таборі в Мюнхені, де вчив у таборовій гімназії». Здається, що в 1950 р. Олесь Бабій переселився до ЗСА і стало жив у Чікаго. На жаль, не знайшлося для нього відповідної праці, то жив із «замітацтва», працюючи ночами, жив скромно до глибокої старости. Помер у 1975 році, самітній, забутий, за виключенням кількох знайомих. Та як і завжди в житті, і в старших роках жив гідно й незалежно.

Олесь Бабій — поет-самородок. Його пером проста, селянська Україна виписала своє пряме й рішуче домагання: верніть нам право на власну державу. Відколи 17-літній Олесь написав у лісі на Житомирщині, в лавах УГА, поезію «На Київ!», він ніколи не відходив від своєї провідної зорі творчості. Правда, тягли його до групи «Митуса» символісти в повоєнному Львові, але то була скороминуча «мода», від якої назавжди відійшов, ставши одним із чільних співаторів «Літературно-Наукового Вісника» за редакцією д-ра Дмитра Донцова, діставши заслужене і почесне звання Поета-Вісниківця.

Його твори, сповнені патріотичних почуттів, роздумів, філософських сентенцій, романтичних описів природи, а подекуди і подій чи героїв, не раз вимагали додаткової праці мовознавця або літературознавця, але такого не було в житті Олеся Бабія. З роками він удосконалював свою поетичну майстерність — самотужки, як самою пройшов і свій довгий і плідний шлях, без нарікань, закоханий у життя.

Творча спадщина О.Бабія дуже велика, є з чого, як то кажуть, вибирати: поезії, збірки віршів, поеми, віршовані повісті, прозові твори... Відомий він і як уважливий дослідник-літературознавець, автор розвідок про Олену Телігу, Уляну Кравченко, Миколу Євшана, а також Шеллі, Шекспіра та ін. З повістей особливо важливий його твір «Останні» (наклад знищили у Львові большевики), повість «Дві сестри», «Перші стежі», давно стала бібліографічною рідкістю збірка оповідань з часу Визвольних Змагань під заг. «Гнів». Але особливо важливе місце в творчості Олеся Бабія — і в новій українській національній літературі — займає його знаменита пізнавальністю рідної історії поема «Гуцульський курінь», що вийшла в 1927 р. (написана під час Чортківського наступу). Важлива і поема «Степ». По Другій світовій війні опублікував окремою книжечкою цікаву поему «Жнива» (Мюнхен, 1946 р.). Ще у Львові вийшла його збірка любовної лірики «За щастям оманою», яка силою таланту змагалася з ліриком В.Сосюрою (в ранньому періоді, коли В.Сосюра ще був козаком в Армії УНР).

В короткій філософічній поемі «Гимн Землі» Олесь Бабій назвав себе поетом «земних творів». І дарма, що історія — жорстока, що все живе відходить у минуле, що на плянеті Земля все недосконале,— але на цій плянеті є місце для його України і її людей, і цього досить для Олеся Бабія, який писав:

«Хоч я хвиля марна в морі, у життєвім,  
Хоч цю хвилю пригорне Нірвана,  
Прагну жити, і кличу у співі моїм:  
— Я люблю тебе, Земле кохана!»

Чимало творів написав Олесь Бабій для дітей, але, на жаль, годі їх побачити навіть у сучасній «Веселці» в Америці...

Закордонні літературознавці беруться і далі досліджувати писання як не О.Гончара або Віťки Коротича, так іншого Павличка чи подібних зрадників української культури. Тому цитую на закінчення (з пам'яті) із раннього Павла Тичини:

«А наша муза неомузена  
Десь там, на фронті, в ніч глуху.  
Лежить запльована, залузана  
На українському шляху»...



Видатна українська поетеса і письменниця Ганна Черінь із Америки, тут — у Данії, біля Швеції, 1983 рік (Фото Степана Паньківа)

Ганна Черінь

## НЕОПАЛИМА КУПИНА

Тетяна Баюк

У рамках зелені і квіту,  
Під сяйвом синьої зорі,  
Завинута в серпанки міту,  
Царює церква на горі.

Милус зір краса велична,  
Taємна незбагненна міць,  
Не-візантійська й не-готична  
Розгойданість струнких дзвіниць.

I з'єднані без цвяхів зруби —  
Живого дерева чуття.  
Христини, сповіді і шлюби,  
I похорони — все життя

Проходило в цій нашій церкві,  
Що хрест спрямовує до хмар.  
I меркли дні, і зорі меркли,  
A вічність стерегла вівтар.

Тут наш притулок і потреба,  
Підтримка у тривожний час.  
Вона хрестами хрестить небо  
I тихо молиться за нас.  
I шле молитви у безмежність,  
Щоб Бог не відвернувсь від нас,  
Коли прийде боротись час  
За нашу волю й незалежність.

Коли, як лява вулканічна,  
Прорветься наша помста вмить —  
I наша Церква віковічна  
На битву нас благословить.

Непереможна і велична  
Із нами буде скрізь вона,  
Жива, свята, навіки вічна —  
Неопалима Купина.

Чікаго

Від ред.: Тетяна Баюк — оригінальна українська малярка, нар. в Самборі, з 1947 р. в Бразилії, де закінчила мистецькі студії, з 1958 р. живе в ЗСА. Над серією акварель і акриліків п.н. «Неопалима купина» — українські церкви — працювала 4 роки.

Ганна Черінь

## ПАМ'ЯТНИК

Звершилося! Прорвавши перепони,  
З любови й віри зроджена зоря.  
Нам сяє над столичним Вашингтоном  
Надхненна, юна постать Кобзаря.

Ми, народ Твій, у цій крайній волі  
Тебе звеличили, свого творця,  
У бронзу виливши печаль свою і болі,  
І сподіванням сповнені серця.

Твоя міцна, велична й горда постать  
Нас піднімає на рішучий зрив,  
Щоб вільні крила так, як Ти, роз простать,  
Щоб, як Тебе, нас ворог не скорив.

Щоб народ Твій на волю вийшов з тюрем,  
Як вирваний з кайданів Прометей.  
Щоб піднялася велика, творча буря,  
Що замисли ворожі розмете.

I вщент розірве прaporи червоні,  
Щоб Заповіту справдився закон.  
Вже є Тарас Шевченко в Вашингтоні,  
I в Києві ще буде Вашингтон!



## ТИСЯЧОЛІТТЯ...

Для кантати на прославу хрещення України-Руси

Над могутнім Дніпром —  
Могутній Андрій Первозваний:  
«Хай відходить пітьма з Перуном,  
Бо зі мною приходить світання.  
Тут, на Київський горах, Господь  
Ставить город і ставить Державу —  
Хрест осяє ваш вічний народ,  
А ваш князь убереться у славу».

\* \* \*

Олега,  
Ольгу,  
Святослава  
Осяяв Правдою Господь,  
А Володимирова Слава  
Вже озолочує народ!  
Дуліби,  
сіверці,  
поляни...—  
Один народ життя кує...  
Від моря й Дону  
Аж до Сяну  
Европи лицар устас!

\* \* \*

Нова країна — Україна,  
Новітня Русь росте в імлі,  
Осяяна новим промінням,  
Новою Правдою землі —  
Хрестом Господнім осіяна,  
Чудова з думки і з лиця,  
Як Первозваний — Первозванна:  
Донька Всесвітнього Творця!

\* \* \*

Темними хвилями — торки й хозари,  
Круки розлуки — турки й татари,  
Конфедератки, гуни-москвини —  
Чайкою б'ється моя Україна...  
Чайкою б'ється та не здається,  
Не відступає святих звичаїв,  
Божая Мати кулі нам носить,  
Кулі нам носить, Господа просить:  
«Ой, заступися, як за Почаїв!»

\* \* \*

Уповають народні уста  
На безсмертя Христа.

Ходить вітка в народі жива:  
Через шаблю здобудем права!  
Через шаблю здобудем права!

То не сиві карпатські орли —  
То гетьмани козацькі пройшли.  
Програміли залізні полки —  
То Герої-Січовики,  
Продзвеніла розпечена мідь —  
То Петлюра учив говоритъ,  
Коновалець, Бандера учив,  
Щоб навік народ мій ожив!

І вже янгола чути з небес:  
«У Чупринці наш лицар воскрес!»,  
І шепочутъ народні уста:  
«Треба нам і меча, і хреста!»  
Нам Архангела Гавриїла —  
Не навік же неволя обсіла!

Ми не йшли із мечем —  
І зайшлися плачем,  
А неволя пече, ой, пече!..  
Буде бій,  
Буде бій грозовий!  
Боже! Ти поведеш нас на бій!

\* \* \*

Вже нова Україна встає,  
Виривається з мертвих снігів.  
Кожний човник хай швидше пливів  
До Дніпра золотих берегів!

Древній Галич, зелена Волинь,  
Буковина, Карпати-роздара,  
Лемківщина, Кубань...—  
Кожний син  
На останню збираються раду:  
Вдарим дружньо — за Київ — столицю,  
За омріяну Волю-Державу,  
І злетить Україна-орлиця,  
У князівську зодягнена славу,  
У Господню зодягнена славу!

\* \* \*

Синьо-жовтими барвами Волі —  
Вже палає Тризуб вогнем.  
Україна на рідному полі —  
З українським зустрінеться днем!

Не вклонились чужинним кумирам,  
До чужих по чуже не пішли,—  
У осяяній Господом вірі  
Вже випростують крила орли!

В наших душах зростає Держава,  
Наша істина чиста й проста:  
Буде Київ, і воля, і слава  
У Державі Меча і Хреста!  
Слава, слава, слава  
У Державі Меча і Хреста!—  
Буде Київ, і воля, і слава  
У Державі Меча і Хреста!

Нью-Йорк, грудень 1979 р.



Видатний мистець-скульптор, кол. воїн безсмертної УПА маєстро Михайло Черешньовський, автор скульптурного портрету Головного Командира УПА ген.-хор. Тарася Чупринки — Романа Шухевича із портретом сина Юрія, під час демонстрації перед будинком ООН у Нью-Йорку, в обороні Наскорених в окупованій Україні

**Іван Франко**

## **ГИМН**

Вічний революціонер —  
Дух, що тіло рве до бою,  
Рве за поступ, щастя й волю,—  
Він живе, він ще не вмер.  
Ні попівській тортури,  
Ні тюремні царські мури,  
Ані війська муштровані,  
Ні гармати лаштовані,  
Ні шпіонське ремесло  
В гріб його ще не звело.

Він не вмер, він ще живе!  
Хоч від тисяч літ родився,  
Та аж вчора розповиняє  
І о власній силі Йде!—  
І простується, міцніє,  
І спішишь туди, де дніє...  
Словом сильним, мов трубою,  
Міліони зве з собою,  
Міліони радо йдуть,  
Бо ж це голос духа чутъ.

Голос духа чути скрізь:  
По курних хатах мужицьких,  
По варстатах ремісницьких,  
По місцях недолі й сліз.  
І де тільки він роздасться,  
Щезнуть сліози, сум, нещастя,  
Сила родиться й завзяття —  
Не ридать, а здобуватъ  
Хоч синам, як не собі,  
Кращу долю в боротьбі.

Вічний революціонер —  
Дух, наука, думка, воля  
Не уступить пітьмі поля,  
Не дастъ спутатись тепер.  
Розвалилась зла руїна,  
Покотилася лявіна,—  
І де в світі тая сила,  
Щоб в бігу її спинила,  
Щоб вгасила, мов огень,  
Розвидняючийся день?

Євген Маланюк

## 25 ТРАВНЯ 1926 РОКУ

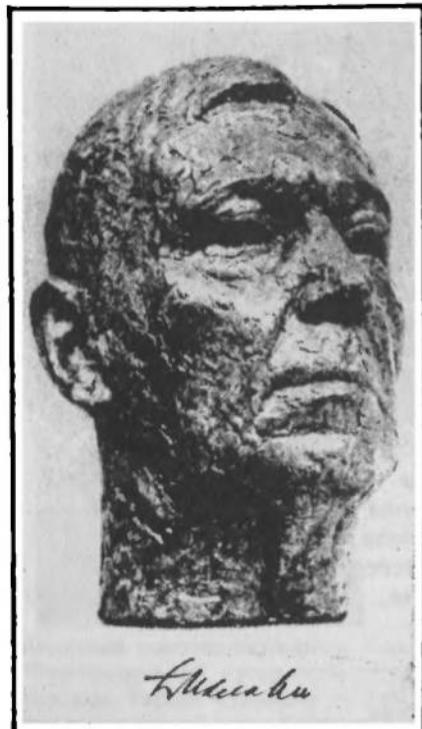
(На смерть Симона Петлюри)

Ще мить тому — весна і цвіт,  
Чужинний май в співучім сонці,  
...І вже щось чорне крис світ —  
І де ж ви, друзі, оборонці?

Наїванній рух крилатих рук,—  
Ш! Свисту куль не заперечити.  
І тіло падає на брук,  
І ось тріпочуту груди й плечі,

І очі гасить смертна мля...  
Сім хижих куль — влучили в тіло:  
Знялися над мертвим тілом крила,  
І дійсність легко попливала,

Як марний, як минулій вияв,—  
Бо за повіками тремтів  
Співучий степ, пшеничний спів,  
Полтава, прaporи і Київ.



Кураторія Фонду  
ім. Лариси Целаніч і Ульяни Целаніч-Степан

Євген Маланюк

В 15-річчя з днем смерті

Упорядник Оксана Керч

1983

Філадельфія



## **UKRAINIAN NATIONAL AID ASSOCIATION IN USA AND CANADA**

**1914-1984**

The Ukrainian National Aid Association of America (UNAA) is a Ukrainian-American Fraternal benefit and community organization, established in 1914 in Pittsburgh, Pa. for the purpose of helping Ukrainian immigrants to adjust to their new life in America. They began arriving in great numbers in 1865, setting mainly in the eastern US, where they worked in mines, industries and agriculture.

The Ukrainian National Aid Association of America serves not only as an insurance organization, but fills the social and cultural needs of Ukrainian immigrants, providing information about American laws and customs and assisting in the learning of the English language.

In consonance with its aims, the UNAA has been publishing since 1914 'The Ukrainian National Word' in the Ukrainian and English languages for its members, who in 1983 numbered about 10,000 in USA and Canada.

What the Association has done for the benefit of its members and their families, is best attested to by the following statistical data:

From 1914 to 1982, the UNAA paid out a total of \$3,843,865.72 to the families of deceased members; \$1,553,950.00 to members whose policies matured; about \$200,000.00 went to various Ukrainian institutions, schools, etc. in the U.S. and Canada, including \$63,146.24 for the needs of youth and educational organizations. The UNAA continues to grow and prosper right up to the present day.

The UNAA consists of 180 branches located throughout the U.S. and Canada and is directed by the Supreme Executive Committee, elected at conventions held every four years. The President of the UNAA is Mr. Wolodymyr Masur.

## **ЗМІСТ**

Гимн Української Народної Помочі (рукопис).....	6
Із першого числа «Народного Слова», 1914 р.....	8
Фоторепродукції з першого числа «Народного Слова», 1914 р.....	9
<b>Матвій Хандога — Празник на українській Сибірі (оповідання), 1929 р.....</b>	11
Головний Уряд УНПомочі в 1983 році .....	14
<b>Леонід Полтава — Власним шляхом — УНПоміч у 1978-83 роках</b>	15
<b>Ярослав Стецько — На службі Нації, слово на ХХ Конвенції .....</b>	67-70
<b>Володимир Мазур — Бачити світ у перспективі майбутнього ....</b>	120
<b>Михайло Гікавий — Наша праця в Чікаго.....</b>	123
<b>Інж. Павло Маренець — Незабутній народний діяч .....</b>	129
<b>Сергій Радчук — Життєве обезпечення необхідне .....</b>	131
<b>НАПЕРЕДОДНІ 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ</b>	
<b>Інж. Антін Кущинський — Свята княгиня Ольга .....</b>	132
<b>Іван Кузич-Березовський — Походження королеви Олени-Ольги .</b>	136
<b>Микола Аркас, мол. — Про оперу «Ольга Кіївська» .....</b>	138
<b>УКРАЇНСЬКА ІСТОРІЯ</b>	
<b>Інж. Антін Кущинський — Коли Київ розгромив Москву.....</b>	139
<b>Д-р Микола М.Аркас — Землі Вольностей Запорозьких .....</b>	147
<b>Надія Наум — Лицар України Кость Гордієнко .....</b>	151
<b>Андрій Легіт — Сниться .....</b>	152
<b>Ольга Лубська — Колядують зорі .....</b>	152
<b>Василь Гальченко — До 150-ліття народження о. Агапія Гончаренка .....</b>	153
<b>Юліян Іваськевич — Кривава неділя в Підгайцях .....</b>	157
<b>С.Карпатський — Новітньому Каменяреві — Провідникові Степанові Бандери (Вірш з України) — у 75-річчя народження.....</b>	160
<b>КИЇВ — ВСЕУКРАЇНСЬКА СТОЛИЦЯ</b>	
<b>Заснування Києва за Вірменською Хронікою ІІІ віку .....</b>	161
<b>Д-р Дмитро Донцов — Місто премудrosti Божої .....</b>	162
<b>Юрій Клен — Київ .....</b>	166
<b>В.Павловський — Столиця відродженої України (1917-1920 рр.)..</b>	167
<b>Проф.Іван Левадний — Із спогадів про столицю України у 1941 р.</b>	170
<b>Маніфест Проводу ОУН 1941 р. ....</b>	171
<b>Олеся Бабій — Не говоріть.....</b>	172
<b>З УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ</b>	
<b>Леонід Полтава — Пам'яті поета Олеся Бабія (Нарис) .....</b>	173
<b>Ганна Черінь — Неопалима купина .....</b>	176
<b>Ганна Черінь — Пам'ятник .....</b>	177
<b>Леонід Полтава — Тисячоліття .....</b>	178
<b>Іван Франко Гимн (Вічний Революціонер) .....</b>	181
<b>Євген Маланюк — 25 травня 1926 року .....</b>	182
<b>Англійське резюме .....</b>	183



Картина сл. П. мистця Петра Андрусія «Зустріч гетьмана Івана Мазепи з кошовим Січі Костем Гордієнком». Образ, намальований у 1968 р., с власністю д-ра Миколи Войтковича у Філадельфії. Фото Н.Волошинського, 1968 р.

UKRAINIAN NATIONAL AID ASSOCIATION  
OF AMERICA

925 No. Western Avenue,  
CHICAGO, ILL. 60622



Canadian Office:  
140 Bathurst Street  
Toronto, Ont. Canada  
M5V 2R3